

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

ŞEM' Ü PERVÂNE

(İnceleme-Metin)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN

Recep KÖSE

DANIŞMAN

Yrd.Doç.Dr. Hasan KAVRUK

MALATYA-1997

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	II
Kısaltmalar	IV
Trnaskripsiyon işaretleri	V

GİRİŞ

Lâmi'î Çelebi'nin Hayâtı, Kişiliği, Eserleri	1
I. Hayâtı	1
II. Edebi Kişiliği	6
III. Eserleri	13

BİRİNCİ BÖLÜM

Genel Olarak Şem' ü Pervâne

I. Eserin Yazma Nüshaları	22
II. Eserin Yazılışı, Konunun Kaynağı ve Şem' Ü Pervâne Yazan Başka Şairler	25

İKİNCİ BÖLÜM

I. Olayın Özeti	29
II. Şahıslar	50
III. Tahkiye Özellikleri	60
IV. Duygu ve Hayâl Unsurları	61
V. Dinî ve Tasavvüfî Unsurlar	68
VI. Sosyal Hayatla İlgili Konular	106
VII. Dil ve Anlatım	109

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

I. Metnin Bölüm Başlıkları	118
II. Metin	124
III. Sonuç	311
IV. Bibliyografya	313
V. Seçme Sözlük	316
VI. Metnin Fotokopisi	319

ÖNSÖZ

Şem'ü Pervâne XVI. yüzyılın birinci yarısında yazılmış dinî, tasavvufi bir mesnevidir. İlâhî aşk konusunu orijinal bir biçimde işleyen bu allegorik eser üzerinde bugüne kadar önemli bir çalışma yapılmamıştır. Bursalı Lâmi'î Çelebi'nin bu eseri konu olarak klasik edebiyatımızda fazla işlenmemiş olması yönüyle de bir orijinallik arz eder. Eserin bir başka önemli özelliği de geçmişten bugüne milletimizi derinden etkileyen tasavvuf gerçeğinin, ona inanan ve inancını hayatına uygulayan yetkili biri tarafından anlatılmış olmasıdır. Lâmi'î, tasavvufî hayat tarzını dünya görüşü olarak benimsemiş mutasavvıf bir sanatkârdır.

Şem' ü Pervâne mesnevisi üzerinde yaptığımız bu inceleme giriş dışında üç bölümden oluşmaktadır. İncelemenin giriş bölümünde Türk edebiyatına otuzun üzerinde eser veren bu velûd şairin hayatı, edebî kişiliği ve eserleri tanıtılmıştır. Belki de İstanbul dışında yaşaması sebebiyle biyografik kaynaklarda fazla yer verilmeyen Lâmi'î Çelebi ile ilgili bilgiler, mevcut kaynaklardan tesbit edilmeye çalışılmıştır.

İncelemenin birinci bölümü Şem' ü Pervâne'nin tanıtılmasına ayrılmıştır. Eserin yurt içi ve yurt dışı yazma nüshaları tanıtılıp, konusu, Türk ve İran edebiyatında Şem' ü Pervâne yazarlar tesbit edilmiştir. Böylece eserin konusunun gelişimi gösterilmek istenmiştir.

İncelemenin ikinci bölümünde Şem' ü Pervâne'nin iç yapısı incelenmiştir. Olayın genişçe bir özeti verilerek şahıs kadrosu incelenmiş, sembolize ettikleri hususlar açıklandıktan sonra vak'anın tahkiye özellikleri tesbit edilmeye çalışılmıştır. Şem' ü Pervâne'de geçen aşk, yalnızlık, ayrılık hayat, ölüm, dünya gibi hayal ve duygu öğeleri örneklerle bu bölümde verilmiştir. Eserin öğretici

yanını teşkil eden ve yazılış gayesi olan dinî ve tasavvufî yönü, "Dinî ve Tasavvufî unsurlar" başlığı altında genişçe incelenmiştir. Eserde sosyal hayatla ilgili görülen hususlar ve dil, anlatım özellikleri de bu bölümde tanıtılmaya çalışılmıştır. İnceleme kısmında verilen beyitlerin sağındaki numaralar metindeki beyit numaralarıdır.

Üçüncü bölümde, herhangi bir bölümü kolayca arayıp bulmak için metnin bölüm başlıkları ve tercümeleri verilmiştir. Daha sonra transkripli tenkitli metin gelmektedir. Bu incelemede Süleymaniye Ktp. (Hüsrev Paşa Kısmı No: 604) nüshası H kısaltmasıyla, Süleymaniye Ktp. (Es'ad Efendi bölümü No: 2744) nüshası E kısaltmasıyla, Bursa Genel Ktp. (No:2393/3) nüshası B kısaltmasıyla, Topkapı Sarayı Müzesi ktp. (No:714) nüshası T kısaltmasıyla gösterilmiştir.

Metinden çıkarılan arkaik kelimeleri gösteren bir seçme sözlük dizin halinde verilmiştir.

Bu çalışmada çeşitli yönlerden yararlanılan ve konuyla ilgisi görülen eser ve makaleler bibliyografyada gösterilmiştir. İncelemenin sonuna E nüshasının fotokopisi eklenmiştir.

Çalışmalarımda büyük emeği olan ve bana rehberlik eden Sayın Hocam Yrd.Doç.Dr.Hasan Kavruk'a sonsuz teşekkürlerimi saygıyla sunuyorum. Ayrıca beni bu konuya yönelten sayın hocam Yrd.Doç.Dr. Sadık Armutlu'ya da teşekkürü bir borç biliyorum.

Recep KÖSE

Kısaltmalar

a.g.e.:	Adı geçen eser
a.g.y.:	Adı geçen yazı
Ank.:	Ankara
bl.:	Bölüm
C.:	Cilt
D.T.C.F.:	Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi
der.:	Dergi
İst.:	İstanbul
İA.:	İslâm Ansiklopedisi
ktp.:	Kütüphane
K.Bak:	Kültür Bakanlığı
Mat.:	Matbaâ
Ölm.:	Ölümü
sad:	Sadeleştiren
s.:	Sayfa
TY.:	Türkçe yazmalar
T.Ed.:	Türk Edebiyatı
T.D.:	Türk Dili
T.D.K.:	Türk Dil Kurumu
Üniv.:	Üniversite
v.:	Varak
yk:	Yaprak

Transkripsiyon Alfabeti

Metin tesbitinde, ilmî çalışmalarda takib edilen transkripsiyon sistemi kullanıldı.

1. Arap alfabesinde bulunup da yeni Türk alfabesinde bulunmayan işaretler ve harfler şöyle gösterilmiştir.

ﺀ	ء (hemze)	ظ	ظ
س	ث	ع	ع
ه	ح	غ	غ
ه	خ	ك	ك
ز	ذ	ن	ن
س	ص		
ز (d)	ض		
ط	ط		

2. Arapça ve Farsça kelimelerdeki huruf-ı med denilen harfler şöyle gösterilmiştir.

آ	ا
ū	و
ī	ي

3. Farsçadaki "vav-ı ma'düle" ile yazılan kelimelerde bu harf huruf-ı medde olduğu gi "ā" şeklinde gösterilmiştir.

4. Birleşik isim ve sıfatlarda iki kelime arasına çizgi (-) konulmuştur.

5. Özel isimler ve mısra başlarında büyük harf kullanılmış, özel isimlere getirilen ekler kesme (') işaretiyle ayrılmıştır.

6. Dipnotlarda beyitlerin birinci mısra'ı "a", ikinci mısra'ı "b" harfleriyle gösterilmiştir.

GİRİŞ

LÂMÎ'Î ÇELEBÎ'NİN HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ, ESERLERİ

I. Hayatı

Lâmi'î (1472-1532): Şeyh Mahmud bin Osman bin Ali el-Nakkâş bin İlyas Lâmi'î XV. yüzyılın sonlarıyla XVI yüzyılın birinci yarısında yaşamış, Türk edebiyatında büyük şöhret kazanmış bir mutasavvıf sanatkârdır.

Bursalıdır. Doğum tarihi kaynaklarda verilmemektedir. Ancak 933/1526'da yazdığı "Şerefü'l-İnsan" adlı eserinin önsözünde 55 yaşında olduğunu söyler. Ayrıca 936/1529'da tertib ettiği divânının dibâcesinde 58 yaşında olduğunu ifade eder. Öldüğünde 60 yaşlarında olduğu bilindiğine göre, doğum tarihinin 878/1472 olduğu açıkça ortaya çıkar.¹

Asıl adı Mahmud² olup II. Bayezid devri hazine defterdarlarından Osman Çelebi'nin oğludur. Dedesi Ali Paşa, Timur tarafından genç yaşta Semerkand'a götürülür ve orada nakkaşlık öğrenir.³ Bursa'ya döndüğünde bu sanatını sürdürür. Başta Yeşil Câmî ve Yeşil Türbe olmak üzere birçok câmî ve mescitlerin süslemelerini yapar. Bursa'da Hisar semti, Tophane yakınlarında Nakkaş Ali Paşa adıyla bilinen bir mescidi bulunmaktadır. Annesi Dilşad Hatun'dur. Nefise Hatun adında bir halası ve Mustafa adında bir amcası vardır. Hayatı doğum yeri olan Bursa'da geçmiştir.⁴

Sanatkâr ve kültürlü bir aileden gelen Lâmi'î, devrinin âlim ve fâzıl şahsiyetlerinden Molla Ahaveyn ve

¹ H.Bilen Burmaoğlu, Lâmi'î Çelebi Divânı'ndan Seçmeler, Kül. Bakanlığı Yay. Ankara, 1989, s.1.

² Nihad Sâmi Banarlı, Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1977, s.601.

³ Şemsettin Sâmi, Kâmûsu'l-a'lâm, C.V, İstanbul, 1314.

⁴ Abdülkadir Karahan, Lâmi'î, İslâm Ansiklopedisi, C.VII, İstanbul, 1970, s.10.

Çelebi Hasanzâde'den ders almıştır. Lâmi'î'nin ilk gençlik yılları ve eğitimiyle ilgili esaslı bir bilgi bulunmamakla birlikte eserlerinden Muradiye Medresesi'ne gittiği, "sarf" ve "nahiv"den "aruz" ve "kafiye" ye kadar çeşitli bilgileri, "şeriat" ilimlerini iyice öğrendiği, devrinin iki önemli dili Arapça ve Farsça'yı çok iyi bildiği anlaşılmaktadır. Önceleri "zâhirî" ilimlerin, medrese kültür ve eğitiminin etkisi altında kalan Lâmi'î genç yaşta tasavvufun câzibesine kapılmış ve büyük Nakşîbendî şeyhi Emir Ahmed Buhari'ye (ölm.1516) intisab etmiştir.⁵ Birçok eserlerinde özellikle Münşe'ât ve Hüsn ü Dil'inde Emîr Ahmed Buharî'ye büyük hayranlık duyduğu ve onun hizmetinde bulunduğunu belirten mektuplar, gazeller yazdığı görülür.⁶ Dîvânında da Emîr Ahmed Buharî için 28 gazel yazmıştır. Şeyhi için yazdığı bir gazelinin son iki beyti şöyledir:

Seg gibi beni ko eşigünde olayım ẖör
İzzet bu yeter ırağ heyhât gerekmez

Ben murçeyim kuş dilin öğrenmege geldim
Dîvân-ı Süleymânî vü dârât gerekmez⁷.

Emîr Ahmed Buharî'ye olan bu bağlılığının ömür boyu devam ettiği eserlerinden anlaşılmakla birlikte bir ara "İlhâmi Efendi" vasıtasıyla "Gülşenî" tarikatına da girdiği bilinmektedir. Fakat Lâmi'î gerçek şahsiyetini Nakşîbendî

⁵ Abdü'lkadir Karahan, a.g.e, s.11.

⁶ Emir Sultan, Es-Seyyîd Şemsü'd-din Muhammed bin Ali el-Hüseynî el-Buhari, Bayezit'in ilk zamanlarında Buhara'dan Bursa'ya hicret eden ve halk arasında Emir Seyyîd, daha çok Emir Sultan diye tanınan Türk velisidir. İ.A., C.4.5.261.

⁷ Nuran Tezcan, Bursalı Lâmi'î Çelebi, Türkoloji Dergisi, C.VII, Ank, 1979, s.315.

tarikatinde bulmuş ve sonradan bu tarikatın şeyhlerinden olmuştur.⁸

Lāmi'ī'nin aile hayatı hakkında fazla bilgi bulunmamakla birlikte "Bursa Sicilleri s.21-29'daki kayıttan onun Hümā Hatun ile evlendiğini "Abdullah, Ahmed Çelebi ve Mehmed Çelebi adında üç oğlu ile Safiye Hatun adında bir kızı olduğunu öğreniyoruz. Mehmed Çelebi adındaki oğlu Lem'ī mahlâsıyla şiirler yazmış ve müderrislik yapmıştır. Aruz ve kâfiye üzerine yazılmış Bahru'l-evzân adlı bir risâlesi vardır. Babasının "Leṭa'if'ini bir önsöz yazarak düzenlemiştir". Damadı Rüşenîzâde'nin de şiirle uğraşmış olduğunu Lāmi'ī'nin yarım kalan "Heft-Peyker" ini tamamlamış olmasından öğreniyoruz⁹.

II. Bayezid, Yavuz Sultan Selim, Kânûnî ve II. Selim dönemlerinde yaşayan Lāmi'ī bu padişahlara ve zamanın sadrazamlarına pek çok kasideler sunmuş, adlarına kitaplar yazmış ve onlardan yardımlar görmüştür. İlk eserlerini II. Bayezid döneminde veren Lāmi'ī, Yavuz Sultan Selim zamanında tanınmaya başlamış, Kânûnî döneminde de büyük bir şöhrete ulaşmıştır. İlk eserlerinden olan Hüsn ü Dil'i Fettâhî-i Nişâburî'den tercüme edip Yavuz Sultan Selim'e takdim etmiştir. Padişah bu hizmetine mükâfat olarak şâire 35 akçe "yevmiye" bağlamıştır. O da tabiatındaki sükûn ve inzivâyâ temâyül hasebiyle genç yaşta inzivâyâ çekilir, kendini ilme, tasavvufa, ibâdete ve çeşitli sahalarda eser yazmaya verir.¹⁰ Manzum eserlerinden Ferhâd u Şîrîn'i (Ferhâd-nâme) Yavuz Sultan Selim adına, Ali Şîr Nevâ'i'den tercüme etmiş, karşılığında kendisine "salyâne" olarak bir

⁸ Bursalı M.Tahir, Osmanlı Müellifleri, C.3, İstanbul, 1972, s.215.

⁹ Abdülkadir Karahan, a.g.e, s.11.

¹⁰ H.Bilen Burmaoğlu, a.g.e, s.4.

köy ihsan olunmuştur.¹¹ Kānūnī Sultan Süleyman Vāmık u 'Azrā'nın Türkçeye çevrilmesini istediğinde Kadıasker Muhyiddin Çelebi ile Kādirī Çelebi Lāmi'ī'yi tavsiye ederler. Bunun üzerine Lāmi'ī, 'Unsurī'nin bu mesnevisini altı ay gibi kısa bir zamanda Türkçeye çevirir ve "gül" redifli kasidesini de ekleyerek Padişaha sunar. Eser beğenilir ve Kānūnī tarafından kendisine birçok armağanlar verilir.¹²

Kānūnī devri başlarında Cāmī'den ilavelerle çevirdiği "Nefāhatü'l üns" tercümesine Belgrad'ın fethi (927/1520) sıralarında tamamladığı için, "Fütūhu'l-Mücāhidin fi-Tervihi Kulūbu'l-Müşāhidin" adını vermiştir. Kānūnī'nin Bursa'ya geleceğini duyan şair Bursa'yı tanıtmak için bir "Bursa Şehr-engizi" yazmıştır. Onun Kanuni'ye sunduğu eserler arasında "Şem' ü Pervāne" ve "ibret-nümā" da bulunmaktadır.

Lāmi'ī'nin husūsī hayatına dāir fazla bir bilgi yoktur. Ancak bir miktar gelirine rağmen başının dertte olduğunu kimi zaman devirden şikāyet ettiğini söyleyebiliriz. Tasavvuf ehli olmasına rağmen, tok sözlü, hazır cevap zaman zaman hezliyata meyilli ve fikirlerinde ısrarlı görülür.¹³ Āşık Çelebi'nin naklettiğine göre, ömrünün son demlerinde, Bursa'da güzelliği ile tanınan Tatar Memi adındaki bir delikanlıya dostlarının ısrarı ile

Kaşı keman müjesi tır gamzesi hançer

Güzel Memi gibi âlemde var mıdır dil-ber

matla'lı bir gazel söyler. Tatar Memi'nin âşıklarından İslî

¹¹ Nuran Tezcan, a.g.y., s.316.

¹² Abdülkadir Karahan, a.g.e, s.12.

¹³ Latifi, Tezkiretü's-şu'arā, İstanbul, 1314, s.291.

Abdi adındaki birisi Lāmi'î'ye bu yüzden çok büyük hakaretlerde bulunur. Bu durum Lāmi'î'nin başka bir yönünü de gösterir. Birçok gazellerinde ve bazı murabbā'larında medhettiği şeyhi Emīr Ahmed Buharī'nin irşadı onu âdeta yepyeni bir insan yapmıştır. Cāmī'nin birçok eserini Türkçeye çevirdiği için kendisine "Cāmī-i Rūm" denilmiştir.

Öldüğünde 60 yaşındadır. Āşık Çelebi tezkiresinde ölürken şu beyti söylediği yazılıdır:

Lāmi'î dil zevrâkın gird-âba salduñ ah kim
Yok kenâr-ı vasl-ı yâra rûzgârımdan meded

Āşık Çelebi şâirin 940/1533 yılında Bursa'da öldüğünü ve babasının mescidinin haziyesine defnedildiğini bildirmektedir. Ancak diğer bütün kaynaklarda ölümüne düşürülen târih beyitlerinde ölüm târihi 938/1522 olarak verilmiştir. Kandī (ölm.1555) onun ölümüne târih düşürmüştür.¹⁴

Rahmet-i bi-hadd be-ruh-i pak-i u
Her zaman ba-magfiret mesrur bad

Kandi-i da'i be-u tarih goft
Kabir u cay-ı Lami'i pür-nur bad
(938: قبر و جای لامعی پر نور باد)

Kaynaklarda yine Kandī'ye âit gösterilen başka bir târih de şöyledir. 24

Lāmi'î'nün ide Hakk rûhını şād¹⁵
(938: لا مصینک ایر حق روحینی شاد)

¹⁴ H.Bilen Burmaoğlu, a.g.e, s.5.

¹⁵ Nuran Tezcan, a.g.e, s.309.

II. Edebî Kişiliği

XV. yüzyılda Osmanlı Devletinin önemli bir kültür merkezi olan Bursa'da yetişen ve Nakşibendî tarikatına intisâb etmiş önemli bir ilim adamı ve mutasavvıf olan Lâmi'î Çelebi Türk edebiyatına çok sayıda eser veren bir sanatkârdır. Çeşitli türlerde eserler vermesine rağmen bilhassa nesir sahasında yaptığı tercüme ve te'lif eserleriyle şöhret bulmuştur. Molla Câmî'den yaptığı tercümelerle haklı olarak "Câmî-i Rûm" ünvanını almıştır. Latifî onu devrinin şâirlerinin en fazîletlisi kabul eder, ancak asıl ustalığının nesir sahasında olduğunu söyler ve "te'lifâtı cihetinden ana Câmî-i Rûm dimişlerdi" der¹⁶. Kendisi de bu konuyu şöyle anlatır.

Câmî-i Rûm u mürîd-i şeyh-i Câmem Lâmi'î
İsterem şimdi tavâf itmek Horasan illerin

Âşık Çelebi O'nun şiiri hakkında: "Nazmun envâ-ı fûnûnında yani gazeliyyat ve kasâyid ve mukatta'ât ve mu'ammâ ve lugâz ve hezlde mütefennindir¹⁷" gibi övücü bir ifâde kullanırken, Ali: Ne bir hâlet-bahş-ı âşıkane gazeli görünmüşdür, ne bir muhayyel hüsn-i edası mükemmel matla'u miyân beyti ortaya çıkmışdur. Alâ-küllî hâl Rahmî'den sonra Bursa'nun Şu'arâsının güzîdesi tutılmak câizdür. Zîrâ ki Cellîlî müellefâtından bunun asârı efzûn idüğü bârizdür¹⁸" ifadesini kullanmıştır. Bursalı Mehmed Tâhir: "Nesri nazmindan daha kuvvetlidir. Boş vakit geçirmeyen

¹⁶ Mustafa İsen, Latifî Tezkiresi, K.Bakanlığı Yayınları, 1990, s.280.

¹⁷ Âşık Çelebi, Meşâirü's-şu'arâ, İst. Üniv. Ktp. Ty. 2406, v.365.

¹⁸ M.İsen, Ali, Kühü'l-ahbâr (Tezkire kısmı), Erzurum, 1979, s.163.

kalem sahiblerindendir¹⁹" diyerek nesrinin güçlü olduğuna ve çok eser verdiğine dikkat çeker. Riyāzī; lügāz-gūyluk ile şöhret-şi'ārdur²⁰" diye kanaatini belirtir. Sehī Beg, "Gazeliyāt-ı eş'ārı çok²¹" şeklinde kısa bir cümle ile bahseder.

Edebiyat tarihlerinde: Fuad köprülü; "Devrin en büyük münşîleri sayılan Lāmi'ī..."²² diyerek nesirdeki üstünlüğünü anlatır. Nihad Sāmi Banarlı: "Bir dīvān ve mesnevi şāiri olmakla beraber Lāmi'ī'nin nesirle yazdığı eserler daha büyük bir yekūn tutar. Yerli fıkra ve hikāyelerle dikkate değer te'lif eserler meydana getirmiştir"²³ diyerek onun değişik bir yönüne işaret eder. Vasfi Mahir, Devrin en olgun ve bilgili adamlarından, en çok eser yazanlarından olduğunu söyler ve nesir dalında tanınmasına rağmen dīvān sahibi, geniş kudretli bir şāir olduğunu belirtir.²⁴ Nihad Sāmi, Lāmi'ī'yi mesnevi edebiyatı içerisinde değerlendirir.²⁵

Bu değerlendirmelerle Lāmi'ī'nin klasik edebiyatımızdaki yeri sanırız belirlenmiştir. Osmanlı Devletinin askerī ve siyasī bakımdan olduğu gibi san'at bakımından da zirvede olduğu bir dönemde yaşayan Lāmi'ī'den biyografik kaynakların yeterince söz etmediği bir

¹⁹ Bursalı Mehmed Tahir, *Osmanlı Müellifleri*. C.2, İst. 1972, s.2,5.

²⁰ Riyazi, *Tezkire*, Nuruosmaniye Ktp, No:3724, v.127.

²¹ Sehi Beg, *Heşt-Bihişt*, Ayasofya Ktp. No:3544, v.48 a-b.

²² M.Fuad Köprülü, *T.Ed. Tarihi*, Ötüken Yay. İst. 1981, s.379.

²³ Nihad Sāmi Banarlı, *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*, Devlet Kitapları, C.1, İst, 1979, s.601-602.

²⁴ V.Mahir Kocatürk, *T.Ed. Tarihi*, Ayyıldız Mat. Ankara, 1964, s.320.

²⁵ Nihad Sami Banarlı, *a.g.e*, s.602.

gerçektir. Zâtî, Bākî Taşlıcalı Yahya, Hakânî gibi büyük şahsiyetlerin yetiştiği bu asırda Lâmi'î Çelebi, onların gölgesinde kalmıştır.

Kırkı aşkın eserlerinin yanı sıra bir de mürettep dīvânı bulunan Lâmi'î şiir söyleme vâdisinde de selahiyetle kalem oynatmış, güzel şiirler yazmıştır. Bu sâhaya ömrünün kırk yılını vermiş ve kendi ifâdesiyle, birbirinden güzel eserler meydâna getirmiştir.

Lâmi'î'nin şiir anlayışı XVI. asırda en üst, seviyesine ulaşmış, klasik bir mâhiyet arz eden dīvân şiiri anlayışından farklı değildir. O işe söz ile başlamış, sözün tarihi bir gelişmesini, bilhassâ islâmî düşünce esaslarına göre, anlattıktan sonra düz yazı ile nazmın mukâyesesini yapmıştır. Bundan da anlaşılabilceği gibi şâir nazm ile nesri bir arada ifâdeye çalışmıştır. İnşa'nın vazgeçilmez unsuru nesir, şiirin ise nazımdır.

Gerçi âlemde birdür ismi anuñ
Harf u ı'rabdur tılsımı anuñ

Lik kısmeyne munķasımdır ol
Nazm u nesriyle münfehim dir ol

Nesrdür gerçi dehre sermâye
Dürr-i nazm durur veli pâye

Tañ mı indürse nazma encüm ser
K'oldı Kur'ân'a gevher-i efser²⁶

Şâire göre, nesir ne kadar güzel yazılırsa yazılsın nazm kadar tesirli olamaz. Nâzım ve nesir arasındaki bu

²⁶ H. Bilen Burmaoğlu, Bursalı Lami'î Çelebi Divanı'ndan Seçmeler, Kül. Bak.Yayınlar, Ankara, 1989, s.9.

nüansı belirttikten sonra şâir, şiirin muhtevâsının neler olabileceğini izah eder. Fuzûlî'nin "ilimsiz şiir temelsiz duvar gibi olur" görüşünü paylaşır. Şiirin âlim ve fâzıl şahsiyetler elinde kıymet kazanacağını söyler. Hatta onlardan yanlışlıkla güzel olmayan sözler sadır olsa bile mazur görülebileceğini ifâde eder.

Lâmi'î şiirin bir gâyeye mâtuf olarak söylenmesi gerektiğini ifâde eder. Mesnevileri birer efsâne gibi görünürlerse de herbiri dinî, tasavvufî bir hakîkatî ortaya koymak, bir değer hükmüne zemin hazırlamak maksadıyla yazılmışlardır. Lâmi'î şiiri bir gâye olarak görmemiş onu bazı bilgileri ve duyguları aktaracak bir vâsıta olarak düşünmüştür. Bir maksadı olmayan şiirin çocukların oynadığı boncuk olduğunu, bu tür sözlerin dedikodu olduğunu söylemiştir.

Lâmi'î niçe bu güft-i şenûd
Hezl ü efsâneden nedür makşûd

Boncuğun adını güher korsun
Cehlle 'ilm lafın urursun

Virme dürr-i sūhanla aña nizām
Haşre dek şanma anı ola tamām²⁷

Şâir şiir hakkındaki görüşlerini açıklarken dâima sanatlarında zirveye ulaşmış şâirlerin düşüncelerine müracât eder. Meselâ bunlar arasında Hassan bin sâbit, Şeyh Nizâmî, Mollâ Câmî, Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî, Sa'dî-i Şirâzî, Kemal Hucendî, Hâfız-ı Şirâzî, Irâkî, Nevâî gibi isimleri sayabiliriz.

²⁷ Lami'î Çelebi, Şem' ü Pervâne, v.60a.

Tā idüp lem'an ile haşıl-ı nām
Nazma virem Nizāmī gibi nizām

'Aşkuñuñ şem'in eyle can-efrūz
K'ola Husrev gibi sözüm pür-süz

Şeyh Cāmī gibi sunup cāmi
Ravvaḥa'llāhu ruḥehu's-sāmi²⁸

İyi bir tahsil görmüş olan Lāmi'ī, zamanında itibar olunan bütün ilim ve fenlere hakkıyla vākıf olmuş, mensur eserlerinin yanında manzum eserler de kaleme almıştır. Dinī ve tasavvufī meselelere selahiyyetle girmiştir. Tarikata intisābından sonra meydana getirdiği eserlerinde daha samimi bir ifade mevcuttur. Şiirlerinde tasavvufī istilahlardan azāmi derecede faydalanmıştır. Tasavvuf onun için bir vāsıta değil gāyedir. İlham kaynağı tasavuf düşüncesidir.

Sözlerim dime namdār olsun
Fi'lünge yad-ı Hāk medār olsun

Söz hevādur onuñla germ olma
İrmedin nār-ı 'aşka nerm olma²⁹

Bütün gücünü şeyhinden almakta olduğunu söyler:
Ben ne toprağam ki kendüm gösterem
Satduğum kâh ola gendüm gösterem

²⁸ Lāmi'ī Çelebi, Şem' ü Pervāne, v.5b.

²⁹ Lāmi'ī Çelebi, Şem' ü Pervāne, v. 60b.

Hâcenü'dür cümle çü mal u menâl
Kise-i dellâl olur aşüfte hâl³⁰

Lâmi'î tasavvufi istılahları da kendine göre açıklamış ve bu anlayışla kelimeleri şiirlerinde kullanmıştır. Hatta bu kelimelerin bir lügatçesini yapmıştır diyebiliriz. Bu şiirlerinde zaman zaman "Yunusvâri" söyleyişlere rastlamak mümkündür.

'Âşık-ı dil-hastaya rüy-ı dil-âra gerek
Dide-i Mecnûn için tal'at-ı Leylâ gerek³¹

Tasavufta üzerinde en çok durduğu konu aşktır. Allah'a ulaşmada ve onda yok olmada tek çıkar yol ona büyük bir aşkla sarılmaktır.

Terk-i candur bu yolda dönmek yok
Hergiz elden komaz 'inānumı 'aşk

Lâmi'î şiirlerinde usta bir san'atkar olarak karşımıza çıkar. Asıl gâyesi duygularını, islâmî düşünce esasları dahilinde ve ehl-i sünnet anlayışı içerisinde ortaya koymaktır. Tevhid düşüncesi, Hz. Muhammed (S.A.V)'e âl ü ashabına bağlılık ve tarikat şeyhine karşı duyduğu hayranlık onun şiirlerinin merkezini teşkil eder. Bu yüzden Şem' ü Pervâne mesnevisinde tevhid niteliğinde üç manzûme, na't niteliğinde de iki ayrı manzûme vardır.

Şiirlerinin her çeşidinde tasavvufî düşünce görülür. Şâir tasavvuf anlayışını ve sofî insan tipini çizmeye uğraşır. Tarikate yeni giren biri için gerekli olan

³⁰ H.Bilen Burmaoğlu, a.g.e, s.10.

³¹ H.Bilen Burmaoğlu, a.g.e, s.10.

husususları seyr ü sülûku geniş geniş anlatır.

Lâmi'î klasik şark dillerini ve islâmî ilimleri iyi bilen âlim ve fâzıl bir şahsiyettir. Cereyan eden hayat hadiseleri karşısında onlara yabancı kalmaz. Dinî tasavvufî değer yargılarının insanlar arasında yaşamasını ister.

Lâmi'î'nin şiirlerinde kullandığı dil XVI. asır Türk-İslâm medeniyetinin dilidir. Türkçe kelimelere, mahallî tâbir ve deyimlere çok yer vermiştir. Bunun yanı sıra Arapça ve Farsça kelimeler de çokça kullanılmış olup dili yer yer ağırdır. Kur'ân-ı Kerimden birçok âyet, Peygamberimizin (S.A.V) hadislerinden birçok hadis iktibas edilerek beyitler arasına serpiştirilmiştir. Oldukça sade bir dille yazılmış beyitleri de çoktur.

Lâmi'î, Ahmed Paşa (ölm.1496), Şeyhî (ölm.1429) Zâtî (ölm 1546), İshak Çelebi (ölm.1537) Necâtî (ölm.1508), Terzi-zâde Ulvî (ölm.1585), Ahmedî, Abdülkerim-zâde, Kasım Paşa, Atâyî, Hilâlî, Zülâlî gibi şâirlere ve Fâtih Sultan Mehmed'e nazireler söylemiştir.

Lâmi'î'nin kendi devrinde veya daha sonra yaşayan şâirler üzerinde doğrudan doğruya, yahut dolaylı yollardan tesiri olup olmadığı hususunda kesin bir kanaat belirtemiyoruz. Ona nazire yazan şâirlere de pek rastlanmaz. Ancak vaktini boşa harcamayan ve devamlı yazan bir san'atkârın kendinden sonra gelecek nesillere örnek teşkil etmemesi elbette düşünülemez. Ayrıca birçok eserinin çok sayıda istinsah edilmesi, onun çok okunan istifâde edilen biri olduğunu göstermektedir.

Lâmi'î aruz veznini hatasız ve mükemmel kullanmıştır denilemez. Bilhassâ Türkçe kelimelerde imâle, Arapça ve Farsça kelimelerde zihafalara başvurduğu görülür. Hatta bazı Türkçe kelimeleri vezin zoru ile değişik şekilde telaffuz ettiği görülür.

III. Eserleri

A. Manzum Olanlar

1. Maḳtel-i İmām Hüseyn

Hz. Ali'nin oğlu Hz. Hüseyn'in Kerbelā'da korkunç bir şekilde şehid edilmesini duygulu bir şekilde dile getiren ve "Ehl-i beyt"i öven bir eserdir. On iki yazma nüshası mevcuttur³².

2. Salāmān u Absāl:

Yavuz Sultan Selim'e sunulmuştur. Yazılış tarihi belli değildir. Mollā Cāmī'nin aynı adlı eserinden tercüme edilmiştir. Eserin varlığından Hasan Çelebi, Aşık Çelebi, Kâtib Çelebi, Mehmed Süreyyā, Mehmed Tâhir Efendi haber vermektedirler. Altı yazma nüshası tesbit edilmiştir.³³ Saliha Gürkan bu eser üzerinde bir tez çalışması yapmıştır.³⁴

3. Şem' ü Pervâne

Şem' ile Pervâne arasında geçen allegorik bir aşk hikâyesidir. Şem' ilâhî aşkı ve güzelliği, Pervâne de insanı temsil eder. Kaynaklar İranlı şair Ehlî-i Şirâzî'den çevrilme olduğunu bildirirler. Günay Kut Alpay Lâmi'î'nin Ehlî-i Şirâzî'nin eserini görmediğini, Lâmi'î'nin bu eseri İran şairi Niyâzî'den aldığını iddia eder.³⁵ Dokuz yazma nüshası tesbit edilmiştir. Kânûnî Sultan Süleymân'a

³² Nuran Tezcan, *Türkoloji Dergisi*, C.VIII., D.T.C.F., Türk Dili ve Edebiyatı Araştırma Enstitüsü, Ankara, 1979, s.213.

³³ Nuran Tezcan, a.g.y., 314.

³⁴ Saliha Gürkan, *Lâmi'î Çelebi'nin Absāl u Salāmān Mesnevîsi ile Mollā Cāmī'nin Absāl u Salāmān Mesnevîsinin Karşılaştırılması*, İst. Üniv., 1951.

³⁵ Günay Kut, *Lâmi'î Çelebi and His Works*, *Journal of Near Eastern Studies*, April 1979, Volume 35, Number 2, s.89.

sunulmuştur.

4. Gūy u Çevgān

Yazıldığı tarih belli değildir. Kānūnī Sultan Süleymān adına yazılmıştır. Arifī (ölm. 1449)'nin aynı adlı eserinden alınmıştır.

Gūy ve Çevgān arasındaki ilişkiye dayanan alegorik ve sonunda tasavvufileşen bir aşk hikāyesidir. Kātib Çelebi, varlığından bahseder. Hasan Çelebi "Lāmi'ī'nin bu kitabı Peygamberimizin meddāhı olan Hasan'ı rüyasında görüp, onun işaretiyle kaleme aldığını" söyler. Diğer tezkireler de bunu doğrular. İki yazma nüshası tesbit edilmiştir.³⁶ Lāmi'ī'nin Gūy u Çevgān mesnevīsi üzerinede önce yüksek lisans tezi yapan Nuran Tezcan bu çalışmasını genişleterek Almanca olarak yayımlamıştır.³⁷

5. Ferhād u Şīrīn

Ferhād-nāme ya da Husrev ü Şīrīn adlarıyla da bilinen bu mesnevi 1512 tarihinde yazılmış ve I. Selim'e sunulmuştur. Ali Şīr Nevāī'nin aynı adlı mesnevisinden çevrilmiştir. Keşfu'z-zünūn'da adı geçer. Beş yazma nüshası tesbit edilmiştir.³⁸

6. Vāmık u 'Azrā

Unsurī'nin (ölm.1050) aynı adlı mesnevīsī'nin çevirisidir. Çin Padişahının oğlu Vāmık ile güzel bir kız olan Azra arasındaki aşk konu olarak işlenmiştir. On üç

³⁶ Nuran Tezcan, a.g.y., s.315.

³⁷ Nuran Tezcan, Lāmi'ī'nin Gūy u Çevgān Mesnevisi, Ömer Asım Aksoy Armağanı, TDK, Ankara, 1978; Lami'is Guy u Çevgan, Supplementband 25, Franz, Steiner Verlag, Stuttgart, 1994.

³⁸ Nuran Tezcan, a.g.y., s.316.

yazma nüshası tesbit edilmiştir.³⁹

7. Luġāt-ı Manzūme

Kimi nüshalarda adı Tuhfe-i Lāmi'ī olarak geçen bu eser Farsça-Türkçe manzum bir sözlüktür. 12 yaprak, 172 beyittir. Aruz ölçüsünün bahirlerine göre düzenlenmiş bölümlerden oluşmaktadır. Onbeş nüshası tesbit edilmiştir⁴⁰

8. Şehr-engīz

Kānūnī'nin Bursa'ya geleceği haberi üzerine padişaha Bursa'yı tanıtmak amacıyla yazılmış te'lif bir eserdir. Yazılış tarihi belli değildir. Bursa'nın tabii güzellikleri, havası, suları, kaplıcaları ileri gelen bilginleri tanıtılır. Almancaya çevrilmiştir. Bilinen üç yazma nüshası vardır.⁴¹

9. Dīvān-ı Eş'ār

Dīvān'ın başında şiirin faziletinden söz eden bir dibāce bulunmaktadır. 5 defter üzerine düzenlenmiştir. On beş yazma nüshası tesbit edilmiştir.

Lāmi'ī Dīvānı'nda I. Selim, II. Bayezid, Kānūnī, İbrahim Paşa, Mesih Paşa, Bursa Valisi Kadıasker Ali Çelebi ve Kadı Ece-zāde için kasideler bulunmaktadır. Dīvān'ın sonunda ise 22 varak tutarında "Bursa Şehr-engiz" i ile 18 varak tutarında "Hayret-nāme" isimli mesnevi vardır. Lāmi'ī

³⁹ Muzaffer Gürses, Dīvān Edebiyatının Bazı Meslekleri ve Lāmi'ī Çelebi'nin Hayatı, Eserleri, San'atı ve Şahsiyeti, Vāmık u Azrā, Veyse vü Rām'ın Mesnevilerinin Tahlil ve Tedkiki, Türkiyat Enstitüsü No:191, 1944/45.

⁴⁰ Nuran Tezcan, a.g.y., s.317.

⁴¹ Nuran Tezcan, a.g.y., s.318.

Dīvānı üzerinde birçok çalışma vardır".⁴²

10. Vīs ü Rāmin

Şerefü'l-insan'dan sonra yazılmıştır. Yaşlılık dönemi eserlerindendir. Fahrü'd-din-i Cürcānī'nin aynı adlı eserinin oldukça serbest bir çevrisidir. Sadrazam İbrahim Paşa adına yazılmıştır. İbrahim Paşa buna karşılık şāire yevmiye 20 akçe ihsan etmiştir. Yedi yazma nüshası tesbit edilmiştir. Eser üzerinde Muzaffer Gürses çalışma yapmıştır.⁴³

Manzum eserleri arasında bulunan ancak bugüne kadar yazmalarına rastlanmayan eserleri de şunlardır:

11. Kışsa-i Evlād-ı Cābir (Cabir-nāme)
12. Risāle-i Fal
13. Heft-peyker
14. Edhem ü Hümā
15. Hired-nāme

B. Mensur Eserleri

1. Şevāhidü'n-nübüvve

Mollā Cāmī'nin aynı isimli eserinin tercümesi olan bir siyer kitabıdır. Tam bir tercüme değildir. Lāmi'ī, kendinden de birçok eklemeler yapmıştır. Eser 1509 tarihinde tamamlanmıştır. Halk için oldukça sade bir dille yazılmıştır. Lāmi'ī'nin en çok okunan eseridir. 1876'da

⁴² Harun Tolasa, *Klasik Edebiyatımızda Dīvān Dibāceleri, Lāmi'ī, Dīvānı Önsözü ve (Buna Göre) Dīvān Şiiri San'at Görüşü*, Lu Memoriam Ali Nihad Tarlan Hatıra Sayısı Türklük Bilgisi Araştırmaları, Volum 3, 1979; Tülin Erdoğan, *Lāmi'ī Çelebi Dīvānı* (Türkiyat Enstitüsü, 113), İst. Üniv, 1971; Hamit Bilen Burmaoğlu, *Lami'i Çelebi Dīvānı*, doktora tezi, Erzurum, 1983; H. Bilen Burmaoğlu, *Lāmi'ī Dīvānından Seçmeler*, Kül. Bak. Yay., Ank. 1989.

⁴³ Muzaffer Gürses, a.g.e.,

İstanbul'da basılmıştır. On dört yazma nüshası tesbit edilmiştir.⁴⁴

2. Nefahâtü'l-üns Tercümesi

Mollâ Cāmî'nin aynı adlı eserinin serbest bir tercümesidir. Lāmi'î, eserini Anadolu ve Rumeli'de yetişen şeyhlerin de menkıbelerini ekleyerek genişletmiştir. Akıcı ve oldukça sade bir dille yazılmıştır. Cāmî'nin eserini tercüme etmekle birlikte kendine göre açıklamalar eklemeler hatta düzeltmeler de yapmış, tamamlayıcı bir düşünceyle hareket etmiştir.

Eserin tercümesi Kānūnî'nin Belgrad'ı fethi sıralarında tamamlandığı için Lāmi'î eserin adını "Fütūhu'l-Mücāhidin li-tervīhi Kulūbi'l-müşāhidin" koymuştur. Lāmi'î'nin çok okunan eserlerinden biridir. Eserin elli yazma nüshası tesbit edilmiştir.⁴⁵ 1289(1872) de İstanbul'da eski harflerle bastırılmıştır.

3. Risāle-i Tasavvuf

Lāmi'î'nin bu eseri hakkında kaynaklarda bilgi verilmemektedir. Yalnız Şerefü'l-insan'ın önsözünde adı geçmektedir.

4. Hüsn ü Dil

Fettāhî-i Nişābūrî'nin aynı adlı mesnevisinden tercümedir. Tasavvufî ve allegorik bir hikâyedir. Manzum-mensur karışık olarak yazılmıştır. I. Selim'e sunulmuştur. Padişah bu eser karşılığında Lāmi'î 'ye yevmiye 35 akçe ihsan etmiştir. Eserde yazar, Emîr Ahmed Buharî'ye olan saygı ve bağlılığını belirtir. Otuz üç yazma nüshası tesbit

⁴⁴ Nuran Tezcan, a.g.y., s.319.

⁴⁵ Nuran Tezcan, a.g.e, s.322.

edilmiştir.⁴⁶ Eserle ilgili bir yüksek lisans tezi yapılmıştır⁴⁷.

5. Münāzara-i Bahār u Şitā

Kaynaklarda "Bahār u Hazān" adı ile de geçen eser, sultan olarak düşünülen "bahār" ve "şehriyār" olarak düşünülen kış arasındaki durumu temsilî olarak hikāye eden, sanatlı bir münāzaradır. Manzum-mensur karışık olarak yazılmış te'lif bir çalışmadır. Kānūnī Sultan Süleymān adına yazılmıştır.

On yazma nüshası tesbit edilmiştir.⁴⁸ Eski harflerle basılmıştır.⁴⁹

6. Şerḥ-i Dibāce-i Gülistān

Şirāzlı Şeyh Sādi'nin Gülistān adlı mesnevisinin önsözünün Türkçe açıklamasıdır. II. Bayezid devrinde yazılmıştır. Bitiş tarihi 16 Aralık 1504'tür. Otuz bir yazma nüshası tesbit edilmiştir.⁵⁰

7. Münşe'āt-ı Mekātib

Birçok İran ve Arap yazarlarının şiirleriyle süslenmiş, oldukça ağır ve süslü bir anlatımla yazılmış mektupları ihtiva eder. "Nisabu'l-büleḡa" adıyla da bilinen bu eser Lāmi'ī'nin hayatını yansıtan bir kaynak niteliğindedir. Emīr Ahmed Buharī'ye yazılan bir mektupla

⁴⁶ Nuran Tezcan, a.g.y., s.324.

⁴⁷ Gülgün Erişen, Hüsn ü Dil, Yüksek Lisans Tezi, Ank., Üniv. D.T.C.F.

⁴⁸ Nuran Tezcan, a.g.y., s.326.

⁴⁹ Münazara-i Sultan u Bahār bā-şehriyār-ı Şitā, İzzet Ef. Mat.İst. 1290.

⁵⁰ Nuran Tezcan, a.g.y., s.326.

başlar. Devrin ileri gelenlerine ve dostlarına yazılmış 23 mektuptan oluşur. On üç yazma nüshası tesbit edilmiştir.⁵¹

8. Menākıbu Üveysi'l-Karānī

Din büyüklerinden Üveys-i Karani'ye ait menkıbeleri konu alan bir eserdir. Beş yazma nüshası tesbit edilmiştir.

9. İbret-nümā

Abdullah Yāfi'ī, İbn-i Fārīs, "Abdulkadir Gılānī, Muhiddin-i 'Arābī, Hoca Bahaü'd-din Nakşibendī gibi büyük şeyhlerin kitaplarından yararlanılarak toplanmış menkıbeleri ve ahlakī hikayeleri içeren bir eserdir. Dili oldukça sadedir. Halk için yazılmış ve çok okunmuştur. Bu hikayeler halk arasında çok yayılmış ve söylene söylene sözlü edebiyatın malı olmuştur.

Kānūnī zamanında 1526'da yazılmıştır. Kaynaklarda "ibret-nāme" adıyla geçer" Kitāb-ı İbret-nümā" adıyla taşbasması olarak 1856'da İstanbul'da bastırılmıştır. Altmış altı yazma nüshası tesbit edilmiştir.⁵² Kitāb-ı İbret-nūma, eski harflerle taşbasması olarak İstanbul'da 1273/1856'da bastırılmıştır. Üzerinde bir tez çalışması yapılmıştır.⁵³

10. Şerefü'l-insan

"Resā'ilü İhvānī's-şafā" adlı Arapça büyük eserin birinci risalesi olan "İnsanın hayvanlarla münazarası" adlı makalenin Arapçadan Türkçeye serbest bir tercümesidir. Lāmi'ī'nin çok okunan tercüme te'lif arası eserlerinden

⁵¹ Nuran Tezcan, a.g.y., s.327.

⁵² Nuran Tezcan, a.g.y., s.320.

⁵³ Selahattin Ergil, Lāmi'ī'nin İbret-nümā'sı, Ank. Üniv. D.T.C.F. 1971.

biridir. Kānūnī adına 1527'de yazılmıştır. Mensur bir eser olmakla birlikte yer yer manzum bölmüler de vardır. Ayet ve hadislerden parçalar alınmıştır.

İnsanlarla hayvanlar arasında yapılan bir tür tartışma mahiyetinde olan bu eserde "insanın en üstün varlık olduğu" kuvvetle belirtilir. Olaylarının işlenişi, meselelerin açıklanışı çok başarılı olan Şerefü'l-insan Lāmi'î'nin geniş kültürüne, Arapça ve Farsça bilgisinin güçlülüğüne iyi bir delildir. Elli dört yazma nüshası tesbit edilmiştir.⁵⁴

11. Hall-i Mu'ammā-yı Mîr Hüseyin

"Şerh-i Mu'ammā-yı Esmā'i'l-Hüsnā, Mir'atü'l-esmā' ve cām-ı cihān-nümā, Risāle-i Mu'ammā" adlarıyla da bilinmektedir. Mîr Hüseyin Nişābü'rî'nin 99 Esmā'-ı Hüsnā hakkındaki yüz beytinin Türkçe açıklamasıdır. Kānūnī adına yazılmıştır. On üç yazma nüshası tesbit edilmiştir.

12. Letā'if-nāme

Bursa'ya ait yerli fıkralarını toplandığı orijinal bir eserdir. Yazarın bu alanda da başarılı olduğunu gösteren bu fıkralar, onun kişiliği ve sosyal hayatı yönünden önemlidir. Letā'if 5 bölümden oluşur. Her bölümünde bir sosyal sınıfla ilgili şakalar anlatılır. Dönemin mizah anlayışını yansıtması açısından önemlidir. Letā'if-nāme, oğlu Lem'î Mehmed Çelebi tarafından bir önsüz yazılarak düzenlenmiştir. On sekiz yazma nüshası tesbit edilmiştir.⁵⁶

⁵⁴ Nuran Tezcan, a.g.y., s.32.

⁵⁶ Nuran Tezcan, a.g.y., s.32.

Eserden seçme fıkralar bugünkü dile çevrilerek yayımlanmıştır.⁵⁷

13. Münāzara-i Nefs ü Rûh

İncitmeden güldüren eserler arasında sayılan bu risāle kaynaklarda "Münāzara-i İns ü Cān, Nefsü'l-Emr-nāme adlarıyla da geçer.

Eski hayatı, telakkileri, adetleri, kıyafetleri anlatması bakımından önemli görülmüştür.

M. Fuad Köprülü Lāmi'înin bu eseriyle XVII. yüzyıl hezilcilerini etkilediğini söyler. Beş nüshası tesbit edilmiştir.

Kaynaklarda geçmesine rağmen bugüne kadar rastlanamayan mensur eserleri de şunlardır:

14. Risāle-i 'arûz
15. Risāle-i uşûl min-el-fünûn
16. Mevlidü'r-Resûl,
17. Menākıb-ı Cenāb-ı 'Alî
18. Miftāhu'n-necāt fi-Havāşşı's-suveri ve'l-āyāt

⁵⁷ Yaşar Çalışkan, Latifeler, Lami'i-zade, Abdullah Çelebi, Tercüman 1001 Temel Eser İst. 1978.

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL OLARAK ŞEM' Ü PERVÂNE

I. Eserin Yazma Nüshaları

Bursalı Lâmi'î Çelebi'nin Şem' ü Pervâne isimli mesnevisinin bugün için bilinen sekiz nüshası vardır¹. Bunlardan üçü yurtdışıındadır.

1. Süleymaniye Ktp. (Hüsrev Paşa) No:604 Süleymaniye Kütüphanesi'nde 604 numarada kayıtlıdır. Bu nüshanın ismi kütüphane katalogunda: "Lâmi'î Çelebi Şem' ü Pervâne ve gazelliyât" olarak geçmektedir.²

Müstensihi ve istinsah tarihi bulunmayan bu nüsha okunaklı bir ta'likle yazılmıştır. Milli Kütüphane'de mikro filmleri vardır. 60 varaklık eserin her sayfasında 15 satır bulunmaktadır. Toplam 1704 beyitlik mesnevide 55 başlık vardır. Başlıklar surhla yazılmış ve Farsçadır. Başlıkların sıralanışı diğer nüshalardan farklılık gösterir. İnclememizde bu nüsha H kısaltmasıyla gösterilmiştir.

Başı: Naḥmedu'llāhe 'āmilān bi-rızāhu
Ḥāliku'l-kevnî lā-ilāhe sivāhu

Sonu: İnneme'l-fazli ya ilāhî ledeyk
Ṭāyiben āyiben ric'at-i ileyk

¹ Nuran Tezcan, Bursalı Lâmi'î Çelebi, Türkoloji Der. C.VIII, D.T.C.F., Türk Dili ve Ed. Araştırma Enstitüsü, Ankara 1979, s.3,5 (Nuran Tezcan'ın bu makalesinde numarasız olarak bildirdiği Konya İzzet Koyunoğlu Ktp. Nüshası Konya'daki bütün Kütüphaneleri aramamıza rağmen tesbit edilememiştir.)

² Bu nüshada Şem' ü Pervâne'nin dışında Ahdî, Yahyâ, Bākî ve Emîrî gibi şâirlerin gazelleri de vardır.

2. Bursa Genel Ktp. No: 2393/3

Ali isminde biri tarafından 942/1535'te yani Lāmi'î'nin ölümünden üç yıl sonra istinsah edilmiştir. Okunaksız bir ta'likle yazılmıştır. Dış cephesi 210x154 mm, iç cephesi 192x143 mm'dir. Kitabın başındaki ilk iki yaprakta müelliften çeşitli beyitler bulunmaktadır. Bu iki yaprakla birlikte 10 yapraktan 29. yaprağa kadar devam eder. Her yaprakta 27 satır vardır. Meşin mukavva ciltlidir. Heyet kararıyla 1926'da Baba Dergâhından Kütüphaneye intikal etmiştir. Bursa Genel Kütüphane 2393/3 numarada kayıtlıdır. İncelememizde B kısaltmasıyla gösterilmiştir.

Başı: Nuḥmedu'llāhe ṭāliban bi-rızāhu
Hāliḳu'l-keṣni lā-ilāhe sivāhu

Sonu: İnneme'l faẓli yā ilāhi ledeyk
Ṭāyiben āyiben ric'at-i ileyk

3. Süleymaniye Ktp (Es'ad Efendi) No:2744

Müstensihi ve istinsah tarihi yoktur. Güzel bir ta'likle yazılmıştır. 176x107 mm ebadlarındadır. Kahverengi meşin ciltli, cildi zencirekli ve şemselidir. Sayfalar yaldızlı ve köşebendlidir. Her yaprakta 11 beyit olmak üzere 81 varaktır. Toplam 1706 beyittir. Başlıklar Farsça ve surhla yazılmıştır. İncelediğimiz nüshalar içerisinde en düzenli olanıdır. İncelememizde E kısaltmasıyla gösterilmiştir.

Başı: Naḥmedu'llāhe ṭāliban bi-rızāhu
Hāliḳu'l-keṣni lā-ilāhe sivāhu

Sonu: İnneme'l-faẓli yā ilāhi ledeyk
Ṭāyiben āyiben ric'ati ileyk

4. Topkapı Sarayı Ktp. No:714

Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi'nde 714 numarada kayıtlıdır. Ahmed bin Ali isimli biri tarafından 982/1574 tarihinde istinsah edilmiştir. Bozuk bir ta'likle yazılmıştır. 54 varak olup her sayfada 15 beyit vardır. Toplam 1478 beyittir. 14. beyitten sonra 225 beyit eksiktir. Diğer nüshalarda bulunan tevhid münacat, terci'-i bend gibi bölümler eksiktir. 14. beyitten sonra sebab-i te'lif bölümünün 41. beyti gelmektedir. İncelememizde T. kısaltmasıyla gösterilmiştir.

Başı: Naḥmedu'llāhe ṭālibān bi-rizāhu
Ḥalīku'l-kevnī lā-ilāhe sivāhu

Sonu: İnneme'l-fazlı yā ilāhi ledeyk
Tāyiben āyiben ric'ati ileyk

5. Çorum Halk Ktp. No:2195

Çorum'daki vakıf kütüphanelerinin birinden Çorum Hasan Paşa Halk Kütüphanesi'ne intikal etmiştir. Mecmuât-ı Resâil adlı bir defterin son risalesidir. 200x130 mm ebadlarındadır. Sırtı meşin, ebru kağıt kaplı mukavvayla ciltlenmiştir. Her sayfada 18 beyit olmak üzere 33 varaktır. Sondan 20.varak kadar eksiktir. Müstensihi ve istinsah etirihî yoktur. Okunaklı bir dīvāniyle yazılmıştır. Başlıklar Farsça ve surhla yazılmıştır. Baş tarafında şâir Fazlî'nin bir müstezâtı vardır.

Başı: Naḥmedu'llāhe 'āmilān bi-rizāhu
Ḥālīku'l-kevnī lā-ilāhe sivāhu

6. Viyana Kraliyet Ktp.No:670

II. Bayezid devri müderrislerinedn Niksarlı Abdurrâhim bin Abdullâtif bin Muhammed tarafından 943/1536 yılında

(Temuz veya Ağustos ayında) Sivas'ta istinsah edilmiştir. 54 varak olup her sayfada 17 beyit bulunmaktadır. Başlıklar Farsça ve Surhla yazılmıştır. Ciltli ve iyi korunmuştur. Okunaklı bir nasta'likle beyaz ve sarı kağıda yazılmıştır. Viyana Kraliyet Kütüphanesi 670 numarada kayıtlıdır³.

Başı: Naḥmedu'llāhe ṭālīban li-rızāhu
Hāliku'l-keṣni lā-ilāhe sivāhu

7. Viyana Gotha Ktp. No:356

Viyana Gotha Kütüphanesinde 356 numarada kayıtlıdır. Bir el yazmasının 17-45. yaprakları arasındadır. Bu nüsha eksik olup Kānūnī Sultan Süleyman'ın medhiyesiyle başlamaktadır. Ondan önceki bölümler yoktur. Müstensihî belli değildir. İstinsah tarihi 1577'dir. 19.5x12.5 cm ebadlarında olup iyi bir nasta'likle yazılmıştır.⁴

8. Sen Petersburg nüshasına ulaşamadı

II. Eserin Yazılışı, Konunun Kaynağı ve Şem'ü Pervāne Yazan Başka Şâirler

Lāmi'ī Çelebi Şem' ü Pervāne mesnevisini Rodos'un fethi münasebetiyle yazmıştır. Bu mesnevisinde yazdığı bir kıt'anın son mısra'ı Rodos Kalesi'nin fethinin tarihini verir. Kıt'anın son beyti şöyledir:

Hātifü'l-gāyb kāle fi't-tārīḥ
Yefraḥu -minune bi-nasru'llah
(«فرح المؤمن بنصر الله : 929»)

³ Flügel, Gustav, Die Arabischen, Persischen und Türkischen Handschriften der kaiserlich Königl. Hofbibliothek zu Wien. 3 vols. Vienna, 1865-67.

⁴ Pertsch, Wilhelm, Die Türkischen Handschriften der Herzoglichen Bibliothek zu Gotha, Vienna, 1864.

"Yefrahu'l-mü'minune bi-nasru'llah" mısra'ı 929/1522 tarihini gösterir.

Bilinmeyen bazı sebeplerden dolayı, yazıldığı zaman Kānūnī Sultan Süleymān'a sunulamamış, daha sonra Vāmık u Azrā ile birlikte sunulmuştur.⁵ Mesnevi konusunu Ehlī-i Şirāzī'nin (1454-1535) aynı isimli eserinden almıştır. Pervāne ve Şem' bütün doğu edebiyatlarında görülen âşık ve ma'sūkı temsil eden birer motiftir. Ehlī-i Şirāzī'nin eserinde bu motifler tasavvufî semboller olarak kullanılmıştır. Pervāne tasavvuf vadisinde ilerleyen sālîki temsil eder. Önüne çıkan engelleri aşıp maksadına ulaşması gerekir. Ehlī eserini 1489'da tamamlamıştır. Eser mefā'ılün/ mefā'ılün/ fe'ülün kalıbıyla yazılmıştır.

Şem' ü Pervāne yazan bir diğer şâir de Niyāzī'dir. Niyāzī'nin gerçek adı Abdullah Şebüsterîdir (Mahmud Şebüsterî'nin torunu)⁶ Niyāzī, Yavuz döneminde tahsil için İstanbul'a gelmiş, Yavuz ve Kānūnī'den itibar görmüştür. Niyāzī, eserini Yavuz'a sunmuş ve karşılığın 30 akçe yevmiyeyle mükafatlandırılmıştır. Niyāzī mesnevisini feilātün/ mefā'ılün/ fe'ılün kalıbıyla yazmıştır. Eser tasavvufî olup ilâhi aşk konusunu işlemiştir. Niyāzī'nin Şem' ü Pervāne'si Ehlī'ninkine göre daha geliştirilmiş ve yeni olaylarla zenginleştirilmiştir.

Günay Kut (Alpay) Lāmi'î'nin Ehlī'den hiç bahsetmediğini; eserinin de Ehlī'ninkine hiç benzemediğini söyler. Ona göre Lāmi'î eserini Ehlī'den değil de Niyāzī'den tercüme etmiştir. Bu konuyu İran'dan Osmanlı ülkesine getiren Niyāzī olmuştur. Bu görüşlerine delil olarak da Niyāzī ile Lāmi'î'nin eserleri arasındaki

⁵ Günay Kut, Lāmi'î Chelebi and his works, Journal of Near Eastern Studies, April 1976, Volume 35, Number 2, s.88.

⁶ Günay Kut, a.g.y., s.89.

benzerliği ve aynı vezni kullanmalarını gösterir.⁷

Niyāzī'nin bu eserinin tek nüshası Süleymaniye Kütüphanesi Kadızāde Mehmed Efendi bölümü 415 numarada kayıtlıdır.

Lāmi'ī eserini Ehlī'den (veya Niyāzī'den) aynen çevirme yoluna gitmemiş ona yeni olaylar katarak geliştirmiş ve bir te'lif eser hüviyeti kazandırmıştır.⁸ Şāirin bu özelliğini bütün tercümelerin de görmek mümkündür. G.Kut'a göre, Niyāzī'nin eseri Lāmi'ī ile Ehlī arasında bir köprü olmuştur. Lāmi'ī eserini tamamen tasavufî bir anlayışla yazmış, Pervāne, Şem' sembollerini kullanarak "sālik" in Allāh'a ulaşma yolunda karşılaşacağı engelleri sembolik hikāyelerle açıklamaya ve ona yol göstermeye çalışmıştır. Eser fe'ilātün/ mefā'ilün/ fe'ilün vezniyle yazılmıştır.

İran edebiyatında üçüncü bir Şem' ü Pervāne yazan şāir de Fehmī'dir. Fehmī'nin hayatı hakkında fazla bilgimiz yoktur. Eserini II. Bayezid adına yazmış ve 1486'da tamamlamıştır.

Fehmī'nin Şem' ü Pervāne Mesnevisi mef'ülü/ mefā'ilün/ fe'ülün vezniyle yazılmıştır. Eser tertip yönüyle Ehlī'ninkine nazaran daha basittir. Fehmī'nin eseri de tasavvufî olup ilāhi aşk konusunu işlemiştir. Tek nüshası, Süleymāniye Kütüphanesi Fātih kısmı 4002 numarada kayıtlıdır.

Türk edebiyatında ilk Şem' ü Pervāne'yi Zātī (Ölm.1546) yazmıştır. 3821 beyit halinde ve aruzun mefā'ilün/ mefā'ilün/ fe'ülün vezniyle yazılan bu mesnevi Türk edebiyatındaki en ünlü Şem' ü Pervāne olarak bilinir. Yalın dili ve akıcı üslubu ile yüzyıllar boyu Türk

⁷ Günay Kut, a.g.y., s.90.

⁸ Günay Kut, a.g.y., s.90.

edebiyatına etki etmiş ve haklı bir üne kavuşmuştur. Eserin bilinen iki yazma nüshası Süleymāniye Kütüphanesi Lalā İsmail bl. numara 443 te ve Nuruosmaniye Kütüphanesi numara 4080'de kayıtlıdır.

Türk edebiyatında üçüncü Şem'ü Pervāne Kalkandelenli Muīdī'ye (ölm. 1585) aittir. Eserin iki nüshası bilinmektedir. İst.Üniversitesi Kütüphanesi TY. numara 2255 ve Fâtih Millet Kütüphanesi Ali Emīrī Kısmı numara 1193 kayıtlıdır.⁹

Türk edebiyatında dördüncü bir mesnevi XVII. yüzyılda Feyzi Çelebi tarafından yazılmıştır. Bir mesnevide bulunması gereken bütün bölümlerin bulunduğu bu eser hece vezninin on birli kalıbıyla yazılmıştır. 1019 beyitlik eser Niğbolu mutasarrıfı Mehmed Paşa adına yazılmıştır. Gönül Alpay Tekin eserin tenkitli metnini geniş bir incelemeyle yayımlamıştır¹⁰. Feyzī'nin eseri Lāmi'ī'ninkine konu bakımından çok yakındır.

⁹ İskender Pala, Ansiklopedik Dīvān Şiiri Sözlüğü, K.Bak. Yay, Ankara, 1985, s.105.

¹⁰ Cemal Kurnaz, Dīvān edebiyatı Yazıları, Akçağ, Ankara, 1997, s.428.

İKİNCİ BÖLÜM

I. Olayın Özeti

Şam'da Şem' adında eşsiz bir güzel yaşamaktadır. Şem'in güzelliği Hint'te, Çin'de ve Rûm'da meşhurdur. İtibar ve güzellik burcunun yıldızı olan Şem' aynı zamanda sohbet ve eğlence kutusunun da incisidir.

Şimdiye kadar güneş onun yüzü gibi güzel bir yüz görmemiş; rüzgar da sesi gibi güzel bir ses işitmemiştir. Güleç yüzü şafağı andırmaktadır. Boyu serviye, vücudu işlenmemiş örtüsüz gümüşe benzemektedir. Şirin dudağının suyu şeker, kıvrıkcık saçının kölesi anberdir. Başının örtüsü Ka'be'nin örtüsüne dudağının tadı Zemzem'e benzer.

Ağzı nokta kadar küçük olmasına rağmen sohbeti tatlıdır. Sohbetinde coşkulu, açıklamaları inci gibi kıymetlidir. Âlemin bütün güzellikleri nakışları onda tasvir edilmiştir.

Eğlenceyi seven ve biraz kendi başına buyruk olan Şem' sürekli, gündüzleri uyur, geceleri dostlarıyla eğlenirmiş.

Şem'in Anber ve Kâfûr isimli iki yardımcısı vardır. Bunlardan Anber Habeşîdir (zenci), Kâfûr, Rûmîdir. (beyaz) Bu iki hizmetçi gölge ve nur misâli Şem'in hizmetinden hiç ayrılmazlar. Anber Şem'in sarayının hâcibi, perdedârıdır. Kâfûr Sarayın iç hizmetlerini yürütmektedir. Şem'in sohbet arkadaşıdır. Şem' bu iki yardımcısıyla sarayındaki güzelleri toplar ve geceleri eğlenip, gündüzleri uyur.

Bir gece Şem' yine eğlence tertipler. Gül yüzünü açarak meclisin neşesini artırır. Bununla da kalmaz güzelliğinin nimetinden herkesi yararlandırmak için mecliste kolunu bacağını sığayarak sâkîlik eder. Bu durum meclistekileri çoşturup , gönüllerini yakar. Şaraplar içildikçe hasret iniltileri, ateşli ahlar yükselir.

Sûrahiler kadehlere boşalır, kadehler dudaklara götürülür.

Bu arada Sûrahi Kadeh'in, ellerden düşmediğini, dudaklardan inmediğini görünce kadehi kıskanır, ona düşman olur ve acı sözler söyler. Sûrahi Kadeh'e hakaret ederek: "Sâkîyle devamlı el ele olan benim seni dolduran benim, bana muhtac olan ve benden aşağıda olan sensin" der. Buna rağmen sevgilinin sana verdiği değeri, senin el, baş üstünde tutulmanı, sevgilinin dudağını sürekli öperek böyle mutlu olmanı anlamıyorum der. Bunun bir haksızlık olduğunu söyler.

Kadeh bu sözleri duyunca çok sinirlenir. Sûrahi'ye, boğazında böyle düğüm ve bağ varken kendini yüksek görmemesinin, yanlış olduğunu, baştan ayağa boğaz ve karından oluştuğunu, bu yüzden kederli olmaya müstehak olduğunu söyler.

Sûrahi'nin âlemin sırlarını keşfeden bir batin ehli geçinmesinin ahmaklık olduğunu, nefesinin boğazında tıkanmasına rağmen nazlanıp sızlandığını, bulduğu her şeyi yiyip içtiğini, bununla da övündüğünü, devamlı karnından konuştuğunu, bu yüzden yediklerinin burnundan geleceğini ileri sürer. Sûrahi'nin gereksiz yere gösteriş ve kibre düştüğünü, boyunun uzunluğundan dolayı gururlanmasının ahmaklık olduğunu söyler. Münakaşa uzayıp gider.

Daha sonra Mey, meclisin huzurunun kaçtığını görünce, bu fitne benim yüzümden çıktı diyerek, ortamı yatıştırıcı sözler söyler, Sûrahi'yle Kadeh'in ellerini tutup barıştırır.

Bunun üzerine sûrahi kadehten özür dileyerek arkadaş ve dost olduklarını, aynı işi yaptıklarını, kederde ve sevinçte ortak olduklarını, böyle husumet ederek, acı sözlerle meclisi huzursuz etmelerinin ve herkesin içinde

birbirlerinin ayıplarını açmanın iyi olmadığını; kadehin kendine canından sevgili olduğunu ve dudağını ağzından uzaklaştırmaması gerektiğini söyler.

Sûrahi böyle özür dileyince Câm'ın (kadeh) da utancından yüzi kızarır. Sûrahi'nin ayağına kapanarak ondan özür diler. Cihanda onun adıyla hüküm sürdüğünü, Sûrahi'yle aynı seviyede olamayacağını, onun dergahında köle olduğunu, gücünü ve kuvvetini Sûrahi'den aldığını söyleyerek onu över. Lutf edip parlak nazarla gönlüne bakmasını ve gönül aynasını gam küfünden kurtarmasını diler.

Gerginliğin giderilmesinden sonra, herkes Kadeh'e aferin der. Sûrahi yeniden coşar. Saki de durmadan içileceğini haykırır. Meclistekilerin neşesi yerine gelir, tekrar denizler gibi coşarlar. Neyler, cengler, çiganeler yeniden çalmaya başlar. Şarkıcılar yeniden şarkı söylerler. Herkes yeniden eğlenmeye başlar. Kadeh yeniden elden ele döner. Çünkü meclisi süsleyen Şem'i Bānu'dur.

Giderek şarabın etkisi artar. Meclistekiler hep sarhoş olurlar, şarap herkesin aklını giderir. Her biri bir yana yıkılır. Eğlenceden içkiden yorulup istirahatata çekilirler Şem'i Banu'da yorulup bir süre uyur.

Dinlenmeden sonra Sûrahi ve Câm yeniden bağrışıp çağrıışmaya başlarlar. Meclistekileri uyarıp sarhoşluktan kurtarmak isterler. Eğlence meclisinin sonunun kötü olduğunu görürler. Ah vah edip Şem' 'i uyandırırılar. Meclistekilerin bu gürültü ve üzüntüsünü gören Şem' de üzülür ve eğlenceyi yenilemek ister.

Zaman bahar mevsimidir. Şem' emir verir, gül bahçesine bir al hayme kurulur. Şem' sofaya çıkar. Bunu gören çimen Şem'in ayağına kapanır. Dertli bülbül duaya başlar. Çınar da bu duaya katılır. Meclis alanını jâleler sular, lâleler

her tarafı ipeklerle donatır. Bahar rüzgarı yollarını süpürür ve yollarına çiçek saçar. Bu eğlenceye bütün çiçekler ağaçlar katılırlar. Sular şarkı söyler, yapraklar çegan çalarlar, Bülbüller, bütün kuşlar ötüşürler.

Meclis yeniden neşeli bir hal alır. Tanburlar ayarlanır, kopuzun damağı çatlatılır, deflere vurulur, neylere üflenir, rebaplar inletilir. Sâkiler yine içki sunarlar. Gazeller söylenir. İyice coşan ve örtüsünden çıkan Şem‘ gülzârı aydınlatır. Bağın her tarafını gezer. Onu gören güller, goncalar, lâleler, sünbüller, menekşeler, hayran kalırlar. Şem‘ bir süre dolaşıp tekrar köşküne döner. Eğlence sabaha kadar devam eder.

Bu sırada Mağrib Ülkesinden Şam’a çelimsiz zayıf Pervâne isminde bir genç gelir. Genç yaşında her şeyden elini çekmiş olan Pervâne aşk ülkesinin padişahıdır. Güzelliğine, faziletine dikkatle bakanlar onu peri hatta, melek sanırlar. Huyu aşk ile yoğrulmuştur. Allâh aşkı içini ateş edince dışı da dumanlı olur. O ateş onu yakıp da kül ettikten sonra dıştan dumanlı görünse de içi güneş gibi parlaktır. Dünya zevklerinden kesilmiş, Mevlevilerle oturup kalkmış. Ka‘be‘yi tavaf etmiş bir gençtir. Uzlet içerisinde kendini yetiştirmiştir. Nerde güzel bir meclis görse hemen oraya koşar. Gündüzlerini halvet, gecelerini sohbet meclislerinde geçirir.

Şem‘in gülzârı gezip eğlendiği bir gece yalnızlıktan, ayrılık ateşinden bunalıp dert ve sıkıntıdan delirecek bir hale gelen Pervâne gülzâra gidip biraz rahatlamayı düşünür. Bu düşünceler içerisinde bağa gelir. Sağa sola uçup bağı seyrederken aniden Şem‘in nûr gibi parlayan güzel otağına rastlar ve gözünü ondan ayıramaz. Çadırdan Şem‘in nurunun çıktığını görür. Bu nurun etkisiyle kendinden geçer ve

ölecek gibi olur. Artık bağı gezmekten vazgeçer.

Pervâne bundan sonra Şem' 'i görmeye ve ona ulaşmaya çabalar. Eski sıkıntılarını unuttur. Yeni derdi Şem' 'in hasretidir . Gözünü Şem' 'in nûrundan ayırmadan sağa sola koşar ve ona ulaşmaya yol arar. Yol bulamayınca çaresiz kalıp Allâh' a yalvarır ve Şem' 'i kapatan perdenin açılmasını ister.

Pervâne yana yakıla Allâh' a yalvarıp Şem' 'in çadırının etrafında dönerken, Şem' 'in otağının hâcibi Perdedâr Anber' e rastlar. Anber Pervâne' ye niye böyle bağı dokuz dolandığını, dileğinin ne olduğunu kim olduğunu, niçin böyle dertli olduğunu ve şaşkın gezdiğini sorar. Bu sarayın sahibinin çok serkeş olduğunu söyler. "Senin böyle bağı dolaştığını duyarsa seni de beni de yakar, onun için sözümü tut geldiğin yoldan geri dön git" diye Pervâneye nasihat eder.

Pervâne Anber' i dinledikten sonra ona övücü sözler söyleyerek yalvarmaya başlar. Pervâne Anber' e, "Beni yanmakla korkutma. Rûhuma gözümde bir ateş düştü. O dilberi gördükten sonra ben zaten yanacağımı yandım. Şem' 'in yoluna başımı koymuşum. Ama perden yüzünden onu açıkça göremiyorum Lutf et aradaki perdeyi kaldır onu bir kere göreyim" der.

Anber de Pervâne' ye, bu isteğinin yanlış olduğunu, Şem' 'in nurunu perde içinde gördüğü halde böyle perişan olduğunu, onu perdesiz görmeye asla dayanamayacağını söyler. O perdeden görünen nûrun dünyayı aydınlatmaya yeteceğini, perde kalkarsa halkın bu nurun hararetine dayanamayacağını söyler. Tûr Dağı' nın durumunu hatırlatır.

Ayrıca sevgiliyi perdesiz görmek için perdesiz bir göz sahibi olmak gerektiğini ve asıl perdenin kişinin kendi

bedeni olduğunu, perdenin kalkmasını istiyorsa bu bedenden kurtulması gerektiğini söyler.

Pervâne Anber'in kendisine bir yararı olmayacağını anlayınca, doğrudan Şem' 'e seslenerek yalvarır:" Güneş nasıl ki küçüktür diye zerreden yüz çevirmezsene sen de benden yüz çevirme. Çünkü sen güneşsin ben de etrafında dönen zerreyim, hasretinden ölmek üzereyim, perdeden çık cemâlini göster, bāri öyle öleyim" der.

Pervâne böyle inleyerek yalvarınca Allah duasını kabul eder, Şem' yine otağında dostlarıyla eğlenirken, aniden gönlü daralır, canı sıkılır. Çadırından çıkar ve bağı dolaşmaya başlar, Pervâne'nin perişan bir halde yattığı yere doğru yürürken onu görür. Pervâne de Şem' 'i görür sevinçle ve sabırsızca ona doğru koşup, ay yüzüne bakarak, ayağının dibinde can vermek ister. Ancak Şem' göz açıp kapayıncaya kadar oradan uzaklaşır. Gözden kaybolur. Pervâne şaşkınlık ve üzüntüyle bağrını başını döğür. Defalarca bağı dolaşır ama Şem' 'i tekrar göremez. Şaşkın ve perişan bir halde yerlere kapanır ve yeniden duaya başlar.

Pervâne böyle yere kapanmış ağlayıp sızlarken bağın Nesīm ismindeki bağbanı her seher yaptığı gibi yine bağı gezmeye çıkar. Nesīm çok merhametli, cömert, yumuşak huylu, İsā nefesli rūhānī bir kişidir. Aynı zamanda Anber ve Kāfūr'la da arkadaşdır. Nesīm bağdaki bütün çiçekleri tek tek sever, onlara huylarına ve yaratılışlarına göre davranır. Bağın çiğnendiğini, çiçeklerin yolunup, ezildiğini bülbüllerin korkudan kaçıp saklandığını üzülen ve sinirlenerek görür. Bunu kimin yaptığını merak ederek önüne çıkan herkesi yerlerde sürükler.

Böyle hiddetle bağı dolaşırken karşıda Şem' 'i görür, bu duruma onun sebep olduğunu anlar. Onu cezalandırmak için

üzerine yürür. Nesīm'in çok sinirli olduğunu gören Şem' onunla baş edemeyeceğini anlayınca yüzüne örtüsünü örter oradan kaçar. Odasına gelip uyur.

Nesīm, Şem'in kaçtığını görünce onun dostlarını bulup cezalandırmak için sağa sola koşarken inilti, feryatlar işitir. Seslere doğru gidince bir köşede kederle yatan Pervāne'yi görür. Onu yerden kaldırır, niçin bu duruma düştüğünü sorar, aralarında bir konuşma geçer.

Nesīm Pervāne'ye bu üzüntüye kimin sebep olduğunu, bu dertten kurtulmanın yolu olup olmadığını sorar, derdini teskin etmek ister. Ama Pervāne razı olmaz derdinden memnun olduğunu, bu yanı sıra ruhunu kurtaracağını, gönlünü halis altın yapacağını söyler. Rūhun ten örtüsünden kurtulmasının hoş olacağını ve Nesīm'in kendisine yardım edemeyeceğini, üstelik Şem'in kaçmasına sebep olarak zarar verdiğini söyler. Yanından uzaklaşmasını ister.

Nesīm de bilmeden Pervāne'ye zarar verdiğini anlayarak üzülür, ondan ayrılır, bağı gezmeye devam eder. Akşamki eğlenceden sarhoş olup yerlerde yatan birçok kimseyi görür. Onlara nasihat eder uyarır, korkutmak ister. Ama kimse Nesīm'in sözlerine kulak asmaz.

Derken sabah olur, Nesīm, kimsenin kendini dinlemediğini görünce, bağı sahibine gidip, bağı durumunu bildirmeye karar verir. Meğer o bağ bir büyük, kudretli padişahınmış. Hükmü Kaf'tan Kaf'a geçer yer, gök, bütün bitkiler, çiçekler, kuşlar, rüzgarlar emrinden çıkmazmış. Bu büyük padişahın adı Bahar'dır.

Nesīm bağı halini padişah Bahār'a anlatır. Padişah Nesīm'in anlattıklarını duyunca çok sinirlenir bağıırır, çağırır. Veziri Hācib -i Bādī'yi çağırır ve onu komutanı Emīr-i Ebr'e gönderir. O kavmi toptan helāk etmesini, bağı

dikenden temizlemesini ister.

Hâcib-i Bâdî, padişahın emrini alır almaz hızla Emîr-i Ebr'i aramaya başlar. Meğer Emîr-i Ebr o gün o civarda ulu bir dağa avlanmaya gitmişmiş. Hâcib-i Bâdî bunu öğrenince atını o dağa sürer. Emîr'i bulur Sultanın emrini bildirir. Ebr, padişahın emrini alır almaz sert bir rüzgar şekline girer ordusunu toplar, tuğunu sancağını çeker, bağı kuşatır ve o eğlence sarhoşlarını gaflet uykusunda yakalar. Haykırarak yağmur oklarını fırlatır. Her tarafı fitne tufanı kaplar. İyice kinlenip öfkelenerek şimşek kılıçlarla yıldırım yağmurlarını eğlence meclisindekilerin üzerine yağdırır. Eğlencelerini dağıtır, gündüzlerini geceye çevirir. Atlarına hepsini çiğnetir. Onları her taraftan çevirir ve yerde gökte kaçacakları bir yer bırakmaz. Çünkü Emîr-i Ebr çok korkunç acımasız heybetli ve güçlüdür. Sonuçta sohbettekiler dağıtılır, eğlenenler yerle bir edilir.

Bu olan biteni gören Pervâne bir köşeye çekilip Allâh'a yalvarmaya başlar. Allâh'a güvenenlerin tufanlardan bile korkmayacağını söyler. "Rûhumu bana bağışla, ben zaten belâların en büyüğüne ayrılık gecesi uğradım. Bu gam deryasına gelen zavallı damlacıkların (tenlerin) bir süre âvâre bir şekilde dolaşıp sonunda öleceklerini biliyorum. Korkum bundan değildir. Korkum o ay yüzlü sevgilinin cemâlini göremeden gitmektendir. Onu tam olarak bir kere görsem ölmek benim için hiç gam değil" diye akşama kadar yalvarır.

Diğer taraftan gündüz bitip, gece başlayınca Şem⁴ kendi sarayında yine bir eğlence tertipler. Herkes yine eğlence için hazırlanır. Eğlence başlar. Meclistekiler sevinçle her tarafı gülşene çevirirler. Şem⁴'in karşısında

alkış tutup, def çalarlar.

Bu özel meclise has dostlar gelirler. Sarayın kapısı kapatılır. Anber dışarıya bekçi olarak gönderilir. Kâfûr da içeride hizmet eder. Meclisin neşesi artar. Şem‘ güzel bir gece sohbeti başlatır. Yeniden içkiler içilir. Kadehler dolup boşalır, sarhoşların naraları bûlbûllerin seslerine karışır. Derken içkinin etkisiyle yüzlerdeki utanç perdesi kalkar. Hep beraber bir gazel okurlar. Bu gazel meclistekilerin neşesini daha da artırır.

Şem‘ gümüş tahtının üzerinde ay gibi oturup cihanı aydınlatmaya devam eder. Bazen naz bazen niyâz eder. Meclistekiler böyle eğlenmeye Şem‘’in etrafında dönmeye devam ederken Anber’in aklına birden zavallı Pervâne gelir.

Onun halini merak eder Emîr-i Ebr’in hücumunda yaralanmış, ölmüş veya esir edilmiş olabileceğini düşünür. Ya da hastalığının iyice artacağını düşünerek üzülür. Ona yardım etmek için bir hırsız gibi gizlice başa girer Pervâne’yi aramaya başlar. Bağın her köşesini dikkatele ve süratle gezip onu ararken bir feryat duyar. Bu sesin Pervâne’nin olduğunu anlar ve o tarafa gider. Pervâne’yi bir çukur içinde inlerken görür. Sanki boğazı kesilmiş gibi döğünüp ağlamaktadır. Duygulu bir gazel okur.

Gazeli dinleyen Anber Pervâne’yi böyle perişan görünce çok üzülür. Onu kimin bu hale getirdiğini sorar. Pervâne Anber’e, ağlayıp inlemesinin sevgilinin hasretinden olduğunu, başka bir sebebi olmadığını, ayrılık ateşine dayanmanın zor olduğunu söyler. Asıl üzüntü ve korkusunun Ebr’in hücumundan sonra Şem‘’in nerede ve ne durumda olduğunu bilememekten kaynaklandığını; onun başına kötü bir şey gelmesinden korktuğunu söyler. "Tek benim gibi binlercesi yansın da onun tüyüne zarar gelmesin, gönlümün

yanıp kararması birşey değil, yeter ki tütünüm onun ay yüzüne ulaşıp rahatsız etmesin" der. Şem' 'in nerede ve nasıl olduğunu sorar.

Anber de Şem' 'in kendi sarayında rahat ve huzurlu olduğunu, dostlarıyla sohbet etmekte olduğunu, bir fitne rüzgarına rağmen sağ ve esen olarak şimdi eğlendiğini söyler". Gönünde ve canında azıcık gücün varsa tam fırsattır hemen ona git der.

Pervâne bu müjdeyi alınca sevinçten çıldıracak gibi olur vücuduna ve ruhuna kuvvet gelir. Anber'le birlikte Şem' 'in yanına gitmek için yola çıkarlar.

Bu arada Anber Pervâne'ye artık buralarda sıkıntı çekmemesi gerektiğini, sevgiliye kavuşup ona can verme zamanının geldiğini söyler. Ayrıca "makamın felekten yücedir, Adn cennetleri senin yurdunken buralarda durma, yüce kişilerle görüş, yırtıcı kuşlar gibi av ve yiyecek peşinde koşma, git sevgiliye canını sun ki ondan nasibini alasın, onun nurundan kendini yak ve sen de nur ol dünyayı aydınlat" der.

Dertli Pervâne Anber'le birlikte sevinç içerisinde Şem' 'in sarayına gelirler. Pervâne sarayın, yüksekliği parlaklığı, güzelliği ve görkemi karşısında şaşkına döner. Sarayın percerelerinden güneşin ve ayın gözünü kamaştıracacak bir nur çıkıyor. Nöbetçiler yüzlerini yere sürmüş, kale burçları dua için elleri açmış, herkes elleri göğsünün üzerinde huzurda saygıyla bekliyorlar. Saray çok iyi gizlenmiş ve korunuyor.

Pervâne kendi kendine: "uyanık olmalıyım bu saraya ancak melek kanadıyla girilebilir diye düşünür. "Ben bu hasta canım ve kırık kanadımla buraya nasıl gireceğim" diye ah çeker. Çatıyı, Pencereyi ve kapıyı gezer ama içeri

girmek için en ufak bir yol bulamaz. Ka'be'yi tavaf eder gibi sarayın etrafında binlerce kez dolaşır, ama çabası boşa gider, içeri giremez.

Pervâne, Şem'ın sarayının etrafında dönerken dışarıya gezintiye çıkan Kâfûr onu görür. Anber'e sinirlenerek; "bu hilekâr, hırsız ve müflisi nereden buldun" der. Pervâne'nin halkı aciz ettiğini, söz dinlemeyip kovmakla da gitmediğini, sersemin biri olduğunu söyleyerek ona hakaret eder.

Pervâne'yi saraya yaklaştırdığı için Anber'e kızıp hakaret eder. Anber'in yüzünün de gönlünün de kara olduğunu, bu yüzden Şem'ın onu saray dışına koyduğunu; kendininse yaşlı, ihlaslı, Şem'ın has dostlarından olduğunu söyler. Anber'e hakaretlerini sürdürerek, "yüzün üzüntü kaynağıdır, devamlı hırsız ve uğursuzlarla gezersin. Fesat perdecisisin kötü yaraltılışlı bir Hindûsun, yüzünde haya nûru yoktur, ateşle yanmaya lâayık birisin" der.

Bu hakaretlerden sonra Anber de sinirlenir. Kâfûr'a hakaret eder. Anber Kâfûr'a: "Dünya senin beyazlığından ürkemektedir. Bu bir hastalıktır. Remlde de beyaz uğursuzluk sayılır. Kimsenin derdinden anlamaz, herkesin ayıbını açarsın. Yüzün uğursuz, sözlerin feleğin kalbini karartacak şekildedir. Gözünün beyazını da nûr sanma. O leke hastalığı ve körlüktür. Gönlün güneşsiz bir sabah gibidir. Saçlarını da değirmende ağartmışsın. Gönülde Allâh'ın nuru olmazsa, saçın ağarması kişiyi yüceltmez. Yüz bohça beyaz yünden bir direm misk daha değerlidir. Yaşlılık ipiyle denizi geçemezsin, sert sözlerle övünme, senin beyazlığın bilgi deniz değil, denizin köpüğüdür. O da sabun köpüğü gibi pisliktir" der. Daha birçok hakaretlerde bulunur.

Bu garibi getirdiğim için kızılıyorsan yine

yanılıyorsun. Çünkü padişahın kulları padişah için ayıp değildir. Saltanat izzet ve naz olarak görülürse de gerçek şah kullarını okşayıp gönlünü alandır. Güneşin her zerreye nasıl yüz vurduğunu görmez misin . Bana mutlu olduğunu söyleme, senin gibi beras hastalığıyla lanetlenmemişim. Allāh beyazla dünyayı aydınlattıysa siyahı da göz nuru yaptı. Ben siyahım ama ayıpları örterim diye sitemlerini sürdürür.

Anber'in sözleri üzerine sinirinden titreyen Kāfūr yeniden kavgaya hazırlanırken aniden doğudan gün gibi, nūr kisvetli, beyaz sarıklı gönlü temiz bir topluluğun kendilerine doğru geldiğini görür. Başlarında nūr yüzlü güvenilir bir pīrin bulunduğunu gören Kāfūr hemen koşup durumu Şem'e haber verir. Şem korkar sazi, kadehi kırıp ağlamaya başlar. Diğer taraftan Anber'de hemen mağaraya sığınır. Olanları görerek şaşırان Pervāne de Anber'in yanına gider. Anber'e meclisin niye dağıldığını, yürek yakan Şem'in niye ağladığını, bu gelenlerin kim olduğunu sorar.

Anber, Pervāne'ye; "Ey belā esiri der, namaz ve oruca sela olundu, gece gibi suratını ekşittiğin yeter. Sevin ve şükr et, artık seher oldu" der. Bunun Hakk'ın bir müjdesi olduğunu söyler.

Gelenin de ilāhī bir mürşit olduğunu, eğlence sohbetlerinin düşmanı olduğunu, gaybın sırlarını bildiğini zamanın şeyhi Nuru'llah olduğunu söyler. Onun Hızır gibi hızlı, Mesih gibi zinde, Yūsuf gibi cemal sahibi olduğunu, ihtiyacı olanlara himmet ettiğini, yolunu şaşırانlara Allāh'ın yardımıyla yol gösterdiğini, gönlünün temiz, himmetinin yüksek olduğunu, Allāh'ın zikrini bırakmadığını, virdinin Nūr suresi olduğunu söyler. Ayrıca "Onun

kerametini açıkca görmeyen yok, eğer kurtuluş ve muradına ermek istiyorsan ayağına kapan, hâcetini arz et, tâlihın yâver gitti, sevin, devletin ayağına geldi, gözünü aç ve fırsatı kaçırma" der.

Pervâne bu haberi duyunca çok sevinir. Halvet köşesinden çıkar şeyhin ayağına kapanır ağlayarak derdini anlatır. Aşk yüzünden hasta olup, gece gündüz göz yaşı döktüğünü, gönlünün ateşler içerisinde yandığını, vefasız bir sevgiliye rastladığını, nûr saçan Şem'e gönül verdiğini, ona ulaşip uğruna canını feda etmek istediğini, ama yaklaşımadığını, kendini bu ayrılık derdinden kurtarmasını söyler.

Sevgilinin de kendisine meyilli olduğunu, ancak ulaşmalarına zalim rakip Kâfûr'un engel olduğunu, aşk derdinden değil Kâfûr'dan çok çektiğini, Kâfûr'un sert, amcımasız biri olduğunu söyler. Kâfûr'un şeyhin emirlerine uyacağını düşünerek; "Ona bir işaret etseniz de beni sevgilinin meclisinden mahrum etmesin ve ben canımı onun yolunda vereyim" der. Şeyhi öven bir de gazel söyler.

Seyh Pervâne'nin bu feryatlarını duyunca onun sadık bir aşık olduğunu, sözlerinden ve yüzünden anlar. Çünkü o Hakk'ın nuruyla halka bakar ve birçok gaib işleri görebilir. Pervâne'nin yüzünü görünce aslında söze gerek kalmadan onun ateşini anlar.

Kâfûr'u yanına çağırır ve aşkla ilgili bazı bilinmeyen sırları açıklar. Pervâne'nin sadık, dertli ve garip bir aşık olduğunu, Kâfûr'un ona karşı yaptıklarının haksızlık olduğunu söyler. Aşkla ilgili şu bilgileri verir: Temiz yaradılışlı bir aşığın aşkı mecâzî değil hakikîdir. Böyle dertli bir aşık sevgilinin yüzüne bakarken onun yüzünü ve yanağını lale ve gül olarak görse saçını sünbül, gözünü

sudaki nergis olarak düşünse ve ona o gözle baksa niçin kınansın gül bahçesini seyretmeye kim haram diyebilir. Ancak bakışta şehvet ve açgözlülük olmamalıdır. Allāh'ın güzel işlerini tanımak ayırt etmek için bakabilir.

Āşıklar daima kendilerinden geçmiş olduklarından kimsenin kınamasından korkmazlar. Aşka sarılın aşkın yollarının hepsi edeptir. Güzellik Allāh'ın Cemālinden doğmuştur. Aşk şimşegi o (cemāli'llāh'ın) arzu bulutlarından doğmuştur. Bu şekilde aşkın daha birçok özelliğini anlatan Şeyh, Āşıkların Allāh katında kıymetli olduğunu, onlara lütuf kapısının kapanmayacağını, pak nazardan kaçmamak gerektiğini, onun sabırsızlığının hoş görülmesini söyleyerek Kāfūr'u uyarır ve Pervāne'nin Şem'in meclisine girmesini engellememesini tembihler. Ayrıca islām inancına göre misafire ikramın gerekli olduğunu, söyler. Ona candan hürmet etmesini, hakkında iyi düşünmesini ve iyilikle muamele etmesini söyler.

Kāfūr Şeyh'in sözlerini dinledikten sonra özür diler bağışlanmasını ister ve söylediklerin başım üstüne der. Hemen Pervāne'ye dönüp ondan da özür diler ve önünde hürmetle eğilir.

Pervāne'ye iltifat ederek "hazır ol Şem' benim sarayımda bir eğlence tertiplediği gece seni o meclise götüreceğim. O sevgiliyi görüp rûhunu güneş gibi aydınlatasın. Ben onu seni görmeye razı edeyim sen de benim hatamı affedesin" der.

Kāfūr'un bu sözleri üzerine Pervāne, sabırsızlıkla beklemeye başlar. Ayrılık tokadını yiyenler vuslat anına kadar rahat yüzü görmezler.

Kāfūr verdiği söze sadık kalır. Geceye ulaşma ümidi Pervāne'nin gündüzünü karartır giderek heyecanı artar.

Yaramaz bir çocuk gibi yerinde duramaz. Bir türlü akşam olmaz, sanki her saati bin sene olmuştur. Akşama kadar Pervâne iyice sabırsızlanır. Gün batıncaya kadar ateşler içerisinde inler.

Sonunda güneş batar ve gece başlar. Gökte ay ve yıldızlar görülür. Şem' akşamın bu güzelliğini görünce uykudan uyanır. Nûrû her tarafı aydınlatır. Kâfûr'ı yanına çağırarak görkemli bir eğlence tertiplemesini söyler.

Kâfûr'un çok gösterişli bir sarayı vardır sarayının kubbesi Bağdadi, sofası Şeddadidir. Bu sarayın mermerleri gümüş gibi, pencereleri altın rengindedir. Duvarlarına çeşitli kuş resimleri çizilmiştir. Önünde cennet gibi bir bahçesi içinde sürekli öten bülbülleri vardır. Bostanındaki ağaçlar yıldızlar gibidir. İçindeki havuzu, kevser kıskanır.

Kâfûr o gece sarayını iyice süsler, su üzerinde gümüş bir taht kurar. Her tarafa halılar, döşekler yayar. Bahçeyi her çeşit yiyecek, içecek ve meyvelerle öylesine donatır ki nerdeyse yer bu ağırlığı taşıyamayacak hale gelir. Sofraya akla gelebilecek her türlü yemek ve meyveler dizilir.

Sofra yemeklerle donatıldıktan sonra ay yüzlü güzeller de yerini alır, kadehler içilir eğlence başlar, güzeller raks ederler, muganniler şarkı söyler, sazlar çalar. Pervâne ise Kâfûr'u beklemektedir.

Meclisin neşesinin arttığı bir sırada Kâfûr Şem'e haber yollar. Şem' naz ile gelir ve tahtına oturur. Şem' gelir gelmez sarayın içi gül bahçesine döner. Meclistekiler onun geldiğini görünce vecde gelirler. Sürahiler dolup boşalır. Sakiler döner, sazlar hızlanır. ahlar çekilir, naralar atılır, raksedenler çoşar. Güzeller yakalarını yırtar birbirlerini kucaklayıp öpmeye başlarlar şarabın etkisi giderek artar.

Bu sırada Şem'dân hokkabaz Micmer'in eğlencede aşırı gittiğini, güzellere çok yaklaştığını, sırnaştığını görerek çok sinirlenir ve ona hakaret eder.

Şem'dân Micmer'e "Ey mayası bozuk sözü ve makamı düşük, Feleğin oyuncağı, yaldızlanmış toprak, utanmaz ve küstah olduğun için gam oku sineni delik etmiştir. Cadiya benzeyen yüzünle kara bir Hindûsun. Bu haline rağmen nasıl olur da sevgiliyle arkadaş olursun, gönül gözünde zerre kadar nûr olmadığı halde devamlı sevinç içerisinde. Gam ateşinden dumanların tüterken, karnın ateş ile doluyken sen hiçbir şeye aldırmayıp oynayıp eğlenirsin, hiç yerinde duramazsın" diye hakaret eder. Sonra kendinden söz ederek: "Ben şu dünya meclisinin serdârı, sevgilinin, pây-tahtının kölesiyim. Güçte Husrev, gözde şule, sözde Enverî ve Senâyî'yim, meclisin yıldızıyım, herkesin dilindeyim. Geceleri ibadetle, gündüzleri oruçla geçiririm. Hz. Ali gibi zülfikarım belimdedir. Buna rağmen ben sürekli ayakta bekleyeyim seni sevgili has meclisinde arkadaş etsin, onunla düşüp kalkasın buna dayanılır mı" diye sitem eder.

Şem'dân'ın sözleri Micmer'i çok üzer. O da Şem'dân'a acı konuşur. "Micmer Şem'dân'ın ejderha gibi ateş dilli olduğunu, çok övünmesine rağmen hasta olduğunu, tunç vücutlu bir pehlivan geçindiği halde yerinden kıpırdayamadığını, korkudan yüzünde fer kalmadığını, şaşkının biri olduğunu, gönlünde nur olmadığı için başında ateşler yandığını, böyle ateşli konuşmasının da bundan olduğunu söyler.

Ama kendisinin bütün dünyanın zevk kaynağı olduğunu nefesinin Hz. İsâ'nın nefesi gibi insanlara can verdiğini, âşıkların ciğerini yakıp gönüllerini parlattığını, bazen meclisin turuncu, bazen narı ve hoş kokulu tûtsüsü

olduğunu, meclisin dönen burcu, uğurlu yıldızı olduğunu, kokusunun ruhu yenilediğini, yürekteki ateşinin sönmediğini, dumanının bu yüzden gece gündüz tüttüğünü söyler. Ayrıca "O ay yüzlü sevgiliye sevgim candandır, ateşim o yüzden devamlıdır. Bu yüzden güzeller bana meylederse şaşırma. Benim sevgiliye armağınım güzel kokudur" der.

Şem'dân Micmer'in bu beklenmedik cevabı karşısında şaşırır. ona sataştığına ve rakibi hor gördüğüne pişman olur. Sözü şakaya çevirir kavgayı bırakıp eğlenceye döner.

Çalgıcılar tekrar sazlarını çalmaya başlarlar, ay yüzlüler yeniden raks ederler ve sakiler yeniden özel sohbetlere başlarlar. Meclisin neşesi yeniden arttıkça Şem'in sevinci de artar.

Kāfūr Şem'le karşı karşıya gelince ona Pervâne'den bahsetmeye başlar. Pervâne'nin kaç gecedir dergâhın etrafında döndüğünü, Şem'i görmek için eşiğe yüzünü sürüp beklediğini, görünüş olarak zayıf ve ince ama gönlünün zârif ve lâtif olduğunu söyler. Aşka kul olduğunu, vefa şeyhinin müridi olduğunu, Mevlevî olduğunu, işinin gücünün semâ olduğunu Hakk'a yakın olduğunu, gün yüzünü görerek Şem'e aşık olduğunu, zerre gibi etrafında döndüğünü söyler.

Şem'gölerek Kāfūr'a; "eğer yanmak istiyorsa gelsin" der. Sadakatli âşıktan kimsenin kaçmayacağını ancak o zavalının vuslat heyecanından yanacağından korktuğunu söyler.

Kāfūr Şem'den izin alınca sevinçle Pervâne'nin yanına koşar, onu bir sıkıntı köşesinde bulur. Pervâne o sırada üzüntüyle bir gazel söyler.

Kāfūr Pervâne'ye artık üzülmemesini, Şem'e durumu anlattığını Şem'in de kendisini görmek istediğini söyler.

"Burada çok ağladın kalk seni Şem'e götürüyüm" deyince Pervâne bu söze çok sevinir. Vücuduna kuvvet, ruhuna neşe gelir, sevincinden kalkıp raks eder. Hemen sevinçle Kâfûrla birlikte Şem'in meclisine giderler.

Pervâne karşıdan Şem'i görünce rakseder gibi havada döner. Kâfûr pervâne'yi uyararak ona: Aklını başına topla. Şu an Şem sana dikkatle bakmaktadır. O sırlara vakıf ve keşf ehlidir. Hürmetle yaklaş, bastığı toprağı öp ve ona yüzünü sür. Meclisin Padişahıdır, ondan çekin, güzelliğine gizlice bak, sana iyi davranırsa hemen aldanma, hemen zülfünün tuzağına düşme. Biliyorsun bu zamanın insanları zâlimdir. Meclistekiler sana düşmanlık edip ona ulaşmana engel olmak isteyebilirler." der.

Pervâne bu sözleri dinledikten sonra âh çeker ve sabrının kalmadığını tahammül edemeyeceğini söyler. Hareketlerini kontrol edemeyecek bir haldedir. Şaşkın, kederli ve çaresiz bir şekilde bir iki adım yürür. Sevgilinin huzurunda saygıyla ilerler, biraz kendini toparlayarak eşikte bir yere oturur.

Şem Pervâne'yi görür. Dertten tanınmayacak hale gelmiştir. Şem Pervâne'yi perişanlığından ve bakışlarındaki edebinden tanır. Ona gönlü ısınır. Yanındakilere ona huzurda yer vermelerini ve iyi davranmalarını söyler.

Pervâne böyle yüz bulunca sevgisi yüz katına çıkar. Ne yapacağını şaşırır. Sevgilinin ayağına yüzünü sürer. Tahtın ayaklarına yüzünü sürerken havuza doğru bakınca aniden Şem'in su içindeki tecellisini görür. Sevgilinin bir kendisine bir de suretine bakarak şaşırır "Bela bir iken iki oldu" der.

Pervâne bir ara nereye baksa Şem'in cemâlini görmeye başlar. "Ten tamamen ateşe yanmadan rûhun dumanlı gözü iyi

görmez" diyerek gönlü aşk ateşiyle, gözleri yaşla dolar. Meclisin içinde dönerek kendinden geçer. Şem' e yönelir "Ey Cemāl ve güzelliğin şehryāri bu tecelliye kimde takat ola" der. Tūr-ı aşkta "lebbeyk", "bakışlarım sanadır" diye bağırdığını, bu meclisin kendisine "Vadi-i Eymen" olduğunu söyler. Tecelliye dağın bile doymadığını, bir zerre olan kendisinin nasıl doyacağını söylererek hemen sevgiliye ulaşip onun ateşinde yanmak ister.

Ancak meclistekiler sağdan soldan ona el uzatarak, sevgiliye doğru kanatlanan Şem' i yere düşürürler, sevgiliye ulaşmasına engel olurlar. Bunun üzerine Pervāne yüzünü yerlere vurarak şaşkınlık ve üzüntü içerisinde göğsünü ve başını döğür.

Şem' Pervāne' nin bu halini görünce üzülür. Pervāneyle özel bir meclis yapmak ister, meclis ehline izin verir, Anber' i onlarla bırakır ve özel odasına çekilir. Zaten meclistekiler içkinin sarhoşluğu ve eğlencenin yorğunluğuyla her biri bir yana yıkılmış her şeyden habersiz bir durumdadırlar.

Şem' odasına gelir ve uyumak ister. Mecliste yorulduğundan hemen uyur. Akşama kadar uyanmaz, dünyanın izlerini gönlünden çıkarır. Ādeti olduğu şekilde akşam olunca uyanır. Gözünü açınca kendisini bekleyen Pervāne' nin nūrunu görür. Pervāne' nin hāli Şem' i etkiler. Kāfūr' a, gönlünü alıp, sevindirmek için, Pervāne' yi bulmasını emreder.

Kāfūr, sevinerek hemen dışarı çıkar. Aniden bir inilti ve ağlayış sesi duyar. Pervāne' nin, göğsünü döğerek yerde yattığını ve ağladığını görür. Kāfūr ona: "Yeter artık ağlama talihin döndü, gül meclisinde diken kalmadı. O seçkin sevgili yabancıları uzaklaştırdı, şimdi senin yolunu

bekliyor" der.

Pervâne Kâfûr'a: "Ey mübarek yüzlü ben artık ölmek üzereyim. Dertli canımdan bir nefes kaldı. Acele et ki o bir nefesimi yârin yüzünü görüp öyle vereyim"der. Hızla Şem'in meclisine gelirler. Pervâne yine yerlere yüzünü sürer. Sevgili "bütün hatalarımı bağışlamış" der ve Şem'in etrafında defalarca döner. Sonu yaklaştıkça bu dönüşünü hızlandırır. Şem' Pervâne'nin aşk noktasında pergel gibi döndüğünü görünce, onu biraz rahatlatmak için uyarır. Sabırlı olmasını, aklını başına toplamasını söyler. Pervâne: "Bin akli bile olsa şu anda hiçbirinin kalmayacağını" söyler. Şem'; "maksadın nedir, dumanın durmadan ateşimi artırır" der. Pervâne de yüzünü gördüğünü, diğer arzularının tamamını terk ettiğini söyler. Şem' bu yolda can vermenin şaşılacak bir şey olmadığını söyler. Pervâne böyle bir işaret olunursa bunun ruhu için bir müjde olacağını söyler. Şem "Allah aşkı seni senden almak diler" der. Pervane" doğru söyledin senin nurun mutlak nurun bir görünüşüdür." der.

Şem' : "Bu derde güç yetirilmez. Bundan kaçsan kimse sana çok görmez" der. Pervâne ise rûhum zaten o nûrdandır.

Bu cismin o ateşe yanması gerekir" der. "Rûh bu ten ile bağlı kalmayı istemez. Aşkımın saçın ile bir ilgisi yok" der. Bu şekilde aşkı değişik şekillerde tarif eder. Giderek Şem'e olan iştîyâkı daha da artar. Aşka ruhunu ve tenini fedâ eder, Şem'i daha yakından görünce onun da ruhuyla yanışını görür. "Hâne boş, yâr yalnız, bundan daha iyi fırsat olmaz diyerek susamışın soğuk suya atıldığı gibi Pervâne de kendini Şem'in üzerine atar.

Şem' de âşığın yiğidini görünce onu hürmet göstererek bağrına çeker. Pervâne Şem'e kavuşur kavuşmaz gönülden bir

ah çeker. Āhının şiddetinden neredeyse Şem‘‘in nûrunu söndürecek olur.

Şem‘ de neredeyse Pervâne'nin āhından yanacak olur. Sonra acıyıp onun biraz gönlünü almak ister. Ancak görür ki Pervâne ilk nefesinde ruhunu teslim etmiş.

Pervâne'nin ölümü üzerine Şem‘ ‘de çok üzülür. Kederinden yakasını yırtar. Gözlerinden yaş yerine kan akıtır. Ağlaya ağlaya gücünü kaybeder. Uykusunu kaybeder. Nihayet hastalanıp yatağa düşer. Gönlünde ve canında hiç takat kalmaz. Şem‘‘in bu hâlini gören meclis ehli de çok üzülür. Sazlarını kırıp āh ile göz yaşı dökerler. Ney gibi inlerler.

Allāh'ın yardımıyla Şeyh Nûru'llāh halvette Şem‘‘in durumunu keşf eder. Hemen Şem‘‘in yanına gelir ve perişān hâlini görür. Şem‘ sevgilinin derdiyle takatsiz düşmüş, ve bir nefeslik canı kalmıştır. Son anlarını yaşamaktadır. Ezberden sessizce Nûr suresini okumaktadır. Ecel uykusu Şem‘‘in gözlerini kapamak üzereyken, Şeyh üzerine Yâsin okur. Sûreyi bitirince de telkinde bulunur. Bir ara Şem‘gözlerini açar, Şeyhin uğurlu yüzünü görerek gülümser. Şeyh'in huzurunda son nefesini de verir.

Şeyh ona acıyıp Allāh'tan şefaât diler. Kāfûr'a Nûrdan kefen hazırlamasını emreder. İki āşığı bir kefen içerisinde göğüs göğüse, göz göze bir mezara koymak ister. Şeyhin dedikleri yapılır. Şeyh namazlarını kılar. Hürmetle mezarlarına konulurlar ve yerleri cennet olsun diye üzerlerine dua edilir. O kabrin üzerine hemen nûr indiği nakledilir. Mezarlarının üzerinde kırmızı lāleler biter, güller açar. Mezarın etrafını yeşil çimen çevirir. Baş uclarında servi ve ardıç iki yeşil şem‘gibi durur. Taşına "Allāh kabrini nûr etsin" yazılır. Levhasına "sen duha

güneşisin ve gölgen yoktur." yazısı kazılır.

II. Şahıslar

Tasavvufî bir aşk hikayesi olan mesnevide olayın baş kahramanları Şem' ve Pervâne'dir. Tahkiyenin vak'a kuruluşuyla ilgisi olan veya olmayan birçok yardımcı olayda ikinci derecede şahıslar devreye girmektedir. Anber, Kâfûr Sûrahi, Sâgar, Mey, Nesîm, Bahâr, Hâcib-i Bâdî Emîr-i Ebr, Şem'dân, Micmer, Şeyh Nurullâh bu tür şahıslardır.

Hikâyenin kahramanları içerisinde Şeyh Nurullâh'tan başka gerçek insan yoktur. Kahramanlar birer semboldür. Her biri bir karakteri veya kavramı temsil ederler. Hikâyedeki olaylar da aynı şekilde semboliktir. Kahramanlar hem gerçekteki yapılarına uygun hareket ederler, hem de temsil ettikleri karakterin davranışlarını gösterirler. Meselâ baş kahramanlardan Şem' hem bünyesi gereği yanar çevresine ışık verir, rûzgardan söner hem de çok güzel konuşur, çevresine hizmet eder. Diğer baş kahraman Pervâne'de aynı şekilde tabiatı gereği uçar, ışığın etrafında döner. Öte yandan terk ü tecride girer, hacca gider. Mevlevîler gibi semâ eder ve vefalı bir âşık rolü üstlenir. Diğer kahramanlar için de aynı şeyler söylenebilir. Hikâyenin şahıslarının olay içindeki görevleri ve karakterleri şöyledir:

Şem': Olayın kadın kahramanıdır. Kadınlığı hususunda da gençliği ve güzelliği dışında fazla bilgi verilmez. Ailesi, doğuşu, eğitimi, büyümesi gibi konulardan hiç söz edilmez. Sadece Şam'da yaşadığı büyük bir sarayının olduğu, sarayına herkesin giremediği, çok yardımcısı ve hizmetçisinin olduğu anlatılır. Daha çok güzelliği ve sohbet mecîlsleri üzerinde durulmuştur. Bu iki özelliği ısrarla vurgulanmıştır.

Var idi Şâm içinde bir mehr-rû
Gün gibi nûr idi muşavver o 345

Zülfî alurdu Hind ü Çin'den bâc
Hüsni vaz' itmiş idi Rûm'a harâc 346

Güzelliğin birçok unsurları anlatılmakla birlikte özellikle aydınlatıcılık, parlaklık, sohbeta ve işrete düşkünlük yönleri ön plana çıkarılmıştır.

Ahter-i burc-i hüsn ü tal'at idi
Güher-i dürc-i 'ayş u 'işret idi 347

Bu durum Şem'in kimliğiyle ilgili bazı ipuçları vermektedir. O sadece güzelliğiyle değil sonbeti ile de herkesin sevgisini kazanmaktadır. Ağzı zerre kadardır, ancak sözleri tatlı ve çekicidir. Konuşmaya başlayınca coşar ve etrafına inciler saçar. Buna göre Şem'çevresine ilim, irfan saçan coşkulu ve cazibeli bir mürşidi temsil edebilir.

Sözde idi egerçi çerb-zebân
Zerre deñlü yog idi anda dehân 361

Germ olurdu zebâna gelse idi
Dür saçardı beyâna gelse idi 362

Şâ'ir Şem'in yüzünü, yanağını, boynunu (gabgab), kâmetini, bedenini, canını, dudağını, saçını, dişlerini, ağzını, başının örtüsünü, tacını klasik şiirin mazmun ve mecazlarıyla ayrıntılı ve mübağalalı bir dille tasvir eder.

Nakş-ı 'ālem muşavver anda kamu
Şan suturlāb ne sipihr idi o 365

Bu özelliklerinin yanı sıra rintlği, eğlenceye düşkünlüğü ve kendi başına buyrukluğu da vurgulanmaktadır.

Bunca kaydile mā-ḥaṣāl ol mäh
Rind-i 'ayyāş idi vü başına şāh 366

Çeşmi gibi o nergis-i sīr-āb
Giceler'ayş iderdi gündüz h'āb 369

Pervāne'nin kendisine āşık olduğunu öğrenince kendi de ona āşık olur. Pervāne'nin ölümü üzerine ayrılık acısına dayanamayıp o da ölür.

Sembolik bir tip olan Şem' 'in māhiyeti bu anlatılanlarla da sınırlı değildir. Aslında Şem'dini ve tasavvufī bir sembol olarak Allah'ın sıfatlarının yeryüzündeki tecellisidir. Seyr ü sülūkta mürīdin (sālik) visālini umduğu nihaī hedefidir. Konunun bu yönü daha sonraki "Dinī ve Tasavvufī unsurlar" bölümünde genişçe ele alınacaktır.

Pervāne: Şem' 'in sevgilisi ve hikāyenin erkek kahramanıdır. Pervāne'nin de ailesi, doğumu ve geçmiş yaşantısı hakkında bilgi verilmez. Şam'a Mağrib'den gelmiştir. Zayıf kibar ve peri gibi güzel bir gençtir.

Didi gelmiş idi Şam'a Mağrib'den
Şam'a nev-civān-ı nāhīf-beden 538

Pervāne genç yaşında riyazete başlamış, "terk ü

tecrîde girmiş bir kalenderdir. Gönlüne iman nûru dolmuş, Allâh aşkına tâlip, gündüzünü gecesini ibadetle geçiren bir gençtir. Dünya zevklerinden elini çekmiş, halvet köşesinde çileler çekmiştir. Gül gibi hırkası yırtık, çehresi nûrdan bir sayfa gibidir. Ka'be'yi ziyaret edip. Mevlevîlerle çok semâ etmiştir. Allah aşkıyla yanan Pervane bir arayış içerisinde. Nerede güzel bir sohbet meclisi bulsa hemen oraya gitmektedir.

Giceler kânde görse rûşen bezm

Eyler idi o yana candan'azm 548

Pervâne'nin en önemli özelliği âşıklığıdır. Aşk ateşiyle yanıp kavrulmaktadır. Yalnızlık ve sıkıntı içerisinde.

'Aşk rāhında pāy-i māl idi ol

'Aşk elinde şikeste-bāl idi ol 551

Olmış idi şafā vü şevk ile yār

'Aşk evcinde Ca'fer'i Tayyār 552

Düşmüş idi bunuñ da cānına od

İtmiş idi dilini gam pūr-dūd 555

Pervâne, aşk derdinin sevgiliye kavuşmakla iyileşeceğini bilir. Ancak ona ulaşmanın yollarını bilmez. Önüne birçok engeller çıkararak sevgiliye ulaşmasına engel olurlar. Daha da önemlisi sevgiliyi yeterince tanımamaktadır.

Bilmedi gerçi esdi savurdu

Bu adı hırmenine kim vurdu

565

Pervâne hikaye içerisinde zamanla sevgiliyi tanır, onu görür ona ulaşmaya çalışır, engelleri aşar ve sevgiliye ulaşır. Ulaşır ulaşmaz da onun ateşinde yanıp ölür. Şem'e ulaşıncaya kadar çok çile çeker, çok göz yaşı döker

Görüldüğü gibi Pervâne de sembolik bir kahramandır. Genç yaşta seyr ü sülûk" a başlamış, istidatlı bir sâliktir. Mücâhede ve sabrederek seyrini başarıyla tamamlamış bir mürîdi temsil eder. Kâfûr onu Şem'e şöyle tanıtır:

Sâyeveş zâhiri nahîf ü za'îf

Gün gibi bâtını zarîf ü laţîf

1430

‘Aşka kuldur mürîd-i şeyh-i vefâ

Mevlevîdür işi semâ' vü şafâ

1431

Sûreti nev-civân u sîreti pîr

Hâtırı rûşen ü zamîri münîr

1432

Çekmiş âfâk içinde gurbetler

Hâşıl itmiş Hâk ile kurbetler

1433

Pervâne'nin şâirlik yönü de vardır. Eserdeki beş gazelden dördü Pervâne'nin ağzından söylenmiştir.

Sürâhi: Mesnevi'nin tamamlayıcı olaylarından birinde geçen ikinci derecede kahramnlardan biridir. Sohbet meclisinde Sâgar'ın çok ilgi görmesini kıskanarak onunla münakaşa eder. Kadehi (sâgar) kendinden aşağı görerek

kınar. Sembolik bir şahıstır. Kendini beğenmişliği, kibiri ve haseti temsil eder. Amellerine güvenir. Sonunda hatasını görür ve pişman olur. Sāgarla münakaşası, kibri, hasedi ve seyr ü sülûktaki nefs-i levvāme makamını temsil eder. Sāgara haset ederek şöyle söyler:

Sāña yārūñ nedendür i'zāzı

Ehl-i bezmūñ benem ser-efrāzı 412

Çün olam sākīyile ben hem-dest

Pāyem altında sen olursun pest 413

Sāgar (kadeh): Sembolik bir şahıstır. Sūrāhi'nin sataşması üzerine onunla münakaşa eder. Sūrāhi'nin övünmesine çok kızar. Onun çok yiyip içtiğini, çok konuştuğunu, sırf karın ve boğazdan oluştuğunu söyler. Gönlü ve nefs-i levvāme makamını temsil eder. Kendini şöyle tanıtır.

Ben ki geh āftāb u geh māhem

'Aks-i āyīne-i dil-i şāhem 437

Şem'-i ruşen süheyl-i pür-tābem

Āteş-i bezm-i la'l-i sīr-ābem 438

İster isen nücūm-ı çerhe vukūf

Gözūñ aç cām-ı meydūr usturlāb 907

Münakaşa'dan sonra Mey'in aracılığıyla Sūrāhi'yle barışır, ondan özür diler ve birbirlerinden ayrı yaşayamayacaklarını söyler. Böyle konuşmasıyla

meclistekilerin takdirini kazanır.

Mey: Sembolik bir şahıstır. Bilgiyi ve aklı temsil eder. Sürâhi ve Kadeh'in ellerinden tutarak barıştıırır.

Anber: Şem'in en yakın yardımcılarındandır. Sarayın perdedârı (hâcib) dır. Şem'e bağlıdır, hizmetinde kusur etmez. Anber Habeşîdir. (Siyah) Pervâne'nin Şem'i görmesine karşı çıkar. Onu perdesiz olarak göremeyeceğini söyler. Pervâne'nin ağlayıp, sızlaması Şem'i görmesini engelleyen perdeden şikayet etmesi üzerine Kâfûr'a kızar ve onu uyarır. Bu durumda sevgiliyi perdesiz göremeyeceğini, perdeyle görmesinin yeterli olacağını; aksi halde yanacağını söyler. Perdesiz sevgiliyi görmek isterse, perdesiz bir göz hasıl etmesi gerektiğini, yani daha çalışması gerektiğini belirterek şu öğütü verir:

Rüşen añla bu perdeden rāzı
Perdesizlikten etme sâzı 646

Nār dirs n tolaşma bu nūra
N'itdi āhir tecelli gör Tūr'a 647

Perde keşfola dirsən āhir-i kār
Çeşm-i bî-perde haşıl it yûri var 649

Olmaz ol dem saña cihān perde
Ne cihān cümle 'aql u cān perde 650

Daha sonra Pervâne'yi Şem'e götürmeye razı olur. Ancak bu defa da Kâfûr karşı çıkar Sembolik bir şahıstır. Sâlikin önüne çıkan zulmani perdeleri temsil eder.

Kâfûr: Şem'in diğer yardımcısıdır. Sarayın iç hizmetlerini yürütür. Kâfûr Rûmîdir (beyaz) Şem'e hizmetinde o da Anber gibi sadıktır. Anber'in Pervâne'yi Şem'in sarayına yaklaştırmasına sinirlenerek hem Anber'e hem de Pervâne'ye acı sözler söyler. Pervâne'nin basit bir köle olduğunu, bir kölenin padişahın kapısını çalmasının saygısızlık olduğunu söyleyerek Anber'e sitem eder.

Ey siyeh-rûy u tîre-dil kavvād
Senüñ irşāduñ iledür bu fesād 1033

Bu harem hürmetine kanı cevāb
Her gedā ide anda daḳḳü'l-bāb 1034

Kendisinin ihlaslı tedbirli ve düşünceli biri olduğunu söyler. Kâfûr da sembolik bir şahısdır. Sâlikin önündeki nûrânî perdeleri temsil eder.

Bahār: Bütün çiçeklerin, ağaçların, kuşların sahibi olan bir padişahdır. Çok büyük bir ülkesi vardır. Sembolik bir kahramandır. Kesreti ve mâsivayı temsil eder. Gönlün perdelerindendir.

Nesīm: Padişah Bahār'ın bağbanıdır. Çiçeklerin bitkilerin ve kuşların bakımını, bağı düzenini sağlar. İyi niyetli ve yardımsever biridir. Pervâne Şem'i görüp onun aşkıyla kederler içinde yerde yatarken Nesīm onu görür, ona yardımcı olmak ister. Pervâne bunu kabul etmez. Pervâne'yi

aşkından vazgeçirmek için uğraşır. Pervâne'ye : "Senin bu ateşin beni de yakdı. Bu ateşini teskin edeyim. Böyle yanarak ne kazanacaksın? Bedenini harap ediyorsun. Bunun sebebi nedir? Bu can bu bedenle güzeldir. Benim nefesim dünyanın hoş kokusudur. Yardımı mı reddetme" der.

Pervâne de Nesīm'e: "Kendisini sevgiliden ayırdığını, derdini ve hasretini iyice artırdığını, yanından uzaklaşmasını, bağrını yakdığını kendisini aldattığını söyler" "Uğursuzun biri olduğunu. ve kendine çok büyük bir yara açtığını" söyler.

Beni dīdārdan idüp mahrūm
Cānumı yakduñ oda niteki mūm 762

Görmedin zerre deñlü rahmūñi ben
Çekerem kūh gibi zahmūñi ben 76

Dünya sevgisini şehveti ve hevāyı temsil eder. Sālikin yoluna çıkan perdelerden biridir.

Emīr-i Ebr: Padişāh Bahār'ın komutanıdır. Çok acımasız ve kan dökücüdür, öfkeyi ve gazabı temsil eder. Sālikin önüne çıkan perdelerdendir.

Hācīb-i Badi: Padişāh Bahār'ın veziridir.

Şem'dān: Şem'in tahtıdır. Micmer'in güzellerin elinde dolaşıp ilgi görmesini kıskanır ve ona hased eder. Kendisinin dünya meclisinin serdārı olduğunu, boyunun servi gibi, yüzünün İskender'in aynası gibi olduğunu, buna rağmen kendisinin sürekli sıkıntı içerisinde zahmet çektiğini, Micmer'in ise sevgiliyle el ele has meclislerde olduğunu

söyler.

Ben ayağ üzre zār olam her-bār
Seni hem-dest-i bezm-i hāş ide yār 1389

Ḥallolur mı yürekde bu'ukde
Olasın sen koyunda koltukda 1390

Baş uрам ben felek gibi tahta
İresin sen güneş gibi bahta 1393

Yanarım ğam odına ben me'yūs
Şem'dāndur tenüm yahud fanūs 213

Sembolik bir şahıstır. Akı temsil eder.

Micmer: Tütsü kabıdır. Şem'dān'ın sataşmasına sinirlenerek onunla münakaşa eder. Şem'dān'ın hastalıklı, içi donmuş biri olduğunu, pehlivan geçinmesine rağmen yerinden kıpırdayamadığını, gönlünde nūr olmadığı için başında ateş yandığını söyler. Kendisinin ise, cihan meclisinin merkezi olduğunu, yüreğindeki ateşinin sönmediğini, sevgiliye aşkının candan olduğunu, yıldızının bu yüzden parlak olduğunu söyler. Aşk temsil eder.

Mihrim ol māh-rūya cāndandur
Aḥterim iḥtirākı andandur 1414

Baṇa meyl itse tañ mı her meh-rū
Armağandur ḥabībe destim bū 1416

Şeyh Nuru'llâh: Keşif ve kerâmet sahibi bir mürşîd-i kâmilidir. Düşkünlerin yardımcısıdır. Çevresindeki mürîdlerini irşâd eder. Pervâne'yi liyâktli görünce Şem'in visâline son engel olan Kâfûr'u uyarır. Kâfûr aradan çekilince "Nefs-i mülhimie" makamını başarıyla geçen Pervâne'yi visâle erdirir. "nefs-i mutmâinne" makamına yükseltir. Vuslat ateşinde yanıp ölen Pervâne ve onun ayrılığına dayanamayıp ölen Şem'i bir kefene koyup, namazlarını kılar ve aynı mezara defneder.

III. Tahkiye Özellikleri

Şem' ü Pervâne masal, hatta fabl özelliği gösteren bir mesnevidir. Bu bakımdan masallarda görülecek birçok motif ve öğeye sahiptir.

1. Herşeyden önce kişileri gerçek kişiler olmayıp sembollerden seçilmiştir. Kişi olarak kullanılan birçok nesne ve kavram insan gibi hareket ettirilip konuşturulmuştur.

2. Hikâyede zaman kavramı yoktur. Olay meçhul bir geçmiş zamanda yaşanır. bu zamanın tarihi bilinmez. Mevsim bahardır.

Mevsim-i hürrem idi fasl-ı bahâr

Emr kıldı hemânolale-'izâr 482

Ancak mevsimlerin değişmesinden haber verilmez. Gece-gündüz ayrımı ve tasviri geniş ve ayrıntılı olarak verilmiştir.

3. Mesnevi'de Şâm, Çin, Hint, Rum, Mağrib, Hicâz, Kâ'be, Bağdat gibi yer isimleri geçmesine rağmen olayın kesin olarak nerede geçtiği belli değildir. Belirtilen yer isimleriyle olayın gerçek bir ilgisini kurmak coğrafî ve

tarihi bakımından mümkün değildir.

4. Olayların gelişmesinde ve birbirine bağlanmasında çoğu zaman mantıklı bir sebep-sonuç ilişkisi gözlenmiştir. Ancak birkaç olayda, meselâ, Sürâhi ve Kadeh'in münakaşası, Şem'dân ile Micmer'in münakaşası bağımsız olaylar şeklindedir.

5. Kahramanların iyi ve kötü yönleri abartılı olarak verilmiştir. Kahramanların davranışları abartılı olmakla birlikte yapılarına uygundur. Sürâhi, Kadeh, Şem'dân, Micmer genellikle görevlerine uygun davranışlar gösterir ve konuşurlar.

IV. Duygu ve Hayâl Öğeleri

a. **Aşk:** Şem' ü Pervâne bir aşk hikayesidir. Bu yüzden mesnevideki temel duygu aşk temasıdır. Öyle ki eserin birçok bölümünde aşk geniş geniş tanıtılmıştır. Hatta aşk redifli bir gazel ve aşkın gizli yönlerini anlatan bir bölüm vardır.

Lâmi'î'ye göre aşk ruhu yakarak temizler ve nûr eder. İki dünyada da huzurlu olmanın sebebi aşktır.

Cānuñı 'aşka yak ki nûr olasın
İki 'ālemde pür-huzûr olasın 533

Ger mecāzî vü ger haķîkidür
'Aşk dergāh-ı Haķ tarîkidür 535

Āh kim ğāret itdi cānum 'aşk
Virdi yağmaya hān u mānumı 'aşk 938

Vaşla cān virmegidi aşsı baña
Neyle eyler edā ziyānumı ‘aşk 939

Sūz u āhıyle dehre fāş itdi
Zār-ı cān u gām-ı nihānumı aşk 942

Eyler iken felekde pervāzı
Dām-ı gām kıldı āşiyānumı aşk 943

Terk-i cāndur bu yolda dönmek yok
Hergiz elden komaz ‘inānumı aşk 944

Hāşıl itdünse Lāmi‘ī dem-i ‘aşk
Saña cismünde cān yeter gām-ı ‘aşk 985

‘Aşk durur ‘ayş-ı kâināta sebep
‘Aşkı şanma hemān hayāta sebep 986

Pervāne’nin Şem ‘i görmesini engelleyen Kāfūr’a Şeyh
Nurullāh aşkı şu şekilde tanıtır:

Ḳankı ‘āşık ki pāk tıynetdür
Ne mecāzī ki var hakikatdür 1180

Nażar itdikçe yāre ‘āşık-ı zār
Lāle vü gül görünse rüy u ‘izār 1181

Bilse zülfini sūnbül-i pūr-tāb
Çeşmini şansa nergis-i sīr-āb 1182

Niçün añā nazarla ola melām
Seyr-i gülzāra kimse dir mi harām 1183

Olmayncak nazarda şehvet ü āz
Eylesün şun'-ı Hakk'a çeşmini baz 1184

‘Aşk aşhabı mest olur dāim
Lā-yehāfūne levmete¹ l-lāyim¹ 1185

Felzemu'l-‘aşka eyyü'he'l-aḥbāb
Turuku'l-‘aşkı küllihā ādāb² 1186

Tala‘a'l-ḥüsnü ‘an-cemāli’llāh
Berku'l-‘aşk ‘an-seḥāb-i hevāh³ 1187

Nürdur ‘aşk vü kalb-i ‘āşık zer
Düşse zer oda kor mı cānda keder 1189

‘Aşk ḥüsniyyeti çü cālibdür
Lā-cerem nūr nūra tālibdür 1190

‘Aşkdur kāyināta ser-māye
Şevk u zevk u ḥayāta ser-māye 1192

Māye-i devlet-i edebdür ‘aşk
Pāye-i rif‘at-i ḥıreddür ‘aşk 1193

¹ "Kınayanların kınamasından korkmazlar" Kur'an-ı Kerim, 5-54.

² Ey dostlar aşka sarılın. Aşkın yollarının hepsi edeptir.

³ Güzellik Allah'ın cemalinden doğmuştur. Aşk şimşegi o hava bulutlarındandır.

‘Aşkđur de’b-i bezm-i ehl-i kemāl
 ‘Aşkđur kār u san‘at-ı eb dāl 1114

Ḥarekāt-ı sipihr ü seyr-i nücūm
 Cümle ‘aşk üzredür idin ma‘lum 1195

Gün gibi ḥüsn egerçi bāhir olur
 Līk ‘aşk ile ḳadri zāhir olur 1196

Kāşif-i ḥüsn-i ‘aşk ‘āşıkđur
 Ol güneşđür bu şubḥ-ı şādıkđur 1198

Mālik-i ‘aşk h‘āce-i cāndur
 Ger gedā ise dehre sultāndur 1199

Yok durur Ḥaḳ ḳatında ‘āşıkā red
 Luṭf bābını kim ḳılur āña sed 1200

‘Aşk yolunda kim ki oldu ḥāk
 Ḥāk-i pāyini kühl ider eflāk 1202

‘Āşıkun çeşm-i pāki cān-bīndür
 Şanma āyīne-i cihān-bīndür 1203

Yukarıdaki beyitlerde görüldüğü gibi Şem‘ ü Pervāne’de anlatılan aşk maddilikden uzak, mānevī, ilāhī bir aşktır. Şāir āşıkta zerrece ten fikri olmaması gerektiğini, böylesi bir aşkın devlet-i ebed, aklın kazanacağı en yüksek şeref olacağını belirtiyor. Aşk yoluna can verilmesi gerekir.

Pervāne de sonunda Şem‘’in aşkıyla Şem‘’in ateşinde yanar. Cismini yok eder. Kendisi de Şem‘’in alevlerine

katılır.

b.Yalnızlık: Şem‘ ü Pervâne‘de yalnızlık duygusu da işlenir. Ancak yalnızlık çeken Pervâne‘dir. Pervâne‘nin yalnızlığı seyr ü sülûk gereği girdiği tecrîd ve uzlet şeklindedir.

Terk ü tecrîdde kalender idi
Kişver-i ‘aşka şâh u server idi 539

Şem‘ ‘in nûrunu ve yüzünü görüp ona ulaşamayınca kendini ayrılık acısı ve yalnızlık hüznü sarar.

Terk-i cāndan egerçi yok vehmüm
Heçdendür bu âh-ı pür-sehmüm 870

Şanma ağıyâr içün dūrūr nālem
Hasret-i yār içün dūrūr nālem 952

Rûz u şeb künc-i gamda bî-hem-dem
Haste-hâtır ne yār u ne mahrem

Cāna kār itmiş idi tenhālîk
Halk içinde dilerdi rüsvālîk 557

Nār-ı ğurbet urur cigerlere dağ
Derd ü ğurbet odına döymez taş 558

Çekmeyen derd-i ğurbeti bilmez
Yimeyen zahmi zahmeti bilmez 559

Ruhlar âleminde Allâh'ın cemâlini müşâhede eden rûh dünyâyâ inince gurbete gelmiştir. Bu yüzden sürekli yalnızlık çeker.

c. Dünyâ, hayât, ölüm

Varlık âlemi, yani toprak, hava, su ve ateşten oluşan bu dünya, yalan hile uyku ve ölümdür. Aldatıcıdır. Zehirli iğnesini, ekşi suratını önce tatlı gösterir. Sonunda zehir ve kahır içirir. Pervane'nin ölümünden sonra şair dünyayı hayatı ve ölümü şöyle anlatır.

Böyledür rüzgârun ahvâli
Pür-belâdur vişâlün balı 1589

Şekkerümden yiñüz diyü buyurur
Tatlu cânundan adamı toyurur 1590

Dürc-i tiryâkı derd ü zehrledür
Nuşdârûsı nîş-i kahrledür 1591

Bellidür bala irşe hâl-i meges
Mûrı eyler helâk bal-ı heves 1592

Nîş u nûşı be-hemdür eflāküñ
Nitekim bâd u âteş ü hāküñ 1593

‘Alem-i hāk u bâd u âteş ü âb
Hud‘a vü merg durur fesâne vü h‘âb 1596

Gösterir saña gerçi evvel nûş
Dehr-i pür-nîş u çerh-ı sirke-fürüş 1597

Zehr ile kahr içürür soñ uci saña
 'Akil isen muhabbetitme aña 1598

Engübin-i cihân çü şafrādur
 Nüş kıl sirkesin ki helvādur 1599

Germ olup bir kadeh içürse şarāb
 Bil komaz itmeyince mest ü harāb 1516

Şāki-i devr şanma koya seni
 Yıkar āhir tutup toluya seni 1517

Merd iseñ almağıl elinden ayak
 Başuñ üstine indürür seni çaķ 1518

Şāir bu aldatıcı dünyanın, sonu yokluk olan bir gam denizi, bir tuzak olduğunu, insanın bir süre burada oyalanıp gideceğini söyler. Halbuki insan bir zamanlar arşta dolaşmaktaydı. Āşiyani feleklerden bile yüceydi. Adn cennetlerinde sefa sürmekteydi.

Sonu açık olarak bellidir: Sonu ölümdür.

Āhiri gün gibi 'ayāndur anuñ
 Çāre-i kārı terk-i cāndur anuñ 869

Ancak ölüm kötü bir olay değildir. Sevgiliye gidiş, onun gülistanına dönüştür. Ölüm, ruhun ten bağından kurtulup rahatlamasıdır.

İstemez bu ten ile cān bendi
 Yok durur çün şağunla peyvendi 1561

Dem-i 'aşkuñla ey cefâ-pîşe
Cānda yokdur ten içün endîşe 1563

Ten nedür dilde yok durur ğam-ı cān
Cān odur k'ola ğāret-i cānan 1564

Bend-i tendür egerçi perde-i cān
Cāndur lik perde-i cānān 1568

Dünyanın güzel yönü Allāh'ın cemāline aynadārlık yapmasıdır. Āşık kâinattaki bu güzellikleri gör...ce perdeyle de olsa bir ölçüde Allāh'ın cemālini seyreder.

V. Dinî ve Tasavvufî Unsurlar

Vak'a Örgüsü bakımından allegorik bir aşk hikayesi olan Lāmi'î Çelebi'nin Şem' ü Pervāne mesnevisi, konu bakımından didaktik bir muhtevāya sahiptir. Şāir okuyucusuna ādetā ricā ederek gafletten uyanmalarını ve düşünmelerini istemektedir.

'Akl şem'in uyar nolur tenden
Dinle Pervāne kışşasın benden 100

Eserde baştan sona bir mürīdin Allāh'ı bilme ve sevmeye yolundaki gönül eğitimi konu edilmiştir. Seyr ü sülūkun incelikleri, "sālik"ın geçireceği nefis makamları ayrıntılı bir biçimde anlatılır. Şāir ayrıca bağlı bulunduğu Nakşī meşrebini, zikrini ve evrādını bir ölçüde tanıtmaktadır.

Şāir, Allāh'a hamd ederek başladığı mesnevisinin ilk bölümünde Allāh'ın zātının anlaşılmasında aklın yeterli olmayacağını, onu tanımak için nakil ipine (Kur'ān ve

hadis) sarılmak gerektiğini belirtir. Şâirin öğreticilik gayreti daha ilk sayfadan itibaren başlar. Mesnevilerin tevhidle başlama geleneğine şâir bu öğreticilik gayretiyle uymamıştır. Allāh'ın medhinden önce O'nun nasıl bilineceğini, tevhidin nasıl anlaşılması gerektiğini anlatmayı uygun görmüştür. Eğitime en baştan başlamıştır. Sâlik önce Allāh'ı zâtıyla ve sıfatlarıyla tanımalıdır. O'nu "bir" olarak bilmelidir.

Allāh'ı "ehād" olarak bilmek tek başına akıllı aşar.
Aklın ışığı bu gerçeği aydınlatmaya yetmez.

Ya'ni künh-i Hudā'yı bilmez ehād
Şu'le virmez bu yolda şem'-i hıred 3

Bu konuda insana yol göstercek olan Kur'ân'nın nûrudur. Kur'ân ins ve cinni hedefe ulaştıracak olan parlak nûrdur. Hak'dan gelen bu nûra koşmak, ondan yararlanmak gerekir.

Şem'-i Kur'ân durur hemîn reh-ber
Var pervânevâr aña yak per 5

Allāh kendi nûrunu, gönderdiği Kur'ân nûruyla insanlara tanıtmıştır. Gönlüne bu nûru yerleştiren tevhidi anlar⁴. Felekler ve melekler o nûrdandır. Kâinatın özü,

⁴ Allah göklerin ve yerin nurudur. O'nun nurunun misali içinde چراغی bulunan bir kandil yuvası gibidir. O çerag bir sırça içindedir. Sırça sanki inci gibi parlayan bir yıldızdır. Güneşin doğduğu yere de battığı yere de nisbeti olmayan, mübarek bir ağaçtan, zeytinden tutuşturulup yakılır. Neredeyse ateş değmese dahi yağın kendisi aydınlatacak. Nur üstüne nur.. Allah dilediğini nuruna kavuşturur. Allah insanlara

ışığı, anlamı bu ilāhī nūrdur. O nūr rūha dolarsa Cebrāil ona pervāne olur. İki dünya da ışığını bu nūrdan almaktadır. Ay ve güneş o nurdan sadece iki şuledir. Bu nūr Allāh'ın (c.c) celālinin ve cemālinin nūrudur. Allāh (c.c) ezelde nūrunu kutsal rūhlara cemāl şeklinde göstermiştir.⁵ Daha sonra bütün rūhlar, kâinattaki herşey o nūrun hayranı olup ondan gözünü ayıramamışlardır. İnsan rūhu da o zaman o nūru görme şerefine ulaşır⁶. İnsan varlık âlemine inince bu defa nūr şahıslara (gönle) sirāyet etmiştir. Bu nūrun ışığı gönle girince vücut sarayını gülşene çevirmiştir.

Gerçi oldı ziyāfet ervāha

Lîkin itdî sirāyet eşbāha 15

Varlık âlemine inen insana bu ilāhī nūrdan verilince geldiği âlemin bir zindan olduğunu anlar ve pervāneler gibi o ilāhī nūru arar. Ancak artık bu nūrun değişik tecellilerini görebilecektir.

misaller verir ve Allah herşeyi bilendir. **Kur'ân-ı Kerim**, 24/35.

⁵ "Allāh kendi nurundan oldukça hoş ve büyük bir cevher var edip, ondan kâinatın tümünü derece derece ve düzenli biçimde ortaya çıkarmıştır. Bunu "İlk cevher, Nūr-ı Muhammedî, Cevher-i mahfûz, Akl-ı küllî, izāfî rūh" diye adlandıırırlar ki bütün rūhların ve cesedlerin başlangıcı ve kaynağı bu cevherdir. Çünkü Hakk Teālâ, muhabbetle o cevhere bir bakmıştır; o anda cevher, utancından eriyip su gibi akmıştır, halis özü üstüne çıkmıştır. O özden ilk olarak "külli nefsi" yaratmıştır". Erzurumlu İbrahim Hakkı, **Marifetnâme**, sad. M.Fuad Başar. KITSAN, İST, s.25.

⁶ Hem de Rabbin, Ademoğullarından bellerindeki zürriyetlerini alıp ta onları kendi nefislerine şahit tutarak: "Ben sizin Rabbiniz değil miyim?" (dedi) Onlar da: "Evet Rabbimizsin, şahit olduk" dediler...

Kur'ân-ı Kerim; 7/122.

Her yaña şem'-i hüsnün idüp işrāk
Yakdı pervānevār per-i 'uşşāk 21

İnsan rūhu ezelde (rūhlar âleminde) Allāh'ın cemālinin nūrunu müşāhede ederek O'na kulluk için söz vermiştir. Ancak varlık âlemine nüzül edince gördüklerini de verdiği sözü de unutmuştur. Çocuğun ana rahmindeki hayatını hatırlayamadığı gibi o da ezelde yaşadıklarını hatırlamaz olmuştur. Çünkü araya birçok perde girmiştir.⁷ Bu, insan için çok tehlikeli bir durumdur. Bu perdeler yüzünden insan gerçek sevgiliyi tanımaz nefsinin ve hevāsının emrine girer. Kesrete dalar, vahdeti bulamaz. Gönle Allāh'tan başkasının sevgisinin girmesi ise şirktir. Rūhun şirkten temizlenmesi ise Gönle Hakk'ın nūrunun girmesi ile mümkün olur.

Nūr-ı Hāk her kaçan ki zāhir olur
Şirkden cān o dem tāhir olur 48

Hakk'ın nūrunun gönlü aydınlatması için gönlün māsivadan kurtulması, rūhun tasfiye ve tezkiyesi lâzımdır. Bu da bir mücādele ve mücāhede gerektirir. Mücādele, mücāhede ve sabırla gönül her türlü kirden temizlenir. Perdeler kalkar, rūh lāyık olduğu seviyeye yükselir. Sevgilinin cemālini müşāhede eder. Vuslāta erer. Kāmil insan olup, Allāh'ın halifesi olmaya kabiliyet kazanır. iki

⁷ "Allāh'la kul arasına nūrānī ve zulmānī yetmiş perde vardır. Kalbe gerilen perdeler şu görünen varlık şekillerinin kalbe nakşolmasıdır. Bunlar kalbi ilāhī tecellilerden men eder. Gönle girenler çok olursa bu zulmānī perde olur. Az olursa nūrānī perde olur." Erzurumlu İbrahim Hakkı, **Marifetnāme**, Sad.M.Fuad Başar, Kitsan, İst. s.554.

cihan saâdetine erer.

Lâmi'î Çelebi'nin Şem' ü Pervâne mesnevisi insanoğlunun bu serüvenini anlatır. Bu serüvene tasavvufta mürîdin "seyr ü sülûk" u denir. Şâir bu mâcerayı temsili bir hikâye içerisinde anlatmaktadır.

Lâmi'î, sebep-i te'lif bölümünde hikâyenin aslında kendi hikâyesi olduğunu, Pervânenin de kendisi olduğunu söylemektedir. Ancak bu tevâzu için olabilir.

Ağladum yine hâl-i zârum için
Dildeki dūd-ı pür-şerârüm için 234

'Aqla didüm benim bu pervâne
Görse bir şu'le od urur câne 235

Şâir ne zaman uzlete çekilip, gönlünü dinlemeye, hâlini düşünmeye başlarsa durumuna üzülür. Gönlüne giren nefsanî arzular, dünya, evlat ve mal sevgisi ve ölüm korkusu kendini perişan eder. Sürekli ziyanda olduğunu, geleceğini (ahiret) mahvettiğini düşünür. Gerçi inanmıştır. İbadet de eder, ancak dünya hevesinden kurtulamadığını düşünerek korkar.

Her kaçan'azm-i bezm-i şâm iderem
Sîne bağını câne dâm iderem 205

Ömrünün dünyâ sıkıntıları ve boş hayâllerle geçtiğini, âdetâ ateşle oynadığını, devamlı gam ateşine yandığını, ama gönlünün hâlâ karanlık olduğunu düşünür. Yine bir gece bu hâlet içerisinde düşünürken, mumun etrafında dönen bir pervâneye gözü ilişir. Pervâne mumun etrafında hızla

dönmektedir. Şâir Pervâne'nin yanacağından korkarak onu mumdan uzaklaştırmak ister. Ancak ne kadar uğraşırsa da başaramaz. Tam tersine pervânenin daha da coştüğünü ve mumun üstüne atıldığını görür. Onu korumaktan vazgeçer. Tekrar kendi hâlini düşünür. Korkusu daha da artar.

Şâir "seyr ü sülûk" ta nefsin ilk merhâlesi ve makamı olan "nefs-i emmâre" makamını anlatmaktadır. Bu ilk makamada nefsin seyri Allâh'a doğrudur. Ancak mürîd daha yolun başındadır. Önünde ilerleyeceği uzun ve tehlikeli bir menzil vardır. Bu makamdaki sâlik inanıp, ibadet etmekle birlikte şehvânî nefsin etkisinden kendini kurtaramaz. Bu makamın âlemi görülen âlemdir. Yeri göğüstür hâli meyildir. İzlemesi gereken yol şeriâtin dış ölçüleridir. Sıfatları: cehâlet, cimrilik hırs, kibir, gazâp, şehvet, tamahkârlık, hased, kötü huy, boş şeylerle uğraşmak v.b dir. Bu makamda görülecek hâl havf (korku) ve recâ (ümid)dir⁸. Şâirin kendisiyle ilgili olarak anlattıkları bu makama uymaktadır.

Lîk girdâr-ı Hâk'da bir megesem
Vâlih ü müstemend ü pür-hevesem 243

Uçaram nefsimüñ hevâsında
Dönerem derd ü gam yuvasında 244

Gird-bâd oldu cism-i pür-gerdüm
Yirim od itdi çehre-i zerdüm 245

Tañ mı döksem yaşımı yirlere ben
Kür-ı çeşmim misâl-i şebpere ben 246

⁸ Erzurumlu İ.Hakı, a.g.e, s.563; Ahmed İnce, Tasavvufun Hakikatleri, Öner Mat., Bursa, 1984, s.67.

Başum üzre havāle tīg-i ecel
 'Ömr bir rişte dilde tūl-i emel 250

Şeb-i firķāt uzağa şaldı beni
 Derd-i mihnet tuzāğa şaldı beni 241

Rūhlar āleminde yaratılıp, Allāh'ın cemālını müşāhede eden rūh ālemlerin en aşağısı olan varlık ālemine dünyāya indirilmiş ve beden zindanına hapsedilmiştir. Latif bir cevher olan rūh kendi yapısına uymayan, balçıktan yaratılmış vücut kafesinde rahatsızdır. Hem asıl vatanından uzaklaşmıştır hem de hapsedilmiştir. Ancak üzerine birçok perdeler örtüldüğü için bu durumundan da habersiz gaflet içinde sürünüp gitmektedir. Üzerine bir parça ilāhī nūr düşünce durumunu görüp şikāyete başlar. Gurbette olduğunu anlayıp ağlar. Ancak ne yapacağını bu zindandan nasıl kurtulacağını da bilemez. İşte bu hāl "seyr ü sülūk" te müridin ilk durağıdır. Mürīd bir arayış içerisine, bir yükseliş yoluna girmiştir artık. Pervāne Mağrib ülkesinden Şām'a geliyor. Şām'ın bir anlamı da akşamdır. Yani Pervāne de karanlıkta, dünya zindanında olduğunu anlamıştır.

Didi gelmişdi mülk-i Mağrib'den
 Şām'a nev-civān-ı naḥīf-beden 538

O artık dünyada olmakla hem gurbette, hem zindanda, hem de çok zayıftır. Ancak karanlıkta olduğunu anlamış ve gönlünde imān nūru parlamıştır. Onun için ışığı aramaktadır. Işık ilāhī nurdur. Gönlünde Allāh sevgisi vardır. Bundan sonra yapılması gereken bu aşkı artırmak ve sevgiliyi aramaktır. Sevgiliye giden yolun henüz

başındadır. Bu maksatla ibadeti artırır" terk ü tecrîde" girer. Hacca gider, halvete, çekilir, onun sohbetinin edildiği meclislere koşar. Sâlik bu yolda mücâdelesini başarıyla sürdürmeli, ilerlemesine devam etmelidir.

Haşıl-ı kışsa ol şeb o mehcūr
Mâh-ı nev gibi oldu t̤alib-i nūr 561

Muẓtarib kıldı guşsa h̤atırını
Dūd-ı fikret od eyledi yerini 562

Pervâne bu hâlet içerisinde bağı gezerken uzaktan Şem‘in otağını görür. Hayran kalır. Şem‘in otağı sanki ayın etrafındaki hale gibi parlamaktadır. Otağa biraz yaklaşıncı perdenin arkasında bir nūr olduğunu görür. Perde arkasında olmasına rağmen bu nūr Pervâne‘yi costurmuş ve bağı gezmekten vazgeçirmiştir. Aslında Pervâne seyr u sülûkunu sürdürmektedir. Çünkü perde gerisinde de olsa Şem‘in nurunu görmüştür. Bu nefsin ikinci makamda yani "nefs-i levvāme" de bulunmasıdır.

Şem‘in sarayı Şam‘dadır. Sarayında dostlarıyla oturup, sohbet eder eğlenir. Şām küçük bir âlem olan insan bedenini temsil eder. Gönül bu vücūt ülkesinin sarayıdır. Rûh bu sarayda oturup şehvānī nefsin gücünü kullanarak vücūdun bütün işlerini yürütür. Rûh şehvānī nefisle birleştğinde adı "kalb" veya "nefs-i nātıka" olur. Kalbin iki yönü vardır. Bir yönü nesneler âlemine bakar, diğer yönü kutsal gayb âlemine bakar. İnsan kalbi bu yüzden diğer uzuvların en üstünüdür. Allāh‘ın sıfat ve ilimlerinin tecelli zemini olup, nūruların doğuş yeri, sırların mahzeni,

Mevlā'nın nazargāhı olmuştur⁹. Pervāne bu sarayın etrafında dolaşmaktadır. Bu saraydan ilāhī bir nurun yükseldiğini görür. Aşkı giderek artmaktadır.

Oldı hargāh-ı Şem'e nā-geh tūş
Çāder-i çerh gibi atlas-pūş 575

İrdi ol kaşra çünki Pervāne
Āteşi şaldı pertevin cāne 582

Pervāne artık bu saraydan gözünü ayıramamakta, hayret ve zevkle etrafında dönmektedir. Sevinç ve şaşkınlıktan ölecek duruma gelmiştir.

Hayli bārī olup serāsīme
Cānını az kaldı teslīme 587

Kā'be'dür bu diyüp akıttı dümū'
Cān u dilden tavāfa itdi şürū' 588

Pervāne bundan sonra sürekli Şem'in sarayını gözetleyecektir. Oraya girmek, Şem'i perdesiz görmek ve visāline ermek isteyecektir. Araya konan perdelerden şikāyet edecektir.

Didi ey perdedār-ı leyl ü nehār
İtme bu perde ile cānımı zār 597

⁹ Allah (c.c): "Yere göğe sığmam, lākin verā sahibi mümin kulunun kalbine sığarım" buyurmuştur. (Kudsi hadis)
E.İbrahim Hakkı, a.g.e, s.102.

Beni bu perdedür iden ğamnāk
Perde-i şabrımı ğam eyledi çok 598

Bu arada Şem' sarayında dostlarıyla işret ve sohbetini sürdürmektedir. Bir sohbet esnasında Sürāhi ile Sāgar arasında çıkan tartışma anlatılarak "sālik" e ders verilir. Bu ders "nefs-i levvāme" makamını anlatmaktadır.

Sürāhi sāgarın elden ele gezdiğini, çok sevildiğini görünce hased eder ve onu kıskanır. Çok öfkelenerek, ona hakaret eder.

Germ olup şem'veş bu bezme müdām
Leb-i yari öpe şafāyile cām 403

Görüp anı sürāhi-i medhūş
Tende kanı ğadābdan eyler cūş 404

Oluben bādeyile kan yağı
Eriyüp ğamla bağrunuñ yağı 405

Sürāhi kendini överek Sāgarı küçümser, ona yaptığı iyilikleri hatırlatır. Halkın kendinden çok sāgar'a değer vermesine dayanamaz. Herkesten kendinin üstün olduğunu iddia eder. Sāgar'a gösterilen ilginin doğru olmadığını söyler.

Āb-ı rū çünki saña bendendür
Saña bilsem bu cūş kandedür 408

Saña yārūñ nedendür i'zāzı
Ehl-i bezmün benem ser-efrāzı 412

Çün olam sākiyile ben hem-dest
Pāyem altında sen olursuñ pest 413

Sūrāhi kendini böyle över, ancak Sāgar onun kusurlarını tek tek anlatır. Sāgar, Sūrāhi'nin böyle övünmesine kızarak, boynunda iple bağlı olduğunu, bencillik ettiğini, baştan sona ağız ve karından oluştuğunu, çok yeyip içtiğini, çok konuştuğunu, bu sıkıntı ve üzüntüye layık olduğunu söyler. Sāgar ayrıca Sūrāhi'nin hem ibadetiyle övündüğünü, hem de mal mülk peşinde koştuğunu belirtir. Boy ve posla ögünmenin ahmaklık olduğunu söyler.

Keşf idüp ğayb-ı 'ālemi muṭlāk
Bāṭın ehli geçersin ey aḥmāk 432

Bağlanurken demüñ boğazuñda
Niye ki bunca'izz ü nazuñda 433

Bulduğun yiyüp içüben her bār
Baña karnuñ mı gösterirsin var 434

Sāgar Sūrāhi'nin kusurlarını böyle sıraladıktan sonra kendini över. Onun devamlı kendine muhtaç olduğunu, padişahın baktığı gönül aynası olduğunu, cihanı aydınlatan bir güneş olduğunu, bu yüzden baş üstünde tutulmaya lāyık olduğunu söyler.

Aslında bu anlatılanlar "sālik" in seyr ü sülükte varacağı ikinci makam olan "nefs-i levvāme" makamının özellikleridir.¹⁰

¹⁰ "Nefs-i levvame: Bu makamda nefis-i nātika kötülüklerle uğraşmaktan pişman olup çok levv (ayıplama) eder.

Sürâhi de ve Sâgar da hem ibadet, hem kendini beğenme, hem de çekişme vardır. Yine bu makamın özelliklerinden olan hased, muhabbet, makam sevgisi gibi hallerin hepsi vardır.

Ayrıca Mey'in araya girip ikisini barıştırmamasından sonra ikisi de yaptıklarına pişman olup kendilerini levm ederler (ayıplarlar) Bu arada Mey akıl ve bilgiyi temsil eder.

Gördi Mey gitdi meclisün dâdı

Didi bu fitneye benem bâdi 444

Ortaya girdi söz karıştırdı

El tutup ikisin barıştırdı 445

‘Özr idüp cāma pes şürāh-i mest

Didi ey yār-ı hem-dem ü hem-dest 446

Bunca demdür senüñle hem-kāruz

Ġam u şādīde yār-i ġam-h^vāruz 447

Senüñ ile küdüret eyleyevüz

Meclisi pür-bürüdet eyleyevüz 448

Seyri Allāh'a'dır. Ālemi, berzah ālemdir. Yeri gönüldür. Hāli muhabbettir. Sıfatları levm, heves, fikir, ucub, işaret, halkla çekişmek, kahr, temennā, gizli riyyā, makam sevgisi ve şehvet tutkusudur. Nefs-i emmārenin bir kısım vasıfları nefis-i levvāmede de görülür. Mürīd bu makamda hakkı hak, bātılı bātıl görür. Bu sıfatlarla huzurdan uzak olduğunu bilir, ancak bundan kurtulamaz, kurtulmaya gücü yetmez. İbadetlerini yapar. Ancak bu nefeste gizli riyyā ve kendini beğenme hastalığı vardır. İbadeti halk için değildir, gizli yapar ama yine de bilinmesini ister. Gizli riyyā açığından tehlikelidir" Erzurumlu İbrahim, İbrahim Hakı, a.g.e, s.566; Ahmed İnce, a.g.e, s.68.

Telh idüp bezmi zehrler saçavuz
İller içünde 'aybımız açavuz

449

Sāgar da aynı şekilde Sūrahi'den özür diler, sözlerinden utanır ve Pişmanlık duyar. Ancak herkesin Kadeh'e "aferin" demesi ayrıca vurgulanır. Sūrahi ve sāgar sohbetin sonunda tekrar münakaşa ederler. Çünkü çekşime onların bulundukları makamın gereğidir. Tam huzura kavuşup itmināna (nefs-i mutmāinne) erinceye kadar bu halden kurtulamayacaklardır. İçlerinde sürekli bir korku ve sevinç bulunacaktır. Zira nefs-i levvāme makamında mürīdin yaşayacağı hāl¹¹ "havf ve recā" dır.

Öte yandan Şem' sarayında dostlarıyla sohbet ve eğlenceye devam etmektedir. Sūrāhi'yle Kadeh'in münakaşası meclistekileri üzdüğü gibi Şem'i de üzmüştür. Bu üzüntüyü gidermek için Şem' gülzāra "al hayme" kurdurup yeni bir sohbet düzenler. Dostlarını sevindirmek için kendisi de gülzāra çıkar, Çadırından çıkıp yüzünü dostlarına perdesiz gösterir. Gülzārı gezer, bütün dostları ve çiçekler şevkten kendilerinden geçerler. Bir süre dolaşıp tekrar çadırına döner. İşte tam bu sırada Pervāne de Şem'in otağının önüne gelir. Şem'i göremez ancak perde gerisinden çadırdan yükselen nūrunu görür ve kendinden geçer.

Gördi ol perdeden çıkar bir nūr
Rūh-ı dehri anuñla gerdūn yūr

583

¹¹ "Hāl: Kalbe doğan ama bir süre sonra silinen mānāya hal denir. Eğer bu mānā meleke haline gelir ve kalpte kalırsa buna makam denir. Hāl ilāhī bir hibe, vergi; makamsa çalışılarak kazanılan bir melekedir." Erzurumlu İbrahim Hakkı, a.g.e, s.577.

Dikdi hayrān olup o nūra gözin

Tutdı muṣṭar olup niyāza yüzün

595

Pervāne haymenin (otağ) etrafında çaresiz ve ümitsizlik içerisine döner ve Şem'î göstermesi için Allāh'a yalvarır. Zaten yapılması gereken de budur. Nefs-i levvāme makamındaki mürīd zikrini ve ibadetini artırarak, yoluna devametmek zorundadır.

Ey derūndan niyāz iden muṣṭar

Şabr kıl'an-ḳarīb ki feth ola der 601

Luṭf-ı Hāk'dan niçün olur nevmīd

Tutan ihlās-ı cānla Hākḳ'a ümīd 602

Pervāne'nin yalvarışları sonuç verir. Perdedār Anber'le karşılaşır. Anber Pervāne'nin perişān bir hālde sarayın etrafında gezdiğini görünce ona burada neden dolaştığını, niçin böyle dertli olduğunu sorar. Bu saraya rüzgārın bile giremediğini, saray sahibinin serkeş acımasız biri olduğunu, burada dolaştığını duyarsa onu da kendisini de yakacağını söyleyerek çıkıp gitmesini ister.

Anber, Pervāne'nin önüne çıkan bir engel, bir perdedir. Zenci olduğu için zulmānī bir perdedir. Zulmānī perde "sālīk" in nūru görmesini engeller¹² Yolcuyu yolundan etmek

¹² "Nefsin en yüksek makamı yedinci makamdır. İlk makamda bulunan ikinci makamdaki nūrları göremez, ikinci makamda bulunan o nūru görür sırrı göremez, üçüncü makamda bulunan sırrı bilir kemāli bilemez, dördüncü makamda bulunan kemāli bulur visāli bulamaz, beşinci makamda bulunan visāle erer, fiillerin tecellisine eremez, altıncı makamda bulunan fiillerin tecellisine erer isim ve sıfatların tecellisine eremez, yedinci makamda bulunan ilim ve sıfatların tecellisiyle

ister.

Bu makamda bulunan sâlik takvâ ehlidir. Nefsiyle mücadele etmesi gerekir. Nefsiyle mücâdele ve mücâhedede sabit olursa "mukarrabîn" (yakın dostlar) yoluna girer ve onların âlemlerinin başlangıcı olan misâl âlemine (mânâ âlemi) girer ki bu hâli takvâ sahipleri göremez.¹³

Pervâne Anber'in bu tutumu üzerine perdeyi kaldırması için ona yalvarır. Sabırsızlığını hoş görmesini, aşk ateşiyle yandığını söyler. Nûrun perdelenmesinin güneşin bulutla örtülmesi gibi olduğunu, ateşin dumansız olmayacağını, ancak dumanın çok olmasının nûrun güzelliğine zarar verdiğini söyler ve perdeyi kaldırmasını ister.

Kerem it bu hicâbı ref'eyle
Gün yüzünden sehabı ref'eyle 635

İtme perdeyle baña men'-i nazâr
Bir nazârdur murâdum anda ne zâr 636

Pervâne'nin böyle yalvarıp yakarması üzerine Anber perdenin ne olduğunu, niçin gerektiğini ayrıntılı bir biçimde anlatır. Pervâne'nin bu hâliyle Şem' i göremeyeceğini, buna dayanamayacağını perde arkasında gördüğü bir kıvılcımın kendisini bu hâle getirdiğini anlatır.

kalır. Mevlanın zâtının tecellisine varamaz zâtın tecellisini müşahade imkansızdır" E. İbrahim Hakkı, a.g.e, s.556.

¹³ Erzurumlu İbrahim Hakkı, a.g.e, s.577, 578.

Seni kim perde böyle eyledi zār
Perde göt'rülse hāli fikr it var 641

Allāh'ın halka acıdığı için bu perdeyi koyduğunu, yoksa herşeyin yanacağını, perdeden gelen nūrun bile dünyayı aydınlatmaya yeteceğini söyler¹⁴ ve öğüt verir.

Nār dırsin tolaşma bu nūra
N'itdi āhir tecellī gör Tūra 647

Perde keşf ola dirseñ āhir-i kār
Çeşm-i bī-perde hāşıl it yūri var 649

Olmaz ol dem saña ciḥān perde
Ne ciḥān cümle'aklu cān perde 650

Perde sensin hemīn aradan çık
Terk-i can it bu ğam-serādan çok 651

Anber'in öğüdü açıktır. İlāhī nūru kimse perdesiz göremez. Perdesiz nūra bakış bakanı yakar. Perdesiz görebilmek için mücādele etmek gerekir. Seyr ü sülūku tamamlamak lazımdır. İnsana en büyük perde bedenine hükmeden şehvānī nefsidir. Bundan kurtulmadıkça perde kalkmaz. Nefs-i nātıka (hakkı batılı ayırabilen nefis) seyr

¹⁴ "Allāh'la kul arasında nūrānī ve zulmānī yetmiş perde vardır ki eğer o perdeleri açsa, yüzünün aydınlığının şiddeti şüphesiz yarattıklarından ona ulaşan gözleri yakardı. Kul ile Allāh arasındaki bu nūrānī ve zulmānī perdelerin tamamı kul tarafına aittir. Hakikatte perdeden maksat da ilişki uzaklığıdır. Yoksa duyularla ilgili ya da zamān ve mekān uzaklığına dāir bir perde söz konusu değildir." Erzurumlu İbrahim Hakkı, a.g.e, s.556.

ü sülûktaki yedi makamın her birinde on perde ile perdelenmiştir ki, o on perdenin ilkinden sonuncusuna dek her bir perde kendinden bir sonraki perdeden daha yoğundur. Onun için sadakatla bu yola giren kişi her yeni makama ulaştığı ilk anda Mevlâ'ya kavuştuğunu zanneder¹⁵.

Anber bu makamda Pervâne'nin Şem'i görmesinin mümkün olamayacağını söyleyince, Pervâne ibadete ve nefsini arındırmaya devam eder. İçindeki ilâhî aşk daha da artar, sevgilinin hasreti sabrını tüketir. Sanki başının üstündeki mavi göğün yakıcı bir duman perdesi olduğunu zanneder.

Anber'den bir yardım göremeyen Pervâne doğrudan Şem'e yalvarır. Artık sabrının kalmadığını, kapısına yüzünü sürdüğünü, bütün cihânı aydınlatan nûrundan kendini mahrum etmemesini diler. Yüzünü bir kere görüp uğruna canını vermek istediğini söyler.

Pervâne sevgiliye vuslat dilemektedir. Perdesiz olarak bir kere yüzünü görmeyi arzulamaktadır.

Rahmet itgil ki nâ-tuvânem ben
Vaşluñ âbına teşne-cânem ben 671

Hastayam vaşluñ iştîyâkıdan
Câna geldüm lebün firâkıdan 672

Bâri bir kez yüzüñ görüp öleyim
Hâk-i pâyüñe yüz sürüp öleyim 673

Pertevün gün yüzüñe perde yiter
Perdeden çık cemalünî göster 674

¹⁵ Erzurumlu İbrahim Hakkı, a.g.e, s.557.

Pervâne'nin inleyerek yaptığı bu dualar Allâh'ın nimetlerini üzerine yağdırır. Duaları kabul olunur hataları ve suçları bağışlanır. Pervâne hâlâ ikinci makamdadır (nefs-i levvâme) ancak yükselişini sürdürmektedir. Suçlarının bağışlanması, dualarının kabul olunması bunu göstermektedir. Belki mukarrabîn makamına ulaşmıştır.

Bu sırada Şem'sarayında dostlarıyla eğlenmektedir. Bir ara içeride sıkılır. Bağı dolaşmaya çıkar ve Pervâne'nin ateşler içinde kıvrılıp yattığı yere doğru yürür. Pervâne Şem'i görünce gönlü ızdırapla yanar. Susuz kimsenin su karşısındaki sabırsızlığı gibi hemen Şem'e doğru uçup yüzüne bakarak ayaklarının dibinde ölmek ister.

Pervâne'nin Şem'i görmesi büyük bir bahtiyarlıktır. İkinci makamdaki seyrini tamamlamış, üçüncü makam olan "nefs-i mülhime" makamına girmiştir. Sevgilinin cemâlini gören Pervâne makamını yükseltmiştir. Hemen visale ermek ister, ancak bu mümkün olmaz. Çünkü "nefs-i mülhime" makamı vuslat makamı değildir. Bu makam sır ve ilham makamıdır. Vuslat için seyrine devam etmesi gerekmektedir.¹⁶

Şem Pervâne'yi görnüce hemen döner ve gözden kaybolur. Bir şimşek gibi bir anda parlar ve söner. Pervâne Şem'in böyle bir anda gözden kaybolması karşısında şaşakalır ve bağırını başını döğer.

¹⁶ "Üçüncü makamda nefs-i nâtıkanın isyan ve iteati sâlike vasıtasız ilham edildiği için bu makama "mülhime" denilmiştir.

Mürîd bu makamda melek ve şeytan gibi vasıta olmaksızın bazı ilhamları duyar. Bu yüzden bu makam ona zor ve tehlikelidir. Sâlik bu makamda kâmil bir mürşide muhtaçtır. Mürşit onu şüphe karanlıklarından tecellî nûrlarına çıkartır. Çünkü bu makamda sâlikin hâli zayıftır. Celâlle Cemâli karıştırabilir. Hakka gidemez. Beşeriyetin gereğinden tam kurtulamadığından nefsinden gâfil olup geriye dönmesinden tabiat zindanına girip eski alışkanlıklarına dönmesinden korkulur" Erzurumlu İbrahim Hakkı, a.g.e, s.593.

Bü göz açup yumunca nergisvār
Yile gitdi uçup o gül-ruḥsār 690

Tali'îdi ufukdan oldı 'ıyān
Ebr-i muzlim irişdi kıldı nihān 692

Yel gibi her yaña revān oldı
Ne nişān u ne bir eṣer buldı 695

Tekrar üzüntüyle yalvarmaya başlar. "Sālîk"ın bu makamda da mücāhedesini sürdürmesi gerekir. Çünkü müşāhede mücāhedenin neticesidir¹⁷.

'Alemler şanma pür-müşāhededür
Bir tecellîde biñ mücāhededür 700

İtmeyen şabrı biñ mücāhedeye
İrmedi devlet-i müşāhedeye 701

Pervāne sevgiliyi görüp ona ulaşamayınca aşkı ve derdi daha da artar. Bağın bir köşesine yıkılmış ağlayıp, sızlamaktadır. Bu sırada bağın bağbanı Nesīm her sabah yaptığı gibi bağı gezmektedir. Bağın bütün çiçekleri Şem'in akşam ki meclisine katılanlar tarafından ezilmiş her taraf çiğnenmiştir. Bağın eski güzelliği ve neşesi kaybolmuştur. Bağın bu hale gelmesine üzülen Nesīm, bunu kimin yaptığını

¹⁷ Müşāhede, mücāhedenin neticesidir, Gayb sırlarına kalbin muttali olmasıdır. Müşāhede kendini yok görerek eşyayı görmektir. Sıfatlarda o sıfatın sahibini görmektir. Hz. Ömer (R.A): Benim kalbim Rabbimi görmüştür der. Hz.Ali (R.A) de şöyle der: Müşāhede gözün görmesi değildir. Lâkin irfan nūruyla kalbin görmesidir ki "görmediğim Rabb'e kulluk yapmam sözü buna işaretir. Erzurumlu İbrahim Hakkı, a.g.e, s.519.

düşünürken karşıda Şem‘i görür ve çok sinirlenir. Nesīm’in bu öfkeli hâlini gören Şem‘yüzünü örter bağı ve çadırını terkeder. Odasına gelip uyur. Nesīm Şem‘in kaçtığını görünce bağı gezmeye devam eder. Şem‘in meclisine katılan ve yerlerde sarhoş yatanlarla savaşımaya karar verir. Biraz ilderde perişan bir halde yatıp dertle inleyen Pervâne‘yi görür. Şem‘in bu hâline üzülür, onu yerden kaldırır, kim olduğunu ve niçin bu hâle düştüğünü sorar.

Bu olaylara dikkatle baktığımızda üçüncü makamdaki mürīdin hâlinin sembolik bir biçimde anlatıldığını görürüz.

Bağ dünyadır, çiçekler, ağaçlar, kuşlar, dünyanın aldatici, çekici nimetleridir. Nesīm ise bu nimetlere olan sevgi, şehvet ve hevâdır. Sohbet meclisinin ardından bağ harap olmuştur. Nefsin üçüncü makamının bir özelliği de fāniliktir. Allāh’tan başkasıyla alākayı kesmektir. Şem‘in meclisine katılan dostları dünyā ile alākayı kesmişler, içlerindeki dünyā sevgisini yıkmışlardır. Bu durum dünyā sevgisini temsil eden Nesīm‘i kızdırır. Yine dünyā sevgisinin olduğu yerde, Allāh sevgisini temsil eden Şem‘in bulunması mümkün değildir. Şem‘de bu yüzden kaçmıştır. Ayrıca Nesīm’in nefsiyle mücadele eden meclis ehline savaş açmaya karar vermesi, Şeytānın üçüncü makamdaki sālīki eski durumuna döndürmek için uğraşması demektir.

Nesīm asıl yıkıcı rolünü Pervâne üzerinde oynamak ister. Pervâne‘ye bu ateşten kurtulması gerektiğini, sevgilinin vefasız olduğunu, bu derdi daha ne zamana kadar çekeceğini, ateşini teskin etmek istediğini, canına yazık ettiğini söyler. Ayrıca; "Bu sevda seni delirtmiş, bütün dünya benim nefesimle hoş kokuludur, sana acıdığımı görmezlikten gelme" der. Bu teklifler sālīk için çok tehlikelidir. Nesīm Pervâne’nin gönlüne tekrar zulmānī

perdeler çekmek istemektedir. Ancak Pervâne artık zulmānī perdeleri aşmıştır. Gönlünde māsivaya yer yoktur. Nesīm'in bu tehlikeli tekliflerinin hepsini reddeder ve ona yüz vermez. Onu yanından uzaklaştırır.

Pervâne Nesīm'e "Aşk ateşine yanmak ruhumu kirlerinden arındırır. Sevgilinin vefāsız olduğu inanılmayacak bir yalandır. Canım oldukça bu aşkı sūrdüreceğim. Aşkımın ateşini söndürmek bana düşmanlıktır. Bu ateş benim ruhumu kurtarıp, yüksek bir dereceye ulaştıracaktır. Tenimin yanması hiç önemli değil, yeter ki ruhum gülşen olsun, altın örtüsüz daha güzeldir. Beni aldatarak gönlümü bozmaya çalışma. Benim asıl ateşimi artıran senin bu aldatıcı cāzibendir. Sen yoluna git benim seninle işim yoktur. Ruhumu mum gibi yakıp üzen, senin bu yalancı cāzibendir. Senin yüzünden sevgiliden uzaklaştım. Gönlümün nūrunu söndürerek bağrımı kapkara göyündürdün. Gerçi görünüşün güzel ama bana karşı dürüst davranmayıp beni aldatdın. Senin büyüleyici güzelliğin gönlümün marazını artırmaktan başka bir işe yaramaz. Büyücü seni büyü olarak kullanıp gönlümü dertli ve zayıf etti. Şimdiye kadar dağ gibi baskını, ağırlığını çektim, zerre kadar merhametini görmedim. Uğursuzun işi de uğursuzdur. Yeter artık ısrar etme, Dilediğin oldu şimdi sevinebilirsin. Ben derdimden razıyım. Beni bırak, sen git rahat ol" der.

Pervâne bu sözleriyle sādık bir āşık olduğunu seyr ü sūlūkta başarıyla ilerlediğini gösterir. Çünkü dünyā zevkleri ve nimetleriyle ilgisini kesmiştir.

Nesīm Pervâne'ye tesir edemeyeceğini anlayınca ona acır ve yaptıklarına da pişman olur. Pervâne, şehvānī nefsinin dizginlerini eline almıştır. Nesīm, Pervane'yi bırakıp Allāh aşkıyla sarhoş, yerlerde yatan diğer meclis

ehlini (mürîd) aldatmaya çalışır. Onları hoşlarına gidecek sözlerle kandırmaya veya vesveseyle korkutmaya uğraşır. Ancak onlar kendilerinden geçmiş bir vaziyette olduklarından Nesîm'in söylediklerini dinlemezler.

Nesîm, Pervâne ve meclis ehlinin kendinden çekinmediklerini ve sözünü dinlemediklerini görünce bağın hâlini, bağın sahibi Bahâr Sultan'a anlatmaya karar verir. Bağın durumunu öğrenen Bahâr çok sinirlenir ve komutanı Ebr'e hemen gidip bağdakileri helâk etmesini söyler. Bahâr'ın emrini alan Ebr, hemen ordusunu toplayarak bağa gelir. Büyük bir öfke ve hışımla meclis ehlinin kimi bulursa öldürür.

Hasıl-ı kâr ol gün ebr-i dilîr
'İşret ehli içine şaldı nefîr 841

Gitdi esbâb-ı bezm yağmaya
Nehb ü gâret irişdi na'mâya 842

Şohbet aşhâbı tār-mār oldu
'İşret esbâbı hāk-sār oldu 843

Şem'in Nesîm'den kaçması, Bahâr'ın sohbet ehlini helak etmesi için Ebr'e emir vermesi, Ebr'in bağa saldırarak sohbet ehlini helak etmesi Şeytân'ın emrindeki şehvânî nefsin üçüncü makamdaki sâlikin gönlüne hücumlarıdır. Üçüncü makam, sâlik için tehlikeli bir makamdır. Bu makamda hayır ve şer birlikte bulunur. Aldığı ilhamların etkisiyle coşan sâlikin gönlü başıboşluğa yatkın olup, dizginden kaçmayı, bağımsız olmayı ister. Kendini hakikat ehli, muvahhîd ve keşif ehli zanneder. Oysa gönle doğan mânâların

hepsi Allāh'tan gelen ilhamlar olmayabilir. Aynı şekilde Şeytânın vesveseleri de gönle girer. O zaman korkunç bir karanlığa dalar. Şeytânî hayâlleri görüp bunları Rahmânî tecellîler sanabilir. İlk makamlardaki korku (havf) da gönlünden kalktığı için kötülüklerden çekinmez. Zamanla tarikate meyli kalmaz. Hatta şer'i ölçülere bile uymaz olur ve mahvolup gider¹⁸.

Sohbet ehlerinden birçoğunun başına bu istenmeyen durum gelmiştir. Pervâne bu fitne tufanından kendini kurtarabilmiştir. Ancak makamca Pervânenen daha yüksek olan birçok sâlik helâk olmuş seyrini tamamlayamayıp yarı yolda kalmışlardır.

Oldı bir demde Ebr kine-güzâr
Berķveş tîglerle şâ'ika-bâr 829

İşret aşhâbı üzre açdı kemîn
'Âlemi birbirine urdı hemîn 830

Komadı 'ayş içün o kavme karar
Eyledi rûz-ı rûşeni şeb-târ 831

Gitdi esbab-ı bezm yağmaya
Nehb ü ğâret irişdi na'māya 842

Şohbet aşhâbı tār-mār oldu
'İşret esbâbı hāk-sār oldu 843

¹⁸ Erzurumlu İbrahim Hakkı, a.g., e s.591.

Pervâne şehvānī nefsin bu fitnesinden, Allāh'a yalvarıp ibadetini artırması sayesinde kurtulmuş ve bir önemli engeli daha atlatarak bir köşeye çekilip zikrini sürdürmüştür.

Bu belāyı çü gördi Pervâne
Hakk'a cāndan yüz urdı Pervâne 844

İtmez iseñ bu seyle lūtfuñ sedd
Ya yıkup ğark ider cihānı medd 858

Bu arada Pervâne'nin gönlüne mānā sırları dolmaktadır. Şem'ın hasreti de giderek artmaktadır. Pervâne seyrini başarıyla sürdürmektedir.

Ebr'in hücumu bittikten sonra Şem' kendi sarayında tekrar bir sohbet meclisi tertipler. Şem' bu sohbetini kendi sarayında (gönül) tertipler. Dışarıdan gelecek hücumlara karşı da tedbirler alır. Anber'i kapıya bekçi korlar. Kāfūr da içeride kalıp hizmet eder. Sohbet başlar meclistekiler eğlenceden çoşarlar gazeller söylenir rakedilir. Şem' de tacını vurmuş bezmi nūrlandırmıştır.

Bu sırada Anber'in aklına bir gün önceki fitne tufanı ve Pervâne gelir. Pervâne'nin hāline üzülür. Durumunu merak ederek gizlice bağa girer ve Pervâne'yi arar. Onu bir çukurun içinde mihnet ve dertle inlerken görür. Onu dikkatle dinleyince aşk üzerine bir gazel söylediğini görür. Pervâne, aşk yolundan dönmesinin mümkün olmadığını söyler.

Terk-i cāndur bu yolda dönme yok
Hergiz elden komaz'ınānumı 'aşk 944

Anber Pervâne'nin bu haline çok üzülür. Bu sıkıntılı yerde niye beklediğini sorar. Pervâne de sevgiliden ayrılığın kendisini bu hâle getirdiğini, feryâdının ağyârdan olmayıp yâr hasretinden olduğunu söyler. Ayrılık ateşine dayanmanın zor olduğunu, kendi durumunun önemli olmadığını, gündüzkü fitne tufanından Şem'e bir kötülük dokunup dokunmadığını merak ettiğini söyler.

Pervâne Anber'e Şem'in bir kere görünüp sonra kaybolmasının ne demek olduğunu, onun şimdi nerede bulunduğunu sorar.

Berk gibi görüldüğü ne idi
Yine ol dem büründüğü ne idi 960

Neden irdi husûf o mähveşe
Ne kûsufdı ki oldu ol güneşe 961

Pervâne sır makamındadır. Gizli mânâları anlamak istemektedir. Pervâne cânını Şem'e feda etmek istediğini onun aşkıyla yandığını söyler. Şiddetle visâli arzular.

Anber, cihanı fitne tufanının kapladığını Şem'in bundan biraz üzülmediğini ancak durumunun iyi olduğunu ve şu anda sohbetle olduğunu söyler ve: "gönlünde ve cânında azıcık kuvvetin varsa şimdi tam fırsattır Şem'in yanına gidelim" der. Anber'in bu müjdesi Pervâne'yi çok sevindirir. Vücûdu kuvet bulur. Vuslat ümîdi Pervâne'yi dinçleştirir.

Anber'in Pervâne'yi Şem'e götürmek istemesi Pervâne'nin seyrinde yükseldiğini ve zulmânî perdeleri geçtiğini gösterir. Anber'in perde olarak aradan çekilmesi Pervâne'ye sır kapılarını da açar. Rûhu yüceltecek bu

sırları bizzat Anber Pervâne'ye şöyle anlatır: "Kula gerekli olan Allāh'a (sevgiliye) gitmektir. Bu dünyā ve vücūt mümin için sıkıntıdan başka bir şey değildir. Sevgilinin visāli cān kurban edilecek bir bayramdır. Onun vuslātını düşünmek rūhun gıdāsıdır. Mümin yüce makamlara lāyıktır. Değeri feleklerden yücedir. Bu dünyā müminin ayağının tozudur. O Adn cennetlerinde yaşamalıdır. Hāl böyleyken onun yırtıcı bir kuş gibi dünya leşini avlamaya çalışması gözünün kör olduğunu gösterir. Sakın Cebrāil'in Mīraçta nūra yaklaşımdan korktuğu gibi yapma. O nūra koş ve kendini onda yak. Kendine kāmīl bir mürşīd bul. Sevgilinin sohbetine nāil ol. Sevgilinin cemālinden nasibini al. Ruhunu yücelt, ilk hāline getir ve kāmīl bir insan ol. Bu ancak ruhunu sevgiliye adamakla olur. Benlik derdinden kurtul. Allāh'tan gayrısına alāka ve muhabbet gösterme"

Gerçekten de bunlar insanı yükseltecek sırlardır. Anber'le Pervāne hızla Şem'in sarayına doğru yola çıkarlar. Sarayın önüne geldiklerinde Pervāne sarayın (gönül) güzelliği ve azametiyle şaşkına döner. Saray çok mükemmel korunmaktadır. Hatta kat kat perdelerle örtülüdür.

Kapular birbirine peyveste
Cümle tūti gibi kanat-beste 1015

Olmağ için bu'ayş u dem mestūr
Bāda yoğ idi bir nefes destūr 1017

Pervāne zulmānī perdeleri (Anber, nesīm, Ebr) aşmıştır ancak bu defa önüne yine perdeler çıkmıştır. Bu seferki perdeler zulmānī değil nūrānīdir. Ancak sonuçta yine

sevgiliye ulaşmaya engeldirler. Sarayın çevresini gezer, lākin içeriye girecek ne bir kapı, pencere, ne de en ufak bir yol bulabilir.

Kendü kendiye didi kim gözûfi aç

Buñā perr-i melek olur mi'rāc 101

Pervāne'nin Şem'e ulaşmasına önemli bir başka engel de Kāfūr'dur. Sarayın iç hizmetlerini yürüten Kāfūr, Pervāne'nin Anber'le birlikte sarayın çevresinde dolaştığını görünce hem Anber'e hem de Pervāne'ye bağırıp çağırır. Pervāne'nin basit bir köle olduğunu, böyle herkesin saraya alınmasının doğru olmadığını söyler. Anber'e de Pervāne'ye yardımcı olduğu için hakaret eder.

Kāfūr, nefs-i mülhime makamında sālikin önüne çıkan bir nūrānī perdedir. Anber'i kara olmakla suçlayan Kāfūr kendini makamından, ibadetinden ve ihlasından dolayı över. Sālikin önündeki engellerden biri de ibadeti, ameli ve ilmi ile övünmesi; bunlardan dolayı nefsine bir gurur ve zevk gelmesidir. Gerçi bu özellikler nefs-i levvame makamının özellikleri ise de üçüncü makamda da görülebilir.

Ben ki şeybimle nūr-ı ihlāşam

Bu harīm içre mahrem-i hāşam 1038

Bu hastalık zikir ve mücāhede ilacıyla tedavi edilmezse tahlikeli olabilir. Bu makamda sālîk nefsiyle mücādele etmeye devam ederse, aşkı artıp hayreti güçlenir. Şevk, sarhoşluk ve alakasızlık gibi hallerden son derece

zevk alır¹⁹.

Ayrıca bu makamda sâlike bir mürşîd-i kâmil gerekecektir. Mürîd ancak onun gözetiminde yükselebilecektir.

Eyle kudsîler ile Pervâzı
Lâ-mekân gülşeninde şehnâzı 993

Anber, Kâfûr'un hakaretlerine cevap verirken onun kibir ve ucub (kendini beğenme) içerisinde olduğunu boşuna övündüğünü söyler. Pervâne'nin kul olmasının Padişahı (Şem') görmesine engel olamayacağını söyler.

Pîr kılmaz kişiyi müy-ı sefîd
Olmasa nûr-ı Hak dilünde bedîd 1057

Şâhlar dergehinde ey bed-hvâh
'Ayb olur mı gedâya şey-i li-llâh 1067

Saltanatdur egerçi 'izzet ü nâz
Şâh oldur ki ola bende-nüvâz 1068

Kafur, Anber'le münakaşayı sürdürmek ister ancak tam bu sırada büyük bir mürşîd-i kâmil olan Şeyh Nuru'llâh'ın geldiğini görürler. Herkes Şeyhe hürmet ve saygıdan dolayı bir köşeye çekilir. Kâfûr da koşup durumu Şem'e bildirir.

Pervâne zor durumdadır. Bazı sırlara ulaşmıştır ancak önüne çıkan perdeleri de tek başına aşacak durumda değildir. Ne yapacağını şaşırmıştır. Anber Pervâne'ye müjde

¹⁹ Erzurumlu İbrahim Hakkı, a.g.e, s.606.

vererek, Şeyh Nuru'llah'ın büyük bir şeyh olduğunu ve faziletini anlatır. Kurtuluşunun onun irşādına bağlı olduğunu, hemen Şeyh'e gidip derdini anlatmasını tavsiye eder.

İster iseñ huşûl-ı fevz ü necât
Düş ayağına 'arz kıl hâcât 1116

Himmet-i Şeyhden olur çāre
Yohsa kalduñ ciyhānda āvāre 1117

Pervāne bunu duyar duymaz çok sevinir. Şeyhin ayaklarına kapanır, ağlar derdini anlatır. Aşk derdinden yandığını. Sevgiliyi bir kere gördüğünü, ona ulaşip uğruna canını vermek istediğini, onun ışığında canını yakmak istediğini, bu dünyada bundan başka muradı olmadığını ağlayarak anlatır. Pervāne ayrıca Şeyhin kapısında köle olacağını, ona bağlandığını bildirerek ondan yardım ister.

Dāmen-i lūtfūña yapışdım berk
İtmezem pāre pāre kılsañ terk 1151

Daha sonra Şem'in de kendini sevdiğini ancak Kāfūr'un sevgiliye ulaşmasına engel olduğunu, Kāfūr'un Şeyhe itaat edeceğini, onu bu konuda uyarmasını saygılı bir dille anlatır.

Nola rahm eyleyüp bu mehcūra
Bir işaret olunsa Kāfūr'a 1158

Ki ben āşufte-i siyeh-kārı
Vālih ü 'aşıq u kem-āzārı 1159

İtmesün bezm-i yārdan maḥrūm
Şüphe yok cāndan olur emrūne mūm 1160

Şeyh Pervāne'nin hālını görüp sözlerini duyunca onun sādık bir āşık olduğunu anlar. Pervāne konuşmasa bile nasıl yandığı halinden anlaşılmaktadır.

Şeyh Pervāne'yi dinleyince içi ona karşı Şefkatle dolar. Kāfūr'u hemen yanına çağırır. Kāfūr'a Pervāne'nin sādık bir āşık olduğunu ona haksızlık etmemesini, Şem'e ulaştırmasını söyler. Ayrıca temiz bir aşkın ve aşığın özelliklerini şöyle anlatır:

Temiz yaratılışlı hakiki bir āşığın sevgiliyi görmesi kötü değildir. Çünkü o sevgiliye bakınca onun yanağını lāle ve yüzünü gül gibi görür. Saçını sūnbül, gözünü nergis olarak düşünür. Gül bahçesine bakmanın mahzūru yoktur. Ancak o bakışta şehvet ve hırs olmayacaktır. Sevgiliye bakınca yaratıcının güzel sanatlarını seyrettiğini düşünecektir.

Olmayıncaḳ nazarda şehvet ü āz
Eylesün şun'-i Hakk'a çeşmini bāz 1184

"Onlar kınayanların kınamasından korkmazlar"²⁰ Aşka sarılın, aşkın yollarının hepsi edeptir. Güzellik Allāh'ın cemālinden doğmuştur. Aşk güzelliği ister. Çünkü nūr nūra taliptir. Kāinatın sermāyesi aşktır. Hayātın sermāyesi

²⁰ Kur'ān-ı Kerīm, 5/54

aşktır. Aşk kâmillerin yoludur. Aşk ebdallık sanatıdır. Göklerin hareketi ve yıldızların seyri aşk üzerinedir. Güzellik denizinin kıymeti aşkla bilinir.

Nasıl ki lokmanın tadını damak, balın tadını dudak, anberin kosunu burun bilirse; aşkın güzelliğini de ancak âşık anlayabilir. Âşık rûhun hocasıdır. Görünürde köle bile olsa gerçekte o sultandır. Allâh katında âşıka red yokken Ona lûtûf kapısını kim kapatır?

Temiz nazardan niçin kaçılın? Hikmet sürmesi rûhun gözünü açar. Aşk yolunda kim kendini helâk ederse Allâh onun ayağının tozunu feleğe sürme eder. Âşıkın temiz bakışı rûh dürbünüdür. Onun şu cihân aynasını görmesi zor değildir. Âşığın sabırsızlığına şaşmamak gerekir. O kibrit, sevgilisi ateştir. Âşık sevgiliden ayrılığa dayanamaz. Ey Kâfûr kâfirlik edip aşığı Kâ'be'sinden mahrum etme. Biliyorsun ki misâfire ikram islâmî bir prensiptir²¹. Hele o misâfir aşk ülkesinin yolunu gösteren bir Allâh dostu olursa...

Hakîki âşığın gönlü Allâh'tan başka bir şeye bağlı olmazsa o arşın kubbesine kement atar²². Yüzünde doğruluk nûru parlarsa. Teri, rûha aşk kokuları getirir. Öyle bir âşığa her hürmeti göstermelisin. Ona hürmette kendini fedâ etmelisin. Onda gördüğün bazı hâlleri tam anlamayabilirsin o zaman onun hakkında hüsn-i zan et²³.

²¹ "İkrāmu żayfi vācibun" Hadis

²² Erzurumlu İbrahim Hakkı, a.g.e, s.601.

²³ Sâlik nefis-i mülhime makamında mürşîdinde kendini görür. Onda gördüğü kötü hâller kendi halidir. Mürşîd aynalık etmiştir. Bu durumda "hüsn-i zan" etmelidir. Onu inkâr etmemelidir. Erzurumlu İbrahim Hakkı, a.g.e, s.529.

Hāli olmazsa ger saña rūşen

Hüsn-i zann it fe-inne bađe'z-zann²⁴ 1212

Bin ayıbın yanında bir hüneri varsa o hünerini görün. Güneş ışık saçmakla birlikte bazan ışık vermeyebilir (güneş tutulması) Lutufta yağmur ve bulut gibi ol. Hem gül bahçesine hem çorak toprağa düş. Güzel eğitim ve emek vermekle taş (kum) ateş renkli kadeh olur. İkrām ve cömertlik Allāh'ın sıfatıdır. İnsanlar ihsana kuldur. Doğruluk ve huzur istiyorsan devamlı şefkat et ve vefāl ol.

Şeyhin bu öğütleri aslında dördüncü makam olan "nefs-i mutmainne" makamının sıfatlarıdır. Bundan anlaşılmaktadır ki Pervāne üçüncü makamdaki seyrini başarıyla tamamlamıştır. Dördüncü makama geçmeye hak kazanmıştır.

Kāfūr Şeyhin sözlerini dinledikten sonra ona saygıyla: "Her ne emrin varsa başım üstüne" der (Sem'ān u tātā²⁵) Pervāne'ye hazır olmasını sevgili ne zaman meclis kurarsa kendini oraya götüreceğini söyler.

Seni iltem o bezme bülbulveş

Görüp ol mähı cānuñ ola güneş 1226

Eyleyem mihrüñ ile göñlüni germ

Kılam āhen-dil ise cānını nerm 1227

Pervāne'nin önünde önemli bir engel olan Kāfūr engeli

²⁴ "Ey imān edenler zandan çok sakının. Çünkü zannın bazısı ağır günahdır, vebaldır. Birbirinizin gizliliklerini araştırmayın ve bazınız bazınızı gıybet te etmesin..." Kur'ān-ı Kerīm: 49/12.

²⁵ "İşittik ve inandık" Kur'ān-ı Kerīm, 2/285.

de böylece kalkar. Kāfūr nūrānī perdelerin en önemlilerinden biridir. Ancak nūrānī perdeler tamamen bitmemiştir.

Pervāne sevgiliye kavuşacağı günü hasretle beklemektedir. Şem'e olan sevgisi son haddine varmıştır.

İntizār odı dege cān eridür
'Aşıkun bağırını nihān eridür 1229

Vaşı-ı ümīd egerçi dil-keşdür
Cān-ı 'uşşāka līk āteşdür 1230

Kāfūr Şeyhe ve Pervāne'ye verdiği söze sādık kalır. Nihāyet Şem' Kāfūr'un sarayında bir meclis tertipler. Meclistekilere büyük bir ziyāfet verilir ve eğlence başlar. Sarayın ortasında büyük bir havuz vardır. Güzeller havuzun kenarında halılarda oturur, yer, içer ve eğlenirler. Sofrada her çeşit yiyecek bulunmaktadır. Sākiler misafirlere içki dağıtırlar. Muganniler şarkı söyleyip raks etmeye başlarlar.

Meclisin neşesinin yükseldiği bir zamanda Kāfūr Şem'i meclise davet eder. Şem'in meclise gelişi meclistekileri iyice çoşturur. Sākiler sarhoş olmaya başlarlar. Ahlar göklere yükselir. Micmerlerde tütüsüler yakılır.

Bu arada Şem'dān'la Micmer arasında bir münakaşa çıkar. Micmerin güzellerin ellerinden düşmediğini ve çok sevildiğini gören Şem'dān onu kıskanır. Aralarında daha önce Sūrāhi'yle Sāgar'ın münakaşına benzer bir tartışma geçer. Bu olayda Şem'dān aklı temsil eder. Çünkü beden sarayının pāyitahtı akıldır. İlāhī nūrun parladığı yer ve teklifin sebebidir. Micmer içinde tütüsü yakılan kaptır aşkı

temsil eder. Akıl her ne kadar yüksek bir cevher ise de tasavvufta aşk akıldan üstündür²⁶.

Bu tartışma bittikten sonra meclis yine eski neşesine kavuşur. Kāfūr, Şem'in çok neşeli olduğu bir sırada ona Pervāne'den bahseder. Pervāne'nin kaç gecedir sarayın çevresinde dolaştığını, görünüşünün gölge gibi zayıf ama içinin temiz ve zârif olduğunu söyler. Ayrıca: "Eşiğine yüz sürüp, gün yüzünü görmek istiyor. Vefa şeyhinin mürîdi bir Mevlevîdir. Görünüşü gençtir ama gönlü pîrdir. Çok gurbet gezmiş bir Hak dostudur. Gün yüzünü görmüş ve sana aşık olmuş. Seni görmek için gece gündüz uyumayıp ah eder" der.

Bunun üzerine Şem' gülererek: "Eğer ateşimden yanmaktan çekinmiyorsa gelsin" der.

Kim kaçar pāk-bāz 'āşıkdan
Mihr tal'atlı şubh-ı şādıkdan 1438

Lîk havfım budur ki şevkım odı
Yaka külli o zār-ı pür-dūdı 1439

Kāfūr hemen müjdeyi Pervāne'ye ulaştırır. Visāle hazır olmasını, sevinmesini, daha ağlamamasını söyler.

Didi Kāfūr ey esir-i belā
Ferah ol kim visale oldu şalā 1451

Eyledüm yāre hālūñi takrîr
Āh u derd u melālūñi takrîr 1453

²⁶ Erzurumlu İbrahim Hakkı, a.g.e, s.467.

İştîyākūñ odiyla yakdım anı
Görmege kılca kaldı cānı seni 1454

Pervāne sevinçten raks etmeye başlar. Kāfur Pervāne'yle birlikte Şem'in sarayına gelirler. Pervāne üçüncü makamdaki seyrini tamamlamak üzeredir. Sevgiliyle arasındaki perdelerin çoğunu kaldırmıştır. Ancak Kāfūr, arada kalan son perdelere karşı da Pervāne'yi uyarır. Bu perdeler diğer insanların hased edip sālîki yolundan alıkoymaya çalışmalarıdır.²⁷

'Aşk egerçi saña mu'allimdür
Lîk devr-i zamāne zālimdür 1465

Eyleyüp ehl-i bezm düşmenlik
İdeler sen ğaribe reh-zenlik 1466

Pervāne Kāfūr'la birlikte Şem'in sarayına girerler Şem Pervāne'ye çok iyi davranır. Dostlarına ona yer vermelerini ve gönlünü hoş tutmalarını söyler. Pervāne için bundan daha büyük bir mutluluk ve lütûf olamaz. Gördüğü bu ilgi üzerine cesaretlenen Pervāne'nin sevgisi bir iken yüz olur. Şaşkınlıkla sağa sola bakar. Şem'in ayağındaki kırmızı çizme, parmaklarının kınası, tahtının ayağı gözüne ilişir. Sonra aniden havuza bakınca Şem'in aksini suyun içinde görür, şaşkınlığı ve sabırsızlığı iyice artar. Nereye baksa

²⁷ "Bütün varlık âlemi, kıskançlık gayretinden sālîke hased edip, onu Mevlâ'nın huzurundan menetmeye, onun yolunu kesmeye çalışırlar. Çünkü onun sevgisini kazanıp yoluna girenler, onun halifesi olup herkese ve herşeye tahakküm edebilir. Hâli böyle olan kimseye elbette bütün âlem hased eder." Erzurumlu İbrahim Hakkı, a.g.e, s.581.

Şem'î görmeye başlar.

Şanma dehri pür-āb-ı āteşdür
'Aks-i dīdār-ı yār mehveşdür 1488

Pervāne seyr ü sülūktaki son perdelerin karşısındadır. Gözünü Şem'den ayırmaması gerekirken başka nesnelere alaka gösterince cān gözü perdelenir. Halbuki bu makama gelen sālīkin Allah'tan başkasına ilgi göstermemesi gerekir. Aksi halde yolunu şaşırır. Sālīk, visāle ermek için her türlü nesneye ilgiyi kesmelidir. Hatta kendi vücūdunu bile terketmelidir.

Derd ü ğam baña kendü odumdur
Perde ol nūra bu vücūdumdur 1489

Pervāne hatasını anlar ama iş işten geçer. Basiretinin bulanması yüzünden hemen yanıbaşındaki Şem'î göremez. Şaşkınlıkla sağa sola döner. Şem'in perdesiz olarak gördüğü cemāli gözünü kamastırır. Ne tarafa gittiğini göremez.

Vādi-i Eymen oldu baña bu bezm
Bilmeyüp nūr u nārı itdim'azm 1496

Pervāne'nin bu şaşkınlığından yararlanan hasedçiler onun Şem'e doğru gitmesini engellerler.

Her yañadan uzatdılar aña dest
Komadılar murāda ire o mest 1502

Ya'ni ol zāra mā'il oldılar
 Vasl-ı dil-dāra hāyil oldılar 1504

Kāfūr'un korktuğu şey Pervāne'nin başına gelir. Tam sevgiliye ulaşacakken gönlüne giren dünyā alākası yüzünden bu fırsatı kaçırmaz. Ancak Pervāne'nin sadākatı ve mürşid-i kāmilin himmeti sayesinde bu perdeler aşılabacaktır. Pervāne hayret ve kaygıyla göğsünü başını döver feryād eder.

Dögdi geh sīnesini geh başın
 Seyl-i hun itdi dīdesi yaşın 1507

Şāki-i devr şanma koya seni
 Yıkar āhir tutup toluya seni 1517

Merd iseñ almağıl elinden ayak
 Başuñ üstine indürür seni çak 1518

Şem' Pervāne'nin başına gelenleri görünce üzülür meclisi dağıtır. Kendisi de gidip uyur. Uyanınca Kāfūr'u çağırır ve Pervāne'yle özel sohbet edip gönlünü almak istediğini, onu bulup getirmesini söyler. Kāfūr hemen dışarı çıkar ve yere uzanarak ağlayıp, döğünen Pervāne'yi bulur. Şem'in şimdi kendisini beklediğini hemen gitmeleri gerektiğini söyler.

Sañadur intizārı gel gidelim
 Rağm-ı devrāna bezm-i haş idelim 1540

Pervāne artık üçüncü makamdaki perdeleri de aşmış, dördüncü makama (nefs-i mutmainne) ulaşmıştır. Visāle erip

beden perdesinden kurtulmaya hazır hâle gelmiştir. Suçları bağışlanmış rûhu itminâna kavuşmuştur.

Bildi her cürmün itdi yâr mu'âf
Kıldı bir nice kerre yâri tavâf 1546

Pervâne Şem'in huzuruna gelince yere yüz sürer ve Şem'in etrafında döner. Şem Pervâne'yi biraz sakinleştirmek, durumu iyice anlamak için ona sorular sorar. Pervâne'ye aklını başına toplamasını, asıl maksadının ne olduğunu sorar. Pervâne de bin aklı olsa bile şu anda birinin kalmayacağını, Şem'in yüzünü gördükten sonra bütün arzularından vazgeçtiğini söyler.

Şem aşk yolunda cân vermeyenlere şaştığını, Allâh aşkının kişiye cisminden ayırmak dilediğini söyler. Pervâne bu sözlerin doğru olduğunu, sevgili isterse bir değil bin cânı bile olsa feda edeceğini söyler.

Şem bu şekilde Pervâne'ye sorduğu bütün sorulara güzel cevaplar alınca, Pervânenin sâdık ve hakîki bir âşık olduğuna kanaat getirir. Kendisi de Pervâne'nin aşkıyla yanar ve gözlerinden yaşlar döker.

Pervâne sevgilinin kendisi için göz yaşı döktüğünü görünce bundan iyi fırsat olmaz deyip kendini Şem'in üzerine atar.

Didi bundan yeg olmaya fırsat
Yârdan bu kadar ola ruḥṣat 1573

Kıldı Şem üzre kendüzin pertâb
Sankim irdi zülâle teşne-i âb 1579

Şem‘ de bu yiğit āşıkı hürmetle bağrına basar. Böyle büyük bir şerefe erişen Pervāne gönülden bir āh çeker Şem‘in ateşinde yanarak can verir.

Pervāne visāle ermiş, kendine perde olan bedenini aşkın ateşinde yakarak rūhunu temizlemiştir. Rūh artık ilk yaratıldığı günkü saflığına kavuşmuş, yaratıcısına lāyık olmuş, O‘ndan başkasını reddetmiştir. Seyr ü sülūk başarıyla tamamlanmıştır.

VI. Sosyal Yaşantıyla İlgili Konular

Şem‘ ü Pervāne dini, tasavvufī bir eser olmakla birlikte devrinin sosyal yaşantısını bazı yönlerden aydınlatmaktadır.

Kānūnī devrinin güçlü siyāsī, askerī ve ekonomik yapısını çağrıştıran ifāde ve tasvirlerle karşılaşırız. Birçok beyitte büyük bir devletin azāmetini hissedip, güçlü bir ordunun geçiş törenini görür gibi oluruz.

Sikketin kazmış idi sinede gül
Vird idinmişdi hutbesin bülbül 800

Serv-i ‘ar‘ar çekerdı sancağını
Lāle vü gül kurardı otağını 801

‘Alem ü tūğını çözüp yürüdi
Hayl ü leşkerle gün yüzün bürüdi 826

Urulub kūs-ı nevbetüñ şeb ü rüz
Tīgiñ olsun felekde meşale-süz 303

Üzülen kimselerin göğsünü başını döğmeleri :

Hayretinden o ‘āşık-ı gam-hvār
Dögdı hasret eliyle başını zār 694

Dögdı geh sīnesini geh başın
Seyl-i hun itdi dīdesi yaşın 1502

Saygıyla huzurda beklemek:

Halkalar göz kulağ olup kapuda
Dest ber-sīne eylemiş tapuda 1012

Dilencilik ve hırsızlığın ayıplanması:

Yüz karasın kazanmadur işüñ
Her dilenci vü düzddür işüñ 1047

Reml açmak:

Tañ degül senden eylesem a‘rāz
Nahs olur reml içinde beyāz 1049

Mis yakmak ‘anber tüttürmek:

Yakdı müşk ü tütüzdi ‘anberler
Çerh urup devr kıldı micmerler 1318

Memurlar dürüst olmazsa ülkenin içi gam ve mihnetle dolar:

Şahne düzd ile olıcak hem-dem
Pür olur kişver içi mihnet ü gam 1046

Kölelerin kapı çalmasının doğru olmaması:

Bu harem hürmetine kanı cevāb
Her gedā ide anda dakḳū'l-bāb 1034

Pağişahın kullarını sevmesi:

Salṭanatdur egerçi 'izzet ü nāz
řāh oldur ki ola bende-nüvāz 1068

Yaşlılığın kişiye değer kazandırmadığı:

Pīr kılmaz kiřiyi mūy-ı sefīd
Olmasa nūr-ı Haḳ dilinde bedīd 1057

Sačını deđerirmende ađartmak:

Riřūn itmiřsūn āsyāda sefīd 1055

řem' ü Pervāne'de mükemmel ziyāfet sofraları donatılmış, zengin yemek çeřitleri ve meyve isimleri sayılmıştır. Eserde gečen yemek ve meyve isimleri řunlardır. Kızarmış kuř, sūkker, senbuse (tatlı) Cūllab (gül suyu) řehd (bal) yufḳa, yađ, kızarmış ḳaz, biryan kebabı, turřu, çörek, börek, ḳaliye (tava kebabı), sirke, ördek kebabı, fıstık, zerde, bādem harbūze (karpuz) incir, zerdālu, řeftālu, narenc, alma, ayva, nar, herise (keřkek yemeđi), buđra (turna), sođan, gūlaç (tatlı) kand.

řu müzik aletlerinin ismi geđer:

Çegāne, kānun, ney, mizmār, tanbūr, mūsikār, kopuz, def, çeng, rebāb, ud

VII. Dil ve Anlatım

Arapça ve Farsça'yı iyi bilen, geniş bir dini ve tasavvufî kültüre sahip olan Lāmi'î Çelebi'nin Şem' ü Pervāne'deki dili çok ağır değildir. Eserin eğitici bir amaçla yazılması, dilinin dönemine göre sâde olmasında etkili olabilir. XVI. yüzyıl Anadolu Türkçesi yazı dilinin bütün özelliklerini Şem' ü Pervāne'de görebiliriz.

Eserde Arapça Farsça beyitler, mısralar olduğu gibi anlatımı canlı ve akıcı kılan deyimler, konuşma dili örnekleri de bulunmaktadır. Örnek olarak şu deyimleri gösterebiliriz. Yüzü çok olmak (56). Kulak tutmak (493), başına şāh olmak (366), Cihānı tutmak (978), karārı kalmamak (980), Cān kulağına koymak (782), cāna gelmek (672), eser etmemek (783), hatırını ele almak (712), kafasının dumanı göğe çıkmak (810), gönle girmek (712), gönlüne düşmek (1919), fırsat el vermek (494), ciğerini kebab etmek (393), çehre kızdırmak (394), sīnesi def döğmek (394), dehānı zehr olmak (405), el götürmek, el açmak (da için) (1010), gözini dikmek (13-1539), hayret parmağı ağzında kalmak (1109-1402), ayağına düşmek (1116), āvāre kalmak (1117), devleti karşı gelmek (1119), yüz urmak (1069), gözünü açmak (1120) noksan tutmak (1127), dilini kesmek, yüz tutmak (1129) can gözü yollarda kalmak (1154), cānı kılca kalmak (1161), yavu kılmak (1200), cān virmek (1260), harāba varmak, serāba varmak (807), terkini urmak (1259), harf atmak (sözetmek) (1364), eli irmek (1411), yüz bulmak (1477), dek durmak (1529), cānım üstüne (1513), ber-ser ü çeşm (1510), hāke saymamak (1602), raks urmak (1615), oka dikmek (1637), ayyūka çıkmak (1637), ipin ucu elinde olmak (1691), cām sürmek (1650), zebān uzatmak (1658), vb.

Şem' ü Pervāne'de Arapça ve Farsça'dan alınma oldukça

fazla mecâz anlamlı terkid ve teşbih-i belîğ kullanılmıştır. Örnek olarak şem'-i münîr (7) Şem'-i cân (16), şem'-i hüsn ('21) kayyûm-ı kâ'inat (40), tîh-i hayret (57), genc-i ihsân (67), rûz-ı haclet (114), cân gözi (112), şehr-yâr-ı din (129), şem'-i Hüdâ (136), Şems-i duhâ (136), şem'-i handân (141), mäh-ı tâban (141) gül beden (181), gün yüzün (379), lâle ruhsâr (380), serv-şad (358), rûh-ı nesrin (711), cevherî tac (136), fûlk-i ten (867), mäh-rû (887), simin-izâr (237).

Şem' ü Pervâne'de Arapça ve Farsça terkidler çok fazla kullanılmıştır. Eserde dini ve tasavvufî terimlerin çokluğu bu terkidlerin sayısını artırmıştır Arapça ve farça terkipler, özellikle tevhid münâcât, na't, medhiye bölümleriyle, tasavvufî düşüncelerin yoğun olarak anlatıldığı bölümlerde yapılan telmih ve iktibasların da etkisiyle daha fazladır.

Bazı örnekler: Bahr-i zât, kûnh-i Hüdâ, Şem'-ı hîred ervâh-ı kuds, 'arz-ı cemâl, vâsılân-ı hakikat-ı tevhid, sâlikân-ı tarikat-ı tecrid, nefede'l-bahr, şeb-i hayret, kişver-i lâ-ilahe illa'llâh, mahrem-i bargâh-ı haş, nâşih-ı hükm ü resm, şem'-i cem'-i rûsûl, reh-nümâ-yı sübûl-i beşîr ü nezîr, hutbe-i melek, sikke-i mühr-i şadr, kuhl-i mâ-zâge, tacdâran-ı çerh, ca'be-i mâ-rameyte, ser-gerdân, kesb-i kemâl, sivâ's-salat, bezm-i kurbet, nüh-çerh, emîn-i ma-evhâ, nâfe-i Hoten, sahibü'l-adl, çerag-ı zû'n-nureyn, sîmin-izâr.

Fazla olmamak üzere pekiştirme amacıyla bazı Türkçe ve Farsça ikilemeler kullanılmıştır. Örnek olarak: yiyüp içüben (434), dâne dâne (150-1312), sîne-ber-sîne, dîde-ber-dîde (1640) bir iki şadem (1470), baş baş (1341), bād-ā-bād (198) dem-be-dem (210), ser-te-ser (574).

Şem' ü Pervâne'de Arapça ve Farsça terkipler gibi u, ü, vü bağlaçları da çok miktarda kullanılmıştır. Bu bağlaçlarla Arapça, Farsça ve Türkçe değişik türden kelimeleri ve cümleleri bağlanmıştır.

Āh kim kaşd-ı 'uzlet itdikçe
Güft u gūdan ferağāt itdikce 194

Hasretā cism ü cān u 'aql u hayāl
Oldı bi'n-nār-ı yela'būne mişāl 208

Bunca kaydile mā-ḥaşal ol mäh
Rind-i 'ayyāş idi vü başına şāh 386

Ki, çü, bağlaçları vezin doldurmak amacıyla birçok yerde kullanılmıştır.

Tā ki sūzın semender unutsun
Nār-ı Nemrūd'ı Āzer unutsun 335

'Aşk ḥüsniyyeti çü cālibdür
Lā-cerem nūr nūra t̄alibdür 1190

Metnin karşılıklı konuşma bölümlerinde "didi, didi kim eyitdi, eydür gibi kelimeler özellikle mısra başlarında epeyce kullanılmıştır.

Şem' ü Pervâne'de olayları anlatırken şair her şeyi bilen bir aktarıcı konumundadır. Hikâyede daha çok di'li geçmiş zaman, di'li geçmiş zamanın hikayesi; miş'li geçmiş zaman, mişli geçmiş zamanın hikayesi; geniş zaman, geniş zamanın hikayesi bazen de istek, şart ve emir kipleri

kullanılmıştır. Bazı örnekler:

Yine irişdi ol zefîr ü nefîr
Ceng-i mihnetde kaldı mı ki esîr 922

Bu hayâliyle bâğa cān atdı
İrdi gül-zāra cāna cān katdı 573

Var idi şām içinde bir meh-rû
Gün gibi nûr idi muşavver o 345

Seni hun-ı cigerle bislemişem
Devr içinde nelerle bislemişem 414

Didi gelmişdi mülk-i mağrib'den
Şām'a nev-civān-ı naḥîf-beden 538

Cānunı 'aşka yak ki nûr olasın
İki 'ālemde pür-huzûr olasın 538

Bilse zülfini sünbül-i pür-tāb
Çeşmini şansa nergis-i sîr-āb 1182

Sayısı fazla olmamakla birlikte Şem^c ü Pervāne'de bazı atasözlerinin kullanıldığı da görülür:

'Ālem içinde bu meşeldür fāş
Kuru ağaç yanında yanar yaş 775

(Kuru ağacın yanında yaş da yanar)

Kişi nâmiyla nâmdâr olmaz

Yapı su üzre üstüvar olmaz 1697

(Yapı su üstünde sağlam olmaz)

Dimiş ol kim kabûli güherdür

Söylemek sîm ü tınmamak zerdür (1703)

(Söz gümüşse sükut altındır)

Çerhvar idüp âteşin âhı

Tolanursiñ tokuz bu hargâhı

(Dokuz dolanmak)

Eserin değişik bölümlerinde Arapça ve Farsça beyitler Kur'ân-ı Kerîm'den ve Peygamberimizin (S.A.V) hadislerinden iktibaslar görülür. Şâirin dini ve tasavvufî konulardaki geniş bilgisini gösteren bu ibareleri şöyle sıralayabiliriz:

Naḥmedu'llāhe'amilān bi-rıẓāhu

Hāliku'l-kevni lā-ilāhe sivāhu 1

Leyse fi-zātihi miḥālu'l-'aql

Naḥnu māşin'alā ḥibāli'n-naql 2

Söz budur ger mukirru ger cāhid

Li-meni'l-mülkü li'llāhi'l-vāhid²⁸ 55

²⁸ Mülk kimin içidir? Mülk Allah'ındır." Kur'ân-ı Kerîm, 36/83, 2/255.

Yokdur eṭvār-ı zikre ḥadd ile ‘add
Nefede’l-baḥru kable en-tenfedd.²⁹ 82

Ca‘be-i ma-rameyteden bir tīr³⁰
Atup itdūñ adūlaruñ kara yir 147

Lestü ehdā sivās’s-ṣalati ileyk
Yā Rasūla’llāh selāmun ‘aleyk 157

İsrāfil’in Suru:

Nevbetidür dem-i şefāa‘tūñūñ
Çalsa maḥşerde şurun İsrāfil³¹ 170

Hız. İsmāil’in kurban edilmesi:

Āsmāndan senūñ için itdi fedā
Hīn-i kurbānda zebḥ İsmāil³² 172

Ālemin Peygamberimiz için yaratıldığı:

Senūñ için yarattı‘ālemi Ḥaḳ
Senūñ için getürdi ādemi Ḥaḳ 180

Hız.Ebubekir:

Evveli kān-ı mükrimet şiddīk
Sānī işneyn-i iz-hümā fi’l-ğār³³ 188

²⁹ "Onun sözleri bitmeden deniz biter." Kur’ān-ı Kerīm, 31/27.

³⁰ Kur’ān-ı Kerīm, 8/17.

³¹ Kur’ān-ı Kerīm, 36/51

³² Kur’ān-ı Kerīm, 37/102

³³ "Mağarada ki ikincinin ikincisi" Kur’ān-ı Kerīm, 9-40.

Hız. Ömer:

Sānī Fāruk durur lisānū'1-Hak
Sāhibū'1-ʿadl ü seyyīdi'1 ebrār 189

Hız.Osman ve Ali

Sāliḡī din çerāḡ-zūn'n-nūreyn
 Rābi'ī ṣāh-ı lā-fetā kerrār 190

Radıya'llāhu ʿan-serīretihüm
 Ve hedānā bi-hüsni sīretihim 192

Malların ve evlatların fitne oluşu:

Bir yaña bād-ı fitne-i evlād
 Añmazam fakri herçi bād-ā-bād³⁴ 198

Şarāb-ı tahur:

Ab-ı lutfuñ durur şarāb-ı tahūr
 Nār-ı kaḡruñ durur ʿazāb-ı elīm³⁵ 311

Hız. Mūsa, Tūr Daḡı ve Vad-i Eymen

Tūr-ı ʿaşkuñda çağırup lebbeyk
 Hayretümden dirim ki unzur ileyk³⁶ 1495

Vadi-i Eymen oldı baña bu bezm
 Bilmeyüp nūr u nārı itdim ʿazm³⁷ 1496

³⁴ "Doğrusu mallarınız ve çocuklarınız bir imtihandır"
 Kur'ān-ı Kerīm.64/5

³⁵ Kur'ān-ı Kerīm, 25/48

³⁶ Kur'ān-ı Kerīm, 7/143.

³⁷ Kur'ān-ı Kerīm, 7/143.

‘Aşk aşhābı mest olur dāim
Lā-yehāfūne levmete’l-lāyim³⁸ 1185

Felzemu’l-‘aşka eyyühe’l-aḥbāb
Turuku’l-‘aşki küllihā ādab 1186

Tala‘a’l-hüsnü ‘an-cemāli’llāh
Berku’l-‘aşk ‘an-sehāb-i hevāh 1187

Oldı ‘ālemde mūcib-i islām
Zayfa kadrince eylemek ikrām³⁹ 1207

Didi sem‘ān u ta‘a ey şeh-i din
Nūruñ itsün cihān gözin aydın⁴⁰ 1220

Inneme’l-fazli yā ilāhi ledeyk
Tāyiben āyiben ric‘at-i ileyk 1704

Şem‘ ü Pervāne mesnevisinde klasik edebiyat nazım şekillerinden iki kaside, beş gazel bir terci‘-i bend ve bir kıt‘a vardır Kıt‘ada Rodos’un Fethine tarih düşürülmüştür.

³⁸ "Onlar kınayanların kınamasından kokmazlar", Kur‘ān-Kerīm, 5/54

³⁹ "İkramużayfi vācibūn: Misafire ikram vaciptir" Hadis

⁴⁰ "Sem‘an u ta‘a: işittik ve inandık" Kur‘ān-ı Kerīm, 2-285.

Kıt'a-i tārīḥ-i Feth

Ḥazret-i dīn-penāh u zıllu'llāh
 Şāh-ı cem-menzilet Süleymān Şāh

1672

Hısn-ı Rodos ki būd-ı ḥaşīn
 Kerd zīr ü zeber bi'avn-i ilāh

1673

Feth mānend-i şubḥ-geşt mübīn
 Mü'minān-ra güşade-şod der u rāh

1675

Hatifü'l ğayb kāle fi't-tārīḥ
 Yefraḥu'l-mü'minūne bi-naşru'llāh

1675

(يَفْرَحُ الْمُؤْمِنُونَ بِنَصْرِ اللَّهِ: 1522/929)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

I. METNİN BÖLÜM BAŞLIKLARI

1. Kitāb-ı Şem' ü Pervāne-i Lāmi'ī raḥimehu'llāh (Lāmi'ī'nin Şem'ü Pervāne kitabı Allāh ona rahmet etsin)
2. Der-beyān-ı ān ki ḥazret-i Ḥak Nūr-ı sādicest ü vücūd-ı mutlāk (O mutlak varlık ve nakışsız nūr olan hazret-i Hak hakkındadır).
3. Kelime-i çend ber-sebīl-i intibāh der-iḥfā' -i kelime-i lā-ilāhe illa'llāh ki nezd-i erbāb-ı melāmet fethü'l-bāb-ı selāmet (Melāmet erbabı katında selāmet kapısının anahtarı olan lā-ilahe illa'llāh kelimesinin anlaşılması yolunda birkaç kelime).
4. Kaşīde-i tevḥīd
5. Sūz u güdāz der-tazarru' u ibtihāl u niyāz u münācāt-ı be-cenāb-ı kādīyü'l-ḥacāt (Dilekleri yerine geetiren Allāh'a duada yanıp yakılma)
6. Na't-ı seyyīd-i vüld-i ādem u sened-i Sa'ādet-i 'ālem 'aleyhi efdālī's-şalavāt ve ekmelü't-taḥiyyāt (Dünya saadetine dayanağı ve ademoğlunun efendisine na't, duaların en faziletlisi ve en güzeli onun üzerine olsun).
7. Terci'-i bend-i der-medḥ-i ān ki lā-nebiyye min-ba'dī (Benden sonra nebi yok (diyenin) övüldüğü terci-i bend).
8. Sebeb-i efruḥten-i in-nāme-i dil-efrūz ve sūz u güdāz-ı in dil-i siyeh-rūz (Bu bahtsız gönlün yanıp yakılması ve bu gönül ferahlatan yazının yazılış sebebi)
9. Der-medḥ-i ḥazret-i zıllī'llāh-ı şeria't-penāh Sultān Süleymān bin Selim Şāh (Allāh'ın gölgesi şeriāte sığınan Selim Şahın oğlu Sultan Süleyman hazretlerinin övgüsü).
10. Kaşīde-i çün'aşīde
11. Ser-āğāz-ı nāme-i müşğīn-kitāb u taşvir-i ḥusn-i

Şem‘-i ‘âlem-tâb (Dünyayı aydınlatan Şem‘in güzelliğinin tasviri ve mis kokulu kitabın başlaması)

12. Meclis-efrûhten-i Şem‘-i âteş-ruhsâr der-şeb-i târ ve cem-geşten-i nedimân-ı bâde-gûsar u hub-rüyan-ı nükte-güzâr (Karanlık gecede ateş yanaklı Şem‘in meclisi aydınlatması ve bâde için nükteli, güzel yüzlü dostların toplanması)

13. Telh-güftâr-şoden-i sūrâhi-i pür-cûş ez-küstâhi-i sâğar-ı şîrîn-nûş (Coşkun sūrâhinin tatlı, şirin kadehten dolayı kötü sözer söylemesi).

14. Cevâb-dâden-i sâğar-ı şekker-rîz-i ân-güftâr-ı zehr-âmiz-râ ve muşâlâha-kerden-i bâde-i dil-âviz-i in- bî-kâr-ı kahr-engiz-râ (Şeker döken kadehin o zehirle karışık sözlerle cevap vermesi ve gönül aydınlatan kadehle bu kahır saçan avarenin barışması)

15. Der-muşâlâha-kerden-i mey der-miyân-ı sâğar u sūrâhi (Meyin kadeh ve sūrâhiyi barıştırması)

16. İzhâr-ı şermendegi-i sâğar pîş-i sūrâhi-i zer u imtizâc ve muşâfat-kerden-i bâ-yek-diger (Altın sūrâhi önünde kadehin utancını göstermesi birbiriyle anlaşarak iyi geçinmeleri).

17. Temâmî-i bezm-i Şem‘-i lâle-ruhsâr ve evşâf-ı gülzâr u bahâr (Lâle yanaklı Şem‘in meclisinin tamamı baharın ve gül bahçesinin nitelikleri)

18. Gâzel-i bî-bedel

19. Kışsa-i pür-guşsa-i Pervâne-i siyeh-rûz der-müşâhede-i cemâl-i Şem‘-i dil-firûz (Gönül yakan Şem‘in cemâlini seyretmede kara bahtlı Pervâne’nin tasa dolu hikâyesi)

20. ‘Îtâb-kerden-i ‘Anber-i perdedâr-ı be-Pervâne-i zâr. (Perdedâr ‘Anber’in dertli Pervâne’yi azarlaması)

21. Tazarru‘-kerden-i Pervâne-i pür-âteş pîş-i ‘Anber-i dem-keş (Ateşlere yanmış Pervâne’nin dem çeken ‘Anber’e

yalvarması)

22. Dem-zeden-i 'Anber ez-dūri-i be-Pervāne-i Çün sipend (Anber'in nazar dağıtan Pervāne'ye söz dinlemediğinden bahsetmesi)

23. Pür-ḥāl-ı şoden-i Pervāne ez-irşād-ı 'Anber-i dem-sāz u ibtihāl-ı niyāz-kerden-i pīş-i Şem'-i tırāz (Dost 'Anber'in uyarılarından Pervāne'nin memnun olması ve güzel Şem'in önünde yalvarıp yakarması)

24. Birūn-āmeden-i Şem'-i encümen-i zeyn ez-çāder-i felek-ayn ve tecelli-numūdeniş bi-yek tūrfetü'l-ayn ve pinhān-geşten-i der-ān-bin (Güzellik meclisinin Şem'inin dışarı çıkması ve bir göz açıp kapama kadar tecelli etmesi ve o bakışta (anda) kaybolması)

25. Āmeden-i nesīm-i bāğ-bān be-gūlzār ve ma'lūm-şoden-i gorihten-i Şem'-i lāle-zār (Bağban Nesīm'in gūlzāra gelmesi ve lāle bahçesinin Şem'-inin kaçtığıının anlaşılması)

26. Su'al ü cevāb-ı Nesīm ü Pervāne (Pervāne' ve Nesīm'in soru ve cevabı)

27. 'Arz-kerden-i Nesīm-i bāğbān āhvāl-ı gūlzār be-sultān-ı bahār ve ferestāden-i vey ebr-i şaika-bār-rā be-cānib-i gūlzār (Bağban Nesīm'in gül bahçesinin halini bahar sultanına arz etmesi ve onun şimşek bulutlarını gūlzar tarafına göndermesi)

28. İstizhār-kerden-i Pervāne-i siyeh-rūzgār ez-in belā-yı fitne-i bār be-cānib-i kird-gār (Kara bahtlı Pervāne'nin fitne yüklü (yağdıran) belälardan Allāh'a sığınması)

29. Bāz meclis-sāhten Şem' der-kaşr-ı hīş ve reften-i 'Anber be-tāleb-i Pervāne-i miḥnet-keş (Şem'in kendi sarayında tekrar meclis kurması ve 'Anber'in zavallı Pervāne'yi çağırmaya gitmesi)

30. Ğazel-i ter-engġz ü ŧi'r-i dil-āvġz (Ğönöl aydınlatan yeni ğazel)

31. ŧeb-revi-kerden-i 'anber-i miskin ü der-ťaleb-i Pervāne-i ğam-ġġn ve yaften o-rā der-teng-nāy-ı ħaťr u persġden aħvāl-i yek-dġger (Zavallı 'Anber'in dertli pervāne'yi çağġrmak için gitmesi ve onu sıkıntılı bir yerde bulması ve birbirlerinin halini sormaları)

32. Ğazel

33. Ħaber-dāden-i 'anber be-pervāne ez-ŧem'-i cihān-efrüz u be-tal'at-ı cānı (Anber'in Pervāne'ye cihanı aydınlatan ŧem'den ve o sevgilinin ğüzelliġinden haber vermesi)

34. Ğüft u ġüy-ı 'anber ü pervāne

(Pervane ve Anberin konuşması)

35. 'Azm-kerden-i pervāne ve 'anber be-ķaŧr-ı ŧem'-ı peri-peyker (Pervane ve Anber'in peri yüzlü ŧem'in sarayına gitmeleri)

36. Serd ŧüret nümüden-i kāfūr be'anber-i mehrūr berāy-ı pervāne-i mehcūr (Kāfūr'un terkolunmuş Pervāne için ipek giyinmiş 'Anber'e sert davranması)

37. Pür-āteŧ-ŧoden-i 'anber-i miskġn ez-dem-serd-i kāfūr-ı bi-temkin ve o-rā cevāb-ı zehr-engġz-dāden ve ħitāb-ı ķahr-āmız-kerden (Temkinsiz (Patavatsız) Kafur'un soġuk davranıŧından zavallı Anber'in kızması ve ona zehir saġan cevap vermesi ve kahredici hitabı)

38. Āħir-ŧoden-i münāzarā-i 'anber u kāfūr der-ān ŧeb-i deycūr be-ķudūm-ı pġr-i irŧād-penāħ ħazret-i Nuru'llāħ (Anber ve Kāfūr'un tartıŧmayı bitirmeleri, Mürŧitlerin sġınaġı Nuru'llāħ hazretlerinin o karanlık gecede gelmesi)

39. Taźarru' nümüden-i Pervāne-i miħnet-penāħ pġŧ-i ħazret-i ŧeyħ nūru'llāħ (Miħnet sġınaġı Pervāne'nin ŧeyħ Nuru'llāħ hazretlerinin önünde yalvarması)

41. ^{Ğazel} Da'vet-kerden-i ŧeyħ kāfūr-ı pür-nūr-rā ve ŧerġ-

dāden-i ahvāl-i āşk-ı mestūr-rā (Şeyhin nurlu Kāfūr'u davet etmesi ve aşkın izli hallerini açıklaması)

42. İntizār-keşiden-i pervāne-i siyeh-rūz ve efsāne-güften-i vey der-firāk-ı cān-sūz (Kara bahtlı Pervāne'nin hasretle beklemesi ve o can yakan ayrılıkta efsane söylemesi)

43. Tertib-i bezm-i şebāne-kerden-i kāfūr bā-şem'î bānū-yı pūr-nūr (Kāfūr'un nūrlu Şem'î Bānūyla gece meclisi terkip etmesi)

44. Germiyyet-i bezm-i şem'-i 'ālem-efrūz ve cem'iiyyet-i meh-rūyān-ı cihān-sūz (Ālemi aydınlatan Şem'in meclisinin sıcaklığı (güzelliği) ve cihānı yakan ay yüzlülerin toplantısı)

45. Zebān-derāz-kerden-i şem'dān ber-küstāhī-i micmer-i ser-gerdān (Şaşkın Micmer'in küstahlığı üzerine Şem'dān'ın sözü uzatması)

46. Cevāb-ı micmer-i dil-fürūz be-şem'dān-ı pūr-sūz (Gönül ferahlandıran Micmer'in dertli Şem'dān'a cevabı)

47. 'Arz-kerden-i kāfūr be-şem'-i nevvār hāl-zār-ı pervāne-i taleb-kār (Kāfūr'un āşık (istekli) Pervānenin kederli halini Şem'e anlatması)

48. Beşāret-i vişāl-dāden-i kāfūr be-pervāne-i mehcūr-ı bī-nūr (Kāfūr'un ışıktan mahrum, terkedilmiş Pervāne'ye buluşma müjdesini vermesi)

49. Ğazāl

50. Beşāret-dāden-i kāfūr be-pervāne-i mehcūr (Kāfūr'un garip pervāne'ye müjde vermesi)

51. Bezm-efrūhten-i şem'-i lāle-had der-tāb-hāne-i hāşş-ı hod ve muhāvere-i pervāne-i Pūr-sūz u güzār ve cān-ı şīrīn nişār-kerden der-ān-niyāz (Lāle yanaklı Şem'in kendi özel odasında meclisi aydınlatması ve gönlü yanmış Pervāne'nin Şem'le buluşması ve tatlı cānını ona fedā etmesi)

52. Sūz u gūdāz-ı şem‘-i tırāz der-āteş-i pervāne-i cānbāz u ğayb-pervāz ve bi-tāb-u tevān-geşten-i vey ez-dūd-ı āh ve teslīm-i cān kerdeneş be-piş-i şeyh nūru’llāh (Fedakar ve gayba ucan Pervāne’nin ateşinde güzel (süslü) Şem‘in yanıp yakılması ve onun āhının dumanında hālsiz ve güçsüz olması ve cānını şeyh Nuru’llāh’ın önünde teslim etmesi)

53. İhtitām-ı in-nāme-i müşkīn-hitām bā-mühr-i tārīh-i sultānū’l-mücāhidīn ve itmām-ı in-efzūn-ı saltanat-ı nuşret-karīn (Mucahitler sultanının tarih mührüyle misk kokulu bu namenin bitmesi ve nusret karinin (kanuni) saltanatının devamına dua isteğiyle bu tatlı efsanenin bitmesi)

54. Kıt‘a-i tārīh-i feth (Fetih tarihi kıt‘ası)

55. Mesnevī-i der-du‘ā-yı pād-şāh-ı ‘ālem-şāh (Dünya şahlrının şahına dua mesnevisi)

56. İ‘tizār-ı inābet ez-in-ğüftār-ı nā-şavāb u el-rücū‘ ile’llāhu’l-meliki’l-vehhāb (Bu yanlış sözden pişman olup özür dileme ve bağışlayan yüce Allāh’a dönme).

METNİN ÇEVİRİYAZISI

Kitâb-ı Şem‘-ü Pervâne-i Lâmi‘î rahimehu‘llah*

Vezin: Fe i lâ tûn/ me fâ‘i lûn / fe‘i lûn

- 1b 1. Naḥmedu‘llāhe ‘āmilān bi-rızāhu
Ḥaliku‘l-kevni lâ-ilāhe sivāhu
2. Leyse fî-zātihî miḥālu‘l-‘aql
Naḥnu māşin ‘alā-ḥibāli‘n-naql
3. Ya‘ni kûnh-i Ḥudāyı bilmez eḥad
Şu‘le virmez bu yolda şem‘-i ḥired
4. Baḥr-i zātında ‘aql u cāndur gûm
Mihr berķ urşa maḥv olur encûm
5. Şem‘-i Ḳur‘ān durur hemîn reh-ber
Var pervānevār aña yak per
6. ‘Ālem içre zihî münever şem‘
Yakar andan çerāğını her cem‘
7. Nûr-ı Ḥaḳ‘dan durur bu şem‘-i münîr
Rāh-ı maḳşûda ins ü cinnî müşîr
8. İtdi ol nûr berķ urup cāne
Cebre‘îli bu şem‘e pervâne

* Lâmi‘î’nin Şem‘ü Pervâne Kitâbı
Allah ona rahmet eylesin

² Onun rızasıyla amel ederek O’na hamdederiz.
O kâinatın yaratıcısıdır O’ndan başka ilâh yoktur.

³ O’nun zatında aklın yeri yoktur (Hadis meali)
Bizler ise nakil ipi üzerinde yürümekteyiz.

- 1b. 9. Yağdı ol nūrdan dü-kevn çerāğ
Cānlar oldu aña fitīle vū yağ
- 10 Virdi ol nūr dehre şöyle sürūr
Mīhr ü māh andan iki ş‘ule-i nūr
- 11 Toldı ol nūrdan felekler şem‘
Oldı ol nūrdan melekler cem‘
- 12 Çünkü ol nūr ezelde celle celāl
Kıldı ervāh-ı kudse‘arz-ı cemāl
- 2.a 13 Diküp ol şem‘e cümle cān gözini
Yağdı pervānevār kendüzini
- 14 Lā-cerem zerre zerre her ne ki var
Rūz u şeb ol şafādadur der-kār
- 15 Gerçi oldu ziyāfet ervāha
Likin itdi sirāyet eşbāha
- 16 Oldı dilde çü şem‘-i cān rūşen
Eyledi ten serāçesin gülşen
- 2a 17 İden ol nūrdur bu eyvāne
Māhı şem‘ü nücūmı pervāne
- 18 ‘Akl şem‘in uyardı cān içre
Şu‘leler şaldı bu ciḥān içre

- 19 Toldı fikriyle sîne eyvânı
Tutdı pervâneler şebistânı
- 20 İdüp ol nûrı dehre kurret-i ‘ayn
Mâh-rûlarla virdi ‘aleme zeyn
- 21 Her yaña şem‘-i hüsn idüp işrāk
Yakdı pervānevār per-i ‘uşşāk
- 22 Gerçi bu nūr dehre reh-berdür
Lîk zımnında nār muzmerdür
- 23 Şalsa kahriyla dehre āteşler
Müm olur ol dem içre ser-keşler
- 24 Olsa ol nūr şem‘-i āteş-dem
Per-i pervāneden cihāndür kem
- 25 Gāh eyler o nûrı mazhar-ı nār
Gāh ider nārı menba‘-ı envār
- 26 Lem‘a iden irür kamu şem‘a
Şem‘e cān virse tañ mı ol lem‘a
- 27 Lāmi‘î’nüñ o lem‘a nisbeti var
Anuñ içün felekce hasbeti var
- 2b. 28 Buldı bu nisbetiyle şeb gibi kadr
Tañ mı kılsa hilāligün beni bedr

29 Yâ Rab efzûnter eyle hasbetümi
Dün gün artur o nûra nisbetümi

30 Dem-i âhırde k'ola kaṭ'-i nefes
Nisbetüñ zikr ü fikri cânuma bes

Der-beyân-ı ân ki hazret-i Hakk'
Nûr-ı sâdıcest ü vücûd-ı mutlak

31 Vâsılân-ı hakikat-ı tevḥîd
Sâlikân-ı tarikat-ı tecrîd

32 Oluben cümle cân-feşân Hakk'a
Bu kadar virdiler nişân Hakk'a

33 Zât-ı Hakk kim kamudan akdesdür
'Aql u fikr irmeden mukaddesdür

34 Ne şimâl ü yemîn ü fevk ne taht
Nûr-ı sâdic durur vücûdına baht

35 Vaḥdeti keşretiyle mütvârî
Cümleden sâri cümleden 'ârî

36 Ol tevârî degül ki vehm idesin
Şol sirâyet degül ki fehmi idesin

29b Dün gün: Gün gün B, E
Başlık; mutlak; mutlakest. B.

* O mutlak varlık ve nakışsız nûr olan hazret-i Hakk
Hakkındadır

31a Vâsılân-ı hakikat: Mâlikân-ı memâlik B,E

31b Tarikat: mesâlik B,E

34a yemîn u fevk: yemîn fevk B,e

- 37 Birliği cism ü cān mizācı degül
‘Araḡ u cevher imtizācı degül
- 38 ‘Aql irişmez bu sırr-ı sübhāna
Turfe şān mā-e‘izze sultāna
- 39 Ne mübeyyen rüsüm u ḡaddiyle
Ne mu‘ayyen kuyūd u ‘addiyle
- 40 Māhi her şifāt u zāt oldur
Ḥayy u kayyüm-ı kâ’ināt oldur
- 41 Dü-cihān cilvegāh-ı vaḡdetidür
Şehide’llāh u güvāh vaḡdetidür
- 42 Y‘ani her şeyde cilveger Ḥaḡ’dur
Maḡhar-ı kü l o nūr-ı mutlaḡdur
- 43 Cüz ü külden cenābı a‘lādur
Kayd u itlāḡdan müberrādur
- 44 Maḡz-ı Ḥaḡ’dur ciḡhān ser-ā-ser post
Postdan çık ki tā ‘ayān ola dost
- 45 Cümle şey’ aña sācid ol mescūd
Andan ayruḡ ciḡhanda yok mevcūd
- 46 Görünen ol durur gören oldur
Sırr-ı tevḡide bu ‘aceb yoldur

38b. Turfe: Özge B

39a Hadd ile; hiddet ile B ‘add ile: ‘iddet: B

- 47 'Akl u cānuñ durur bu ta'yin hem
Merd odur ki ura nūr-ı Hāk'dan dem
- 3a. 48 Nūr-ı Hāk her kaçan ki zāhir olur
Şirkden cān o demde tāhir olur
- 49 Mevc urup baħr-ı 'ālem-i itlāk
Haşıl eyler gönül bir istiğrāk
- 50 Cānda bir katre kalmayup men ü mā
Kıplar etrāf-ı dehri ölderyā
- 51 Dil ü cānuñda şanma tāb kalur
Zerre mahv olur āftāb kalur
- 52 Mā-sivādur o zerre-i nā-yāb
Nūr-ı Hāk āftāb-ı 'ālem-tāb
- 53 Şübhesiz bunu daħi bil mutlak
Darb-ı emsāl ile bilinmez Hāk
- 54 Sırr-ı tahkika kim ki vāşıl olur
Bu mişālāt cümle bātil olur
- 55 Söz budur ger mukirru ger cāhid
Li-meni'l-mülkü li'llahi'l-vāhid
- 56 Lāmi'ī perdeyle söyle sözi
Ki sözüñ çoğ olur cihānda yüzi

47. -B

51a Dil ü cānuñda: Dār u cānuñda B

54b. mişālāt: makālāt E

- 3b. 57 Müdde'î yañlış añlayup nā-gāh
Tīh-i hayret içinde güm kıla rāh
- 58 Sözlerüñ gerçi şehd-i şāfīdūr
'Arife līk remz kāfīdūr
- 59 Añlar ol kim şeh-i melāmetdūr
Ki melāmet reh-i selāmetdūr
- 60 Hācegāndan eger urursañ dem
Bende-i naķş-bend iseñ epsem

Kelime-i Çend-ber-sebīl-i intibāh der-iḥfā'-i kelime-i
lā-ilāhe illallāh ki nezd-i erbāb-ı melāmet fethü'l-
bāb-ı selāmet'

- 61 Bilgil ey āşinā-yı baḥr-ı şafā
Zıkr-i Hākdur güher gönül deryā
- 62 Cānı şal bu muḥīte itme hāzer
Ka'r-ı deryāda ḥāşıl eyle güher
- 63 Virme dil her müzahref ü ḥazefe
Olmağıl rāzı bī-güher şadefe

57a. Tīh-i hayret içinde güm kıla rāh:Yine güm kıla
nā-gāh B

58a. Şehd-i şāfīdūr: Şehddūr şāfīdūr B

- * Başlıktan sonra: B'de: Ya'ni kelime-i lā-ilāhe
lafzınıñ medārı hemān üç harfdür elif'dür, lām'dur
ha'dur. Bu üç harfüñ hiç şefi'î degüldür taht
Melāmet erbābı katında selāmet kapısının anahtarı
olan lā-ilāhe illallah kelimesinin anlaşılması
yolunda birkaç kelime)

- 3b 64 Çün şadefden güher durur maḵṣūd
Olmaya bī-güher şadefden sūd
- 65 Ne durur ol şadef zurūf-ı hurūf
İtmegil ‘ömrüñi añā maṣrūf
- 66 Nedür ol dürr-i şāhvār ey şāh
Ma‘ni-i lā-ilāhe illa’llah
- 67 Nice dūr şeb-çirāğ-ı imāndur
Şem‘i irfān u genc-i iḥsāndur
- 68 Şem‘i demden sakın ki rūşen ola
Hāne içinde yak ki gülşen ola
- 69 Hūbdur genci eylemek pinhān
Yohsa var saña ḥavf-ı gāret-i cān
- 70 Çünki bu ma‘ni gevherine tamām
Oldı üç mūhre ile silk-i nizām
- 4a 71 Üçünñ dāhi ḥikmet-i Rab’dan
Yok telaffuzda behresi lebden
- 72 Cümlesi ḥufyeden ‘ibāretdür
Cehr nefyine hūb işāretdür

65a Ne durur ol şadef zurūf-ı hurūf : Nedür ol zarf bu
zurūf-ı hurūf B

67a imāndur: ‘ālemdür B.

68b gülşen ola: rūşen ola E; şem‘i : Şem‘ E

69b Yohsa: Yoksa E

- 73 Rûz u şeb añā şarf idüp fikri
ya'ni bî-leb dimek gerek zikri
- 74 Çün degüldür bu rāza maḥrem gûş
Bes gerek beste-leb zebān ḥāmûş
- 75 Nazar-ı halk cümleten semdür
Bunlaruñ medḥi sihr-i pür demdür
- 76 Olma tiryāk u ruḳye ile emin
Cümlesinden firār eyle hemîn
- 77 Ya'ni idüp bu isme dilden yol
Cān içinde şu resme meşḡul ol
- 78 Bulmasun nefis-i dūn bu sırra vuḳūf
Kılmaya tā nuḳūd-ı cānı zuyūf
- 79 Yār kılma bu rāza şeyṭānı
Belki Cibrîl'e söyleme anı
- 80 Şöyle virsün saña fenā ol nūr
Bir olup cümle zakir u mezkūr

74a rāza: zāra H.

75b. Medḥi : Meyli B

79b. Söyleme: söyle B.

80b. Cümle: Zikr ü B.E

- 81 Olmayup senden ay u gün āgāh
Bulmasun 'aceb zerrece saña rāh
- 82 Yokdur etvār-ı zikre hadd ile 'add
Nefede 'l-bahru kable en-tenfedd

Kaşıde-i Tevhīd*

- 83 Nedür āhir nefesde cāna penāh
Kişver-i lā-ilāhe illa'llāh
- 84 Şeb-i hayretde şem ' reh-berdür
Ahter-i lā-ilāhe illa'llāh
- 4b. 85 Tūtiyādur ki cān gözini açar
Cevher-i lā-ilāhe illa'llāh
- 86 Çekse dem kā'inātı cümle yudar
Ejder-i lā-ilāhe illa'llāh
- 87 Cur'asından ciḥānı mest eyler
Sāğar-ı lā-ilāhe illa'llāh
- 88 Pāye-i 'arş u kürsiden yücedür
Minber-i lā-ilāhe illa'llāh

81a olmayup: olmasun E
Seni senden ser-ā-seri alsun
Dil ü cānuḡda sırr-ı hū kalsun B.E

82 Onun sözleri bitmeden deniz biter.

* Kaşıde-i Tevhīd kaẓi'l-hācāt B'de.

83a Āhir nefesde: iki ciḥānda E

84a Rehberdür: enverdür B

- 89 Sāyesin kime şalsa tūbīyle
Şecer-i lā-ilāhe illa'llāh
- 80 Nūr-ı tevḥīd ü zevk-ı 'irfāndur
Semer-i lā-ilāhe illa'llah
- 91 Dem-i 'İsī gibi bağışlar cān
Şeher-i lā-ilāhe illa'llāh
- 92 İstikāmet delīlidür cānā
Mıstar-ı lā-ilāhe illa'llāh
- 93 Cünnedür tīg-ı nefis ü şeytāna
Mıgfer-i lā-ilāhe illa'llāh
- 94 Oldı eflāk ü mäh u mihre medār
Mihver-i lā-ilāhe illa'llāh
- 95 Mürğ-ı zī-bāl-i 'arş ider revḥı
Şehper-i lā-ilāhe illa'llāh
- 96 Terk ider tāc u taḥtı kim kuşanur
Kemer-i lā-ilāhe illa'llāh
- 97 Hañçer-i kebş-i nefşı kat'eyler
Hañçer-i lā-ilāhe illa'llāh
- 98 Kanda 'azm itse cünd-i galibdür
'Asker-i lā-ilāhe illa'llāh

93a tīg-ı nefis ü şeytān: nefis şeytān H.

99 Şûre toprakda gül biter yağsa
Meṭar-ı lâ-ilâhe illa'llâh

5a 100 Yidi deryâyı kaynadur esse
Şarşar-ı lâ-ilâhe illa'llâh

101 Lâmi'î bulduñ ise havf etme
Zafer-i lâ-ilâhe illa'llâh

102 Eyle hōş ıṣṣılu ticāretdür
Sefer-i lâ-ilâhe illa'llâh

103 Hû'ya vāşıl kılur seni āhir
Nazar-ı lâ-ilâhe illa'llâh

Sûz u güdâz der tazarrû' u ibtihâl u niyâz u münâcât -ı
be-cenâb-ı kâdiyu'l-hâcât*

104 Ey viren şem'-i cāna gün gibi nūr
Nūr-ı zatiñladur cihāne zuhūr

105 Pür-ziyâ nūriñ ile her hāne
Cümle 'âlem o nūra pervāne

106 İden ol nūr durur olup tābān
Halkı pervānevār ser-gerdān

99a yağsa: yağa E.

* Dilekleri yerine getiren Allah'a yalvarma ve duada
yanıp yakılma)

- 107 Līk pervāneveş kanı ol t̄āb
idem ol nūra cānı per-t̄āb
- 108 Cānumı yā ilāhi pūr-t̄āb it
Göñlümi nūruñ ile meh-t̄āb it
- 109 Tā kılam per yakup o şem'e huzūr
Ola pervāne gibi cismim nūr
- 110 Ya'ni her guşşadan halāş eyle
Mahrem-i bārgāh-ı haş eyle
- 111 Aldı dil hānesini zulmet-i ten
Nūruñ itmezse gün gibi rūşen
- 112 Beni benden alup huzuruñ ile
Rūşen it cān gözini nūruñ ile
- 113 Şehvet odiyla sīne yanmuşdur
Dūd hırşıyla dil boyanmışdur
- 5b 114 Ne diyem bunca biñ günāhla āh
Yüzimi rūz-ı haclet etme siyāh
- 115 Ben siyāh itdimise nāmemi ger
Sen sefid it keremden ey Dāver

107a Kanı: kılop B

111a. Zulmet-i ten: zulmet-i gam B.

114a Nediye: neyleye e

- 116 Āb-ı 'afvũnla her günāhumı yu
Nūr-ı faẓluñla her siyāhumı yu
- 117 Beni yiter ğamuñla zār eyle
Luṭf u cūduñla kām-kār eyle
- 118 Dimezin 'alemũñ beni begi kıl
Kapuñuñ hōr u kemterin segi kıl
- 119 Olmayam der-be-der gezüp gümrah
İtmeyem işüğüñden ayru penāh
- 120 Ya'ni pervāneveş görüp lem'a
Yakmayam perr ü bāli her şem'a
- 121 Lāmi'ī itmez özge şem'a heves
Aña bir lem'a-i cemalũñ bes
- 122 Meded irmezse pertevũñden eger
Şem'-i bi-nūrveş kalam bi-fer
- 123 Luṭf idüp nūruñ ile sırrımı yak
Ah pūr-süz u cān-güdāzuma bak
- 124 Tā idüp lem'añ ile haşıl-ı nām
Nazma virem Nizāmi gibi nizām
- 125 'Aşkuñuñ şem'in eyle cān-efrüz
K'ola Husrev gibi sözüm pūr-süz

118a Dimezin : dimezim E

121b Aña bir: aña bu

123a sırrımı: şem'imi E

126 Şeyh Cāmī gibi şunup Cāmī
Ravvaḥa'llāhu ruḥehu's-sāmī

127 Mest idüp sözlerümle dehri müdām
Gulguleden pür ola milket-i cām

128 Na't-ı Ahmed'de ol nevāyı kılam
Ki Nevāyī semā'idüp ura dem

6a Na't-ı Seyyīd-i vüld-i ādem u sened-i sa'ādet-i 'ālem
'Aleyhi efḍali's-salavāt ve ekmelü't-taḥiyyāt'

129 Kimdür ol şehr-yār-ı din ü düvel
Nāsiḥ-ı ḥükm ü resm şuhuf-ı milel

130 Şem'-i cem'-i rûsul çerāğ-ı münîr
Reh-nümā-yı sübül-i beşîr ü nezîr

131 Tal'ati dehre şem'-i burhāndur
Enbiyā cümle tendür ol cāndur

132 Hutbe-i melek rütbeti levlāk
Sikke-i mühr-i kâdri erselnāk

133 Menzil-i tîri'azmi temreni
Kâbe kavseyn-i mehbiṭ-i erenî

134 Kum fe'enzir beyân-i kâmetidür
Festekim şerḥ-i istikametidür

126b. Onun yüce ruhuna Allāh (rūhundan) üflledi

* Dünya saadetine dayanağı ve adem oğlunun efendisine
na't Duaların en faziletlisi ve en güzeli onun
üzerine olsun)

- 135 Kuhl-i mā-zāge sürme-i başari
Mā-teğā kalb-i pākinūñ haberi
- 136 Ey dalālet şebīne şem'-i hūdā
Maḥv olur nūruñ ile şems-i duḥā
- 137 Nūr-ı cismūñde yoğ iken sāye
Sāye-bān oldu ebr sen aya
- 138 Ādeme çünki nūruñ itdi'ubūr
İtdi tekrīm-i secde ile zuhūr
- 139 Buldu andan çün enbiyā behre
Gün gibi nūr virdiler dehre
- 140 Tal'atūñdür çerāğ-ı mülk-i melek
Tañ mı pervāneñ olsa ehl-i felek
- 141 Şem'-i ḥandānsın enbiyā içre
Māh-ı tābānsın aşfiyā içre
- 6b 142 Şāhsın penc nevbetūñ urılır
Rub'-ı meskūnda sūnnetūñ sürilür
- 143 Tācdārān-ı çerḥ atlas-pūş
Kulluḡuñ işiginde ḥalka bē-gūş

136a. Şem'i : necm E

136b. Maḥv olur: maḥv H

139a. Çün: Çü E

- 144 Oldı zātuñ çü şıdķla ma'rūf
Nāhī- i münker āmir-i ma'rūf
- 145 İdüben terk-i tāc u tahtu kemer
Devlet anuñ ki pāyūñe ura ser
- 146 İstedi māh k'ola hem müştūñ
İki şakķ itdi tīg-ı engüştūñ
- 147 Ca'be-i mā-rameyteden bir tīr
Atup itdūñ adūlaruñ kara yir
- 148 Kıldı mühr-ü nübüvetūñ ey cān
Mühre-i mihr u māhı ser-gerdān
- 149 İstedūñ teşneler şuvarmaķlar
Akđı barmaķlaruñdan ırmaķlar
- 150 İtdi destūñde dāne dāne ḥaṣā
Ḥakķ'a tesbīhini 'ayān aḥsā
- 151 İtmedin tahte-i ḥurūfe naẓār
Okuduñ heft muṣḥafı ezber
- 152 Levḥ-i maḥfūẓ iken dilūñ ne ḥalel
Levḥ-i ta'lime şunmasuñ ebed el

144 Müdbir ol kim senūñle itdi cidāl
Kodı ikbālī tutdı rāh-ı dālāl B ve E

145. B, E

147a Ca'be-i marameyteden: kabẓa-i mā-rameyteden B

- 153 Çün kalemdür elünde levh-i kamer
Kalemi dest-i mu'cizün neyler
- 154 Vaşf-ı hulkuñ senün ki Kur'an'dur
Halka anı beyân ne imkândur
- 155 Lâmi'î yüz itse kesb-i kemâl
Saña lâayık ne mümkün ide maķal
- 156 Ma'zeretdür ne dir isem tapuña
Gelmişüm cürmüm ağlayu kapuña
- 7a. 157 Lestü ehdā sivā(ş-şalātī) ileyk
Yā Rasūla'l-lāh selāmun āleyk
- 158 Nakd-i cān hāzır uş nişāruñçün
Tuḥfe-i āl u çār yāruñ'çün
- 159 Redd idüp tuḥfe-i muḥakkirimi
Yüzüme urmağıl günehlerimi
- 160 Hurmet-i şuhb u kadr-i ālün için
Bezm-i kurbetdeki delālün için
- 161 Şerm-sārem'inayet eyle baña
Rūz-ı maḥşer şefā'at eyle baña

155. YÜZ İTSE: YÜZYIL İTSE E

157a. Sana salavat getirmenin dışında doğru yolda değilim

157 Sivā's-şalātī ileyk: sivā 's-selāmun āleyk E
Selāmun āleyk: eş-şalavāti ileyk E

160a. Ālün için: alün'çün E, delālün için: delālün'çün

162 Taleb-i mağfiret idüp Hakkdan
Elümi tut ki düşdüm ayakdan

Tercî-i bend-i der medh-i ân ki "lâ-nebiyye min-
ba'di" (Benden sonra Peygamber olmaz)*

163 Ey sipihr-i nübüvvetün mâhı
Ey diyâr-ı velâyetün şâhı

164 Oldı seyr-i Burâk'uña hayrân
Cümle 'âlem zi-mâh-ı tâ mâhı

165 Sensin ol şehir-yâr-ı heft iklim
Ki urdı nüh-çerh üzre hargâhı

166 Bunca biñ menzili'ubûr itdün
Bir dem içinde kat'idüp râhı

167 Görmedi hak cemâlini hergiz
Kimse sen şâh gibi vallâhi

168 Ey şehin-şâh-ı Yesrib u Baḥḥâ
Nakd-i Tâhâ emîn-i mâ-evḥâ

169 Şâhsın dehre sāyeñ Cibril
Reh-berün mülk-i 'arşa Mîkâil

7b. 170 Nevbetidür dem-i şefâ'atünün
Çalsa maḥşerde şûrun İsrâfil

* Kendisinden sonra nebi gelmeyecek olanın övüldüğü
Tercî-i bend

163b. Ey: vey B,E

- 171 Rağbet itmezdi dāne-i ‘adese
Ni‘metüñ sofrasına şunsa Halīl
- 172 Āsmāndan senüñ‘çün itdi fedā
Hīn-i kurbanda zebh İsmā ‘īl
- 173 Ümmetüñ olmağ istese ne ‘aceb
Bunca kadrile āl-i İsrā‘īl
- 174 Hāzret-i Hāk seni idindi habīb
Ey cemālī cemi‘ derde tabīb
- 175 Sensin ey mürsel-i şeref maḥzar
Enbiyā mecma‘ında ser-defter
- 176 Bāğ-ı kadründe bir varak tūbā
Havz-ı cūdunda bir ‘arax kevser
- 177 Ağzıñuñ yārī niçe şūr-ābe
İrişüp hāşıl itdi ta‘m-ı şeker
- 178 Kanda ‘azm itseñ ey şehin-şeh-i dīn
Saña ervāḥ-ı kuds olur leşker
- 179 Olmağ isterse tañ mı mescidüne
‘Arş u kürsī vü nüh-felek minber
- 180 Senüñiçün yaratdı ‘ālemi Hāk
Senüñiçün getürdi ādemi Hāk

175a. Maḥzar: manzar E.

178b. leşker: rehber H

182a. Haremi: ḥaremüñ B, E.

- 181 Hāk-i ravzuñ ki kocdı gül bedenüñ
Şundi kadrini nāfe- i Hoten'üñ
- 182 Şeref-i seng-i rīze-i haremi
Deldi bağrını lü'lü'-i 'Adenüñ
- 8a. 183 Hār u has kim biter o gülşende
Yire depdi yüzini yāsemenüñ
- 184 Rüşenādur ğubārı cān gözüne
Cān-fezādur hevāsı ol damenüñ
- 185 Sebze-i pür-şükūfe-i nüh-çarh
'Aksidür ol haremdeki çemenüñ
- 186 Devlet anuñ ki sürdi anā yüzin
Mağdemüñ toprağına açdı gözün
- 187 Çār-yāruñ ki dinedür mi'mār
Şer'igüñ çār rüknidür muhtār
- 188 Evveli kân-ı mükrimet şiddik
Sānī işneyn-i iz-hümā fi'l-ğār
- 189 Sānī Fāruk durur lisānū'l-ḥaḳ
Şahibü'l-'adl ü seyyidü'l-ebrār
- 190 Sālisi din çerāğ-ı zü'n-nūreyn
Rābi'i şāh-ı lā-fetā kerrār

184b. Damenüñ: dehenüñ B

188a. evveli: evvelā E

- 191 Ne diyem iki nūr-ı çeşmūñ içün
Her biri şem'-i şer'îdür nevvār
- 192 Radıya'llāhu'an-serīretihim
Ve hedānā bi-hüsn-i sīretihim
- 193 Sebeb-i efruhten-i in-nāme-i dil-efrüz
Ve sūz u gūdāz-ı in dil-i siyeh-rüz*
- 194 Āh kim kaşd-ı'uzlet itdikce
Güft u gūdan ferāğat itdikce
- 8b. 195 Bir belāyile mübtelā olurum
Bir hevāyile pūr-nevā olurum
- 196 Lāleveş yakdığumca cānda çerāğ
Bir kamer çehre fikrürur dile dāğ
- 197 Şem'-i t̄ā'at derūnda virmege nūr
Kor mı pervāne-i hayāl-i huzūr
- 198 Bir yaña bād-ı fitne-i evlād
Añmazam fakri herçi bād-ā-bād
- 199 Bir yañadan hücūm-ı şarşar-ı mevt
Bir yañadan hümūm-ı hayret-i fevt

192a. Allah onların yaptıklarından razı oldu ve bizi
onların güzel yaşantılarıyla hidāyete erdirdi.

* Bu bahtsız gönlün yanıp yakılması ve bu gönül
ferahlatan yazının yazılmasının sebebi.

198 -B

199a. Fevt: dert B-E

- 200 Şem'-i cānda kalur mı zerrece tāb
Tut ki olduñ çerāğ-ı 'ālem-tāb
- 201 Od yakar ğam-güdāz-ı cānum içün
Gülerim şem'veş ziyānum içün
- 202 Veh ki cān riştesin göyündürdüm
Şem'-i ikbālimi söyündürdüm
- 203 Cānı pervāne gibi atdum oda
Şem'vār yüz şuyını şatdum oda
- 204 Şem'veş gerçi meclis-efrūzem
Dem-be-dem lik hışten sūzem
- 205 Her kaçan 'azm-i bezm-i şām iderem
Sīne bāğını cāna dām iderem
- 206 Neyleyim bu ten-i füsürdeyile
Karañu odda şem'-i mürdeyile
- 207 Yandırıp sīnemi bu āteş-i derd
Şem'-i girdār kıldı çehremi zerd
- 208 Hasretā cism ü cān u 'aql u hayāl
Oldı bi'n-nārı yela' büne mişāl

201b. Gülerim: Gözlerim B .

202a. Veh: āh e

203b. Satdum: saçdum E; Şem'Vār yüz şuyını şatdum oda:
Yüz şuyın şem'var şatdum oda B

205a. 'Azm-i bezm: bezm-i'azm B.

- 209 Cism ü cānı eritdi āteş-i ğam
Boyadı dūda cānumı mātem
- 9a. 210 ^cÖmr geçdi ğam u taḥayyülde
Şem^cveş dem-be-dem tenezzülde
- 211 Oldum efsāne ile çerb-zebān
Şem^c gibi zebānum oldı ziyān
- 212 Bezm-i ğamda tenüm fedā itdüm
Cāna kanlu yaşum ğidā itdüm
- 213 Yanarım ğam odına ben me'yūs
Şem^cdāndur tenüm yahūd fānūs
- 214 Cānumı itdi sūzlarım gülşen
Olmadı dil serāçesi rūşen
- 215 Yağdı el-kışşa cānı bu efkār
Kıldı dil ḥānesini ğam-evkār
- 216 Eşk-i germ ile āh pür-sūzum
Karañu itdi şeb gibi rūzum
- 217 Bir gece ḥalvetümde zār u nizār
Şem^ce aḥvālimi yanarken zār
- 218 Anı gördüm ki bir ḥayāl mişāl
İrdi pervāne-i za^cifü'l-bāl

209a. Cānumı: cānı hem E

210b. Tenezzülde: tezellülde E

213a. odına: odıyla B.

- 219 Toğrılup geldi bezm-i şem'e yakîn
Urdı bir niçe rakş-ı çerh-âyîn
- 220 Mevlevîler gibi semâ' itdi
Câna'aşk ile el-vedâ' itdi
- 221 Sağ u soldan tolandı çok bezmi
'Âkıbet aña iyledi 'azmi
- 222 Ki urup yağa kendüzin şem'a
Dostdan haşıl ide bir lem'a
- 223 Nâra yakup vücûdın eyleye nûr
Gam-ı dünyâ-yı dündan ide huzur
- 224 Rahm idüp ol za'if ü medhûşe
Komadım oda göz göre düşe
- 9b. 225 Men' kıldıkça şevkin arturdum
Mest u la-yu'kal eslemez gördüm
- 226 Kodum ol zârı kendü hâline
Nazar itdüm işüñ me'âline
- 227 K'âhir-i 'aşk cân-feşânluğdur
Terk-i nāmūs u bi-nişanlıkdur

220 - E,B

221a.çok:çün E

222a. K'urup: ki urup B, E.

224a. Za'if ü medhûşe: za'if-i medhûşe

- 228 Kemer-i 'aşkı kim kuşandı berk
Taht-ı efser nedür ser eyler terk
- 229 İtmeyince bu yolda bezl-i vücūd
Kurı sa'y ile virmez el maḫşūd
- 230 Bildim ol zār u müstemende eger
Eylemez men' olunsa her ne kadar
- 231 Cān nişar itmeyince rām olmaz
'Aşka baş koşana zimām olmaz
- 9b. 232 Fāriğ oldum hırāsetinden anuñ
Dīde yumdum siyāsetinden anuñ
- 233 Germ ola diyu bu dem-i serdüm
Başlayup yine odum ölçerdüm
- 234 Ağladum yine hāl-i zārum için
Dildeki dūd-ı pūr-şerārum için
- 235 'Akla didüm benim bu pervāne
Görse bir şu'le od urur cāne
- 236 Felek-āyīn belākeş-i devrān
Mihir-i meh-rūlar ile ser-gerdān
- 237 Görse simin -izār bir lu'bet
Cān-ı zārım aña diler kurbet

228a. Kemer-i 'aşkı kim kuşandı berk: Dāmen-i
'Aşkı kim ki tutdı berk E, B.

234a. Hāl-i zārum:cān-ı zārum E

- 238 Gördüğüm şem^c-i hüsne cān virürüm
Nefs yolunda hān u mān virürüm
- 239 Bi-mecālüm za^cif rişte gibi
Gökde uçam dirin firişte gibi
- 10a. 240 Dūda boyandı cān u dil ğam ile
Zāğa döndüm pelās-ı mātemle
- 241 Şeb-i firķat uzağa şaldı beni
Derd ü miḥnet tuzāğa şaldı beni
- 242 Sūza pervāz idince şeh-bāzem
Nice şeh-bāz-ı çerḥ-pervāzem
- 243 Lik girdār-ı Ḥaķ'da bir megesem
Vālih ü müstemend ü pūr-hevesem
- 244 Uçaram nefsimün hevāsında
Dönerem derd ü ğam yuvasında
- 245 Gird-bād oldu cism-i pūr-gerdüm
Yirim od itdi çehre-i zerdüm
- 246 Tañ mı döksem yaşımı yirlere ben
Kūr-ı çeşmim mişāl-i şebpere ben
- 247 Belki şol şem^c-i āteş-efşānem
Yanuben yağım ile giryānem

239b. Dirün: dirüm E.

247b. Yanuben: Kavrulup B, E, T.

- 248 Ahkerem nār-ı ihtirāk içre
Yanarem rüz u şeb firāk içre
- 249 Hâşılım bezm-i ğamda hūn-ı ciger
Dide pūr-āb u sīne pūr-āzer
- 250 Başum üzre havāle tīg-i ecel
‘Ömr bir rişte dilde tūl u emel
- 251 Geh Senāyī Geh Enverī geçerem
Ma‘rifet içre Cevherī geçerem
- 252 Degülem gerçi mālīk-i dīnār
Geçerem halka mālīk-i dīnār
- 253 Ya‘ni tā‘atde şöhre-i şehrem
Kāimü‘l-leyl ü şāimü‘d-dehrem
- 254 Lik dün ü gün esīr-i hāb-hārem
Āteş-i mürde hāk-i bed-güherem
- 10b. 255 Tañ mı Daḥḥāk olursa ger rüyum
Mārdur gerdenümde bed-hūyum
- 256 Bu- lehebdür dilüm bu nār içre
İbn-i vaktem hevā-yı kār içre

248a. Ahkerem: ahterem T

253b. Kāimü‘l-leyl ü: kaimü‘l-leyli H

254a. Lik dün: lik tün B, lik her dem T

255a. Tañ mı Daḥḥāk olursa ger rüyum
Olsa Daḥḥāk tañ degül rüyum B,T,E.

- 257 Bezm-i cānum 'aceb mi olsa duḡān
Benem āteş-perest-i deyr-i muḡān
- 258 Mā-ḡaşal derd ü ḡayret ü efkār
İtdi ol gice cānumı atı zār
- 259 İḡtiyārum elümden aldı yine
Cānumı baḡr-ı naḡma şaldı yine
- 260 Tā ki ḡālimden idüp efsāne
Yazam aḡvāl-i şem' ü pervāne
- 261 Cāna didim çün itdüñ aḡdāmı
Gösterüp dāne gizledüñ dāmı
- 262 Nāmdār olmaḡa bu nāme gerek
Yaza bir şehr-yāra ḡāme gerek
- 263 Kimüñ ādıyla sikkedār olsun
Nicesi utḡb aña medār olsun
- 264 ḡışm idüp cān didi ki ey aḡmak
Bu ne sözdür ki söyledüñ muḡlak
- 265 Bende-i şāh-i heft kişversin
İşigünde adīmi çākersin
- 266 Şāhdan ḡayrı var mı medḡe sezā
Aḡsene'llāhu ileyke ḡayre cezā

257b. Deyr-i muḡān: Kūy-ı muḡan E.

264b. adimi: kemīne E.T.

266a. Allāh sana mūkafatların en hayırlısını ihsan etti.

- 267 Didim ey cān virilse 'ömr-i cihān
Her kalem olsa şem' gibi zebān
- 268 Medḥ-i şāh-ı cihān ne mümkündür
Zerre deñlü beyān ne mümkündür
- 269 Meger idem şerif-i ismi ile
'Özr-i 'acַz u kuşūr-ı resmi ile
- 11a. 270 İtdürüp mihr-ü māha taḥsini
Sözlerüm dürlerine tezyīni
- 271 Ğāyetī bu kī her kişi işidüp
Diye ben müstemende ta'na idüp
- 272 Lāmi'ci zerre var lem'a ile
Ḥidmet-i şāha geldi şem'a ile
- Der medḥ-i ḥāzret-i zılli'l-lāh-ı şeriā't-penāh
Sultān Süleymān bin Selim Şāh *
- 273 Diyem eylerse ehl-i dil himmet
Kimdir ol şehir-yār-i bā'azamet
- 274 Bir şehin-şāhdur ki heft iklīm
Cānın itmüş dürür āna teslīm
- 275 Tal'atī şem'i ile 'āleme nūr
Sāye-i devletinde dehre ḥuzur

Der medḥ-i ḥāzret-i zılli'l-lāh-ı şerī'at-medḥ-i; E,T
ḥāzret-i sultān E.

* Allāh'ın gölgesi şeriā'te sığınan Selim Şāh'ın oğlu
Sultan Süleyman Hāzretlerinin övgüsü

- 276 Baħr u berdür muṭi^ʿ-i fermānı
İns ü cinn ü melek senā-ḥānı
- 277 Leşkeri şalsa tığ-i âteş-bār
Eridür bağrı yağını küffār
- 278 Şubḥı mihri dūrūr iden ḥandān
Ḥüsn ile rūyı māhı şad çendān
- 279 Oldı devrinde zulm şöyle ḥarāb
Çeşm-i ḥün-ābe itdi fitneyi ḥ^vāb
- 280 Dime ebr ile destini hem kef
Baħr-i cūdunda nüh-felek ber-kef
- 281 Rub^ʿ-ı meskūna hyṭbesi tuğra
Heft kişverde sikkesi mecra
- 282 Āhen-i tıgidür kilīd-i zafer
Peyk-i tīri dūrūr nüvīd-i zafer
- 283 Ser-i eflāke rāyetī yaķar od
Gerd-i ḥayliyle dehr olur pūr-dūd
- 11b. 284 Açsa ḥarb içre darb göndere yol
Niçe Behrāmı Gūr'a göndere ol

276b. Cinnümelek: cinn; melek H

278 Şem^ʿislāma virdi ʿadl ile nūr
ʿĀlemi itdi gün gibi mesrūr B, E, T

279b. Hün-ābe: ḥübāna E. T

⁸⁹ 282b. Dūrūr: dūr E.

- 285 G r zini yise S m olur ser-s m
Tevsenin depse r m olur Behr m
- 286 Sitem-i rah şı ki yir y zini dider
  r iken Erde  r'i r beh ider
- 287 Ba tı m lkiyle olsa ta  m  cel s
 eh S leym n u m lkid r Bel  s
- 288 Nola  er  olsa bende-ferm n 
Andadur h tem-i S leym n 
- 289 Anu  i  n virildi m lkile ta t
H dh di  adl u d nd r   saf  ba t
- 290 K f'a irdi  ad s   evket n  
D vlerd r zeb n  devlet n  
- 291 Kadri almaz z b be  an  y 
C d   aymaz hab be dery y 
- 292 Old  Lokm n-  hikmet a na ref  k
Reh-ber-i devleti d r r tevf  k
- 293 Buld  fer  adli ile devlet   d n
Dem-i hul   cih na Ferverd n

287a. Ba tı:ta tı B.E

291 C d   aymaz hab be dery y 
T yr-   ah n   ar dur r y 

293a. Hul  : hul un.

- 294 Ey şehin-şāh-ı āsmān-maḥẓar
Sensin ol āftāb-ı dīn-perver
- 295 Tāk-ı 'adl oldı nuh-sipihir saña
'Akl u dāniş Büzürcimihir saña
- 296 Baht kim dergehiñde dil-cūdur
Sen Sikender'sin ol Aristo'dur
- 297 Rāy-ı rüşenle 'ālem-ārāsın
Ḳadr u dārāt içinde Dārā'sın
- 298 İtdi cūduñ bisāt-ı Ḥātemi tay
Urdı ḳadrūñ fu'ād-ı Ḥusrev'e key
- 12a. 299 Dehre zātuñ durur imāmu'l-mülk
Fikr ü rāyūñ durur niẓāmü'l-mülk
- 300 İns ü cān devletüñde me'mündür
Ḥased iden bu ḳadre maḡbündür
- 301 Nüh-felek bende-i reşidüñdür
Kevkeb-i mihr ü meh 'abidüñdür
- 302 Seni ancaḡ cihāne şanma penāh
Yir ü gök saña mu'taşım bi'llāh
- 303 Urulub ḳūs-ı nevbetüñ şeb ü rüz
Tiḡin olsun felekde meşa'le-süz

298b. Ḳadrūñ: Tab'ūñ E.

303a. Nevbetūñ: rihletūñ B,E, Şeb u rüz: Şeb rüz T.

- 304 Şıyt-ı kadrũnle nũh-felek tolsun
Dā'ī-i devletũn melek olsun

Kaşıde-i çũn 'aşıde

- 305 Ey bugün şaltanatda mişli 'adīm
Māh-ı nũh çerh u şāh-ı heft iklīm

- 306 Tāli'ũn gibi bir güneş toğmaz
Sāl u meh sa'y kılsa çerh 'akīm

- 307 Seher-i luṭfuñũ nesīmi ile
Tāze cānlar bulur 'izām-ı rāmim

- 308 Devr-i cūduñda inlemez sā'il
Nokṭa-i arzı kābil-i takṣīm

- 309 İhtiyārātı ra'yũñũn komadı
Hikmet ehline ḥācet-i takvīm

- 310 Kademũn hem-dem-i du'ā-yı Mesih
Kalemũn tev'em-i 'aṣā-yı Kelīm

- 311 Āb-ı luṭfuñ durur şerāb-ı ṭahūr
Nār-ı kahruñ durur 'azāb-ı elim

- 212 Feyz-ı cūduñla baḥr ḡark-ı 'arāk
Keff-i ihsānuñ itdi dūrri yetim

- 12b. 313 Kim bakar devletũnde çehresine
Düşünmenũn gibi h'ordur zer ü sīm

- 314 Toymaz iken cihāna çeşm-i felek
Oldı süfreñde imtilā-yı na'im

- 315 Şākir-i ni‘metũn vazī ‘ü şerif
‘Āşık-ı ħidmetũn kerīm ü leīm
- 316 Hācet ehlīne işügũn Ka‘be
Harem-i pākũn aña rŭkn-i ħatīm
- 317 Elif-i tigũn olsa kāfa ħarīn
Kāf-ı kŭfī mişāl ider iki nīm
- 318 Kime dikse ‘asāsını remħũn
‘Ālem olur gözüne ħalka-yı mim
- 319 Nola ħurbanuñ olsa İsmā‘il
İtdi Ĥaĥ ħũn Ĥalilũn İbrāħim
- 320 Ĥall-ü ‘aĥd-i cihān elũnde bugũn
‘Aĥl-ı kŭl ħañ mı saña olsa nedīm
- 321 Emr-i mebrŭr u sa‘y-i meşķũruñ
Ĥũn cihād ũzre eyledi taşmīm
- 322 Lā-cerem ins ü cinn ü ħŭr u melek
Kıldı nuşret du‘āların taĥdīm
- 323 Fitne Ye‘cŭci def‘i içũn eger
Sedd-i İskender ise emr-i ‘azīm
- 324 Āhenin ħal‘asını Rodōsuñ
Tolu Ye‘cŭc-i fitne iken elīm

320a. Ĥall ü ‘aĥd: Ĥall-i ‘aĥd H

320b. saña olsa: olsa saña E, T.

321a. Emr-i mebrŭru: emr-i mebrŭr E.

325 'Aqla 'arz olsa ka'r-ı handekının
İhtiyâr-ı cahîm ider bî-bîm

326 Çerhe ırmışdi burc u bārūsı
Dār-ı küfr içre idi rûkn-i kadîm

327 Yakdı yıkdı şihâbı toplaruñuñ
Toptolukên o kal'a dîv-i recim

13a. 328 Eyleyüp bir dem içre zîr ü zeber
Alduñ ey pād-şāh-ı heft-iklim

329 Sikke koduñ felekde haşre degin
Şahlar içinde nāmıñ olsa delim

330 Bād-ı nuşretle kal'alar feth it
Gül gibi dallar açdıgınca nesîm

331 Sābit ol saltanatda merkezvar
Oldıgınca felekde kutb-ı mukîm

Ser-āgāz-ı nāme-i müşgîn-kitāb u tasvir-i hüsn-i şem'î
'ālem-tāb *

332 Ey beyān Şem'î gel zebāna yine
Aşka pervāne gibi yana yine

326a. Burc u bārūsı: burc bārūsı E.

328b. Pādişāh: şehriyār

330b. Dallar: güller E.

Āgāznāme-i müşgîn kitāb u tasvir-i hüsn-i şem'î 'ālem-tāb E

* Dünyayı aydınlatan şem'in güzelliğinin tasviri ve misk kokulu kitabın başlaması

- 333 Sûz u derdiyle meclis-efrûz ol
Âteşin sözleriyle dil-sûz ol
- 334 Cānuñ âteş durur sözün kaķnûs
Şal bu deyr içre nāğme-i nāķûs
- 335 Tā ki sūzin semender unutsun
Nār-ı Nemrūd'ı Āzer unutsun
- 336 Micmer olup gōñüller oduñla
Ney gibi iñlesün sürüduñla
- 337 Kılsun envârı dîdeler rûşen
İtsün ezhârı sineler gülşen
- 338 Dûdı olsun buhûr-ı bezm-i felek
Andan alsun ğıdāyı hûr u melek
- 339 Ya'ni bir şem' uyar cihân içre
Nûrı berk u bezm-i cān içre
- 340 Olup ol şem'a halk pervâne
Haşre dek şevk u zevk ile yâne
- 341 Lāmi'i yiter eyle lāf-ı dūrûğ
Şanma şem'-i dūrûğa ola fūrûğ

334a. sözün: dilün E

339b. Nûrı berk ura: berk ura nûrı E

340a. Şevk u zevk: zevk u şevk

341b. lāf-ı dūrûğ: lāf u dūrûğ U.

- 13b. 342 Oldı meclisde ehl-i diller cem'
Getür ortaya kandedür ol şem'
- 343 Söyleyem ger olursa 'avn-i ilāh
Eyleyüp ibtidāyı bismi'llāh
- 344 Dideden ol ki almağ istedi h'āb
Böyle virdi fesāne şem'ine tāb
- 345 Var idi şām içinde bir meh-rū
Gün gibi nūr idi muşavver o
- 346 Zülfi alurdi Hind ü Çin'den bāc
Hüsni vaz' itmiş idi Rūm'a harāc
- 347 Ahter-i burc-ı hūsn ü tal'at idi
Güher-i dürc-i 'ayş u 'işret idi
- 348 Mihr görmüş degüldi ruhsārın
Bād işitmiş degüldi güftārın
- 349 Çerha gösterse nā-gihān ğabğab
Kendüden gider idi her kevkeb
- 350 Kāmeti serv gibi ser-keş idi
Bedeni sīm-i hām-ı bi-ğaş idi
- 351 Ğayretünden o serv ü sīm-berūn
Cānı pür-'akde idi ney şekerūn

344. E' Maṭla'ı dastan- H,B,T. —

345a Var idi; vardı H.

550a. Ser-keş idi, bi-ğaşş idi. ser-keşdi, bi-ğaşşdi E

- 352 Çemen-ārā-yı nahl-bend-i cihān
şīre-i cāndan itmiş anı 'ayān
- 353 Leb-i şīrīninūñ şuyı sükker
Mūy-ı mergūlenūñ kulu 'anber
- 354 Sūnbūlinūñ benefşe hayrānı
Gonçesinūñ nesīmi reyhānı
- 355 Gevher-i şeb-çiragdı rūyı
Silk-i dürr-i hoş-ābdı mūyı
- 356 Cāme-i Ka'be idi ser-pūşı
Zemzem idi leb-i şeker nūşı
- 357 Yüzün itmişdi kıble-i makbūl
Zūlfünūñ halkasında yüz biñ dil
- 358 Elif-i serv-kaddi cān içre
'Alem-i hüsn idi cihān içre
- 359 Rūy-ı handānı subh-ı şādık idi
Mihr-i hüsnine māh 'āşık idi
- 360 Hacl(e) idüp saçı şeb-i tārı
Rište-i cāndan idi her tārı

353a. Sükker: şekker E,T

357a. Kıble-i makbūl: kıble her makbul E.T.

358'den sonra: Külhan-ı gamda nār-ı ruhsārı
İşig itmişdi nice serdarı B,E,T

359a. Şadık idi: şadıkdı E

- 361 Söзде idi egerçi çerb-zebān
Zerre deñlü yoğ idi anda dehān
- 362 Germ olurdu zebāna gelse idi
Dür saçardı beyāna gelse idi
- 363 Ursa başına zer-nişān efser
Mihir ü mäh indürürdi pāyine ser
- 364 Taht-ı gerdün misāli sim idi hām
Nicesi sīm-i hām u āyine-fām
- 365 Nakş-ı ‘ālem muşavver anda kamu
Şan suţurlāb ne sipihr idi o
- 366 Bunca kayd ile mā-ḥaşal ol mäh
Rind-i ‘ayyāş idi vü başına şāh
- 367 Şem‘ virmişler idi nām āña
Görse ḥüsnini meh kalurdi taña
- 368 Şire vü şehd idüp āña vāye
Cān eritmişdi yoluna dāye
- 369 Çeşmi gibi o nergis-i sīr-āb
Giceler ‘ayş iderdi gündüz ḥvāb
- 370 Sever idi mūdām ‘işreti ol
Eyler idi hemīşe şöḫbeti ol

363 -B, E.

336b. ‘ayyāş idi: ‘ayyāşdı E

- 14b. 371 Var idi iki hādimi meşhūr
Birisi ‘Anber ü biri Kāfūr
- 372 Ya‘ni bu Rūmī idi ol Hābeşī
Çerh-i hüsnüñ çü mihr ü mähveşi
- 373 Her birisi mişāl-i sāye vü nūr
Şem‘üñ olmazdı hidmetünde dūr
- 374 Birisi pāy-i tahta hizmetkār
Biri hargāh-ı şāha micmerdār
- 375 Birisi ğam-güsār-ı şöhet idi
Birisi perdedār-ı ‘işret idi
- 376 Biri gündüz yüzine zīnet-i zeyn
Biri gice gözine kurre-i ‘ayn
- 377 Bu iki hādimiyle ol ser-keş
Rüz u şeb ‘ayş u h‘āb iderdi hoş
- 378 Nāzeninler olurdu dāire cem‘
Cevherī nokta idi ortada şem‘

372b. Çü: dü E.

375 -E

Meclis-efrūhten-ı Őem'ı âteő-ruhsār der-őeb-i tār ve
cem'-geőten-i nedimān-ı bāde-gūsār u hūb-rūyān-ı nūkte-
gūzār *

379 Bir gice ittifāk o nūr-ı siriőt
Gūn yüzünden kılur cihānı behiőt

380 'Ayőa būnyād urup bahār-āyīn
'Arz ider bezme lāle ruhsārın

381 Őaçları sūnbūlūn kılur pūr-tāb
Ruħı gül-bergini ider sīr-āb

382 'Aks-i ruhsārı 'arőı rūően ider
Tāb-ı didārı ferőı gūlően ider

383 Tahtuñ idüp bülend pāyesini
őalar eflāke tācı sāyesini

15a. 384 Gūn gibi gōőterüp yakadan ser
Gūl gibi bāĝ u bezme virir ser

385 Őunmaĝa mest olup vefā cāmın
'Ām ider halka hulķı in'āmın

386 Őıĝayup ya'ni sā'id u sākı
'Ayő u nūő ehline olur sākı

* Karanlık gecede âteş yanaklı şem'in meclisi
aydınlatması ve nūkteli (edalı), güzel yüzlü bāde
içen dostların toplanması.

383b. tācı: tac E

384b. bāĝ u bezm: bāĝ-ı bezm E

385a. vefā: safa E

- 387 Nāzeninler gelüp bir araya
Cem'olurlar anı temāşāya
- 388 Hāle gir-dār-ı dehrũ evbāşı
Kuşadurlar o mäh-ı 'ayyāşı
- 389 Akıdırlar o bezme ḥasretten
Girye ehli şarāb u şerbetden
- 390 Şalup ol bezm-i cānlar içine od
Çerh-ı pür-dūd-ı ğam kıllur dem-i 'ūd
- 391 Nukl idüp leblerini dilberler
Şunar aṣḥāb-ı 'ayşe şekkerler
- 392 Çeng idüp kāmetini her ser-keş
Nāyveş sīneden olur dem-keş
- 393 Dīdeverler yaşın şarāb eyler
Ehl-i diller ciger kebāb eyler
- 394 Kızdırup çehre nār-ı ğayretle
Def döger sīne dest-i ḥasretle
- 395 Olduğunca piyāle rūh-efzā
Çār tekbir okur ğama şeş-tā
- 396 Dem-i āteşle nāy idüp feryād
Ömrũnũn dir ki ḥāşılıdur bād

392b olur dem-keş: çeker dem-hōş E.T

393a. Dīdeverler. dīdeveşler B

394b. Dest-ı ḥasretle: nār-ı ḥayretle B.

- 397 Şîr gibi şarâb-ı şîrîn nûş
Derisine sığışmaz eyler cûş
- 398 Her sûrâhi serinde sâğar-ı zer
Şah-ı serv üzre berk-i nilüfer
- 15b. 399 Nukre-i hâmdan bezimdeki cām
Sebze şahnında şan gül ü bādām
- 400 Her yaña gamzelerle itmege kân
Çeşm-i sâki gibi kadeh nigerân
- 401 Bezm içinde sûrâhi-i ser-mest
Rind-i ‘ayyâş gibi bāde-perest
- 402 Kadehi gördüğünce vecde gelir
Baş urup ayagina secde kılur
- 403 Germ olup şem‘veş bu bezme müdām
Leb-i yâri öper şafâyile cām
- 404 Görüp anı sûrahi-i medhûş
Tende kanı gâdabdan eyler cûş
- 405 Oluben bādeyile kân yağı
Eriyüp gamla bağrunuñ yağı
- 406 Acısından olup dehānı zehr
Cāma güftārını kılur pür-kahr

Telh-güftâr-şoden-i şürâhî-i pür-cüş
ez-küstâhî-i sâgar-ı şîrîn-nüş *

407 Dir ki ey cām-ı pür-dil-i bî-şerm
İñen olma bu 'ayş-ı 'işrete germ

408 Âb-ı rû çünki saña bendendür
Saña bilsem bu cüş kıandendür

409 Şadefûñ gevherine dürc benem
Şerefûñ ahterine burc benem

410 Şem'-i dideñ benümle rüşendür
Bâğ-ı sineñ demimle gülşendür

411 Sen neden böyle hurrem ü dem-sâz
La'l-i dildâra olasın hem-râz

412 Saña yârün nedendür i'zâzı
Ehl-i bezmüñ benem ser-efrâzı

16a. 413 Çün olam sâkiyile ben hem-dest
Pâyem altında sen olursun pest

414 Seni hûn-ı cigerle bislemişam
Devr içinde nelerle bislemişam

* Coşkun sürahinin tatlı, şirin kadehten dolayı kötü sözler söylemesi

407b. 'Ayş-ı 'işret: nüş u 'işret B,E,T

410b. Bâğ-ı sineñ: bâğ-ı hüsnüñ B,E

413a. Çün: çü. E.T.

1414b. bislemişam: harekeli

- 415 Yaşımı toprağa karırsın sen
İçmege kanım aş yirersin sen
- 416 La'lveş kan yutuben bî-kût
Güşa'nı itmedim mi pür-yākūt
- 417 Gördüler hem-kadeh senüñle beni
Tutdılar gül gibi el üzre seni
- 418 Ebrveş feyz-i baħr cānumdur
Şadef-i güşuñı iden pür-dür
- 419 Çerh urursın irüp visālime sen
Teşnesin bir içim zülālime sen
- 420 Ben ğamuñdan senüñ ser-efgende
Sen kılursın şafā sürüp hande
- 421 Beni ol şehd-i leb idüp mahrūm
Kan dökem dīdeden nitekim mūm
- 422 Sen baña karşı germ olup ey yār
Öpesin la'l-i dilberi her bār
- 423 Saña bu nūş-ı dem helāl ola mı
Ruħuñ aşhāb içinde āl ola mı

416b. yutup: yudup B, E., T.

Cevāb-dāden-ı sāgar-ı şekker-rîz-i ān-güftār-ı zehr-
 q̄miz-rā ve musālaha-kerden-i bāde-i dil-āviz-i in bi-
 kār-ı kahr-engiz-rā *

424 Cām işitdi bu telh sözleri çün
 Toldı şugrā-yı ğamla dīdesi hūn

425 Didi kim ey sürāhi-i ser-keş
 Demüñi etme şem'vār āteş

426 Var iken gerdenuñde 'ukde vü bend
 Kendüñi tutma nāy gibi bülend

16b. 427 Dīde vü gūş olup baña bir dem
 Dilüñi tut yum ağızuñı muhkem

428 İtme hodbınlik ile āzārı
 Benden algıl cevāb-ı güftārı

429 Çün ser-ā-pāysın gülü vü şikem
 Saña bu deñlü çok degül dem ü ğam

430 İçseler kanuñı senüñ tañ mı
 Müşt-i ğam dögse gerdenuñ tañ mı

431 Devr eli tutuban boğazuñdan
 Cānuñı alsa nola ağızuñdan

* Şeker döken kadehin o zehirle karışık sözlere cevap
 vermesi ve gönül aydınlatan kadehle bu kahr saçan
 avarenin barışması

424b. ğamla: demle E

426b. Nāy: serv E.

431b. alsa nola: nola alsa B. E., T.

- 432 Keşf idüp ğayb-ı 'ālemī mutlak
Bāṭın ehli geçersin ey aḥmak
- 433 Bağlanurken demün boğazuñda
Niye ki bunca 'izz ü nāzuñda
- 434 Bulduğun yiyüp içüben her bār
Baña karnuñ mı gösterirsin var
- 435 Yidigün tañ mı gelse burnuñdan
K'oldu lāfuñ müdām karnuñdan
- 436 Baş urursın müdām pāyime sen
Saña bu kibr ü ḥodnümāyi neden
- 437 Ben ki geh āftāb u geh māhem
'Aks-i āyine-i dil-i şāhem
- 438 Şem'-i rūşen Süheyl-i pūr-tābem
Āteş-i bezm-i la'l-i sīr-ābem
- 439 Cān virür dehre naķş-ı taşvirüm
Başuñ üstündedür benüm yirüm
- 440 Her nefes gül gibi güşāde kefem
Ne senüñ gibi beste ber-şadefem

434'ten sonra: Ehl-i bezmün bugün zebūnıñ
Resenüñ gerdenuñde ḥūnısın B,E.T

435a. Tañ mı gelse: gelse tañ mı B,E.T.

436. -B,E.

438b. bezm-i bezm u E.

441 Olma mağrūr tūl-ı kāmētūñe
Nazar it gel berü hamakatūñe

17a. 442 Kurretü'l- aýnuñ iken ey māder
Cānuñ itdūñ günümle pūr-āzer

443 Oldu el-kıssa kār-ı ceng dırāz
Der-i şulh u şalāha olmadı bāz

Der-muşālaha-kerden-i mey der-miyān-ı sāgar u şūrāhi *

444 Gördi mey gitdi meclisūñ dādı
Didi bu fitneye benem bādi

445 Ortaya girdi söz karıştırdı
El tutup ikisin barışdırdı

446 'Özr idüp cāma pes şūrāhi-i mest
Didi ey yār-ı hem-dem ü hem-dest

447 Bunca demdür senūñle hem-kāruz
Ġam u şādide yār-ı Ġam-hvāruz

448 Senūñ ile kūdūret eyleyevüz
Meclisi pūr-bürūdet eyleyevüz

443a. Kār-ı ceng: bāb-ı ceng

* Sarap ve sürahinin kadehin ortasında barışmaları

445'ten sonra: Temelluk nümūden şūrāhi-yi zernişan piş
sāgar-ı gevher feşān E.T.

447. Sennū ile mūdām leb-ber-leb
İki şāfi dilüz şafā-meşreb

Ne revādur ki şāf u şāde iken
Şevk u zevk-ı derūn ziyāde iken B,E.T

449 Telh idüp bezmi zehrler saçavuz
İller içünde 'aybımız açavuz

17a 450 Sevgülüsün baña çü cānumdan
Dür kılma lebûñ dehānumdan

**İzhār-ı şermendegî-i sāgar biş-i şürāhi-i zer u
imtizāc ve muşāfāt kerdên-i bā-yek-diger ***

451 'Özrünü çün şürāhi itdi tamām
Haclet idüp kıvardı çehre-i cām

452 Baş urup ayağına 'özü itdi
Şerm ü hayretle kendüden gitdi

453 Didi ey tūba-yı şeref-pāye
Baña sensin bugün hūmā-sāye

454 Sikkedārem cihānda aduñ ile
Uçaram rüz u şeb kanaduñ ile

17b. 455 Kaçan olam senüñle ben hem-nüş
Bendeyem dergehiñde halka be-güş

456 Dest-bürdem müdām pāyeñ ile
Pür-ħużurem hemîşe sayeñ ile

457 Servsin ayağıñda ben lāle
Meh-şıfat mihruñ ile pür-hāle

* Altın sūrahinin önünde kadehin utancını göstermesi
ve birbiriyle anlaşılarak iyi geçinmeleri

456a. Pāye: bāye H.

458 Beni lutf it düşürme jeng-i gama
Nazar-ı rüşen eyle âyineme

Temâmi-i bezm-i şem'-i lâle-ruhsâr ve evşâf-ı gülzâr
u bahâr *

459 Çünkü 'özü işi irdi encâma
Âferin dedi her kişi câma

460 Dilden itdi sürâhi ham gibi cûş
Kıldı sâki şalâ-yı nûş-â-nûş

461 Ehl-i meclis girü hurûş itdi
Sîneler baır gibi cûş itdi

462 Yine efgâna başladı nây u çeng
Yine kıldı çeğâneler âheng

463 Yine kânûn-ı bezme başladılar
Berg-i gülde kalemler aşıladılar

464 Yine feryâd idüp muğannîler
İtdi bûlbûl gibi teğannîler

465 Yine her dil niyâza 'azm itdi
Bi-nevâlar hicâza 'azm itdi

466 Yine devr itdi bu şafâya tolu
Yine açıldı merhabâya tolu

* Lâle yanaklı şem'in meclisinin tamamı baharın ve gül bahçesinin nitelikleri

463a. Kânûn-ı: kânûnî H

- 467 Şem‘-i bānū idi çü bezm-ārā
İrüp eflāke sözü dehre şadā
- 468 Çıkup āhir dimāga dūd-ı şarāb
Hāne-i ‘aqlı gāret eyledi hvāb
- 18a. 469 Oldı bezm ehli cümle lā-ya‘kil
Gül gibi mest ü lāleveş kanzil
- 470 Kelleler kāse gibi çevrildi
Her biri bir yañada devrildi
- 471 Rāhdan rūhı rāhat eylediler
Bir zamān istirāhat eylediler
- 472 Şem‘-i bānū dahī olup bi-tāb
Kodu yaşduğa başın eyledi hvāb
- 473 İrdi çün devr-i rāhat-encāma
Düşdi gulğul sūrāhi vü cāma
- 474 Yine şebhizler çü bülbul-i mest
Ya‘ni erbāb-ı bezm-i bāde-perest
- 475 Açuben cān gözini nergisvār
Dilediler ki ola def‘-i humār

467b. şadā: şafā E.T.

- 472 Yandı aşhab-ı ‘ayş mahya gibi
Cümle pūr-tāb olup fahya gibi- B
- Yatdı ashāb-ı ‘ayş mürde gibi
Cümle bi-tāb olup füsürde gibi E,T.

- 476 Gördiler mäh-ı bezm selh olmuş
Şehd-i şirîn-i 'ayş telh olmuş
- 477 Haşr olup yine yer yer ehl-i neşûr
Acıyup bezme kıldılar çok şûr
- 478 Diller öd dîdeler be-hâr-âlûd
Âh idüp dehri kıldılar pür-dûd
- 479 'Âlemi şevk ôdiyle yanduruben
Şem'î kaldırdılar uyanduruben
- 480 Gördi bu şûrî çün o dehr-efrûz
Başlayup kıldı giryeler dil-sûz
- 481 Kaşd idüp pes kaža-yı mäh-fâta
Devr-i gerdûn ile mükâfâta
- 482 Mevsim-i hurrem idi faşl-ı bahâr
Emr kıldı hemân o lâle-'izâr
- 483 Kurdılar âl hayme gûlzâra
Gül gibi çıkdı şuffe-i bâra
- 18b. 484 Serv-kaddin görüp uru tûrdı
Sebzeler ayağına yüz urdı
- 485 Ağzın açdı du'âya bûlbûl-i zâr
Kaldırup başın el götürdi çenâr

477a yer yer: bir bir E.

483b. bâra: yâra E.T.

- 496 Mürğ-ı hoş-demler eyleyüp elhân
Her tarafından kopardılar efgân
- 497 Nây-ı derrâc idi meger mizmâr
Per-i kumrî idi ya mûsikâr
- 498 Bezme bu resme virdiler gûlgûl
Virdin unuttı yañulup bûlbûl
- 19a. 499 Germ olup bu sûrûd-ı pür-sûra
Verdiler gûş-mâli tanbura
- 500 Çatladup kopuzuñ tamağını
Tutuben burdılar kulağını
- 501 Tutdılar defleri tabancaya
Dem idüp odlar urdular nâya
- 502 Kaddini iki bükdiler çengün
Zühreye irdi âhı âhengün
- 503 İnledüp derd ile rebâbı yine
Sâkiler sundılar şarâbı yine
- 504 Çerh urup mihr ü meh güzeller ile
'Arz-ı hâl itdiler gazeller ile
- 505 Çeşm-i sâkiden almağ için h vâb
Saçdılar bu gazelle bezme gül-âb

Gazel-i bî-bedel *

- 506 Çeşm-i dildâr hâbe meyl itdi
Hâne-i dil-harâbe meyl itdi
- 507 Zâhid işitdi leblerüñ vaşfın
Kodı zühdi şarâba meyl itdi
- 508 Demidür eylesem ciger biryân
Çeşm-i mestüñ kebâba meyl itdi
- 509 Ârızuñ âteşin susandı gönül
Teşne cândur serâba meyl itdi
- 510 Gördi ham kâmetümle sînemi yâr
Vardı çeng ü rebâba meyl itdi
- 511 Eşkimi gördi yâr añladı berz
Tâze servdür âba meyl itdi
- 512 Leblerin sordı Lâmi'î yârüñ
Kand işitdi cevâbe meyl itdi
- 19b. 513 Bu ğazel şöyle virdi bezme hurüş
İtdi deryâleyin yürekleri cüş
- 514 Kalmadı çehrelerde perde-i şerm
Şem'un oldu bu şevkle seri germ

* Şi'r-i dilâviz B.; 511: servdür: servdi
Eşsiz şiir

512'den sonra Mesnevi Başlığı E'de.

514b. bu şevkle seri germ: seri bu şevkle germ B,E.T.

- 515 Perde-i çāderini çāk itdi
Sahn-ı gülzārı tābnāk itdi
- 516 Kafes idi şanasın ol çāder
Mürǵvār uçdı andan açup per
- 517 İtdi bāǵı taraf taraf seyrān
Gülleri kıldı tal'ati hayrān
- 518 Lālenüñ yaǵdı baǵrını ğam ile
Ġoncanuñ tutdı aǵzını dem ile
- 519 Sünbül āşüfte oldı kāküline
Kaldı hayran benefşeler güline
- 19b. 520 Gün yüzin gördi būstān-efrüz
Düşdi pervāne gibi cānına süz
- 521 Od bıraǵdı içine gül-nāruñ
Kana yudı yüzini gülzāruñ
- 522 Dökdi göz yaşlarını şebnemler
Gözden akıtdı cūylar demler
- 523 Eyledi erǵuvānı ğarķa-i hūn
Semenüñ kıldı cānını meftūn
- 524 Kuşlaruñ baǵrını kebāb itdi
Sularuñ yaşını şarāb itdi

525 Nergisüñ aldı dîdesinden tâb
İtdi bağrın karanfilüñ hün-âb

526 Bir zamân böyle rakş u bezm itdi
Bârgâhına yine 'azm itdi

527 Yine başdan tutup dem-i 'ayşı
'işrete düzdi ol gice işi

20a Kışsa-i pür-ğuşsa-i Pervâne-i siyeh-rûz der-
müşâhede-i cemâl-i şem'-i dîl-firûz*

528 Gel beru ey ğam ile yanmış cân
Dûd-ı miñnetlere boyanmış cân

529 Yeter ol dide gibi gûşe-nişin
İlte gör başa muhabbet işin

530 Kut üçün düşme dām-ı hār u hase
Ferde-i 'ankebûtı ko megese

531 'Aşk burcına eyle pervâzı
Sal koluñdan şikāra şeh-bāzı

532 Yime cân kaydını ser isterseñ
Terk-i ser kıl ger efser istersen

533 Cānuñı 'aşka yak ki nūr olasın
İki 'ālemde pür-huzūr olasın

* Gönül yakan şem'in cemālını seyretmede kara bahtlı
Pervâne'nin tasa dolu hikayesi

- 534 Şem'a per yakmağ ile Pervâne
Vâşıl oldu visâl-i cânâne
- 535 Ger mecâzî vü ger hakikidür
'Aşk dergâh-ı Hâk tarîkîdür
- 536 'Aşka mürşid dilerseñ ey yol eri
Difile bu kıssanuñ nedür haberi
- 537 Şem' gibi olup zebân-âver
Bu beyân meclisine viren fer
- 538 Didi gelmişdi mülk-i Mağrib'den
Şâm'a nev-civân-ı naḥîf-beden
- 539 Terk ü tecridde kalender idi
Kışver-i 'aşka şâh u server idi
- 540 Ferr-i hüsnine eyleyen nazari
Bi-gümân anı zan iderdi peri
- 20b. 541 Ne peri hulk ile ferişte idi
Tıynetî 'aşk ile sirişte idi
- 542 Kılmağın 'aşk-ı Hâk derûnını öd
Olmış idi birûnı dūd-âlūd
- 543 Anı hākister idüp ol âteş
Taşı gaym-ı gam idi içi güneş
- 544 Hırkası gül gibi derîde idi
Çehresi nûrdan cerîde idi

- 545 'Aş-ı dünyādan inkıṭā' itmiş
Mevlevilerle çok semā' itmiş
- 546 Haşıl idüp şafā-yı Merve'de zevk
Cānı bulmuş tavāf-ı Ka'be'de şevk
- 547 Eylemiş 'ālem içre 'uzletler
Künc-i halvetde çok riyāzetler
- 548 Giceler kanda görse rüşen bezm
Eyler idi o yaña cāndan 'azm
- 549 Dilünün āteşi söyünmez idi
Yanar oda girürdi dönmez idi
- 550 Gündüzin kārı şavm-ı halvet idi
Giceler şugli bezm-i sohbet idi
- 551 'Aşk rāhında pāy-māl idi ol
'Aşk elinden şikeste-bāl idi ol
- 552 Olmuş idi şafā vü şevk ile yār
'Aşk evcinde Ca'fer-i Tayyār
- 553 Yoğ idi meyl ü rağbeti cāne
Dili pervāsız adı Pervāne
- 554 Ol gice kim bu şem'-i 'ālem-tāb
Bezm-i gülzāravirdi revnağ u āb

546a. zevk, şevk: şevk, zevk E.

552a. şafā vü: şafā-yı T.

554a. gica: gice T.

555 Düşmüş idi bunuñ da cānına od
İtmiş idi dilini ğam pür-dūd

21a. 556 Rūz u şeb künc-i ğamda bi-hem-dem
Haste-hātır ne yār u ne mahrem

557 Cāna kār itmiş idi tenhālīk
Halk içinde dilerdi rüsvālīk

558 Nār-ı ğurbet urur cigerlere dāĝ
Derd ü ğurbet odına döymez. tāĝ

559 Çekmeyen derd-i ğurbet-i bilmez
Yimeyen zahmi zahmeti bilmez

560 Bilmez iħrāk-ı nārı göynüksüz
Zahmet-i bārı añlamaz yüksüz

561 Hāşıl-ı kışsa ol şeb ol mehcūr
Māh-ı nev gibi oldu tālīb-i nūr

562 Mużtarib kıldı ğuşsa hātırını
Dūd-ı fikret od eyledi yerini

563 Kopdı bir şu'le cān-ı mestinden
İhtiyārını aldı destinden

564 Oldı cānında bir cūnūn peydā
Aklını alup eyledi şeydā

- 565 Bilmedi gerçi esdi şavurdı
Bu odi hırmenine kim urdı
- 566 Bi-sebeb çoğ olur ki bir ğam u derd
Saña 'ayş-ı cihānı eyler serd
- 567 Arayup'illetini bulmazsın
Hiç sırrından āgah olmazsın
- 568 Oldı ol gice aña dāhi bu iş
Dilü cānına virdi çok teşviş
- 569 Didi bu derde ol durur çāre
'Azm kılām bu gice gūlzāre
- 570 Sızdırınca ğam ile yağımı ben
Lālelerden yakam çerāğımı ben
- 21b. 571 Gün gibi seyredüp gülün yüzini
Rūşen idem dil-i hazin gözini
- 572 Bunda candan idince sūz u gūdāz
Anda kuşlarla eyleyem pervāz
- 573 Bu hayāliyle bāğa cān atdı
İrdi gül-zāre cāna cān katdı
- 574 Sağ u sol her taraf idüp tayrān
Ser-te-ser kıldı gülşeni seyrān

- 575 Oldı hargāh-ı şem'e nā-geh tūş
Çāder-i çerh gibi atlas -pūş
- 576 Dil-i 'āşık gibi derūnı od
Lāle-i dāğdār u hūn-ālūd
- 577 Hayme-i çerh gibi nūrānī
Mat ider hūsni māh-ı tābānı
- 578 Nūrdan cismi muktebes olmuş
Kuşca cānına san kafes olmuş
- 579 İyleyenler naẓar o hargāha
Hayme-i hāle zan ider māha
- 580 Tākı gerdun gibi mukāvves idi
Sakfı pervin-sıfat mukarnes idi
- 581 Sidre-āyin sūtūnı sāfī nūr
Görse hūrī bulurdı 'Adn'a kuşūr
- 582 İrdi ol kaşra çünki Pervāne
Āteşi saldı pertevin cāne
- 583 Gördi ol perdeden çıkar bir nūr
Ruh-ı dehrī anuñla gerdūn yur
- 584 Yanmış ol şu'leden ser-ā-ser āh
Hāne-i āsmān u hırmen-i māh

- 585 Pes bu şevk ile tutuşup ol zār
Oldı seyrān-ı bāğdan bī-zār
- 22a. 586 Eski ğam odunı söyündürdi
Yine cānın yeñi göyündürdi
- 587 Hayli bārī olup serāsīme
Cānını az kaldı teslīme
- 588 Ka'be'dür bu diyüp akıtdı dümu'
Cān u dilden tavāfa itdi şüru'
- 589 Çekmeyen bu haremde didi ğarām
Olsun iħrām-ı 'aşk aña harām
- 590 İtmeyen bu şafāya sa'y-i belig
Eylesün Hak cemālin aña dirig
- 591 Kim ki kılmaz bu'ide cān kurbān
Şek degül hāsıl idiser hirmān
- 592 İtdi el-kıssa ol kadar devrān
Oldı bī-hüş u 'āciz-i hayrān
- 593 İtdi geh ebr gibi evc-i medār
Düşdi geh sāye gibi toprağa zār

585a. zār: yār E

587 Yanmağa penbe bir şerāre yeter
Bir nazar müstemend-i zāra yeter B.E.T.

592b. 'aciz-i hayran: 'aciz ü hayran B.E.T

- 594 Her yaña kıldı bādveş güzeri
Bulmadı zerre deñlü rāh u deri
- 595 Dikdi hayrān olup o nūra gözin
Tutdı muṣṭar olup niyāza yüzin
- 596 Geldi cāniyle tārıgup vecde
Kıblevār eyledi aña secde
- 597 Didi ey perdedār-ı leyl ü nehār
İtme bu perde ile cānımı zār
- 598 Beni bu perdedür iden ğamnāk
Perde-i şabrımı ğam eyledi çāk
- 599 Çünki bu perdedür ziyā, göster
Baña bu perdeden likā göster
- 600 Kible-i cān iken baña bu nūr
Beni bu perde ile eyleme dūr

'İtāb-kerden-i 'Anber-i perdedār-ı be-Pervāne-i zār*

- 601 Ey deründan niyāz iden muṣṭar
Şabr kıl 'an-ķarīb kī feth ola der
- 602 Luṭf-ı Hāk'dan niçün olur nevmīd
Tutan ihlās-ı cānla Hakk'a ümīd

594- E; tārıgup; tarluğup E

* Perdedār 'Anber' in dertli pervāne'yi azarlaması

- 603 Bâb-ı Hakk'dur çü kıble-i hâcât
Yüzüñ ur aña andan iste necât
- 604 Hâsıl eyler murâduñı ol Hakk
Rüşen eyler nihâduñı mutlak
- 605 Ey mişâl isteyen bu ihsâna
N'oldu güş eyle hâl-i Pervâne
- 606 İtdi Pervâne Hakk'a çün zârî
Nâ-gihân irdi yâri-i Bârî
- 607 Hayme devrinde oldı ol medhüş
Hâcib-ı bârgâh 'Anbere tüş
- 608 Didi 'Anber bu yerde ey dervîş
Ne dilersin nedür gam u teşvîş
- 609 Çerhvâr idüp âteşin âhı
Tolanürsın tokuz bu hargâhı
- 610 Eyleriseñ nevâ-yı şey'li-llâh
Ne durur bu firāk u hurfet ü âh
- 611 Derd odına ne turfe yanmışsın
Dūd-ı ğamdan 'aceb boyanmışsın
- 612 Neden oldun bu resme ser-gerdân
Ne görüp cânuñ eyledüñ hayrân

603b. andan: ğamdan E.T. H'de ğamdan şekli de vardır.

607b. tüş: duş T.

613 Sâ'il iseñ nedendür ibrâmuñ
Düzd iseñ ger niçündür i'lâmuñ

614 Bengi misüñ yidüñ mi ya afyon
Turfe terkibsin 'aceb ma'cün

615 Eylemez bu harîme bād-ı güzer
Nazar ehlisün andan eyle hazer

23a. 616 Bu sarây issı kâtı ser-keşdür
Dili bi-rahm u cānı âteşdür

617 Tuymasun kaşrını tolandıguñı
Âteş-i hasretiyle yandıguñı

618 Kül ider yakup âteşiyle seni
Ne seni kor eger tuya ne beni

619 Sözümi tut naşihatum güş it
Geldügün yolla başuñ al dön git

Tazarru'kerden-i Pervâne-i pür-âteş piş-i 'Anber-i
dem-keş*

620 'Anberi diñledi çü pervâne
Yine derd ile başladı yane

617a. Tuymasun: duymasun T. kaşrını: kaşruñı T;
Tolandıguñı: dolandıguñı T

618b. Kül ider: kül idüp T.

* Ateşlere yanmış Pervānenin dem çeken Anber'e
yalvarması

- 621 Didi ey cān yüzine tal'atı zeyn
 'Āşık u müstemende kurren-i 'ayn
- 622 Şehr-yār-i Hıtā vü şāh-ı Habeş
 Yeter ur cān sipendine āteş
- 623 Müşk olmaz tozuñla hem-pāye
 Mihr idüp şalduñ üstüme sāye
- 624 Beni būyuñla eyledüñ dil-şād
 Bendeñüm kıl bu vartadan āzād
- 625 Baña yanmakla virme havf u hāzer
 Beni yakdı yakacağın dil-ber
- 626 Cānuma dīdeden bir od düşdi
 Ki vücūdum bi-külle tutuşdi
- 627 Gerçi perdeyle eyledüm sohbet
 Perdesiz eyledi beni hayret
- 628 Odumu görse yana mihr ile mäh
 Perdedār-ı felek elinden āh
- 629 Neyleyem sabrum elde olmaz imiş
 'Aşk sāzına perde olmaz imiş,

627b. beni: veli E
 Baña bir lu'b geçti bu perde
 Bilmezem zindeyem mi ya mürde B.E.T.

628b. Perdedār: perdebāz E.T.

- 630 Urdum uş perde gibi işige baş
Ya virem baş veyā alam sābaş
- 23b. 631 Kurdı göñlümde gam-şerā perde
Eyledim çeşm-i halka bu derde
- 632 İtmişem halka gibi didemi bāz
Tā ki bu perdeden ‘ıyān ola rāz
- 633 Nūra lāyık mıdur ki ola hicāb
Neyler ey cān güneş yüzünde sehab
- 634 Lāzım oldu egerçi nāra duhān
Lakin eyler cemāl-i nūra ziyān
- 635 Kerem it bu hicābı ref ‘eyle
Gün yüzünden sehābı ref‘eyle
- 636 İtme perdeyle baña men‘-i nazar
Bir nazardur murādum anda ne zar
- Dem-zeden-i ‘Anber ez-dūri-i pend be-pervāne-i çün
sipend*
- 637 Didi ‘Anber aña ki ey şeydā
Hāmdür gey bu itdügün sevdā

630a. veyā: ya E.T urdum: yürüdüm, sürüdüm T.

631a. çeşm: cān H.B.E.T.

636 Niçün ehl-i nazardan ola nihān
Ki irişmez nazardan aña ziyān E

*‘Anberin nazar dağıtan Pervāne’ye söz dinlemediğinden bahsetmesi

- 638 Çeşm-i cânuñda yok durur ol fer-
Ki'de bi-perde âftābe nazar
- 639 Seni bu resme yakdı bu lem'a.
Nicesi tākātüñ ola şem'a
- 640 Seni kim perde böyle eyledi zār
Perde göt'rülse hāli fikr it vār
- 641 Hiç ola mı ki dide-i huffāş
Tal'at-ı âftābı seyr ide fāş
- 642 Yürü ey perr ü bāl-i hasta mekes
Vasl-ı 'ankā hevāsın itme heves
- 643 İtdigüñ gerçi rāy-ı gayretdür
Saña bu perde 'ayn-ı 'ibretdür
- 644 Rahm idüp halka ol cihān-efrüz
Kodı bu perdeyi ki az ola süz
- 24a. 645 Yeter ol perdeden görinen nūr
Sine-i dehri itmege mahrūr
- 646 Rūşen anla bu perdeden rāzı
Perdesizlikden itmegil sāzı
- 647 Nār dırsın tolaşma bu nūra
N'itdi āhir tecelli gör Tūr'a

638a. Çeşm-cân: cism-i can B, Cân-ı zār E

* 643a. rāy: cudā T, 'ayn: lik E.

648 'Aşka sâz itdün ise perde gözet
'Akl rāhın dahi kemerde gözet

649 Perde keşf ola dirseñ āhir-i kār
Çeşm-i bî-perde hâşıl it yûri var

650 Olmaz ol dem saña cihân perde
Ne cihân cümle 'aql u cān perde

651 Perde sensin hemîn aradan çık
Terk-i cān it bu ğam-serādan çık

652 Gün gibi ğayn-ı ğamdan olup dūr
'Ayn-i nūr ola cānuñ ide huzur

653 Tenüñi belki şöyle ğark ide ol
Cism ü cān içre farka kalmaya yol

654 Yûri irşādımı kabûl eyle
Cān içinden o nûra yol eyle

Pür-hal-i şoden-i pervâne ez-irşād-ı 'Anber-i dem-sâz
u ibtiḥāl-ı niyâz-kerden-i piş-i Şem'-ı tıraz*

655 Çünkü Pervâne tutdı 'Anbere gûş
Bir zamân oldu vālih u medhûş

656 Ten-i bî-cān gibi düşüp hāke
Urdı âteş dilinden eflāke

* İbtiḥāl-ı: ibtiḥāl u E.T.
Dost Anber'in uyarılarından pervâne'nin memnûn olması
ve güzel Şem'in önünde yalvarıp yakarması

- 24b. 657 Gördi yok cāna çāre 'Anber'den
Kıldı dil micmerin pür-āzerden
- 658 Eyleyüp āh u nāle-i dil-sūz
Didi ey şem'-i cem'-i cān-efrūz
- 659 Beni kıldı gamuñ od-ı micmer
Düdümü göge boyadı 'Anber
- 660 Başum üstünde şimdi çerh-ı kebūd
Nār-ı sūzānda sanki perde-i dūd
- 661 Sabrimuñ oldu çünki perdesi çāk
Baña çi perde-i sipihr ü çi hāk
- 662 Beni bu perde ile salma gama
Gelmişem yüz süriyü bu hareme
- 663 Düşdi cān hırmenine bir 'aceb od
Ki çıkardum felekler evcine dūd
- 664 Perde-i sūz cihānıken nūruñ
Beni zulmetde itme mehcūruñ
- 665 Perdevār urdum āstāneñe baş
Urma reddüñ eliyle başıma taş
- 666 Dilerem bir naẓar bakup yüzüñe
Gün gibi cān nişār idem tozuña
- 667 Oda yandum bu perde derdinden
Serzeniş itme perde ardından

668 Pertevüñden çü rüşenā buldum
Tāb-ı mihrüñle aşinā oldum

669 Rüşen oldur ki āftāb u mihr
Zerreden yüz çevirmez ey bed-mihr

670 Uş hevā-yı ruhuñla zerre misāl
Rakş idüp her dem ururum per ü bāl

671 Raḥmet iṭgil ki nā-tuvānem ben
Vaşluñ ābına teşne cānem ben

25a. 672 Hastayam vaşluñ iştıyākından
Cāna geldüm lebün firākından

673 Bāri bir kez yüzüñ görüp öleyim
Ḥāk-i pāyüñe yüz sürüp öleyim

674 Pertevüñ gün yüzüne perde yiter
Perdeden çık cemālünü göster

675 Cān kokusu gelür çü kūyuñdan
Beni mahrum kılma rüyuñdan

676 Nūr-ı mihrüñle tābnāk eyle
Beni yiter gamuñla ḥāk eyle

669a bed mihr: bi-sipihhr B.E.T.

671a. Raḥmet et gel ki: eyle raḥmet ki B.E.

673a Öleyim: Öleyin E.

675a. kokusu: kohusu E.T.

Birün-âmeden-i şem'-i encümen-i zeyn ez-çâder-ı felek-
 'ayn ve tecelli-nümudeneş bi-yek turfetü'l-'ayn ve
 pinhân geşt-en-i der-ân-bin*

677 İtdi Pervâne nâlişin çü tamâm
 Çûşa geldi 'atâ-yı Rabb-i enâm

678 'Özr olup çün dölendi cürm ü haşa
 Ol dem irdi nişâne tir-i du'a

679 Şem'-i handānuñ .. otāğında
 'Ays iderken ferāğ-ı bāğında

680 Göñlini nâ-gāh aldı zulmet-i ğam
 Oldı ol táb-hāne cāy-ı elem

681 Girye düşdi nihād-ı rüşenine
 Keder irdi cemāli gülşenine

682 Gonçeveş tarlığandı çâderde
 Yine çāk itdi gül gibi perde

683 Kaşd-ı gül-geşt-i bāğ idüp tırdı
 Tal'atinden cihāna od urdı

684 Yürüdi ol yaña ki Pervâne
 Anda yaturdı od urup cāne

* Güzellik meclisinin şem'-inin felek gibi çadırından
 dışarı çıkması ve bir açıp kapanmayla tecelli
 etmesi ve o bakışta (onda) kaybolması

- 25b. 685 Gördi bu hāli çün o dūd-ālūd
Muẓtarib oldu düşdi cānına od
- 686 Teşne-dil kim ola muḳābil-i āb
Şabrah cānında hergiz ola mı tāb
- 687 Diledi kim hemān açup per ü bāl
Kıla ol āftāba istikbāl
- 688 Nazar idüp cemāli ayına
Cān nişār ide hāk-i pāyine
- 689 Anı gördi ki ol meh-i tābān
Berkveş toğdı vü tolandı hemān
- 690 Bu göz açup yumunca nergis vār
Yile gitdi uçup o gül-ruhsār
- 691 Peri idi uçup büründi cemāl
Geldi geçdi hayāl idi bir hāl
- 692 Tālī'idi ufukdan oldu 'ıyān
Ebr-i muzlim irişdi kıldı nihān
- 693 Bilmedi kimse kim ne hāl oldu
Turfe vaz'u 'aceb hayāl oldu

685a. dūd-ālūd: hūn-ālūd e.

688b. ide: itti B.

690a. Bu: bir E.T.

691b. bir hāl: pūr-hāl T.fil-hāl E.

694 Hayretinden o ʿāşık-ı ǧam-ı nār
Döğdi hasret eliyle başını zār

695 Yel gibi her yaña revān oldu
Ne nişān u ne bir eğer buldı

696 Seg-i divāne gibi ol bī-kām
Niçe kez devr kıldı bāğı tamām

697 Urdı āhir turāb-ı zillete rū
Tutdı yine niyāz u hayrete rū

698 Sabrı bağına ǧam bıçağ urdı
Eski dāğ üzre tāze dāğ urdı

699 Lāmiʿi lemʿa dūr tecelli-i dost
Bes dūrür bu kadar teselli-i dost

26a 700 ʿĀlemi şanma pūr-müşāhededür
Bir tecellide biñ mücāhededür

701 İtmeyen sabrı biñ mücāhedeye
İrmedi devlet-i müşāhedeye

696'dan sonra E'de on beyitvar (35a 707-716).

698b. dāğ: tāğ T.

700a. ʿālemi: ʿāleme E.

Âmeden-ı nesîm-i bâğbân be-gülzâr ve ma'lûm şoden-i
gorihten-i şem'-i lâlezâr*

702 Bâğ-ı efsâne-yi iden hurrem
Subheş böyle urdı müşgîn-dem

703 Bu irem bâğı gibi gülzârũ
Bu gülîstân-ı cennet âsârũ

704 Var idi bâğbânı bir hoş pîr
Hâtır-ı hurrem ü zamîri münîr

705 Demde 'îsî nefesde rahmânî
Tal'ati tâze bezmi rûhânî

706 'Anber-ı hâdimiyle hem-dem idi
Daî Kaf'ûra yâr u mahrem idi

707 Kılssa meh topın almağa tek ü tâz
Mât olurdu sipîhr u çevgân-bâz

708 Mekremet ıssı idi adı Nesîm
Şefkat ehli idi nihâdî halîm

709 Her seher geşt iderdi gülzârı
Bulup ohşardı bûlbûl-i zârı

710 Hâki 'anber kılurdu ta'biyeti
Hârı gülzâr iderdi terbiyeti

* Gorihten-i şem'-i lâlezâr: Sebep-giriften şem'-i lâle-
'îzâr E.

(Bağban Nesim'in gülzâra gelmesi ve lâle bahçesinin
Şem'inin kaçtığıının anlaşılması)

- 711 Sünbülün saçların idüp pür-tāb
Ruh-ı nesrine saçar idi gül-āb
- 712 Ğoccenün hâtırun alurdu ele
Hulķı ile girürdi her gönle
- 713 Dem idüp lutf u rıfķı bābindan
Nergisi uyarurdu hābindan
- 26b. 714 Hulle-i sebz giydirüp çemene
Ak Ğimāme sarardı yāšemene
- 715 Ğarkı idi hūn niĞmetine zemīn
Kohusundan toyardı çerh-i berīn
- 716 Ğādeti üzre yine vakt-i seher
Gelüp ol bostāna itdi nazar
- 717 Gülleri gördi pāy-māl olmuş
Şahn-ı gülzāra turfe hāl olmuş
- 718 Yolunup tār-mār sünbüller
Dāğ-ı Ğamla yatur karanfiller
- 719 Gül gibi sebzeler ayaklanmış
Havfdan Ğandelipler saklanmış

713a. lutf u rıfķ: rıfķ u lutf E.T.

715a. hun: han E

716a. Ğādeti üzre yine: Ğādeti yine H

717a. Gül gibi: güller u E.

719a. 724arası E'de (675, 676, 677, 678, de).

720 Çignemişler semenlerün yüzini
Bağlamışlar çiçeklerün gözünü

721 Goncelar hâk olup budağı ile
Lâle hûna ğark dâğı ile

722 Şoldurup gül yüzini nilüferün
Kurumuş tende kanı berg-i terün

723 Hiddet itdi görüp bu hâli Nesīm
Didi iden bu işi kim ola kim

724 Gayretinden hücūm idüp yüridi
Her kimi buldı bir zaman süridi

725 Ğadab ehlī halimi görme ‘aceb
Kâtı eyler hālīm idince Ğadab

726 Bī-ğadab olsa hilmün ehli eger
Hayr yokdur dir anda Peyğamber

727 Bir zaman bes tolandı gülzārı
Gördi karşuda şem‘-i tarrārı

728 Fitneye bildi bu dūrūr bādi
İtdi fi’l-hāl cenge bünyādi

27a. 729 Didi bu ser-keş ü cefākāra
Bildürem kendüzini bir päre

723a Görüp bu hâli: bu hâli gördü T.

729a. ser-keş ü: ser-keş-i T.

- 730 Buña bir serd çehre göstereyim
 Āteş-i germini söyündüreyim
- 731 Gelişin gördi çün Nesīmũñ şem‘
 ‘Aql u fikrini kıldı ol dem cem‘
- 732 Başa varmaz bunuñla bildi cidāl
 Didi bir yüzden idem buña āl
- 733 Çekdi ruhsārını niķāb içre
 Gün yüzün gizledi sehāb içre
- 734 Ol dem içre hemān dönüp gitti
 Hayme vü hāğı cümle terk itdi
- 735 Merd-i gālīb ki pūr-huşūmetdür
 Andan iy cān firār sūnnetdür
- 736 Hıvābgāhına geldi kıldı karar
 Uyhusuz idi çokdan ol dildār
- 737 Gördi şem‘ũñ firārını çü Nesīm
 İtdi bezm ehli-cengine taśmīm
- 738 Tā ki şem‘ũñ bulup tevābi‘ini
 Tār-mār ide hep mecāmi‘ini
- 739 Nā-geh işitdi bir ‘aceb zār
 İñledür diñledürse kuhsārı

740 Tizrek ol yaña hücum itdi
Dil-i serdin ol oda mum itdi

741 Gördi bir haste dil za'if ü nizār
Yüz urup hāke hālin ağlar zār

742 Ney gibi dilden odlu āh eyler
Dūd-ı āhı sipihre rāh eyler

743 Çāk kılmış yakasını ğamdan
Hāke döger serini mātēmden

27b. 744 irüp ol halden Nesīm'e melāl
Diledi ki ola vākıf-ı ahvāl

745 Kaldurup hākden o mehcūrı
Sordı mestāne hāl-i mahmūrı

Su'āl ü cevāb-ı Nesīm ü Pervāne*

746 Didi kimsin kim itdi zār seni
Didi sūz-ı dīlimden añla beni

747 Didi bu āteşi kim urdı saña
Didi ol hayret odın aña baña

748 Didi ol āteşe nişāne nedür
Didi cānumda bu zebāne nedür

741a. bir haste dil: dil-i hasta bir E.T.

* Pervāne ve Nesim'in soru ve cevābı

746a. kim itdi zār: kim zār H

748b cānumda: canda T.

749 Didi bu oda yokmı rāh-ı halās
Didi öldür iden beni zer-i hās

750 Didi kimdür bu rūşenālīga dāl
Didi mihridür āşinālīga dāl

751 Didi var mı eğer vefāsından
Didi cān tartarum cefāsından

752 Didi bed-mihr imiş o māhī koya
Didi kimdür ki bu muḥāle uya

753 Didi bu sūz-ı derd niçeye dek
Didi cānum olunca tozmaz tek

754 Didi yakdı beni oduñ eseri
Didi ben hāma bahta geçme yüri

755 Didi ben oduñ ideyin teskīn
Didi kinūñ mī vardur ey miskīn

756 Didi hāsıl nedür bu yanmakdan
Didi cān kurtulur bu yanmakdan

757 Didi bu sırrı iylegil rūşen
Didi ten yansa cān olur gülşen

758 Didi cān bu ten ile dil-keşdür
Didi zer bi-ğaş olsa ki hoşdur

753b. Cānum olunca tozmaz tek: alınca turmaz dek T olunca olmaz dek E.

757a.iylegil: kıl dāhi B.E.T.

- 759 Didi divāne iylemiş seni ōd
Didi var itme dil evin pūr-dūd
- 28a 760 Didi ʿālem demümle hōş-būdūr
Didi ol demde ölçerin budur
- 761 Didi inkār kılma rahmetüme
Didi var derd katma zahmetüme
- 762 Beni didārdan idüp mahrūm
Cānumı yakduñ oda niteki mūm
- 763 Şemʿ-i ikbālimi söyündürdūñ
Bağrımı kabkara göyündürdūñ
- 764 Yārsın gerçi şubh-ı şādıkla
Toğruluk kılmađuñ bu ʿāşıkla
- 765 Seherim arturup dem-i seherūñ
Hasteyem sihrūñ ile yok haberūñ
- 766 Seni sihr idüp sehḥār
Beni kılđuñ demūñle zār u nizār
- 767 Görmedin zerre deñlü rahmūñi ben
Çekerem kūh gibi zahmūñi ben

760b. Didi ol demde: didi ol o dem H

761b. var: ko E.T.

764b. kılmađuñ: itmedūñ B.E.T. yārsın: yārsız E.

766a. Seni sihr idüp: seni sihr-i seher idüp E.T.

- 768 Men-i bī-kāma kār-ı bi-kāmı
Bes dūrūr artuğ itme ibrāmı
- 769 Kār u kām oldu kāmkar sen ol
Beni terk it ğam ile var esen ol
- 770 Diñledi bu firākı çünki Nesim
Bir dem āşufte-hātır oldu ‘azim
- 771 Bildi hālını añladı derdin
Germ ü nerm eyledi dem-i serdin
- 772 Didi bu derde yok durur çāre
İrmeyince vişāl-i dildāra
- 773 Bilmedin bu fakire hayf itdim
Bi-gūneh derd-mendi incitdim
- 28b. 774 Buña yiterdi miñnet ü hecri
‘Amr için Zey’de itmişem zecri
- 775 ‘Ālem içinde bu meseldür fāş
Kuru ağaç yanunda yanar yaş
- 776 Böyle diyüp tolandı bostānı
Buldu her yerde çok mestānı

768a kār: kām E, T men: ben E

770b. bir dem: dilden B.E.

773a bilmedin: bilnmedim E

774b. itmişem: eyledim B.

776b'. çok: cem^c E

- 777 Lāleveş kimi mest ü lā-ya'kıl
Gül ü bülbul gibi kimi kânzil
- 778 Kimi bunda yatur kimi onda
Mest ü hayrân ol onda bu bunda
- 779 'İşret esbâbı tār-mār olmuş
Kimi mest ü kimi humār olmuş
- 780 Gerçi herbirisine virdi Nesīm
Liyet ile ümīd ü 'unf ile bīm
- 781 Līk bezm ehli olmağın ser-mest
Nice ser-mest cümle bāde-perest
- 782 Sözüne zerre deñlü uymadılar
Güş idüp sem'-i cāna koymadılar
- 783 Eşer itmez sūzını bildi Nesīm
Terk idüp şiddetini oldu selīm
- 783 Eşer itmez sūzını bildi Nesīm
Terk idüp şiddetini oldu selīm
- 784 Tınmadı şabr atına atlandı
Subh rūşen olunca katlandı
- 785 Şabrdur cāna gerçi renc ü harc
Līk oldur kilid-i genc-i ferc

782b. güş idip sem'-i cāna: işidüp sem'-ı cem'e B.E.T.

785a. cāna: cāne E

785b. oldur: olur: T/ferc: harc E

‘Arze-kerden-i Nesīm-i bāgbān ahvāl-ı gülzār be-sul
tān-ı bahār ve ferestāden-i vey ebr-i saika-bār-rā-be-
cānib-i gülzār *

786 Şāh-ı meşriḳ ki çarḫa dikdi ‘alem
Kaçdı mağrib zemine ḫayl-i zulem

29a. 787 Sürḫ bayrakla toldı gög çemeni
Gördü encüm tağıtdı encümeni

788 Hırmen-i erzen idi çerḫ meger
Komadı dānesin ḫurūs-ı seher

789 Nuḳl-i encümle tolmuş idi bu bezm
Geldi bir bir dağıtdı ḫusrev-i rezm

790 Pür idi ziynet ile mülk-i melek
İrdi bir demde bozdı şāh-ı felek

791 Cām-ı sīmīn-i māhı şındırdı
Çerḫ-ı bi-mihre ḫalkı ışındırdı

792 Bu yaña bāgbān-ı dehr-ı Nesīm
Kendüden gördi kimse itmez bīm

793 Didi sālār-ı bāğa dek gideyim
Sūret-i hāli cümle ‘arz ideyim

* Bağban Nesīm’in, gül bahçesinin halini Bahār sultānına
arz etmesi ve onun şimşek bulutlarını gülzār tarafına
göndermesi

786a. ki: çü E.

789a. idi bu bezm idi bezm H

- 794 Bir ulu şehir-yârûñ idi o bāğ
Urmuş idi sipihr bağına dāğ
- 795 Yoğ idi hadd ü haşr ziynetine
Çerh raşk iyler idi şevketine
- 796 Kāf-tā-kāf hükmi idi revān
Rām idi rāy-ı rüşenine cihān
- 797 Kılsa ihsān kef-i güher-bārı
Lâ'1 ü yâkut iderdi kuhsārı
- 798 Şehir-âyin ne yerde urşa nefes
Gül ü sünbül olurdu hārla has
- 799 Tül u 'arz olsa ger sipāhına 'arz
Tenk idi sahn-ı çerh u 'arşa-i arz
- 800 Sikkesin kazmış idi sīnede gül
Vird idinmişdi hutbesin bülbül
- 801 Serv-i far'ar çekerci sancagını
Lāle vü gül kurardı otağını
- 29b. 802 Bezmi ferrāşı idi bād-ı şehir
Kaşrı nakkaşı idi şems ü kamer
- 803 Gözcüsü idi 'nerkis-i şehlä
Sözcüsü idi tuṭi-i güyā

- 804 Micmerinüñ benefşe Hindûsı
Âb-ı sâkî-i bezm dil-cûsı
- 805 Dergehinde sipihr hidmetkâr
Tal'ati pür-bahâ vü adı Bahâr
- 806 Vardı el-kışşâşehr-yâra Nesîm
Urdı yüz dergeh-i Bahâr'a Nesîm
- 807 Didi bâğuñ harâba varduğımı
Sa'y ü kâr-ı serâba varduğını
- 808 İtdi tafşil-i hâl-i bostânı
Hvâr-ı zâr olduğın gülistânı
- 809 Çün Nesimüñ şikâyetine Bahâr
Gül gibi tutdı güş-ı istihbâr
- 810 Dil ü cânını yakdı hışm ōdı
Çerhe çıkdı dimâğınun dūdı
- 811 Gürleyüp ra'dvâr kākıdı key
Tutuşup berk gibi şākıdı key
- 812 Didi çākerlerine tiz oluñuz
Hācib-i bādi kādadur buluñuz
- 813 İrüşüp tiz emir-i ebre dişün
Ğadab u emrimi o bebre disün

807b. Serāba: harāba E.

810a hışm: āc'E

811b. Tutuşup

- 814 Varup ol kavmi hep helāk itsün
Hārdan sahn-ı bāğı pāk itsün
- 815 Pes o fermāna itmeyüp ihmāl
Hācib-i bādi buldılar fi'l-hāl
- 816 Didiler aña bāguñ ahvālin
Söylediler yasaguñ ahvālin
- 30a. 817 Ol dahī cān atup yügürdi hemān
Per açup oldı mürğveş perrān
- 818 Rāh u bi-rāh her yaña yügürüp
Haberin aldı mir-i ebri sorup
- 819 Meger ol gün şikāra gitmiş idi
Seyr içün kühsāra gitmiş idi
- 820 Var idi ol arada bir ulu tağ
Dil-i gerdüne mihri urmuş dāğ
- 821 Eşter-i bahre rāh kesmiş idi
Zūr ile pıl-i çerhı basmış idi.
- 822 Olmuş idi felekle hem-sāye
Menzil-i cedye kullesi pāye
- 823 Bilür idi o kühı hācib-i bād
Sürdi ol kühā irdi tünd-nihād

822 Hayme vü bār-gāh urup her bār
Ānda iylerdi ebr'ayş ü şikār E.T.

- 824 Buldı 'azm üzre ebr-i gâdbânî
Didi her neyse emr-i sultânî
- 825 İrdi çün mîr-i ebre emr-i bahâr
Oldı bir tünd-bâd-ı pâyê süvar
- 826 'Alem ü tûğını çözüp yürüdi
Hayl ü leşkerle gün yüzün bürüdi
- 827 Oldı bâgi muhiṭ o sâ'atde
Buldı ol kavmi h'vâb-ı gâfletde
- 828 Haykırup itdi tir-i bārānı
'Aleml tutdı fitne tūfānı
- 829 Oldı bir demde ebr kine-güzār
Berkveş tiğlerle şā'ika-bār
- 830 'İşret aşhâbı üzre açdı kemîn
'Aleml birbirine urdı hemîn
- 831 Komadı 'ayş içün o kavme karār
İyledi rûz-ı rüşeni şeb-tār
- 30b. 832 Çiñnedüp atlara piyâdeleri
Yudular hâk-i hunla bâdeleri
- 833 Cûyı hun itdi her tarafdan hîz
Kalmadı yerde gögde cāy-ı gürîz

826b. Leşker: 'asker E.T.

829a. ebr kine-güzār: irdüğine güzār H.

- 834 Tîre cān idi şöyle ol şaf-der
Yoğ idi dilde mihri zerre kadar
- 835 Tağa ursaydı tîğ-i âteş-reng
Kül gibi tağılurdu tûde-i seng
- 836 Çerhveş yire atsa tir-i helāk
Siper olmazdı heft cevşen-i hāk
- 837 İtse pür kibr ü kin olup peygār
Od saçardı dilinden ejdervār
- 838 Nāgihān kimse görse çehresini
Havfden çāk iderdi zehresini
- 839 Heykeli dīve beñzer idi ‘aceb
Zehr akardı yüzünden etse gadab
- 840 Kükrese ditrer idi şir-i jiyān
Gürlese iñler idi kevn u mekân
- 841 Hāşıl-ı kār ol gün ebr-i dilīr
‘İşret ehli içine saldı nefīr
- 842 Gitdi esbāb-ı bezm yağmaya
Nehb ü gāret irüşdi na‘māya
- 843 Sohbet aşhābı tār-mār oldu
‘İşret asbābı hāk-sār oldu

837b. dilinden: dehānı E.T.

841a. kār: alam E.B.

843a. aşhābı: esbabı E. hāk-sār: tār ü mār E

İstizhār-kerden-i Pervāne-i Siyeh-rūzgār
Ez-in belā-yı fitne-i bār be-cānib-i kird-gār *

- 844 Bu belāyı çü gördü Pervāne
Hakka cāndan yüz urdı Pervāne
- 31a 845 Buldı bir kūşe itdi istizhār
Didi ey perdedār-ı leyl ü nehār
- 846 Kılduñ olmağ içün resülñ emīn
Perde-i 'ankebūtı hışn u hasīn
- 847 Çār idüp germ-i pilenüñ kefenin
Hıfz idersin onuñla cān u tenin
- 848 Güli bir pirehenle şaklarsın
Bāğı bir kaç dikenle şaklarsın
- 849 Tir-i kahruñ kaçan ki ide sitiz
Geçe nüh dir'-i çerhe nite biz
- 850 Esse lütfuñ nesīmi güller açar
Karañu gicede gönüller açar
- 851 Gün gibi bir çerāga virseñ fer
Bād-ı sarsardan irmez aña zarar

* İstizhār kerdn:bed-hāl şoden E(Kara bahtlı Pervāne'nin
fitne yüklü (yağdırān) bu belādan Allah'a sığınması).

849b. nite: nite ki E.T

850a. Esse: itse E. nesīmi: dikende E.T.

- 852 Şem'ca nūruñla lem'ca eylersin
Zulmet-i dehre kal'ca eylersin
- 853 Dāne-i kendūmi tūrāb içre
Dür gibi hıfz idersin āb içre
- 854 Aña 'avnūñ ki yār u yāver ola
Āteş olsun cihān semender ola
- 855 Fazluñuñ āşināsıdur her kim
Dehri tūfān alursa yokdur bim
- 856 İmdi fazluñla ey kerīm u cevād
Kuşça cānum boğmadan it āzād
- 857 'Ālemi tutdı fitne tūfānı
Kaynayup taşdı kahr 'ummānı
- 858 İtmez iseñ bu seyle lutfuñ sed
Ya yıkup gark ider cihanı med
- 859 Şeb-i hicrān yeterdi derd ü belā
Bu kara gün dahi neye ki baña
- 31b. 860 Bu muşibet 'aceb 'alāmetdür
Ne 'alāmet dem-i kıyāmetdür
- 861 Ay u günden eser görünmez āh
Sāl-ı miñnet durur bu rüz-ı siyāh

853 -E

854b. olsun: olsa E

859b. neye ki: ne idi E.

- 862 Olmasun kimseye bunuñ gibi rüz
 'Aks-i mihr oldu berk-ı 'ālem-sūz
- 863 Şem'-i meh kim çerāğ-ı 'ālemdür
 Şimdi sinemde dāğ-ı pür ğamdur
- 864 Mihr benzer ki yandı āhımdan
 Yā boyandı felek günāhımdan
- 865 Yakmasa dehri āhımuñ odı
 Kāplamazdı bu resme ğam dūdı
- 866 Ben kara günlü bilmezem nideyim
 Ne yaña başımı alup gideyim
- 867 Sıdı derd-i kenār fülk-i teni
 Saldı girdāba rūzgār beni
- 868 Baħr-i ğamda ħabāb-ı bi-çāre
 Geze bir dem nihāyet āvāre
- 869 Āħiri gün gibi 'ayāndur anuñ
 Çāre-i kār-ı terk-i cāndur anuñ
- 870 Terk-i cāndan egerçi yok vehmim
 Hecrdendür bu āh-ı pür-sehmim
- 871 Düşdügüm bu durur ğam āteşine
 Bakmadum ol cemāl-i mehveşine

867a. şıdı: saldı E; kenār: kenāra E.

869b. çare-i : çare T

871b. bakmadum ol: bakamadum E.T

- 872 Bir nazar toğmadın tolandı o mäh
Kaldı gam zulmetinde cân güm-râh
- 873 Bir nazar bâri görsem anı tamâm
Gam değil cânım alsa gaym-ı zalâm
- 874 Gizlenüp bir keminde ol miskîn
Şeb irince bu resme itdi enîn
- 32a 875 Teng ü tār olsa tañ degül melcā
‘Arsadur oldı çün selāmete cā
- 876 Hışndur haste cāna mesken-i mūr
Bir nefes anda kılsa kesb-i hużūr
- Bāz meclis sāhten şem‘der-kaşr-ı hış
Ve reften-i ‘Anber be-taleb-i Pervāne-i mihnet-kāş ***
- 877 Çünki rûz işi irdi encāma
Kurdı şeb āsmānda hengāme
- 878 Müşkden perde iyledi nūra
Şaçdı ‘Anber cemāl-i Kāfūra
- 879 Şem‘ cemīyle toldı kaşr-ı felek
‘Ayş içün zinet oldı mülk-i melek
- 880 Zülf-i şeb oldı yine nāfe-güşāy
Hokka-i çerhi itdi gāliye sây

875a tañ: gam B.E.T.

* Şem‘in kendi sarayında tekrar meclis kurması ve
‘Anber’in zavallı Pervāne’yi çağırmaya gitmesi

- 881 Şan olup halka halka turra-i şeb
Kalbe her halka oldu bir kevkeb
- 882 Dûde pür-berk idüp turunceleri
Açdı bu nat'a odlu gonceleri
- 883 Germ olup zeyn-i bezm-i çerha meger
Nukl iletdi nücûm u meh sâgar
- 884 Şem'e gördi bu bezm-i pür-nûrı
Yanına da'vet itdi Kâfûrı
- 885 Yine tertîb-i şohbet emr itdi
Rağm içün devre 'işret emr itdi
- 886 Pes urup 'ayş u nûşa bünyâdı
Toldı kaşr içi 'işret ü şâdi
- 887 Bezmi şevkiyle gülşen eylediler
Mâh-rûlarla rûşen eylediler
- 32b. 888 Karşuban meclis ehli mihr ile kef
Çaldılar şem'e karşı meh gibi def
- 889 'Azm idüp bezm-i hâssa bi-agyâr
Kaşr kapusın itdiler dīvār
- 890 Kodılar taşra 'Anber'i bekci
Bâm u der cānibinde gözlekci

- 891 Kaldı kâfūr içerde hîdmet-kâr
İşret ehline hem-dem u gam-hvâr
- 892 Germ olup şem'î encümen efrûz
Şeb-i târ içre itdi sohbet-i rûz
- 893 Aldılar ellere ayâğı yine
Urdılar kalb-i çerhe dâğı yine
- 894 Geldi bir resme yine meclise reng
Kaldı dem-beste gögde heft-evreng
- 895 Pertev-i rûy-ı cām-ı mehveşûn
Kılşa almazdı şevketin güneşûn
- 896 Na'ra-yı hây u hûyı mestānuñ
Denk idüp bülbülün gülistānuñ
- 897 Gökde kılmaşdı zühreî medhûş
Nice zühre melekleri pür-cûş
- 898 Bezm-i şem'oldı çünki germā-germ
Gitdi yüzden mey ile perde-i şerm
- 899 Toldı efsānelerle şahn-ı serā
Oldı 'ayş ehli mürğ-ı nağme-serā
- 900 Eyleyüp yer yer ehl-i şevk sürûd
Urdılar bu gazellemeclîse od

892b. itdi: kıldı B.E.T

895a. Mehvesûn: mähveşûnE,T; kılşa: kalşa T.

896a. na'ra-yı hây u hûy: na'ra vü hây u hûy E.

Ġazel-i ter-engīz u şî'r-i dîl-âvîz*

- 901 Sâkiyâ şun tolu tolu mey-i nâb
K'oldı diller bu şevk odıyla kebâb
- 33a. 902 'Aşk mey-hânesin idüp ma'mûr
Yatalum haşr olunca mest u hârab
- 903 Düşdi baħr-ı fenâya kâse-i ser
Neye dek şöyle raks ura bu habâb
- 904 Mutribâ sâz u söze âheng it
Yansun oduñla 'ûd u çeng ü rebâb
- 905 Zâhid irdiyse keşfe Savme'adan
Bize mey-hâne oldı Fethü'l-bâb
- 906 Eylesün bu işikde secde-i sehv
Ebrü-yı yâri itmeyen mihrâb
- 907 İster iseñ nücûm-ı çerhe vukûf
Gözün aç câm-ı meydûr uşurlâb
- 908 Şöyle germ itdi bu ġazel bezmi
Cânlar âhenge iyledi 'azmi
- 909 Mestler bir dem itmese ġulgul

* Gönlü aydınlatan yeni ġazel

904a. Sâz u söz: söz ü sâz E

906a Ebru-yı yâri: tâk-ı ebrü-yı yârı E,B

907-937 arası T'de derkenar olarak verilmiş. Mesnevi başlığı atılmış E'de

Çağırırđı sürāhiler kulkul

- 910 Germ clup bu şafāya şem^c-i tırāz
Gāh nāz eyler idi gāh niyāz
- 911 Çerh-ı encümden almağ içün bāc
Gün gibi urmışdı la^clin tāc
- 912 Subhveş dehre virmege nūrı
Cāmeler giymiş idi kāfurı
- 913 Taht-ı sīm üzre meh şıfat ol nūr
İtmiş idi cihān yüzün mesrūr
- 914 Tal^cati kutbı eyleyüp hayrān
Kılmış idi nücūmı ser-gerdan
- 915 Bir hayāl-i fener gibi gerdūn
Bu hevāyile rakş idüp mevzūn
- 33b 916 Lālevār urmış idi bağrına dāğ
Diler idi bu bezme olsa çerāğ
- 917 Çerh idi kaş u āftāb ol māh
Nūra gark idi taht eger der-gāh
- 918 Şanki bir yire geldi kadr ü berāt
Dehrden şöyle mahv idi zulmāt

909b. sürāhiler kulkul: sürāhi kim kulkul E, B

912b. cāmeler: cāmesin E.

916a. Lālevār: lāleveş B, E

- 919 Eyler iken bu bezm-i nūra nigāh
‘Anberüñ düşdi göñlüne nā-gāh
- 920 K’ol fixāk oda ile yanmış cān
Dūd u hasretlere boyanmış cān
- 921 Ğam giriftārı ya‘ni Pervāne
Haste hātır ğarīb ü divāne
- 922 Yine irişdi ol zefīr ü nefīr
Ceng-i mihnetde kaldı mı ki esīr
- 923 Yile mi vardı āh-ı pūr-dūdı
Seyle mi gitdi baġruñuñ ōdı
- 924 Āteş-i berķ ile göyündü mi ki
Bād-ı bārān ile söyündü mi ki
- 925 Topraġa şaldı mı ki şarsar-ı kahr
Baġrını yakdı mı ki āzer-i kahr
- 926 Per ü bāli ‘aceb şikeste mi ki
Derd ü ğamdan derūnı hasta mı ki
- 927 Urdı mı lāle gibi baġrına key
İrdi mi nev-bahār-ı ömrüne dey

922a. zefīr ü nefir: ğarib ü fakīr

923b. seyle: şuya E.

925b. Āzer-i kahr: azer-i dehr E.

926b. Derd u ğam: tīġ-i ğam E

- 928 Boyanup dūd-i derd ü mātemle
‘Anber āşūfte oldu bu ğamla
- 929 Derd ile düşüp āhır o da göze
Hem-dem olam deyüp o yalıñuza
- 930 ‘Azm-i gülzār kıldı düzdāne...
İtdi şeb-rev lik irdi bostāna
- 34a Şeb-revi-kerden-i ‘Anber-i miskīn u der-ṭaleb-i
Pervāne-i ğam-ġin ve yāften o-rā der-teng-nāy-ı haṭr
u persīden ahvāl-i yek-diġer*
- 931 Çünkü ‘Anber irişdi gülzāre
Sū-be-sū ṭālib oldu ol zāre
- 932 İtdi yel gibi her yaña güzeri
Komadı kuşe itmedik nazarı
- 933 Keşt iderken bu resme gülzārı
İrdi gūşına bir ‘aceb zārı
- 934 İşidüp ol saġiri oldu revān
Didi ol bülbulün dūrür bu figān
- 935 Gördi düşmüş yatur berīn içre
Mihnet ü derdle enīn içre

928a. Derd ü mātem: derd-i mātem E

* E’de 932 beyten sonra verilmiş.

933a. keşt: keşf.

936 Dögünür mürğ-i nīm-bismilvār
Mūr gibi şikeste bāl u nizar

937 Hem-demi āh ‘ālem-efrūzı
Vird idinmiş bu şi‘r-i dil-sūzı

Gazel *

938 Āh kim gāret itdi cānumı ‘aşk
Virdi yağmaya hān u mānumı ‘aşk

939 Vaşla cān virmeg idi aşşı baña
Neyle eyler edā ziyūnumı ‘aşk

940 İtmege yāri gül gibi handān
Būlbūl-āyin diler fiğānumı ‘aşk

941 Şem‘veş göz yaşı eritdi tenüm
Yakdı āteş gibi zebānumı ‘aşk

942 Sūz u āhıyle dehre fāş itdi
Zār-ı cān u gam-ı nihānumı aşk

34b. 943 Eyleriken felekde pervāzı
Dām-ı gam kıldı āşiyānumı ‘aşk

* Gazel-i ter-engīz ve şi‘r-i dil-āviz B. Zavallı ‘Anber’in dertli Pervāne’yi çağırarak için gece gitmesi ve onu sıkıntılı bir yerde bulması ve birbirinin halini sormaları

938b. hān u mān: hānmān: E,T

941b. āteş gibi: āteşleyin E.T

944 Terk-i cāndur bu yolda dönme^ğ yok
Hergiz elden komaz 'inānumı 'aşk

945 Yandı bu hāle 'Anberüñ cānı
Kıpladı dūd-ı āhı bustānı

946 Dedi ey dūd-ı mātem ile siyāh
Beni yandurdu yakdı oduñ āh

947 Söyle rüşen kim urdı cānuña od
Ya nedendür bu āh-ı dūd-ālūd

948 Gam bucağında zār neylersin
Rūz u şeb bi-ķarār neylersin

949 Ne görüp ķalduñ āh u vāy içre
Nedür işüñ bu teng-nāy içre

950 'Anber'i ķünki gördi Pervāne
Başladı yine hālini yane

951 Dedi ey yār u hem-dem ü gam-hūc
Beni bu hāle koydı firķat-i yār

952 Sanma ağıyār içün dūrür nālem
Hasret-i yār içün dūrür nālem

953 Saldı bir şu'le ile dīdārı
Dil ü cān içre ol ķadar nārı

944'ten sonra E'de "Mesnevi" başlığı konulmuş

948 -E

- 954 İrse tamuya zerresi kül ider
Fırkat odına kim tahammül ider
- 955 Baña yitmez midi bu miñnet ü kahr
Gelüben ebr dāhi saçdı zehr
- 956 Yüz biñ irsün belā belā üzre
Yār sābit gerek velā üzre
- 35a 957 Līk havfüm budur ki fitne yeli
İrişüp soldura o tāze güli
- 958 Beni ol māh dūrūr iden şeyda
Nā-gihān böyle oldu nā-peydā
- 959 Bilmezem kim ne yire 'azm itdi
Gitdi bundan kimüñle bezm itdi
- 690 Berk gibi göründüğü ne idi
Yine ol dem büründüğü ne idi
- 961 Neden irdi husūf o māvheşe
Ne kūsūfdı ki oldu ol güneşe
- 962 Gam degül biñ benüm gibi yansa
Dūd-ı hasretleriyle boyansa
- 963 Tek o gülzār-ı hūsne irüşüp od
İtmesün sünbülünü dūd-ālūd

957a. havfüm: korkum E.T

958a māv dūrur:māhdūr E.T.

- 964 Eriyen yüregimde yağ olsun
Tek çerağ-ı cemāli sağ olsun
- 965 Olsun āşüfte biñ benüm gibi cem‘
Bād-ı ğamdan söyünmesin ol şem‘
- 966 Tañ degül ger yanup kararsa gönüm
Ruḥı ayına ırmesün dütünüm
- 967 Nola tokunsa seng-i ğam hazefe
La‘l-i sîr-âb gitmesün telefe
- 968 Düşsün eflākden meh ü encüm
Āftāb olmasun cihāndan güm
- 969 Olsun od da kebāb biñ murgab
Olmasun tek dil-i hümā hün-âb
- 970 Dūd-ı āhım degül cihān içün
Odlara yandığım o cān içün
- 971 Baña andan haber vir ey ‘Anber
Tene cāndan haber vir ey ‘Anber
- 35b 972 Kanı ol tal‘at-ı cihān-efrüz
Yine virür mi dehre gün gibi süz
- 973 Söyle ol meh ne burca iyledi ‘azm
Dür gibi kanķı dürce iyledi ‘azm

966a degül ger: degüldür E

967b. sîr-âb: sîr-âbı E

974 Kādadur yār u nitedür hali
Baña tafsil eyle icmālî

Haber daden-i 'Anber be-pervâne ez şem'î cihan efrûz u
be-tal'at-ı cānāne *

975 Didî 'Anber kim iy tutuşmuş cān
Hoş-dem ol yār gül gibi handān

976 Kendi burcunda meh-şifat mesrūr
Gün gibi rūyî dehre virür nūr

Güft u gūy-ı 'Anber ü Pervâne*,

977 Gerçi irdi diline zerre keder
Mihrveş şimdi germ sohbet ider

978 Tutdı gerçi cihānı bād-ı fiten
Lik 'işretde şem' sağ u esen

979 Dil ü cānunda varsa zerrece t̄āb
Dem-i fırsātdur iyle 'azm-i şitāb

980 Çün işitdi bu müjdei ol zār
Kalmadı zerrece dilinde karar

* 'Anber'in Pervâne'ye cihānı aydınlatan şem'den ve sevgilinin güzelliğinden haber vermesi

* Pervâne ve 'Anber'in konuşması, başlıktan sonra:
Gerçi necmine ihtirāk irdi
Lik burcuna bi-mihāk irdi

Virdi kalbine gerçi 'ukde-i zenb
Yine kaşrında pūr şafavu tūrāb B.E.T

979b. fırsātdur

- 981 Cism ü cānına geldi kuvvet ü fer
İtdi ‘Anberle kūy-ı yāre sefer
- 982 Şādi ider cānı müjde-i dildār
Cisme kuvvet virür beşāret-i yār
- 983 ‘Āşıkun cānı rûz-ı vuşlatdur
‘Aşka bu hāl turfe haşletdür
- 984 Dāim eyler çü būy-ı vaşl meded
Tañ mıdur zinde olsa ‘āşık ebed
- 36a 985 Hāşıl itdünse Lāmi‘i dem-i aşk
Saña cismünde cân yeter ğam-ı ‘aşk
- 986 ‘Aşk durur ‘ayş-ı kâināta sebep
‘Aşkı şanma hemān hayāta sebep
- ‘Azm-kerden -i Pervāne ve ‘Anber be-kaşr-ı Şem‘i peri
peyker***
- 987 Yāre ‘azm eyle ey dil-i ğam-hvār
Ğam bucağında yiter olduñ zār
- 988 Tāyir-i ‘arş iken düşüp dāma
Sende neyler bu kayd ü hengāme
- 989 Gel gülistān-ı yāre dek gidelüm
Bezm gāh-ı nigāra dek gidelüm

983a. rûz: būy E.T hāl: hāli T.

* Pervāne ve ‘Anber’in Peri yüzlü Şem‘in sarayına
gitmeleri

- 990 Bunda çartınca şavm-ı gamdan cān
‘īd-i vaşlına anda ol kurban
- 991 Cāna nūr-ı ruḥın ğıdā eyle
Bezm-i vaşlında cān fedā eyle
- 992 Saña bu ḥākdan ne ğavgādur
Āşiyānuñ felekden a‘lādur
- 993 Eyle kudsīler ile pervāzı
Lā-mekān gülşeninde şehnāzı
- 994 ‘Adn gülzārı cilvegāhuñ iken
Sebze-i çerḥ ḥāk-i rāhuñ iken
- 995 Bāzveş şayd u tu‘me itmege āh
Ne içün çeşm-bend ola bu külāh
- 996 Server olmaz kişi gam-ı serle
‘Aşk işi başa varmaz efserle
- 997 İtme Cibrīlveş sakın ḥazeri
Yüri ol şem‘e yak bu bāl u peri
- 998 Tā ki dīdārdan bulup behre
Gün gibi nūr viresin dehre
- 36b 999 Kim ki cān virdi irdi cānāne
Nūr olur şem‘e yansa Pervāne

991b. Bezm: şem‘E.T

994b. ḥāk-i rāhuñ: ḥāk-sāruñ

997b. bu: -T

- 1000 'Akl şem'in uyar nolur tenden
Diñle Pervâne kışşasın benden
- 1001 Çünkü 'Anber'le hasta Pervâne
Cân atup irdi kūy-ı cānāne
- 1002 Gördi bir bārgāh-ı gerdūn-fer
Kūngūr-i 'arşa efseri hem-ser
- 1003 'Asmān gibi şahı pūr-revnāk
Mişlihā fī'l-bilādi lem-yuhlāk
- 1004 Hāki 'Anber güli 'abīr-i sirişt
Taşı yākūt cūyı reşk-i behişt
- 1005 Kubbesi şan sipihr-i jengārī
Reng-i erjeng ü resm-i simmarī
- 1006 Açsa pervāze mūrg-i piller per
Kalur evcīne irmeyüp muţtar
- 1007 Çerh u encūm mişālī taşı fanūs
Naşşunuñ zārı 'akl-ı Baţlamyus
- 1008 'Aks-i rūyından ol mehūñ revzen
Āftāb-ı duhā gibi rūşen
- 1009 Mihr ü māh idemezdi şöyle nazār

1001b. kūy: kasr E,T

1003b. Onun benzeri ülkelerde yaratılmadı

1007 Rāhdadur beste cānlar pūr-nūr
Sān temāşāda kalmış a'yen-ı hūr E,T.

Ebrden çeşm-bend ideydi meger

1010 Perdeler zār olup komuş yire rū
El götürmüş du'āyiçün bārū

1011 Zer kafes berle cümle manzaralar
Kurmuş idi nücūma dām-ı nazar

1012 Halkalar göz kulağ olup kapuda
Dest bir sīne eylemiş tapuda

1013 Şöyle yakmış ocakları gam odı
Göge boyanmış āhınuñ dūdı

1014 Yaksa bir cānı nār-ı 'aşk beli
Depesinden çıkar duhān-ı dili

1015 Kapular birbirine peyveste
Cümle tuti gibi kanat-beste

37a 1016 Halka-i bendiyle geçmek'çün āl
Sebz-reng idi cümle çerh mişāl

1017 Olmağ ıçün bu 'ayş u dem mestūr
Bāda yoğ idi bir nefes destūr

1018 Bildi Pervāne kim bu tāk-u revāk
Çüft dūrur āsmān-ı hūsn ile tāk

1018b. āsmān-ı hūsn: āsmān u hūsn E

1019 Kendü kendiye didi kim gözün aç
Buña perr-i melek olur mi'râc

1020 Nidisersin bu resme halla sen
Haste cân u şikeste bâlla sen

1021 Perrün olursa âhenin pergâr
Ola şanma bu kaşrı saña medâr

1022 Böyle diyüp derûndan eyledi âh
Âhı itdi felekler evcine râh

1023 Geh yüzün yire sürdi gayretten
Gâh özin câma urdı hayretten

1024 Gün gibi gezdi bâm u revzen u der
Bulmadı yol duhûle zerre kadar

1025 Ka'be-âyin hezâr kıldı tavâf
İrmedi nûra sa'yi oldu güzâf

Serd suret nümûden-i Kâfûr be-'Anber-i
Mehrûr berây Pervâne-i mehcûr *

1026 Böyle ikdâm iderken ol mehcûr
Çıkdı seyr ide nâ-gihân Kâfûr

1019a. kendiye: kendüye E,T

* Kâfûr'un terkölünmüş Pervâne için ipek giyinmiş
'Anber'e sert davranması

- 1027 Gördi Pervâne-i siyehkârı
Çigzinür bār-gāh-ı dildārı
- 37b. 1028 Pes idüp Anber-i edibe nigāh
Didi hışm ile ey kelīm-i siyāh
- 1029 Kande bulduñ bu düzd ü ayyārı
Mübrim ü müflis ü tama'kārı
- 1030 Geldügi yirde halkı 'aciz ider
Ne söz esler ne kovmağıla gider
- 1031 Halkı kendü gibi kılur bed-nām
Var dimāğunda illet-i sersām
- 1032 Bilmezem kim nesini almışsın
Böyle sevdā-yı hāma salmışsın
- 1033 Ey siyeh-rūy ü tire-dil kavvād
Senüñ irşāduñ iledür bu fesād
- 1034 Bu haram hürmetine kânı cevāb
Her gedā ide anda dakķū'l-bāb
- 1035 Bildügi'çün bu hālūñi dildār
Sürdi ol bezm-i hāşdan seni zār
- 1036 Çün yigitlik hevā-yı pür-dem dūr
Sanma bir bār-ı gām saña kemdür

1027a. Cigzinür: çigzinür idi E.

1031a. kılur: kılup T

1034- E

1037 Ben ki şeybimle nūr-ı ihlāsam
Bu harīm içre mahrem-i hāsam

1038 İşlerim her işi te'emmül ile
Bu harem 'ismetin tekeffül ile

1039 Bulmuşem kadr-i şeyble hurmet
Ne senün gibi 'aybla töhmet

1040 Tañ degül rüyuñ olsa māye-i ğam
Düzd ü şeb-rev şerikisin her dem

1041 Perdedār-ı fesādsın şek yok
Hindū-yı bed-nihādsın şek yok

1042 Ma'den-i ğuşşa vü kasāvetsin
Kāināt içre bī-ṭarāvetsin

38a 1043 Yok durur ṭal'atūñde nūr-ı hayā
Ne nihādūñde zerre deñlü şafā

1044 Dūd-ı miñnet gibi çü dem-keşsin
Dem-be-dem sen sezā-yı âteşsin

1045 Sen delīl olmaduñ ey bed-h^vāh
Kande kaşrı görürdi bu gümrāh

1046 Şahne düzd ile olıcağ hem-dem
Pür olur kişver içi mihnet ü ğam

1037b. harīm: harem E.T

1043b. şafā: ziyā

1047 Yüz karasın kazanmadur işüñ
Her dilenci vü düzddür işüñ

Pür-âteş şoden-i 'Anber-i miskîn ez-dem-serd-i kâfûr-ı
bi-temkîn ve o-ra cevâb-ı zehr-engîz dâden ve hitâb-ı
kahr-âmîz kerden *

1048 Kararup didi 'Anber ey Kâfûr
Beraşuñdan durur cihâne nefûr

1049 Tañ degül senden eylesem a'râz
Naḥs olur reml içinde şekl-i beyaz

1050 Dem-be-dem sözlerüñ özüñ gibi serd
Sende yok zerrece harâret-i derd

1051 Olmamışsın cihânda 'aşk ile yâr
'Âlemüñ 'aybın açmadur saña kâr

1052 Çünki olduñ cihânda maşdar-ı şeyb
Dün gün olsañ 'aceb mi mazhar-ı 'ayb

1053 Tal'atüñ çeşm-i mâhı hîre kılur
Sözlerüñ kalb-i çerḥi tîre kılur

1054 Dideñüñ şanmağıl beyâzını nûr
Hem beraşsın hem ekmeḥ ey Kâfûr

1055 Şubḥ-ı bi-mihrdür dilüñ cāvîd
Rişüñ itmüşsin âsyâda sefid

* Temkinsiz (Patavatsız) Kâfûr'ın soğuk davranışından zavallı 'Anber'in kızması ve ona zehir saçan cevap vermesi ve kahradıcı hitabı

38b. 1056 Pir-i bî-nûr puhte şalgımadur
Şûreti şeyb u fi'li balğamdur

1057 Pir kılmaz kişiyi müy-ı sefîd
Olmasa nûr-ı Hak dilünde bedîd

1058 Olsa peşm-i sefîd yüz boğça
Bir direm misk dūrūr hezār onca

1059 Şeyb rîşiyile geçmedin bahri
Dem-i kâviyle itmegil fahri

1060 Baħr-ı dāniş degildūr ol kefdūr
Kef-i şābun gibi müzahrefdūr

1061 Penbedūr cān kulağın itmiş ker
Berfdūr cismüñ eylemiş bî-fer

1062 Anuñ içün degülsin āsūde
Nemek-i cān-güdāzsın şuda

1063 Bu bürüdet saña cibillîdūr
Dem-i: serdūñ cihāne küllîdūr

1064 Yoksa nitdüm saña cihān içre
Hıfz-ı mihrüñden ayru cān içre

1065 Neñe bārî ziyānum irdi neñe
Nem görüp jeng irüşdi āyineñe

1056a. puhte: bahte H; Şûreti şeyb: şûret şeybi E.B

1058b. misk: müşk E,T.; onca; anca E.

1064a. yoksa: yohsa E

1066 Bu ğarib içün ise derd ü belāñ
‘Abeş ölçermiş âteşüñi hevāñ

1967 Şāhlar dergehinde ey bed-hvāh
‘Ayb olur mı gedāya şey-i lillāh

1068 Saltanatdur egerçi ‘izzet ü nāz
Şāh oldur ki ola bende-nüvāz

1069 Mihri gör irmiş iken eflāke
Yüz urur yine dāimā hāke

1670 Baña āsūdeligle eyleme ta‘n
Degülem āhir ebraş-ı pür la‘n

39a. 1071 Perde-sāzem cihānda dūdum ile
‘Ūd-veş ‘itr-sayem odum ile

1072 Beni zannetme şöyle muzlim-şeb
Mihri-i enver gibi benem eşheb

1073 Dehre virdiyse Hāk beyāzla fer
Eyledi hem sevādı nūr-ı başar

1074 Müntehādur siyāh rütbetde
Āb-ı hayvān konuldı zulmetde

1075 Rūz-ı pür-nūr egerçi hurremdür
Şeb-i miskin sevāda ‘azmdür

1070b. Ebraş: ebraş E,T

1072b. Mihr: şubh E.T

1074b. Āb-ı hayvān: çeşme-i cān B.E.T

1076 Dem-be-dem setr-i 'ayb durur işüm
Hâtif-i rāz ğayb durur işüm

39a Āhîr şoden-i münāzara-i 'Anber u Kāfūr der-ān
Şeb-i deycūr be-kudūm-ı pîr-i irşād-penāh hazret-i
Nūru'llāh*

1077 Çün cevābını 'Anber itdi tamām
Cān-ı Kāfūrı kıldı bî-ārām

1078 Oldı sîm-âbveş teni lerzân
Nice lerzân çü âteş-i suzân

1079 İstedi kim tutuşa 'Anber'le
Yaka cānını odlı sözlerle

1080 Nā-geh açıldı bāb-ı şark-ı felek
Toldı ğulğulle cümle mülk-i melek

1081 Gün gibi bir cemā'at itdi zuhūr
Her birinūñ cemāl ü kisveti nūr

1076b. ğayb durur: ğaybdur

* Hazret-i şeyh-i nūru'l-lāh E.T
Anber ve Kafur'un tartışmayı bitirmeleri mürşitlerin
sığınağı Nuru'llah hazretlerinin o karanlık gecede
gelmesi

1078b. çü:çün E.T

1079a. tutuşa: tutışa T. harekeli

1080b. ğulğulle: nūr ile T.

1081b. itdi: eyledi T

- 1082 Yâsemen gibi ak ʿimâmeleri
Nesterenvâri pâk cāmeleri
- 1083 Cümle rûşen zamir u ehl-i hüddâ
Kemer u tâc u taylasân u ridâ
- 1084 Cümlesinüñ delil ü bürhânı
Bir şalâbetlü pîr-i nûrânî
- 1085 Levh-i maḥfûz gibi talʿati pâk
ʿArşa dikmiş ʿasâsını bi-bâk
- 1086 Bahr-ı nûr içre cânı olmuş gün
Âstîninde sübhâ-yı encüm
- 1087 Nûrı feyyâz-ı sine-i ebrâr
Rûyı gün gibi kıble-i ebrâr
- 1088 Kutb-ı gerdûn merîd-i hayrânî
Heft seyyâre maḥv-ı seyrânî
- 1089 Görüp el-kıssa bunları Kâfûr
Havfiden oldu sâyeveş mestûr
- 1090 Cân atup vardı virdi Şemʿa ḥaber
Kıldılar sâz u cāmı zir ü zeber
- 1091 Kalmadı çehresinde Şemʿün fer
Eriyüp geçdi aḡladı demler

1082b. nesterenvari: nesteren gibi E.T

1087b. rûyı: rûzı B.El kıble-i ebrâr: kıble-i envâr E.T

1088a. merîd-i: merîd ü E.T

39b. 1092 İtdi 'Anber dahî o hâle nigāh
Kıldı bir gār kūşesini penāh

1093 Gördi Pervāne bî-ķarār oldı
Vardı 'Anberle yār-ı gār oldı

1094 Didi ey yār-ı cān beyān eyle
Bu nice kavmdür 'ayān eyle

1095 Kim tağıtdı bu cem'ı bir demde
Kıldı dem-beste Şem'ı bir demde

1096 Bozdı bu bezm-i 'ālem-efrūzı
Eyledi zār şem'ı dil-sūzı

1097 Bu nice mähdur cihān-efrūz
Tāl'ı sa'd vü kevkeb-i firūz

1098 Ne görüp bozdı bezmini dildār
Ne içün kıldı ehl-i şohbeti zār

1099 Didi 'Anber ki ey esır-i belā
İtdiler rüze vü nemāza şalā

1100 Hande itdi seher şükr kıl nüş
Yiter ol şām gibi sirke-fürüş

50a 1101 Şehd-kām ol ķarışdı ķandle şır
Şād-kām ol ki Hāk'dan irdi beşır

1093a. gördi cānı B.E

1101A. HAK'DAN İRDİ; HAK'KA YÜRİDİ e

1102 Bu gelen mürşīd-i ilāhīdür
Düşmen-i şöhet-i melāhīdür

1103 Gōñlīdür rāz-ı gaybden āgāh
Şeyh-ı devrān u adı Nūru'llāh

1104 Hızrdur makdemiyle zinde Mesīh
Hüsn-i Yūsuf gibi cemāli şabīh

1105 Kim ki 'arz itse derd ü hācet āña
Eyler ikbāl ü himmet ile reva

1106 Şeb-i hayretde görse bir güm-rāh
İder irşād-ı reh bi-'avni'llāh

1107 Sürh-rūdur demiyle seng-i Yemen
Nefesinden gūşāde misk-i Hoten

1108 Hācet ehlīne kıbledür rüyı
Gülşen-i kudsdan durur büyı

1109 Her kaçan açsa bāz-ı himmeti bāl
Kıplar encümle çerh-ı beyza mişāl

1110 Pāyi dāmāna çekse ser-ceybe
Düşürür seyri 'ālem-i gaybe

1103b. devrān u: devrāndur E.t

1105b. devā: reva T

1106b. bi-avni'llah: bi-avn-i ilāh T.Harekeli

1107B. GÜŞADE: GİRİFTE: T

1109a Her kaçan: her kaçan açsa E.T

1111 Sireti pāk ü himmeti a'lā
Dide-i cāna tal'ati meclā

1112 Dili miftāh-ı genc-i hikmetdür
Rūhı misbāh-ı künc-i 'iffetdür

1113 Mağaşın Şem'ün ol alupdur hem
Anuñ içün cemālidür hurrem

1114 Zikr-i hāqdan çün itdi kesb-i huzūr
Lā-cerem virdi oldu sure-i Nūr

50b 1115 Görmedik yok kerāmetini 'ayān
Var cihān içre çok çerāğı nihān

1116 İster iseñ huşul-ı fevz ü necāt
Düş ayağına 'arz kıl hācāt

1117 Himmet-i şeyhden olur çāre
Yohsa kalduñ cihānda āvāre

1118 Huftte bahtuñ uyandı mesrūr ol
Tāli'ün şem'i yandı pūr-nūr ol

1119 Devletün karşı geldi iclāl it
Kevkebün tāli' oldu ikbāl it

1120 Toğdı hurşid-i himmet aç göziñü
Gam dūni gitdi hāke sūr yüziñü

1114a. kesb: keşf E; lā-cerem virdi oldu sūre-i nūr;
virdi oldu anuñ çün sūre-i nūr H.

1118-E

Tazarru' numūden-i Pervāne-i miḥnet-penāh piş-i ḥazret-i şeyḥ Nūru'llāh*

1121 Bildi Pervāne kışşayı çü temām
Oldı şevk ile katı bī-ārām

1122 Teşne idi Fırāt'a irdi eli
Mürde idi ḥayāta irdi eli

1123 Çıkdı derd ile künc-i ḥalvetden
Döndi bir nice kez meserretten

1124 Kalmayup zerrece dilinde karar
Urdı yüz pāy-ı şeyḥe ağladı zār

1125 Didi bir derdmend-ı hasta dilem
Oda yanmış esir-i āb u gülem

1126 Cānımı aşk bende kılmışdur
Derd ü gam ser-figende kılmışdur

1127 Bī-murādem cihānda mürde gibi
Cānım oddur tenüm füsürde gibi

1128 Megesem gerçi himmetim ankā
Ne diriyem ne mürdeyem ḥakkā

* Miḥnet sığınacağı pervāne'nin Şeyḥ Nūru'llāh ḥazretlerinin önünde yalvarması

1122a eli; yolu T/ idi: iken

1125a. gülem: gilem T

1128b. mürdeyem: mürdeem T.

51a. 1129 'Aşk kıldı şu resme cânıma zūr
Bahrvār eşkim itdi kārımı şūr

1130 Tenüm oldu ğam ile pūr-evcā'
Geh teb ü gāh 'aşa gāh şada'

1131 Gice gündüz işimde hayranam
Vālih ü müstemend ü giryānem

51a. 1132 Derd-i yār itdi cânımı bi-tāb
Dil ü didemle ğark āteş ü āb

1133 Mihr-i dil şaldı cāna bir pertev
Kıldı ben zārı bedrken meh-nev

1134 Sīnemi gerçi t̄ābnāk itdi
Tāb-ı hicrān dili helāk itdi

1135 Bağladım yār-ı bī-vefāya gönül
Neler itdi bu mübtelāya gönül

1136 'Āşık idim cihānda envāra
Nazarım düşdi şem'-i nevvāra

1137 Bir dem içre tutuşdı hirmen-i cān
Eylemez baħr olup yaşum dermān

1138 Olmaz āhım āna çü kār itmek
Dilerim āna cān niğār itmek

1134b. Tab-ı hicran dili. dāğ-ı hicrī veli
E; dāğ-ı hicrān veli T

1138a. Āna: vişale: E.T.

1139 Yardan  aşıl eyley p lem a
isterim c nımı yakam  em a

1140 Bundan artu  ci h nda yok k mım
Terk-i c ndur bu yolda  r mım

1141 Hayret mden d r r bu s zler hem
Yohsa  ilm  nde nesne yok m bhem

1142 G n gibidir  g  nde arz u sem 
Sa a  y ined r kamu s m 

1143 Ge medin sırrı   nden  nlarsın
 er  i in  b u g lden  nlarsın

51b. 1144 Halka  apun da imtih n yokdur
Lu fa  atu nda imtin n yokdur

1145 Bu  apun n olan bel -senc 
Buldı   lemde genc b -renc 

1146 Mihn t  nd r kilid-i r ht-ı halk
Zillet  nd r mezid-i devlet-i halk

1147 A sa bir c nda d  -ı mihr n g l
Dem-i m  k ni bit r r s nb l

1148  ri en c mle ile l  fu ndur
C na her dem ves le l  fu ndur

1444b.  atu nda:  apu nda E

1148. -T

1149 Gicemi tañ mı eylesen̄ gündüz
Urdum uş sāye gibi hākūñe yüz

1150 Çün şifādur demūñ kamu derde
Kimse mahrum olur mı bu dūrde

1151 Dāmen-i lūtfuñ yapışdım berk
İtmezem pāre pāre kılsañ terk

1152 Şundi şabr āyağı elūñ beri vir
Hicr elünden yaqamı kırtarivir

1153 Gerçi ol serv ü hūsn ser-keşdür
Lāle gibi nihādı āteşdür

1154 Līk ben müstemende mā'ildür
Vaşla zālīm rakībi hāyıldür

1155 'Aşk elinden egerçi pūr-hālem
Şimdi Kāfūrdan durur nālem

1156 Fi'li dil-gīr ü kavlidür ki serd
Cānı bī-rahm u gön̄lidür bī-derd

1157 Cümle hāli tapuñ zāhirdür
Adı Kāfūr u kendi kāfirdür

1158 Nola rahm eyleyüp bu mehcūra
Bir işāret olunsa Kāfūra

1152a. Şundi: düşdi E.

1156b. cānı bī-rahm: cānı bi-mihr E.T

52a 1159 Ki ben āşufte-yi siyeh-kārı
Vālih ü 'āşık u kem-āzārı

1160 İtmesün bezm-i yārdan mahrūm
Şübhe yok cāndan olur emrüne mūm

1161 Tā ki dil-dāra cān nişār idem
İztırābı koyup karar idem

1162 Böyle diyüp yüzünü yire kodı
Şeyh öñünde bu midhati okudı

Gazel

1163 Gün gibi dehri tutdı şevket-i şeyh
Nūr virdi cihāne tal'at-i şeyh

1164 'Arş u kürsiden eyliyem güzeri
Yār olursa baña 'ināyet-i şeyh

1165 Zer-i kāmīl 'ayār olur bī-şek
Nazar itse bu hāke hazret-i şeyh

1166 Sidreveş pāy-ı 'arşa başum ire
Dest-girüm olursa himmet-i şeyh

1160a. bezm-i yārdan: yārdan bu dem; şübhe yok cāndan
olur: şübhesiz cāndan ola H

1161 idem: itsem E.T

1167 Tîh-i hayretde kaldı cân dirig
Reh-ber olmaz ise hidâyet-i şeyh

1168 Mûm idüp yâri nûr-ı vaşla irem
Ger zühûr ide nâr-ı gayret-i şeyh

1169 Rûşenâ-bahş olursa cân gözüne
Tañ mîdur hâk-i pâ-y-ı hürmet-i şeyh

Da'vet kerdên-i Şeyh Kâfûr-ı pür-nûr-râ ve şerh dâden-
i ahvâl-i 'aşk-ı mestûr-râ*

1170 Şeyh işitdikde hâlin ol zâruñ
Vâlih u 'âşık u giriftâruñ

1171 'Aşkını bildi güft-i gûyından
Sıdkını fehm kıldı rûyından

1172 Çehredür 'ârifûñ şuturlâbı
Hâl ü hatdûr fuşûl u ebvâbı

1173 Seyr-i noktayla her zamîri bulur
Şekl ü vaz'ıyle gaybe hükm kılur

1174 Nûr-ı Hâk ile halka nâzırdur
Gaib işler önünde hazırdu

1167a. dirig: 'âciz E.T

* Şeyh'in nurlu Kâfûr'u davet etmesi ve (şeyh'in) aşkın gizli hallerini açıklaması

1171A. güft- i: güft-u E.

1174- E

- 1175 Gördi Pervâne'nün o sîmâsın
Añladı ihtirāk u sevdâsın
- 1176 Kalmadı ihtiyâcı güftâra
Şekl-i bürhân duhan yiter yâre
- 1177 Diñledi sözlerin huşuşan heb
Dil ü cânına düşdi mihr ü şegab
- 1178 Da'vet itdi yanına Kâfûrı
Kodı ortaya râz-ı mestûrı
- 1179 Didi olmuş bu yâr-ı sâdıka hayf
Dermend ü garîb ü 'âşıkâ hayf
- 1180 Xankı 'âşık ki pāk tıynetdür
Ne mecâzî ki var hakîkatdür
- 1181 Nazar itdikce yâre 'âşık-ı zâr
Lâle vü gül görünse rûy u 'izâr
- 1181 Bilse zülfini sünbül-i pür-tâb
Çeşmini şansa nergis-i sır-âb
- 1183 Niçün aña nazarla ola melâm
Seyr-i gülzâra kimse dir mi harâm
- 1184 Olmayıncağ nazarda şehvet ü âz
Eylesün şun'ı Hakkâ çeşmini bâz

1175a. O; çü

1184a. olmayıncağ: olmayıcak; eylesün: eyleyüp E

1185 'Aşk aşhâbı mest olur dâim
Lâ-yehâfûne levmete'l-lâyim

1186 Felzemu'l-'aşka eyyühe'l-aḥbâb
Turuku'l-'aşki küllihâ âdâb

53a 1187 Tala'a'l-hüsnü'an-cemâli'llâh
Berku'l-'aşk'an-sehâb-i hevâh

1188 Nûrdur 'aşk itme himmet-i piç
Nûr iricek kalur mı zulmet hiç

1189 Nârdur 'aşk vü kalb-i 'aşık zer
Düşse zer oda kor mı cânda keder

1190 'Aşk hüsniyyeti çü cālibdür
Lâ-cerem nûr nûra t'ālibdür

1191 Āb u āyine oldu çehre-nümâ
Olduğıyçün dilinde nûr-ı şafâ

1192 'Aşkdur kâyinâta ser-māye
Şevk u zevk u hayâta ser-māye

1186 Ey dostlar aşka sarılın. Aşkın yollarının hepsi edeptir.

1187 Güzellik Allah'ın cemalinden doğmuştur. Aşk şimşeği
O (Cemali'llah) hava bulutlarındandır.

1187b. 'an: min E.T

1189a 'aşk vü: 'aşk E.T

1192b. Kınayanların kınamasından korkmazlar." Kur'ân-ı
Kerîm 5-54

53a 1193 Māye-i devlet-i ebeddür 'aşk
Pāye-i rif'at-ı hıreddür 'aşk

1194 'Aşkdur de'b-i bezm-i ehl-i kemāl
'Aşkdur kār u san'at-ı ebdāl

1195 Harekāt-ı sipihr ü seyr-i nücūm
Cümle 'aşk üzredür idin ma'lūm

1196 Gün gibi hūsn egerçi bāhir olur
Līk 'aşk ile kadri zāhir olur

1197 Lokmanuñ lezzetini kām bilür
Şehdi leb 'anberi meşām bilür

1198 Kāşif-i hūsn-ı 'aşk 'āşıkdur
Ol günşedür bu şubh-ı şādıkdur

1199 Mālik-i 'aşk h'āce-yi cāndur
Ger gedā ise dehre sultāndur

1200 Yok durur Hāk katında 'āşıkā red
Luṭf bābını kim kılur naña sed

1201 Nazar-ı pakdan niçün kaçılur
Kūhl-i hikmetle çeşm-ı cān açılur

1193b. hıreddür: ebeddür E

1194a de'b-i āb-ı E.T

1197a. lokmanuñ: ni'metüñ E, himmetüñ T

1200a. katında: yanında E.T

53b. 1202 'Aşk yolunda kim ki oldu hāk
Hāk-i pāyini kühl ider eflāk

1203 'Āşıkun çeşm-i pāki cān-bīndür
Şanma āyīne-i cihān-bīndür

1204 Şabrdan olsa tañ mı 'āşık dūr
İrse kibrite nār olur mı şabūr

1205 Şanma 'āşıkda şabra ola mecāl
Mūrī perrān-ı dehr ider per ü bāl

1206 Yūri kāfirlik itme ey Kāfūr
'Āşıkı Ka'be'sinden eyleme dūr

1207 Oldı 'ālemde mūcib-i islām
Zayfa kadrince eylemek ikrām

1208 Haşşa ol zayf kim hudāyī ola
Kişver-i 'aşk-ı reh-nümāyi ola

1209 Olmaya gönli bir 'alākaya bend
Küngür-i 'arşā atmış ola kemend

1210 Berk ura nūr-ı şıdk rüyından
Büy-ı 'aşk ire cāna hüyından

1202a. yolunda: rāhında E.T/ oldu: ola E

1205a. şabra ola. ola şabra E/ ola şabr u mecāl T

1207b. "İkramu zayfı vacibun" HadisMisafire ikram etmek vaciptir.

- 1211 Aña cân ile eyle ikbāli
Ol reh-i hidmetinde pā-māli
- 1212 Hāli olmazsa ger saña rūşen
Hüsn-i zann it fe-inne bađe'z-zann
- 1213 Bir hüner olsa biñ 'uyūbla ger
Ol hüner cânibine eyle nazār
- 1214 Geh olur āftāb rüz-efrūz
Rūşenā-yı fezā vü zülmet-i sūz
- 1215 Beñze luṭf ile ebr u bārāna
Fāiz ol şūre vü gülistāna
- 1216 Şoḥbet-i terbiyetle tıynet-i seng
Şimdi mey oldu la'l-i āteş-reng
- 54a. 1217 Kerem ü cūdı halk-ı rahmāndur
Cümle insān'abīd-i iḥsāndur
- 1218 İster, isen cihānda şıdk u şafā
Kāruñ olsun hemīşe mihr ü vefā
- 1219 Diñledi pend-i şeyḫi çün Kāfūr
İçi taş ser-ā-ser oldu nūr
- 1220 Didi sem'ān u tā'a ey şeh-i dīn
Nūrun itsūñ cihān gözün aydın

1221 Her ne emrũñ var ise ber-ser ü çeşm
Cürm-i şabıkdan ötrü eyleme hışm

1222 Döndi Pervānei bakup gördi
Eyleyüp 'özü yire yüz urdı

1223 Didi ey necm-i talī'ī ferrūh
Ve'y hümā-sāye vü hümāyun ruh

1224 Hāzır ol her kaçan ki bezm ide yār
Cānım üstine hizmetũñ ne ki var

54a 1225 Ya'ni şol gice ki ol gül-i sūrı
Menzil ide serāy-ı Kāfūrı

1226 Seni iltem o bezme bülbulveş
Görüp ol māhı cānuñ ola güneş

1227 Eyleyem mihrũñ ile göñlüni germ
Kılam āhen-dil ise cānını nerm

1228 Çün cemālinedn olasın pür-nūr
Cürmümi 'afv idersen olmaya dūr

1221a ser ü çeşm: serçeşm H

1222a döndi: tutdı E.

1225b. menzil: rüşen E

İntizār-keşiden-i Pervāne-i siyāh-rūz ve efsāne
güften-i vey der-firāk-ı cān-sūz *

1229 İntizār odı dege cān eridür
‘Āşıkun bağrını nihān eridür

1230 Vaşl-ı ümīd egerçi dil-keşdür
Cān-ı ‘uşşāka līk ateşdür

54b. 1231 Bir demi ‘ayn-ı ‘ākla biñ yıldur
Şabr-ı ‘aşk ile kātī müşkildür

1232 Līk hicr ursa cāna biñ kez let
Cümle ‘özrin diler dem-i vuşlat

1233 Kim ki hicr ile pūr-cerāhat olur
Merhem-i vaşl irince rāhat olur

1234 Gerçi deşt-i firāk olur pūr-hār
Āteş-i hār-sūz durur rūḥ-ı yār

1235 Vādi-i ‘aşka düşmeyen ne bilür
Sözümü bir kuru fesāne bilür

1236 Yoğ ise sende derd ü ğam nārı
Dinle Pervāne kıssasın bāri

* Kara bahtlı Pervane'nin hasretle beklemesi ve o can
yakan ayrılıkta onun efsane söylemesi

1232 -E

1233a. hicr ile: ‘aşk ile E

1234a. Firāk olur: firakdur

1235b. bilür: kılur E

1237 Olun efsāneden sūhān-efrūz
Virdi bu resme Şem' kışşaya sūz

1238 İtdi Kāfūr çünki 'ahde vifāk
Cān-ı Pervāne oldu pūr-ihrāk

1239 Tīre kıldı günin ümīd-i şeb
Tāb-ı rūziyle haşıl eyledi teb

1240 Kūdek-i zūre gibi turmadı dek
Cānı bir kılca kaldı ahşama dek

1241 Dūdı āhın göge boyadı firāk
İntizārıyla oldu tākati tāk

1242 Didi bu gün degül kıyāmetdür
Mihr od cldığı 'alāmetdür

1243 Bilmezem bu günün felek nesine
İtdi her sâ'atini elf sene

1244 Tāli' olmaz felekde bir kevkeb
Yire biñ zer döküldi havfle hep

1245 Gerçi yirinde çarhuñ eyvānı
Nazar-ı rūşen it velī kanı

1237a. olun: olan E

1239a. ümid-i ümid ile

1241a. göge boyadı: boyadı göge E

1242b. mihr: mihri T.

1244a. yire: yir H

55a 1246 Gürz-i mirrih u Rüstem-i eflāk
Ki bu dīv-i sepīdi ide helāk

1247 Şeb pelengin kim eyledi naḥcīr
Ki oldı şīr nehār-ı şahrā-gīr

1248 Bu nice rüz dil-fürüz ancak
Āteş-i mihri sīne-süz ancak

1249 Tal'ati yakdı cānım od gibi zār
Ve kinā Rabbenā 'azabe'n-nār

1250 Ger nehār ise kādādur leylī
K'itdi Mecnūn beni ğam-ı leylī

1251 Ya güneş miḥlanub durur ya felek
Ya 'amelden elini çekdi melek

1252 Ki bu rüz-ı firāka ğāyet yok
Miḥnet artup gider nihāyet yok

1253 Yüzi bu ğam günüün ola siyāh
Cān virem gibi kādre irmedin āh

1248a. mihri: mihr H

1249b. Rabbimiz bizi ateş azabından koru" Kur'ân-ı Kerîm,
2-201.

1251b. melek: felek

1252b. Miḥnet artup gider nihāyet yok: çekmege cevri-
yāri tākāt yok T

1254 Āh kim bir muhabbet eyler yok
Hālimiz şāh-ı dehre söyler yok

1255 Ki ne içün yasağ-ı şeh geçmez
Hükm-i kadr ü berāt-ı meh geçmez

1256 Āhir olur mı rûz-ı hicr ü firāk
Çerh-ı bed-mihre nice bir bu nifāk

1257 Gün degül cānıma dügündür bu
Dūd-ı āhımla kara gündür bu

1258 İtdi el-kışsa şeb irinceye dek
Āteşin nāleler ki yandı felek

Tertīb-i bezm-i şebāne-kerden-i Kāfūr bā-şem'-i bānū-yı
pür-nūr*

1259 Çün yine kaşr-ı çerh zeyn oldu
Şem'-ı encümle āsmān tıldı

55b. 1260 İtdi meh cāmını şarāb-ālūd
Çeşm-i hurşidi kıldı hvāb-ālūd

1261 Hüb-rūlarla mäh-ı bezm-efrūz
Oldı şahn-ı felekde meş'ale-süz

1254a. Āh kim bir: āh kim H

1255b. berāt-ı meh: berāt u meh H

1256a. Āhir olur mı: āhir olmaz mı E.T

1258b. nāleler ki: nālelerle E.T

* E'de boyayla kapatılmış

- 1262 Virmek için götürdi bezme ferî
Kursa- i meh küllîçe-i şekerî
- 1263 Şaçdı şol deñlû bezme nuql encüm
Âsmānuñ simātin eyledi güm
- 1264 İdüben bir tabak fevâkihi çîn
Bezme geldi niğâr için pervîn
- 1265 Dökdi bu havz-ı nukre gün içine
Gice seyyâre itdügin çîne
- 1266 Zühre aldı eline ‘ûdı girü
Başdı çerhuñ diline odı girü
- 1267 Şem‘-i bānū bu bezmi çün gördi
Terk idüp h‘âbı germ olup tırdı
- 1268 Tutdı âfâkı hüsnünün nûrı
Da‘vet itdi yanına kâfûrı
- 1269 Didi vir yine bezme bir zînet
Ki görüp ide âsmān haclet
- 1270 Var idi bir sarâyı Kâfûruñ
Şubh mânendi menba‘i nûruñ

1264a. Fevâkih: fevâkihi T
Kâfûr’un nurlu Şem‘-i bānū’yla gece meclisi
düzenlemesi

1265. E

1267b. h‘âbı: cānı E

1269a. zînet: şûret E.

1271 Kubbe- i tâcdârı Bağdâdî
Şuffe- i zer-nigârı şeddâdî

1272 Mâh gibi ruḥâmı nukre-i ḥâm
Şafḥa- ı cāmı mihrveş zer-fâm

1273 Seyr ü ḥayrân naḡş-ı dīvârı
Avlamış seyri mürğ-ı tayyârı

1274 Pîş-gâhı behiştveş gülzâr
‘Andelib anda nâle-keş gül-i zâr

56a. 1275 Şâḡ-ı bostânı burc-ı pür-âḡter
Nâr-ı ḡandânı dürc-ı pür-gevher

1276 Ḥavz-ı pür-cüşı kevserüñ reşki
Hasretünden dökerdi ḡür eşki

1277 Çeşmesi olsa idi ḡadire ‘ayân
Āb-ı ḡayvāndan el yur idi hemân

1278 Görse ol ḡavzı gündizin pür-âb
Güneş eylerdi kendüzin pür-tâb

56a 1279 Āb-ı rūy idi ṭal‘ati dehre
Ḳatre dimezdi şevketi bahre

1273a. seyr u: serv E.T; seyri: resmi T

1276a. düşı: cüşa E; ḡür: ḡür E.

1277b. hemân: revân E.T

1280 Hâşıl-ı kışsa ol gice Kâfūr
Virüp ol cāy-gāha gün gibi nūr

1281 Saldı etrāf-ı havza meh gibi raht
Kurdu āb üzre sîmden bir taht

1282 Nefs-i kâliçelerde naķş-ı bahār
Nat'-i eflāk pūr-nücūm idi zār

1283 Dökdi gevherler ol kadr-āba
İrdi şerm encūm-i cihān-tāba

1284 Bezme yük yük getürdi dür ü güher
Kande gelsün hisāba sîmle zer

1285 Ni'met esbābın ol kadar dökdi
Yir hamūl olmayup dizin çökdi

1286 Süfreler girdelerle pūr-zīver
Sīne-i hūr gibi nāzik ü ter

1287 Çerh-i pīrūze gibi çiniler
Mihr-i zerrin mişāli siniler

1288 Görse bağrın iderdi derdle hūn
H'vançe-i mihr ü süfre-i gerdūn

1280b. cāy-gāh: h'ab-gāh E

1282a Nefs-i kâliçelerde naķş-ı bahār: Naķş-ı kâliçelerdi
reşk-i bahār E.T.

1285b. dizin: yüzin E.T

1288a bağrın: yüzin E

- 1289 Rakş-ı āteşde mürğ-ı pervārī
Çehresin eylemişdi gül-nārī
- 56b. 1290 Mihr-perver şeker mürebbīler
Hasreti itmiş odı hākister
- 1291 Virse bezm içre pisteler buse
Ağzına sükker idi senbuse
- 1292 Sīm ü zer kāseler tolu cüllāb
Cümle pür-‘ūd u ‘itr-ı müşk ü gül-āb
- 1293 Şehd elinden şekerler ağılardı
Dille her yufka bağırı yağılardı
- 1294 Kaz yağın şerīde çalmağa od
Göz kızardup tururdu hūn-ālūd
- 56b. 1295 Dāneler itdi meclis ehlini dām
Zerdeye dikdi çeşmini bādām
- 1296 Bezmūñ urdı kebāb-ı biryānın
Turşular dökdi sāgarun kanın
- 1297 Gördi hınnālu barmağın çöregūñ
Yüregi dep dep oynadı böregūñ

1290a. mürebbīler: mürebbalar E.T

1292b. cümle pür-‘ud u ‘itr-ı müşk: cümle pür-‘itr-ı‘ud u müşk

1293a. ağılardı: kan ağılardı E; dil: deb H

1294a. şerīde:perīde E.

- 1298 Kāliyeyi sīr ü sirke itdi ḥarāb
Ördegi odlara çevirdi kebāb
- 1299 Darba düzdi herise çün işin
Yoldı peşmīne işidüp rīşin
- 1300 Gördi buğra kütükle geldi anı
Rīşine güldi toğrayup soğanı
- 1301 Dökdügünce şeker börek müştī
Akceyile başar ser-engüşti
- 1302 Bāğ-ı ḥüsne semen mi berk-i gülāc
Būlbūl inler firākı ile gül āc
- 1303 Gösterüp tal‘atı ol peri peyker
Teni pālūde cān virüp düter
- 1304 Şehdden ḥāşıl eyleyüp behre
Habeşīler olur türüş çehre
- 57a 1305 Tatlıdur bal u anmağıl yağı
Oldı ḥalvāya cümle kan yağı
- 1306 Toldı envā‘-ı meyveyile şimāt
Çerḥ-ı pūr-necme döndi rūy-ı bisāt
- 1307 Mütbi‘i yük yük idi her mezenūñ
Lezzetin kim añardı ḥarbuzenūñ

1299a işin: işini E; rişin: rişini E.

1304a eyleyüp: itmeyüp E.T

1305b. cümle kan: her biri T

1308 Başum üstündedür diyüp yirün
Ağzına bal çaldı incirün

1309 Rüy-ı 'âşık mişâli zerd-âlû
Leb-i ma'sûkvâr şeft-âlû

1310 Zenah-ı yâre beñzeyüp nârenc
Berk-i pirüzelerdi gevher-senc

1311 Ruḥ-ı yârem didikce her alma
Dil-i 'âşık olurdu pür ayva

1212 Yutmağın dâne dâne la'l-i enâr
Gül-'izâr idi lâleveş her bâr

1313 seyr iden naẓm-ı silk-i engüri
Hâke şaymazdı dürr-i menşûrî

1314 Bağlanup deste deste sünbüller
Harman olmuşdı kırmızı güller

1315 Bezm-i mânend-i çerḥ-i pür-aḥter
Deyr-i ateşkedeydi pür-âzer

1312a. Yutmağın: yudmağın, la'l: la'li E

1315 E, b pür âzeri dūd âver T
Deheninden benefşe gösterüp od
E'de Olmuş idi cemâli dūd-âlūd

Nergis almazdı 'âlemi gözine
Kimse bakmaz idi sîm ü zer yüzine

Meclis içre mişal-i rüy-ı çemen
Pây-mâl idi her tarâfda çemen

1316 Hâk-i rāhıydi nakdi bustānuñ
Kim bakardı yüzine reyhānuñ

1317 Mâ-ḥaşal kıldı cümle tezyîni
Ki görüp cennet itdi taḥsîni

1318 Yakdı müşk ü tütüzdi 'Anberler
Çerḥ urup devr kıldı micmerler

1319 Geldi sāgarlar ile bādiyeler
K'ābveş ḥidmetinde bād yeler

57b 1320 Bāğa şankim şaçıldı berk-i semen
Yā gül ü nergis ile tıldı çemen

1321 Māh-rūlar dizildi her ṭarafa
Kimse bakmazdı mihr-i pūr-şerefe

1322 Her birinüñ cemāli pāre-i nūr
'Anber'in ṭurrası şeb-i deycūr

1323 'Arızı berk-i gül gibi la'lı
Zülf-i āteşde kızdurur nā'li

1324 Zer ayāğı elinde sākinüñ
Egmeñüz sāk-ı sîmi sākinüñ

1325 Her birinün yüzi gül-i sîr-āb
Nergis-i mesti pūr-girişme-i ḥvāb

1320'den sonra
Bâṭın ehli gibi şürāhiler
'Ālem-i ma'niden virirdi ḥaber E.T

1325a yüzi: rūḥı: E.T

1326 Meh-şifat rakş urınca şen güller
Dönse dāmenleri açar güller

1327 Her birinūñ 'izārı nūr-ı şabāh
Şeb-i vuşlatda meh gibi mişbāh

1328 Oldı meclis nigār-hane-i çīn
Görse hayrān kalurdı hūru'l-'īn

1329 Yine bülbul gibi muğannīler
Cān virür itseler tegannīler

1330 Kılısalar nağme çerh ider āhenk
Uşadup zühre çengini ola denk

1331 İdemez kimse vaşfını ol cem'ūñ
Diyelüm bezme geldügin şem'ūñ

1332 Lāmi'ī қо letāfet ancağ ola
Zürefāya ziyāfet ancağ ola

1333 Muntaẓırdur vişāle Pervāne
Nice bir firķat oduna yāne

1334 Eyle luţf it kudūm-i şem'i beyān
Ġark-ı nūr ola tā serāçe-i cān

58a Germiyyet-i bezm-i Şem'i 'âlem-efrûz ve cem'iyyet-i
meh-rüyân-ı cihân-sûz *

1335 Virdi Kâfûr çünkü meclise fer
Geldi Şem'i nigāra itdi haber

1336 'İşveyile o gonçe-i gannāc
Geldi başına urdı cevheri tāt

1337 Havz-ı dil-cūya dek o serv-i revān
Oldı Kâfûr ile revāne hemān

1338 Eyleyüp şad hezār 'izzet ile nāz
Geçüp oturdı tahta Şem'i tırāz

1339 Ruh-ı peymāne kana yundı revān
Kaşır içi gülistāna döndi hemān

1340 Māha şebden şacı zere kıldı
Nāfe-i müşk pür-küre kıldı

1341 Görüp ol māhı geldiler vecde
Kıldı baş baş sūrahiler secde

* -E; Ālemi aydınlatan Şem'in meclisinin sıcaklığı
(güzelliği) ve cihānı yakan ay yüzlülerin
toplantısı

1335a. İtdi: virdi E

1336b. geldi başına urdı cevheri tac: gül gibi geldi urdı
başına tac E.T

1337b. Hemān: devān E

1338b. geçüp oturdı tahta: tahta geçdi oturdı E.T

1340b. müşk: müşki E

- 1342 Ayag üstine tırdı sākīler
Kavşurup el baş urdı sākīler
- 1343 Açdı hānendeler du‘āya dehān
Düzdi güyendeler senāya terān
- 1344 Def yüzün yire sürdi inledi çeng
Eyledi medhe ‘ūd u çeng āheng
- 1345 Çekdiler yine mürġvār nevā
Ehl-i rakṣuñ derūnı tıldı hevā
- 1346 Rakş urup lu‘betān-ı hūr-sirişt
Kıldılar şahn-ı bezmi bāġ-ı behişt
- 1347 Çeşm-i sākī vü cām-ı hoş-güvār
‘Aklı mest itdi yine cānı humār
- 1348 Āhlar çerhı dikdiler oġa
Naġralar çıkdı yine ‘ayyūka
- 58b 1349 Germ olup bu sürūda bülbüller
İtdiler perde perde ġulġuleler
- 1350 Cūş-ı nūşiyle ġümledi eflāk
Hāy u hūyiyle tıldı hitṭa- i hāk

1343a. açdı: acdı H

1344b. ‘ūd u çeng: ‘ūd u ney E, ‘ūd u nāy T

1347a. hoş-güvār: nūş-güvār E. T

- 1351 Gül gibi çāk idüp girībānlar
Baş şalup serv gibi hayrānlar
- 1352 Birbirin başlayupdur āgūşa
Geldiler büse-i şeker-nūşa
- 1353 Giderek başdan aşdı seyl-i şarāb
Hāne-i ‘aql u cānı kıldı harāb
- 1354 Sīneler od olup tutuşdı yine
Mestler birbirine düşdi yine
- 1355 Başladılar ta‘arruz u cenge
Defe güller benefşeler çenge
- 1356 Ayağ üstine geldiler dahle
‘Udlar serve nāyler naħle
- 1357 Geh toluşdı çemenle sūnbül-i ter
Gāh ulaşdı semenle ‘abherler
- 1358 Gāh emişdi karışdı şehd ü gül-āb
Gāh öpüşdi kucuşdı cām u şerāb
- 1359 Gāh ezildi görüp gül-ābı kand
Geçdiler gāh tenk şekkere bend

1351a. girībānlar: girībān ol; hayrānlar: hayrān ol E

1357 -E, sūnbil-i ter; sunbüller

1358a. Gül-āb: cüllāb H, Mısralar yer değşitirmiş E ve
T'de

1360 Depdiler hāke çehresini zerūñ
Kellesini tağıtdılar şekerūñ

1361 Ezdiler bağrını tutup şehdi
Kıldılar cāmı sürmege cehdi

1362 Pes bu esnāda Şem'dān nā-gāh
Micmer-i hoşkabāza itdi nigāh

1363 Gördi bir resme micmer olmuş mest
Māh tal'atler ile oynar dest

59a. 1364 Dūd-ı müşkīnle perde-sāz olmuş
Çerh-ı girdār mihre bāz olmuş

1365 Felegūñ gösterüp oyunlarını
Ehl-i bezmūñ arar koyınlarını

59a 1366 Dāmenin her perīnūñ idüp çāk
Hāk-i pāyine yüz sürür bī-bāk

1367 Şevk ucından dönüp dönüp her dem
Yiñilür mi tutup tutup muhkem

1368 Yuvalanup kılur temelluqlar
Zülfi müşkīnlere te'alluqlar

1369 Göricek Şem'dān bu hāli hemān
Cānı āteş tolup uzatdı zebān

1360a. Depdiler: depeler E

1366a. Perinūñ: birinūñ E

1369b. tolup: tutup

Zebān-derāz-kerden-i Şem'dān ber-küstāhī-i Micmer-i
ser-gerdān*

1370 Didi ey micmer-i fūrū-māye
Gūy-ı ser-keşte çerh-ı bi-pāye

1371 Mihre-i çerh-bāz u hāk-endūd
Mihre-i şebrenğ ü mäh-ı dūd-ālūd

1372 Edeb ü 'ār gözlemezsın hiç
Eylemezsın urup kovup ser-i piç

1373 Şüh-çeşm olduñuñcün ey küstāh
Tır-i ğam kıldı sīneñi sūrāh

1374 Sen ki bir Hindū-yı siy h rūsın
Şöyle beñzer demüñle cādūsın

1375 Pür iken şeb gibi dilüñde kayğū
Hem-dem-i yārsın nedendür bu

1376 Gün gibi her nefes dilüñ mesrūr
Çeşm-i cānuñda zerre yokdur nūr

1377 Dūduñı kıldı nār-ı ğam çevgān
Olduñ uş gūy gibi sergerdān

59b 1378 Çalgūsuz bezme girüp oynarsın
Jīve bardağı gibi kaynarsın

* Şaşkın Micmer'in küstahlığı üzerine Şem'dān'ın sözü
uzatması

1379 Dürr-i gevherle şanma dürcüñ pür
Kumbaruñ âteş ile tobtoludur

1380 Başıñı hâkden götürmezsin
Bellü bir yirde hiç oturmazsın

1381 Bezm-i 'alemde ben ki serdârem
Bende-i pây-ı taht-ı dildârem

1382 Husrevem ehl-i bezm haylimdür
Mîzbānum cihān tufeylimdür

1383 Şādiyem dilde şu'leyem gözde
Enverīyem senāyīyem sözde

1384 Kāmetüm huḍr u serve hem-serdür
Rūyım āyīne-i sikenderdür

1385 Āhterem mihr u t'ālī'im cevzā
Dest-i kadrimde ḥūt-ı gevherzā

1386 Zühre-i bezm ü şöhre-i şehrem
Kaimü'l-leyl ü sāimu'd-dehrem

1387 Tācdārem cihānda gevherdār
Zülfikārum bilümde Haydarvār

1388 Fülk-ı sebz-naṭ'-ı bezmümdür
Mihr-i pür-tāb tīg-ı rezmümdür

1381b. dil-dārem: ser-dārem T

1387a. gevherdar: gevhervar 'E .1387'den sonra
Beni şanma senüñ gibi ḥākem
Māhveş taht-ı Cem'de Dāḥḥākem E.T

1389 Ben ayāğ üzre zār olam her-bār
 Seni hem-dest-i bezm-i hāş ide yār

1390 Hallolur mı yürekde bu 'uğde
 Olasın sen koyunda koltukda

1391 Üstüne açup ol hümā per ü bāl
 Zir-i dāmen yüride beyza mişāl

1392 Harc idem ben yolında sīm ile zer
 Bir avuç toprağ ile sindür ber

1393 Baş uram ben felek gibi tahta
 İresin sen güneş gibi bahta

1394 Oldı bu hālün ile cānum saht
 Didüñ er Hāk ya taht ola ya baht

Cevāb-ı Micmer-i dil-fürüz be-Şem'dān-ı Pür-süz *

1395 Şem'dān çün cevābın itdi tamām
 Micmer'üñ yakdı bağrını o kelām

1396 Dil ü cānı tutuşdı od oldı
 Dem-i pür-sūziyle 'ūd oldı

1390b. olasın: olasın sen E.T

1391b. yüride: yir ide E.T

1392a. İdem: İdüp E

1394a. hālün ile: hāletüne B

* Gönül ferāhlandıran Micmer'in dertli Şem'dan'a cevābı

1397 Didi ey Şem'dān-ı gerden-keş
Sen ki âteş zebānsın ejderveş

1398 Tañ degül bezme zehrler şaçsañ
Dem-i tiryākümi görüp kaçsañ

1399 Sikke şüret ni'ām-ı sersin sen
Turfe mürğ özge cānaversin sen

40a 1400 Müşt kahriyle sel'a vü t̃ā'ūn
Boğazuñ dökmüş ey füsürde derūn

1401 Geçünüp pehlevān-ı rüyīn-ten
Bir'amūd oynadup yürürsin sen

1402 Fer komamış fütür beñzüñde
Kalmış engüşt-i hayret ağzında

1403 Nūr yokdur dilüñde iy bī-'ār
Anuñ içün başuñda yanar nār

1404 Her dem olsañ 'aceb mi hūn-efşān
Gam okına serüñ kabağ-ı nişān

1405 Benim āhir naẓar kıl āfāka
Bezm-gāh-ı cihān nüh-taqa

1406 Table-i 'ūd ü nāfe-i Tatar
Hoḳka-i misk dürc-i 'anber-bār

40b 1407 Zevḳ-bahşem demümle rüh-āsā
Nefes-i rahmetüm dem-i 'īsā

- 1408 'Ūd-ı dem-keş gibi ciger sūzem
Māh-ı aḥterleyin dil-efrūzam
- 1409 Gāh nārenc-i bezmem vü geh enār
Dūd-ı hoş-büyem ü mu'aṭṭar-nār
- 1410 Kevkeb-i sa'd ü burc-ı münkalibem
Kalb-i ser-keşte rûh-ı muṭṭaribem
- 1411 Cān dimāğın tāzeler būyum
Dūd-ı müşkîn yenümde her mūyum
- 1412 Gūy-ı çerhem dilim pür āḥterdür
Şavlecānum meh olsa derḥordur
- 1413 Çün söyünmez yürekteki odım
Gice gündüz düter ṭurur dūdım
- 1414 Mihrim ol māh-rūya cāndandur
Aḥterim ihtirākı andandur
- 1415 Mankalem şandal ile 'ūd odunum
Zevrakam misk-i bādbān dūtünüm
- 1416 Baña meyl itse ṭañ mı her meh-rū
Armağandur ḥabībe destim bū

1408a. dem-keş: miskîn E

1411b. müşkîn: miskîn E

1416a. mahrem: hem-dem E.T

Ḥokḫa-baz olmağın semen-berler
Maḥremi kendülerde gizlerler

1417 Maḥrem oldıkça yāre ben maḥrūr
Sen günümnden yanarsañ olmaya dūr

'Arze-kerden-i Kāfūr be-Şem'-i nevvār hāl-zār-ı
pervāne-i taleb-kār*

1418 Şem'dān çün cevābını aldı
Zār u hayrān u deng olup kaldı

1419 Bildi ḥaşmın ḥarīf-i 'ālemdür
Didi āsūde ol geh epsemdür

1420 Baḫmağıl ḥaşma ḥör 'āḫil iseñ
Tutma nokşan ḥalka kāmīl iseñ

41a. 1421 Sūsen-āyīn zebānuñ itme dırāz
Gonce gibi dehānuñ itme firāz

1422 Pes dilün kesdi lağa bozdı sözün
Rezmi terk itdi bezme tutdı yüzün

1423 Yine muṭrıblar itdiler āheng
Yine feryāda başladı ney ü çeng

1424 Yine meh-rūlar oldılar raḫḫas
Yine sāḫīler itdi şohbet-i ḥās

1425 Cāna urdıkça 'ūdlar āteş
Şem'-i ḥāndān olurdı gül gibi ḥōş

* Kāfur'un aşık (istekli) Pervāne'nin perişan halini
nurlu Şem'e anlatması

1426 Bezmi itdikçe sâzlar pür-sûz
Ol meh-i hüsn olurdu bezm-efrûz

1427 Gördi Kâfûr kerem-i dildârı
Âñdı Pervâne-i talebkârı

1428 Didi bir nice gicedür ey mâh
Bir civândur mülâzim-i dergâh

1429 Gelüp işikte yüz sürer tozuña
Bir nazardur muradı gün yüzüne

1430 Sâyeveş zâhiri naḥîf ü za'if
Gün gibi bâtını zarif ü laṭîf

41a 1431 'Aşka kuldur mürîd-i şeyḥ-i vefâ
Mevlevîdür işi semâ'vü şafâ

1432 Şüreti nev-civân u sîreti pîr
Hâtırı rûşen ü zamîri münîr

1433 Çekmiş âfâk içinde gurbetler
Hâşıl itmiş Hâk ile kurbetler

1434 Kâni' vü gûşe-gîr ü ehl-i huzûr
Tâlib-i zevk u şevk u 'âşık-ı nûr

1435 Gün yüzün pertevünden almış râz
Zerre şan mihrün eylemiş ser-bâz

1430a. naḥîf ü za'if: za'if ü naḥîf E

1432b. Hâtırı: zâhiri E

41b 1436 Yımez içmez uyumaz eyler āh
Bezm-i şehden murādı şey'u'llāh

1437 Gülererek didi Şem'-i cān-efrüz
Gelsün olmak dilerse haşıl-ı sūz

1438 Kim kaçar pāk-bāz 'āşıkdan
Mihir tal'atlü şubh-ı şādıktan

1439 Lîk havfım budur ki şevkım odı
Yağa külli o zār-ı pūr-düdü

1440 Gelsün itmezse yanıma hāzeri
Tal'at-i cāna eylesün nazarı

Beşāret-i vişāl-dāden-i kāfūr be-Pervāne-i mehcūr-ı
bī-nūr*

1441 Aldı ruḥṣat çü Şem'den Kāfūr
'Azm-i pervāne eyledi mesrūr

1442 Arayup buldı ol dil-figārı
Bir 'anā kuşesinde pūr-zārı

1443 Cāna gelmiş firāk u ḥasretle
Vird idinmiş bu şi'ri ḥayretle

1437b. haşıl-ı sūz: 'aşık-ı sūz

1439b. zār: yār T

* Kāfur'un ışıktan mahrum, terkedilmiş Pervāne'ye
buluşma müjdesini vermesi

Gazel *

1444 Āh kim çıkdı intizār̄la cān
Rūz-ı hicrāna yoğmış pāyān

1445 Ola kim bir nefes görem yāri
Ey gönül ivme şabr kıl ey cān

1446 Ḥasretinden o serv-i lāle ruḥuñ
Ḡonceveş ḡamla tōldı baḡrım kān

1447 Nergis-i zār gibi ol gül içün
Kaldı yollarda çeşm-i cān nigerān

1448 Umarım 'id-i vaşla irüp idem
Kaşı yasına canımı kurbān

42a 1449 Buldı 'ömr-i ebed kim itdi ise
Zülfi ser-rīştesine cān-efşān

1450 Bī-dilem bī-mecāl ü bī-şabrem
'Āşıkam bī-karār u ser-kerden

Beşāret-dāden-i Kāfūr be-Pervāne-i Mehcur *

1451 Didi Kāfūr ey esir-i belā
Ferah ol kim vişāle oldu şalā

* Gazel: Gazel-i Ter-engiz vü şi'r-i dilaviz B

1446b. ḡamla: cümle E

1450 Mesnevi başlığı E'de T'de başlık yok

* Kāfūr'un terkedilmiş (garip) Pervāne'ye müjde vermesi

- 1452 Geldi ğam şeşderine naķş-ı ğüşād
Yūri zār olma eyle ğönlüñi şād
- 42a 1453 Eyledim yāre ħālūñi ıakrīr
Āh u derd u melālūñi ıakrīr
- 1454 İştıyāķuñ odiyla yakdım anı
Ġörmege kılca kaldı cānı seni
- 1455 Yiter itdūñ fiġānı tūr gidelūm
Bezm-i ħandān-i yāre ‘azm idelūm
- 1456 Pes o ğamġini şād idüp bu beyān
Kuvvet irdi tenine cānına cān
- 1457 Bir iki raķş urup revān oldu
İrişüp ķadre kāmran oldu
- 1458 Bezm-i ħūrīye ol ferişte nihād
İrdi Kāfūr-ı ğam-ġüsārıla şād
- 1459 Karşudan ħün nigāra kıldı nażar
Urdı raķş eyleyüp mu‘allaķlar
- 1460 Didi Kāfūr aña ki ey ser-bāz
‘Aķluñı cem‘ kıl ki Şem‘-i tırāz
- 1461 Saña rūşen nażarla nāżirdūr
Vāķıf-ı rāz u kāşif-ı sırdur

1452a şeşder: şeşter H; ğöñliñi: ğöñli H,T

1459a. kıldı: itdi E.T.

1462 Yüri hidmet yüzini toprağa sür
Hāk-i pâyine buse vir baş ur

42b. 1463 Meclis-i şehir-yār durur hāzer it
Tal 'atine uğrılaysın nazar it

1464 Issı yüz gösterürse aldanma
Zülfi bendine sakın avlanma

1465 'Aşk egerçi saña mu'allimdür
Lîk devr-i zamâne zâlimdür

1466 Eyleyüp ehl-i bezm düşmenlik
İdeler sen garibe rehzenlik

1467 Diñledi çün uyandı Pervâne
Hayret odına yandı Pervâne

1468 Āh idüp didi kanı şabr u karar
Aldı benden beni tecelli-i yār

1469 Nideyin kim taḥammül elde degül
Kıldı 'aqlıyle dil 'amelde degül

1470 Hayret ü derd ü gamla vâlih ü zār
Yürüdi bir iki kadem nâ-çār

1471 Baş urup yiddi yirde dildāre
Kendüzin cem' kıldı bir pāre

- 1472 Dirdi 'aqlın egerçi gayretle
Dögdı başını dest-i hasretle
- 1473 Geçdi şaff-ı ni'âle kıldı karar
Görüben oldu ol degül gibi yâr
- 1474 Derdini bildi dūd-ı âhından
Edebin añladı nigâhından
- 1475 Giderek oldu göñli mihrle germ
Şevk-ı pervâne itdi cānını nerm
- 1476 Pāy-i tahtımda eyleñüz didi yir
Tâ ki sâyemde hoş geçe bu faķır
- 1477 Çünki pervâne böyle yüz buldı
Bir iken cānda mehri yüz oldu
- 43a 1478 Bilmedi hayret ile nidesini
Sürdi pāy-ı nigāra dīdesini
- 1479 Nergisini pūr itdi jāle ile
Serv ayağın tonatdı lāle ile
- 1480 Didi ser-mūze hoşdur olmak al
Naķş-ı hınnāya dal olur pūr-hāl

1472b. hasretle: hayretle E.T

1475 germ, nerm: nerm, germ E.T
Gül gibi geldi virdi meclise fer
Āşnālık yüzünden itdi nażar E,T

- 1481 Döndi taht ayagına sürdi yüzün
Kodı başını yire urdı yüzün
- 1482 Nā-gihān tarfı havza itdi nigāh
Āb içinde tecelli itdi o māh
- 1483 Gördi olmuş belā bir iken iki
Didi ben zāra bu dahī neyeki
- 1484 Gözüm açmışken uyhudan bahtum
Şuya şaldı sirişk-i gam rahtum
- 1485 Nice şu böyle yakmaz ādemi od
Beñzer āhımla tutdı 'ālemi od
- 1486 Lîk perhîze kanı cānda mecāl
Kaplamişdur cihānı nūr-ı cemāl
- 1487 'Ālem olmuş cemālî āyinesi
Nesi var 'āşıkun arāda nesi
- 1488 Şanma dehri pūr āb-ı āteşdür
'Aks-i dīdār-ı yār mehveşdür
- 1489 Derd ü gam baña kendü odumdur
Perde ol nūra bu vücūdumdur

1481a. sürdi, urdı: urdı, sürdi E.T

1482b. itdi: kıldı E.T

1484a. gözüm: gözin E.T.

1485 od: dūd E.T; 1485-1490'dan sonra yazılmış E'de

- 1490 Yanmadın oda şanma küllî ten
Çeşm-i pür-dūd-ı cān ola rūşen
- 1491 Böyle didi vü tōldı 'aşkla tāb
Sīne pür-ihtirāk u dīde pür-āb
- 1492 Mehr-i dildāra germ olup tūrdu
Meh gibi meclis içre çerh urdu
- 43b. 1493 Şevkle yavu kıldı kendüzini
Tutdu dildār yaña yüzini
- 1494 Didi ey şehir-yār-ı hüsn ü cemāl
Bu tecelliye kimde ola mecāl
- 1495 Tur-ı 'aşkuñda çağırup lebbeyk
Hayretümden dirim ki unzur ileyk
- 1496 Vādi-yi Eymen oldu baña bu bezm
Bilmeyüp nūr u nārı itdim 'azm
- 1497 Her nefes cān kılurdu bu hevesi
İrişüp hāşıl ide bir kabesi

1490a yanmadın: yakmadın E,T

1491'den önce:

Āh Kim t̄ālî'mde āb-ı revān
Oldı āteş mişāl āfet-i cān

Cān gözi gerçi rūşenā buldı
Baħr-i āteşle āşinā oldı

Çünkü bu şudan itmedim perhiz
Yoksa canum yūridür āteş-i tīz E,

1493b. Tutdu: döndi T

1496b. Nūr u nārı: nār u nūrı E.T

1498 İrdim uş hayret aldı ard u öñüm
İktibas itmedin tağıtdum öñüm

1499 Şol tecelli ki aña doymaya tağ
Zerre andan ne deñlü yağa çerāğ

1500 Vaşl-ı gül ister iseñ ey bülbul
Yanuben oda eyle cismüñi gül

1501 Şevkle yanup istedi ki hemîn
Düşeyin yârũñ üstüne varayın

1502 Her yañadan uzatdılar aña dest
Komadılar murāda ire o mest

1503 İtmiş iken hevāya pervāzı
Hāke düşürdiler o şebāzı

1504 Ya'ni ol zāra ma'il oldılar
Vaşl-ı dil-dāra hāyil odılar

1505 Dāhi bed-ter o bi-dil ü zārı
İtdiler derd u gam giriftārı

1506 Urdı miskîn bu derdle yire rû
Cânını aldı hayret u kaygu

1498a ard u öñüm: ardum öñüm E.T. irdim: irdi E

1501a hemîn: hemân E.T; düşeyin: düşüben E.T varayın:
vire cân E.T

1502b. didesi: dideler E.T

1507 Döğdi geh sinesini geh başın
Seyl-i hūn itdi dīdesi yaşın

44a 1508 Çünki itdi nigār o hāle nażar
Hātırı ğamdan oldı zīr ü zeber

1509 Meclis ehline virdi destūri
İstedi k'ide bezm-i mestūri

1510 Turdı 'azm itdi ħalvetine revān
'Anber'i kōdı anlaruñla hemān

1511 Cümlesi olmuş idi mest ü ħarāb
Gözlerin almış idi 'işve-i h'āb

1512 Her biri düşdi kaldı bir yirde
Kimi bī-hūş u kimi efsürde

1513 Böyledür kār-ı dünyā-yı fānī
Sūr-ı cem'ü ğam u perīşānı

1514 Serd ü dil-gir olsa tañ mı bu yir
Yirüñ istemedin saña tur dir

1515 Şohbetinüñ çün oldı āhiri bet
Añlağıl inqıtā'ını müs̱bet

1516 Germ olup bir kadeh içürse şarāb
Bil komaz itmeyince mest ü ħarāb

1517 Şāķi-i devr şanma koya seni
Yıkar āhir tutup toluya seni

1518 Merd iseñ almağıl elinden ayak
Başuñ üstine indürür seni çaķ

Bezm-efrūhten-i Şem^l-i lāle-had der-tāb-hāne-i hāşş-ı
hod ve muhavere-i pervāne-i pūr-sūz u güzār ve cān-ı
şirīn nişār-kerden der-ān-niyāz *

1519 Halvetine çü 'azm kıldı nigār
H^vābgāhında kıldı geldi karar

1520 Ter-mizāc idi o gül-i sır-āb
Nergis-i mestten aldı nāz ile h^vāb

1521 Şubḥdan şāma dek yatup uyudu
Levh-i dilden nukūş-ı dehri yudu

1522 Şem^l-i bezm-i felek çü yandı yine
'Ādeti üzre Şem^l uyandı yine

1523 Gördi çeşmin açup o bedr-i münīr
Mihri-i Pervāne-i girībāngīr

44b 1524 'Āşķ-ı 'āşık k'ola pūr-tenvīr
Dil-i ma'suķa tīz ıder te'sīr

* Lāle yanaklı Şem^l'in kendi özel odasında meclisi
aydınlatması ve (gönlü) yanmış Pervānenin
(şem^l'le) konuşması ve (Pervāne'nin) tatlı cānını o
talebinde feda etmesi

- 1525 Didi Kāfūr'a ey emir-i ecel
Ol ġarībi bu bezme var al gel
- 1526 Şoralum ħāl-i zārını ħalvet
Olsun āsūde ħāl olup ħalvet
- 1527 Ki ġarībiñ dili şikeste olur
Ĥātr-ı ġurbet ile ħaste olur
- 1528 Didi Kāfūr ey şeh-i dem-sāz
Kādrle sür cihānda 'ömr-i dırāz
- 1529 Serfirāz ol cihānda devletle
Rūşen it dehri ferr ü şevketle
- 1530 Bulayım kanda ise ol zārı
Olayım ħayr işüñ talebkārı
- 1531 Böyle didi vü taşra çıkdı hemīn
Nā-gāh işitdi bir enīn ü ħanīn
- 1532 Gördi ol müstemendi ħāk olmuş
Yağa yirine sīne çāk olmuş
- 1533 Yüz urup yire odlu āh eyler
Āh-ı pūr-dūdı çarĥa rāh eyler

1526b. āsūde ħāl: āsūde dil, E.T, olup ħalvet: bulup
salvet E.T

1527b. ġurbet ile: mihnet ile E.T

1529a. cihānda: hemişe E.T.

1533a. odlu āh eyler: āh u vāh eyler E.T

1534 Dögüben sīnesini hayretle
Cāna gelmiş figān u hasretle

1535 Eşk-i hūn-bārını karup hake
Bağrı odını yanar eflāke

45a 1536 Yār ışigini eylemiş bālīn
Çarha ağlar firāk-ı ahvālin

1537 Didi Kāfūr ey göyünmiş cān
Yiter it hasret ile āh u figān

1538 Kıldı Hāk hufte bahtıñı bidār
Kalmadı bezm-i gülde miḥnet-i hār

1539 Tarḥ-ı agyār idüp o yār-ı güzīn
Yola dikmiş durur ümīdi gözīn

1540 Sañadur intizārı gel gidelüm
Rağm-ı devrāna bezm-i hās idelüm

1541 Didi Pervāne ey hüceste-liķā
Ben ki cān virmek üzreyim Hākka

1542 Yandı çerḥ āh-ı pūr-şerārumdan
Bir ramak kaldı cān-ı zārumdan

1543 Tiz tut kim yüzün görüp bir dem
Ānı daḥi nişār idem bī-ğam

1534b. figān: firāk E

1535a karup: varup T

1544 Yārdür çünki şādī vü gussa
 ‘Azm-i yār itdiler ma‘ā’l-kışsa

1545 Yine çün irdi bezm-i cānāne
 Yire yüzler süridi Pervāne

1546 Bildi her cürmin itdi yār mu‘āf
 Kıldı bir nice kerre yārı tavāf

1547 Oldı çün noktavār zevvāle
 İtdi eṭrāf-ı māhı pür-hāle

1548 Gördi Şem‘ eylemez qarār ol zār
 Nokṭa-i ‘aşka cānıdur pergār

1549 Virmek içün diline şabr u sūkūn
 ‘Aḳluñı didi devşir ey mecnūn

1550 Didi Pervāne ‘aḳlum olsa hezār
 Birisi kılmaya bu demde qarār

45b 1551 Şem‘eyitdi nedür ya maḳsūduñ
 Odımı ṭurmaz ölçer düduñ

1552 Didi Pervāne çün yüzüñ gördüm
 Cümle maḳşud terkini urdum

1544a ‘Azm-i yār itdiler: ‘azm ittidiler H

1546a. her: çün E

1547 -E;: zevvāle: harekeli

1551, 1552 -E

1553 Şem' eyitdi 'acebdür ey miskîn
Virmez iseñ bu yolda cān-ñizîñ

1554 Didi Pervāne ger işāret ola
Bir degül cāna biñ beşāret ola

1555 Şem' eyitdi meger ki 'aşk-ı Hudā
Seni senden diler ki ide cūdā
1556 Didi Pervāne her sözünñ haqdur
Pertevünñ nūr-ı vech-i mutlakdur

1557 Şem' eyitdi bu derde tāb olmāz
Kaçsañ andan saña 'itāb olmaz

1558 Didi Pervāne ol deñlūdūr derd
Derd odur ki ola cānda mihruñ serd

1559 Şem' eyitdi tutuşma āteş ile
Koşma başuñ hevā-yı ser-keş ile

1560 Didi Pervāne cānum ol oddur
Oda yanmak bu cisme lābüddür

1561 İstemez bu ten ile cān bendi
Yok durur çün saçuñla peyvendi

1562 Cāna ten eylemekden ise cezā
Kāşki bend bend olaydı cūdā

1558b. ki ola: k'ola T

1561b. saçuñla: saçuñda E

1563 Dem-i 'aşkuñla ey cefā-pīşe
Cānda yokdur ten için endişe

1564 Ten nedür dilde yok dūrūr ğam-ı cān
Cān odur k'ola ğāret-i cānān

1565 Sāz-ı cān naķşı gerçi ten tendür
'Aşk kânūnı bu el- 'aceb fendür

46a 1566 Çünkü 'aşkuñ figānı dilden olur
Kılca ten fikri anda rehzen olur

1567 'Aşk sâzından itmeyince nevā
Ben rebābı olur mı revh-efzā

1568 Bend-i tendür egerçi perde-i cān
Cāndur lîk perde-i cānān

1569 Zîr ü bimdür ten ile cān sâzı
'Aşkuñ eflākden dūrūr sâzı

1570 Ten hevādār tab-ı lehḥāndur
'Aşkun evtārı rişte-i cāndur

1571 Evvel olur 'aşk odiyla dem-sāz
Ki ten ü cānı ola āteş-bāz

1563a. Dem-i 'aşkuñla: rāh-ı 'aşkuñda E

+1565, 1566, 1567, 1568 -E

1569a cān: ğam; sâzı: āvāzı E.T

1571a. Evel olur 'aşk odiyla: 'Aşk odiyla evvel olur T,E

- 46a 1572 Mā-ḥaṣal 'aşkı Şem'e Pervâne
Şol kadar vaşf kıldı mestâne
- 1573 Bağrı yağın eritdi sūzla Şem'
Şūr-ı 'aşk itdi dīdesin pūr-dem'
- 1574 'Aşk şol resme şaldı cānına od
K'itdi nūh-çerhı āhı dūd-ālūd
- 1575 'Aşka cān u tenin rebāb itdi
Eşk-i hūn-bārını şerāb itdi
- 1576 Gördi Pervâne cünbişin Şem'ün
Bildirdi cānıyle sūzişin şem'ün
- 1577 Didi bundan yeg olmaya fırsat
Yārdan bu kadar ola ruḥşat
- 1578 Hāne ḥāli vū yār bī-ağyār
Leyse fi'd-dāri gayri-nā-deyyār
- 1579 Kıldı Şem' üzre kendüzin pertāb
Şankim irdi zülāle teşne-i āb
- 1580 Gördi dil-berde 'āşıkın ser-bāz
Çekdi bağına gösterüp i'zāz
- 46b 1581 İrdi Pervâne çünki bu kadre
Dilden āh itdi şöyle bir kerre

1572b. dūd-ālūd: dūd-ān-dūd E.T

1573b. Şūr: sūz E

1577b. ola: olur E.T

- 1582 Az kaldı ki Şem'-i 'âlem-tâb
Çeke hüsnine dūd-ı gamla niķāb
- 1583 Naẓar idüp ol odlu āha velī
Tutuşup kabkarañuyındı dili
- 1584 Raḥm idüp istedi ki ol zāre
'Aşkununñ 'özrin ide bir pāre
- 1585 Gördi ol müstemend ü zār u nizār
İtmiş evvel nefesde cānı niğār
- 1586 Almadın la'l-i yārdān kāmı
Mest kılmış özin fenā cāmı
- 1587 Nār-ı la'lünde sine yandırılmış
'Aşķ sākisi cāna kandırmış
- 1588 Lebi nūşiyle kāmran olmuş
Yakuben cismi cāna cān olmuş
- 1589 Böyledür rüzgāruñ aḥvāli
Pür belādur vişālün bālı
- 1590 Şekkerümden yinüz diyü buyurur
Tatlu cānundan adamı toyurur
- 1591 Dürc-i tiryākı derd ü zehrledür
Nüşdārusı niş-i kahrledür

1584a. 'Aşkununñ özrin: 'aşķunñ özrini E.T

1591a zehrledür: zehrle pür E.T; kahrledür: kahrle pür
E.T tiryāk: tiryāk E.T

1592 Bellüdüür bâla irse hal-i meges
Mürı eyler helāk bāl-i heves

1993 Nîş u nüşı be-hemdür eflāküñ
Nitekim bād u âtşe ü haküñ

1594 Âsman şanma senden ide ferāğ
Taleb-i cān ider elinde çerağ

1595 Kûbbe-i çerhı şanma merķaddür
Şer-i gūruñda eski künbeddür

47a 1596 Âlem-i hāk u bād u âteş ü âb
Hud‘a vü merg durur fesāne vü h‘âb

1597 Gösterür saña gerçi evvel nüş
Dehr-i pür-niş u cerh-ı sirke-fürüş

1598 Zehr ü kahr içürür soñ ucı saña
Âkıl iseñ muhabet itme aña

1599 Engübîn-i cihân çü şafrādur
Nüş kıl sirkesin ki helvādur

1600 Tatlu ‘ayş ister iseñ acı deril
Seyl-i hündur cihân yolundan eril

1595b. ser-i gūruñda: her ser-i gūruñ E

1596b. Hud‘a vü: hud‘a-ı E

1597b. Pür-niş: pür-kahr E

1599b. sirkesin ki: sirkesini E

1600b. yolundan: yirinden E

1601 Sāye şalgıl mesihveş mihre
Gevher-i dehri añla ħur mihre

1602 Cāna kıy vaşl-ı dost istersen
Terk-i mağz eyle post istersen

1603 Lāmi'ı kılma lem'a-i cāna
Cān fedā eyle vaşl-ı cānāna

1604 Tā ola luṭf-ı Ḥak irüp her gāh
Bezmiñüñ Şem'î mihr ü meş'ali māh

Sūz u güdāz-ı şem'î tırāz der-āteş-i pervāne-i canbāz
u ğayb-pervāz ve bî-tāb u tevān-geşten-i vey ez-dūd-ı
āh ve teslīm-i cān-kerdeneş be-piş-i şeyh-nūru'llāh*

1605 Olun efsāneden sühan-efrūz
Virdi bu resme Şem' kışşaya sūz

1606 Çünkü Pervāne cānın itdi nişār
Şem'üñ oldı bir iken odı hezār

1607 Gül gibi çak idüp giribānın
Derd odı yakdı rişte-i cānın

1602 -T

1604a. ola: ebed E

* Fedākār ve ğayba uçan pervāne'nin ateşinde güzel (süslü) şem'in yanıp yakılması ve onun āhının dumanında halsiz ve güçsüz olması ve cānını şeyh Nurulla'hın önünde teslim etmesi

608 Şu'le urdı dilinden âteş-i mihr
Dûd-ı mâtemle nîle battı sipihr

47b 1609 Câm-ı mey gibi bağı kan tıldı
Eşk yerine cân-feşân oldu

1610 Oldı şol deñlü dîdeden hûn-bâr
Katre-i eşkûn itdi niçe kıtâr

1611 Göz yaşıyla eridi geçdi o nûr
Bir dem içinde şuda şan kâfûr

1612 Teb-i hicriyle düşdi bir tâbe
Cân virûr oldu bir nefes h'âbe

1613 Kıldı şafrâ dimâgını mahrûr
Bahrveş cânı hâşıl eyledi şûr

1614 Oldı tebhâlelelerle lebleri pûr
Mâh ile şân kırân-ı pervîndûr

1615 Çehresini zer itdi âteş-i gam
Dem-i eşkinî la'1 kıldı e'lem

1616 İtdi Pervâne hicri bağırını baş
Derd ü miñnetle kodı yaşıduğa baş

1608b. nîle: dūda E

1609b. cân: hûn E.T

1610a şol: ol E

1611a. Göz yaşıyla eridi geçti: eridi geçti göz yaşıyla
E.T

1617 Kõmadı āh u girye vü hıcrān
Dil ü cānında zerre tāb u tūvān

1618 Görüp ahval-i Şem'i bezm ehli
İztrab itdiler turup halī

1619 Şıdılar çünkü yakdılar 'ūdı
Kıldılar candan āh-ı pür-dūdı

1620 Akıdup mey gibi acı demler
Ney gibi yanup itdiler demler

1621 Kudret-i Hākla bu yaña nā-gāh
Pīr-i āfāk u şeyh-ı Nūru'llāh

1622 Çeküben halvetnüde sırr-i ceybe
Seyri düşmüşdi 'ālem-i gayba

1523 Keşf-i hāl-i Şem' rüşen aña
Kalur o mihr-i çerh-sūze taña

48a 1624 Ol dem içre irüp ser-i Şem'e
Nazar eyler o çeşm-i pür-dem'e

1625 Görse bārān-ı eşke olmuş ğark
Yine urur cemāli gün gibi berķ

1619b. kıldılar: çekdiler B,E

1621a. kudret: lutf B,E.T

1623a. keşf-i hāl-i şem': keşf olur hāl-i şem' E.T

1626 Sînesinde katîl-i 'aşkı bile
Zahmedâr u komuş fetileyle

1627 Derd-i dildâr tākatin almış
Cân-ı zârında bir ramak kalmış

1628 Ol lebi kevşer ü o tal'ati hūr
Okur ezber dilinde sūre-i Nūr

1629 Mest idüp nergisini h'āb-ı ecel
Pür-hūy itmiş gülünü tāb-ı ecel

1630 Görüp ol mest-ı 'aşkı hāzret-i şeyh
Geldi dilden hurūşa himmet-i şeyh

1631 Dem-i luṭfiyle başlayup Yāsîn
Âhir itdikde iyledi telkîn

1632 Yummuş iken gözin o nergis-i mest
Bulmuş iken nihāl-i kaddi şikest

1633 Bi't-tevaffuk hemân-dem açdı gözin
Güldi şeyhüñ görüp hüceste yüzün

1634 Oldı şevk ile sînesi pür-nūr
Dem-i şeyh ile cânı buldı huzūr

1526a. katîl-i 'aşkı bile: filîl-i 'aşkı ile E

1628a. hūr: nūr B

1634a pür-nūr: mesrūr E.

1635 Tuncuğup âhınıñ duhânından
Bir nefes kalmış idi cānından

1636 Eyledi anı daḥi şeyḥe nişār
Yile kapıldı ol gül-i fer-ḥār

1637 Acıyup kıldı şeyḥ istircā'
Eyledi mihr-i Ḥakdan istiṣfā'

1638 İtdi ol demde emr Kāfūra
Tā kefen ide nūrdan ḥūra

48b. 1639 Bilesince o 'āşık-ı zārı
Cānı yanmış o misk-i tātārı

1640 Sīne-ber-sīne dīde-ber-dīde
Bir kefen içre ide pīcīde

1641 Dāğ-ı ğam gibi sīne-i cānda
Haşre dek yata bir şebistānda

1642 Çün ciger yakmış idi ḥasretle
Kalka mahşerde dāğ-ı miḥnetle

1643 Her ne emr itdi ise ḥazret-i pīr
Geldi bir bir yirine bī-taṣṣīr

1644 Dīdelerden döküp dürr ü yākūt
Gün gibi zerden itdiler tābūt

1635a. Tuncuğup: duncuğup

1639b. misk: müşk E.T

1640a pīcīde: cīde H

1645 Gösterüp cān u dille sūz u güdāz
Şeyh kıldı üzerlerine namāz

1646 Kõdular merkadine ʿizzet ile
İylediler düʿāyı rahmet ile

1647 Hıdmetünden çü gösterildi ferāğ
Didiler yiri ola nūr-ı uçmāğ

1648 Şöyle nakl. itdiler o kabre hemān
Nūr inüp oldu gün gibi tābān

1649 Bitdi üstünde lāleler hūnīn
Dāğlar kõdı san diline zemīn

1650 Aşdı üstine şāh-ı gül kandīl
Kıldı devrin çemen yeşil mendīl

1651 Başı ucında servle ʿarʿar
İki şemʿ-i tırāz idi ahḍar

1652 Yazdı taşına mihr-i çerḥ-ārā
Nūru'llāhe kabre nūra

1653 Kazdı levhine çerḥ-ı ferrūḥ-pey
Ente şemsü'd-ḍuḥā ve ḡayrūk-fey

1650 -E

1653 sen duha güneşisin ve senin gölgen yoktur.

İhtitām-i in-nāme-i müskīn-ḥitām bā-müḥr-i tārīḥ-i
 sultānū'l-mücahidīn ve itmām-i in-efsāne-i şīrīn-
 kām be-ḥıṭbe-i du'ā-yı rûz-efzûn-ı saltanat-ı nusret-
 karīn*

1654 Hakkâ minnet bu dil-keş-efsâne
 Gördi nazm ile silk-i hûbâne

* Mücâhitler sultanının tarih mührüyle misk kokulu bu
 nâmenin bitmesi ve nusret-karının (Kânûnî)
 saltanatının devâmına dua isteğiyle bu tatlı
 efsânenin bitmesi

1655 Oldı ebrûları hayâli raķam
Yazdı zülfini misk-i terle ķalem

1656 Nerkisi sürmelendi 'işve ile
Sünbûli şânelendi şîve ile

1657 Tâzelendi 'izârunuñ semeni
Mâha harf atdı hûsni yâsemeni

1658 Lebinüñ ğoncesi idüp ħande
Şubĥ-ı ħandânı kıldı şermende

1659 Gül gibi rûyı oldı pür-ġâze
Kâmet-i servi buldı endâze

1660 Gün gibi urdı farkına efser
Tal'ati virdi dehre zînet-i fer

1661 Serv-i mânendi giydi ħil'at-i nâz
Yandı reşk âteşine Şem'-i tırâz

1662 Ney-şeker gibi bağlanup kemeri
Aşdı bir kılla nice yük şekeri

1663 Bezme geldi hezâr zînet ile
Ruĥı mât itdi mâhı şevket ile

1664 İtmek içün cihânı mest u ħarâb
Zühre-âyin elinde cām-ı şarâb

1665 Cür'ası mihr ü mähı mest iyler
Hür u rıdvānı mey-perest iyler

1666 Bir güzel çengi eylemişdür ber
Ter-gazellerle nakşlar bağlar

49b 1667 Gümledür kaşr-ı çerhı âvāzı.
İñledür zühreyi ser-âgāzı

1668 Olmağ içün du'ası şāha kabul
Zikri hamd-i hudā vü na't-i resūl

1669 Ya'ni şāh-ı cihān gazāsın okur
Tehnitler idüp du'āsın okur

1670 Feth-i Rodosı iyleyüp ta'rīf
Nazm-ı tārīhe bağlamış taşnīf

1671 İsteyüp naşr-ı Hakk 'ināyetle
Şāha tārīh okur bu āyetle

Kıt'a-i Tārīh-i Feth*

1672 Hāzret-i dīn-penāh u zıllu'llāh
Şāh-ı cem-menzilet Süleymān Şāh

1673 Hışn-ı Rodos ki būd-ı haşīn
Kerd zīr ü zeber bi'avn-i ilāh

* H ve T'de yok. Fetih tarihi kıt'ası

1672 Allah'ın gölgesi dinin koruyucusu cem dereceli
Süleyman Şah

1673 Rodos Kalesi ki çok sağladı; Allah'ın yardımıyla
onu darmadağın etti.

1674 Feth m̄anend-i şubḥ-geşt m̄ubīn
Mü'minān-rā gūşāde-şod der u rāh

1675 Hātifü'l-ğayb k̄āle fi't-tārīḥ
Yefraḥu'l-mü'minūne bi-nasru'l-lāh

Mesnevi-i der-du'ā-yı Padi-şāh-ı 'ālem-şāh *

1676 Yā ilāhī bu şāh-ı pīrūzı
Dehrūñ it mihr-i 'ālem-efrūzı

1677 Feth-i nuşretle kām-kār eyle
Rub'-ı meskūnda nāmdār eyle

1678 Her nefes bu 'arūs-ı zibānuñ
Şekli hūr o kaddi t̄übānuñ

1679 Gül yüzün bāğ-ı dehre tezyīn it
Sözlerin kām-ı cānda şīrīn it

1680 Tā idüp ḥusr u zamāna nazār
Bula bu ḥūb-ı 'aşr şöhretler

1681 Gerçi efsānedür ḥayāl-le per
Līk 'ālī sefīnedür pūr-der

1682 Mālīk olmadı degme bir gavvāş
Kaḥṭdur 'ālem içre güher-i ḥaş

1674 Fetih gün gibi apaçık hale geldi
Kapı ve yol müminlere açıldı

1675 Gaybı konuşan tarihte dediki
Müminler Allah'ın yardımıyla sevinecekler

* Dünya şahlarının padişahına dua mesnevisi

1683 Şükr Hâk k'açulup hizâne-i gayb
Bu güherlerle eyledüm pür-ceyb

1684 Baħr u kân olduġınca güherdār
Maķdem-i padişāhā ola nişār

1685 Lāmi'ī niçe bu güft-i şenūd
Hezl ü efsāneden nedür maķsūd

1686 Boncuġuñ adını güher ķorsın
Cehlle 'ilm lāfın urursın

1687 Geçdi 'ömrüñ bir iki boncuġ ile
Tıfl-ı nādan gibi oyuncaġ ile

1688 Aldanup bu müzahref ü hazefe
Şarf ķıldıuñ güherlerüñ şadefe

1689 Şem' gibi gülüp ziyānuña āh
Kara günlerle şādsın her gāh

1690 Geçünüp sözlerüñle bezm-efrüz
Dil ü cān mülkün eyledüñ pür-süz

1691 'Ömr ser-rīştesi elüñde iken
Nür-ı tātle idegör rüşen

1692 Virme dürr-i suhanle aña niżām
Haşre dek şanma anı ola tamām

- 1693 Yüri var la'l gibi kan ağla
Bu güherlerle rişteñi bağla
- 1694 Eyleyüp ser-kılāduñ ismu'llāh
Sübhañ olsun bu silk-i dūr her gāh
- 1695 'Amel evrākını idüp ebter
Yüz bin artuk qaralduñ defter
- 60b 1696 Şundi 'ömrüñ nihāli hāme mişāl
Hāşılıuñ yüz qarası nāme mişāl
- 1697 Kişi nāmıyle nāmdār olmaz
Yapu su üzre üstüvār olmaz
- 1698 Kalemüñ tut ki ney-şeker oldı
Rutab-engiz nahl-i ter oldı
- 1699 Seni kıldıkda mevt zehr-āşām
Cānuñ itmez o şehd-i şirîn-kām
- 1700 Sözlerim dime nāmdār olsun
Fi'lüñe yād-ı Hāk medār olsun
- 1701 Söz hevādur onuñla germ olma
İrmedin nār-ı 'aşka nerm olma
- 1702 Bād-rengin şi'ri elden қо
Āb-ı tevbeyle naqşı dilden yu

1694 Eyleyüp ser-kılāduñ : ağlayup şıdķla de E. bu silk-i
dūr: bu seng-i dūr E

1702 dilden:e lden T

1703 Dimiş ol kim řabŭli gŭherdŭr
Sŏylemek sŭm ŭ tŭnmamak zerdŭr

1704 İnneme'l-fazlı yā ilāhi ledeyk
Tāyiben āyiben ric'at-i ileyk

1704 Fazilet ancak senin indindedir. Tŏvbe ederek, pişman olarak sana dŏndŭm.

SONUÇ

16. yüzyılda yaşamış olan Lāmi'î Çelebi'nin Şem' ü Pervâne mesnevisinin kısmî incelemesini ve karşılaştırmalı metnini ihtivâ eden bu çalışma sonunda vardığımız sonuçları kısaca şöyle sıralayabiliriz.

Lāmi'î Çelebi nesir türündeki eserleriyle meşhur olmakla birlikte, klasik şiirimizin önemli isimlerinden biridir. İstanbul dışında oluşu ve devrinde yetişen büyük sanatkârların çokluğu sebebiyle biyografik kaynaklarda yeterince tanıtılmamıştır. Türk edebiyatına otuzun üzerinde eser kazandıran şâirimiz daha çok İran edebiyatından o zamana kadar çevrilmemiş eserlerin tercümesini yapmıştır. Âlim ve fâzıl bir şahsiyet olan Lāmi'î Çelebi aynı zamanda bir Nakşibendi şeyhidir. Bu yüzden eserlerinin büyük bir bölümünün konusunu din ve tasavvuf oluşturur.

Lāmi'î Çelebi'nin 1522'de yazdığı Şem'ü Pervâne'si tasavvuf konusunu işleyen allegorik bir mesnevidir. Rodos'un Fethi üzerine Kānūnī Sultan Süleyman'a sunulmuştur. Şem' ü Pervâne'nin öğreticilik yönü de önemlidir. Şâir bu eserinde mürîdin seyr ü sülûkunu sembolik bir aşk hikâyesi şeklinde anlatmıştır.

Lāmi'î'nin Şem' ü Pervâne mesnevisinde klasik mesnevi türünde bulunması gereken bütün bölümlerin bulunduğu görülür. Ayrıca eserin değişik bölümlerinde iki kaside, beş gazel, bir terci'-i bend ve bir tarih kıt'ası bulunmaktadır. Eserde Şâirin Arapça ve Farsça'ya hakimiyetini ve geniş hayâl gücünü görmek mümkündür. Şâirin vezin ve kâfiyeden yana da bir sıkıntısı yoktur.

Çalışmamızda mesnevinin vak'ası genişçe özetlenerek, şahıs kadrosu tanıtılmıştır. Eserin geniş bir şahıs kadrosu vardır. Şahıslar sembolik olup, bazı dini ve tasavvufi kavramları temsil etmektedirler.

Eserin dili, 16. yüzyıl Türk-İslam dünyasının yazı dilidir. Eserde çok miktarda Arapça, Farsça kelime, terkip ve ibâre bulunmaktadır. Bunun yanında günlük konuşma dilinden alınmış çok sayıda deyim ve kelime de kullanılmıştır.. Ayrıca eser devrinin siyâsî, askeri yapısından ve sosyal yaşantısından bazı ipuçları vermektedir.

Ömrünü ilme, tasavvufa ve değişik konularda eser vermeye adanmış bu velud şâirimiz ihmal edilmemesi gereken bir sanatkârdır kanaatindeyiz.

BİBLİYOGRAFYA

- Ahmed Rasim, Lāmi'ī, Türkiyat Enstitüsü Ktp., 1928.
- ‘Ali, Kūnhū’l-Aḥbār, TTK Kitaplığı, No:546
- ‘Aşık Çelebi, Meşā’irü’ş-Şu‘ara, Pertev Pş., Millet Ktp.
No:440
- Ateş, Süleyman, Kur‘ān-ı Kerim Meāli, Ankara, 1974.
- Ayan, Hüseyin, Cevrī (Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve
Dīvânının Tenkidli Metni) Atatürk Üniversitesi
Basımevi, Erzurum, 1981.
- Ayan, Gönül, Bursalı Lāmi'ī Bibliyografyası, Erzurum 1978
(Doktora Ön Çalışması)
- Banarlı, Nihad Sami, Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, Milli
Eğitim Basımevi, İstanbul, 1979.
- Beyānī, Tezkiretū’ş-Şu‘arā, Ali Emiri Ef. Millet Ktp.
No:757.
- Bilgegil, M.Kaya, Edebiyat Bilgi ve Teorileri, Sevinç
Matbaası, Ankara, 1980.
- Burmaoğlu, H.Bilen, Bursalı Lāmi'ī Çelebi Dīvânından
Seçmeler, Kül.Bak. Yayınları, Ankara, 1989.
- Bursalı M.tahir, Osmanlı Müellifleri, C.3, İstanbul 1972.
- Büyük Türk Klasikleri Ötüken-Söğüt Yayıncılık, Cilt:I-VI,
İst., 1985.
- Çeneli, İlhan, Lāmi'ī'nin Selāmān u Ebsāl Adlı Mesnevisi,
Türk Kültürü, S.120, Ankara, s.1246-1250
- Ergil, Selahattin, "Lāmi'ī'nin İbret-nüması" Ankara, 1971.
(DTCF bitirme tezi)
- Flügel, Gustav, Die Arabischen, Persischen und Türkischen
Hand schriftten, Kaiserlich-Königlichen
Hofbibliothek zu Wien C.III, Vienna 1836-1838 .
- Gölpınarlı, Abdülbakī, Lāmi'ī, Türk Ansiklopedisi, C.22.
- Gürses, Muzaffer, Dīvân Edebiyatının Bazı Meseleleri ve
Lāmi'ī Çelebi, Hayatı, Eserleri San'atı ve

Şahsiyeti, Vâmık u Azrâ, Veyse vü Ramin
Mesnevilerinin Tahlil ve Tahkiki, 1944/45, 110,
s.Türkiyat Enstitüsü No: 191.

Hammer-Purgstall, J.Von, Geschichte der Osmanischen
Dichtkunst bis auf unsere Zeit, 1-4, Pesth 1836-
1838.

İsmâ'îl Belîğ Efendi, Gûldeste-i Riyâz-ı İrfân ve Vefayât-ı
Dâniş-verân-ı Nâdire-dân, İstanbul 1287.

İstanbul Kütüphaneleri Tarih-Çoğrafya Yazmaları Kataloğu,
C.XI, İstanbul 1943-1951.

İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Hamseler Kataloğu, İst. 1961.

İzzet, Mete, Türk Edebiyatında Şehrengizler, İst. 1939
(bitirme tezi)

Karahan, Abdülkadir, Lâmi'î Çelebi, İslam Ansiklopedisi,
C.VII, İstanbul, 1970, s.10-15.

Karahan, Abdülkadir, Anadolu Türk Edebiyatında Maktel-i
Hüseynler, (İst. Üniv. bitirme tezi) İst. 1939

Karatay, F.E., Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Türkçe
Yazma Eserler Kataloğu, C.II, İstanbul 1961.

Kâtip, Çelebi, Keşfü'z-zünûn, (Yayımlayan Şerafettin
Yaltekaya) C.I-II, İstanbul 1941-1943.

Kepecioğlu, Kâmil, Bursa İl Halk Kitaplığı, No:13307/3.

Kınalızâde, Hasân Çelebi, Tezkiretü's-şu'arâ, DTCF,
N.Aktunç No:9.

Kocatürk, Vasfi Mahir, Türk Edebiyatı Tarihi, Ankara 1964.

Kut, Günay, Lâmi'î Çelebi and His Works, Journal of Near
Eastern Studies, April 1976, C.35, s.2, s.73-93.

Latîfî, Tezkiretü's-şu'arâ, İstanbul 1314.

Levend, Ağâh Sırrı, Türk Edebiyatı Tarihi, Türk Tarih
Kurumu Basımevi, C.1, Ankara, 1973.

Levend, Ağâh Sırrı, Divan Edebiyatı (Kelimeler ve Remizler,

- Mazmunlar ve Mefhumlar) İnkilap kitabevi,
İstanbul, Burhaneddin Matbaası, İst. 1943.
- Levend, Ağah Sırrı, Türk Edebiyatında Şehr-engizler ve
Şehr-engizlerde İstanbul, İstanbul 1958.
- Mehmet Mecdi, Şakāyık-ı Nu'māniye Tercümesi, İstanbul
1269.
- Mehmet Süreyyā, Sicill-i 'Osmānī, C.IV, İstanbul 1311.
- Mu'allim Nācī, Esāmī, İstanbul 1307.
- Pertsch, Wilhelm, Die Handschriften Verzeichnisse der
Königlichen Bibliothek zu Berlin, Berlin 1889.
- Riyāzī, Riyāzū'ş-şu'arā, Ali Emiri Ef. Millet Ktp. No: 769.
- Şakaoğlu, Saim, Bursalı Lāmi'ī'nin Letāifindeki Hayvan
Masalları, Journal of Turkish Studies (Türklük
Bilgisi Araştırmaları) Volum 3, Cambridge, 1979.
- Şehī Tezkire-i Sehī, İstanbul 1325.
- Şemseddin Sāmī, Kāmūsü'l-a'lām , C.V, İstanbul 1324.
- Tolasa, Harun, Klasik Edebiyatımızda Dīvān Önsöz
(Dibāce)leri Lāmi'ī Divān'ı Önsözü ve (buna göre)
Divān Şiiri San'at Görüşü, In Memoriam Ali Nihad
Tarlan Hatıra Sayısı Türklük Bilgisi
Araştırmaları, Volum 3, 1979.
- Unat, Faik Reşit, Hicrī Tarihleri Milādi Tarihe Çevirme
Klavuzu, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara,
1984.
- Yücelt, Mührinur, Bursalı Şair Lāmi'ī Çelebi, İst. 1946.
(Ed.Fak. Bitirme Tezi).
- Tezcan, Nuran, Lāmi'ī'nin Hayatı, Eserleri Gūy u Çevgan
Mesnevisi (İnceleme-Metin) D.T.C.F. Yayınlanmamış
Yüksek Lisans Tezi, Ank., 1976.
- Tezcan, Nuran, Lāmi'ī'nin Gūy u Çevgan Mesnevisi, Ömer Asım
Aksoy Armağanı, TDK Yayınları, Ank., 1978.
- Tezcan, Nuran, Bursalı Lāmi'ī Çelebi, Türkoloji Dergisi,
C.VIII. Ankara, 1979, s.315.

SEÇME SÖZLÜK

A

Açavuz: Açalım	468
Anı: Onu	545
Artuk: başka, ayrı	1140
Aşş: (aş, aş1): Yarar, çıkar, kazanç, kâr, fâiz	939
Ayrık: (oyruk, ayruḥ): Başka, diğer, gayri, maada, artık, bundan sonra, bir daha	

B

Baş: Yara, bere	
Başın al: Dön git	619
Berk urmak: Parlamak	4
Bilesince: Beraberinde, yanında, birlikte	1639
Bilgil: Bil	62
Boğça: Bohça	1056

D

Degül: Değil	1269
Dek: Dek	903, 1240
Dek Turmak: Uslu durmak, sessiz, sakın	1240
Dem urmak: Söz etmek	1457, 1471, 1481, 1492
Deril: Toplanma	1600
Deryaleyin: Derya gibi	513
Devinmek: Hareket etmek	567
Dimezin: Demem	122
Dirmek: Toplamak,	

biriktirmek	1472
Dirün: Derim	245
Dögmek: Tahammül etmek	558
Dölenmek: Mutmain olmak, sukunet bulmak, huzura kavuşmak, ağır davranmak, çoğalmak	678
Dün gün: Gece gündüz	
Dün: Gece	1120
Dütüzmek: Koku vermek için bir şey yakıp tüttürmek, tütsülemek	504, 448,
Düzmek: yapmak	527

E

El götürmek: Dua etmek	501
Epsem: sessiz, ses çıkarmayan, susan	1419
Eril: kavuşmak	1600
Eslemek: Dinlenmek, kabul etmek, baş eğmek	231
Eyleyüz: Eyleyelim	462
Eyitmek: Söylemek	
1551, 1553, 1555, 1556, 1559	

G

Göynük: Acı, yanık, yanmış yanma, kızarmış, ısırap, hararet	560
Göyündürmek: Yakmak	604

H

Haturun almak: Hoş tutmak
712

I

Issı: Sıcaklık, hararet,
sıcak 1464

İ

İller: Eller 463
İltegör: kavuştur, ulaştır,
ilet 1515
İltmek: İletmek 1226
İrmek: Erdi, bitti, erişti
475, 1148, 1283, 1497,
1498, 1579, 1581
İşiğ: Eşik 123, 148, 1536
İvme: Acele etme 1158

K

Kabağ: Kadeh 510
Kaçan: ne zaman 48, 455
Kamu: Hep, bütün 365, 1142,
1150, 1586
Kanda: Nerede 548, 974
Kanı: hani 922
Kankı: Hangi 973
Kanyağı: Kan düşmanı 405
Kanzil: Sarhoş, körkütü 469
Karalmak: Kararmak 1695
Karşmak: El çırpma
Karup: karıştırıp 1535
Kaygu: üzüntü, tasa 1506

Kendüzin: kendini 1579

Kopuz: Saz 500

Kuru ağaç yanında yanar

yaş: Kurunun yanında yaş da

yanar 776

N

Nidesini: Ne yapacağını, ne

edeceğini 1478

nise: Ne ise 1269

Nitedür: Nasıldır 974

O

Olmağı: Olma 64

Oluben: Olarak

Od: Ateş 1551

Ö

Ölçermek: Ateşi parlatmak

için karıştırmak 1551

Ötrü: dolayı, sebebiyle,

naşı 1221

S

Saçavuz: saçalım 463

Sag u esen: Sağ ve esen

Sevgülü: sevgili 464

Sonucı: sonunda 1598

Söylemek sim u tınmamak

zerdür: Söz gümüşse sükut

altındır 1703

Söyünmek: Sönmek 567

Söyündürmek: Söndürmek 604

San: Zannet 365

T

Tabaıca: el ayası, toka 501

Taıa kalmak: şaşırmak 367

Taı: şaşıma 367, 439

Taşı: Dış 561, 543

Tapu: Huzur 446

Tarlıganmak: Mustarıp
olmak 706

Tartmak: Çekmek, taşımak 901

Tenk: Denk, uygun 1359

Tınmak: Ses çıkarma, söz
söyleme 810

Tınmamak: Söz söylememek,
ses çıkarmamak 1703

Tizirek (tizrek): Derhal,
çabuk 765

Tolu: Kadeh 466, 494, 1567

Tobtolu: Dopdolu 1379

Tokuz dolanmak: Dokuz
dolanmak 628

Topuz: Topuz

Toyurmak: Doyurmak 1590

Toncukmak (Doncukmak):

Havasızlıktan bunalmak 1635

Tütüzmek (Dütüzmek,
dütüzdürmek, tütüzdürmek):

Koku vermek için bir şeyler

yapıp tütürmek,

tütsülemek 1318

U

Uçam: Uçayım 245

Uçmağ: Cennet 1647

Ummak: Ümid etmek 1448

Uşatmak: parçalamak,
ufaltmak 1330

Y

Yağı: düşman

Yasağ: Kanun, ferman,
buyruk, töre, kural, memnu
1255, 1544

Yapı su üzre üstüvar olmaz:

Yapı su üstünde sağlam
olmaz 1967

Yeg: İyi 1577

Yelmek: Koşmak 1319

Yavu kılmak: kaybetmek,
yitirmek 1493

yimek: yemek 1590

Yumak: Yıkamak 1521, 1632

Yüreğı dep dep oynamak:

Heyecanlanmak 1297

MÜELLİF ADI : *Lâmi Çelebi, Mahmud b. Osmân*

MÜTERCİM ADI :

ESER ADI : *Şerhü'l Darvâne*

BOY : *176 X 107 mm.*

KÜTÜPHANE : *Es'adef (Sul. U. Ktb.)*

KAYIT NOL. : *2744*

Bu Mikrofilm Ankara'da Millî Kütüphane Mikrofilm

Servisinde hazırlanmıştır.

Mayıs - 1967

بازار اولیای کاشی	بیتای اولیای نورین و کونین
سردار و انداز کاشی	دریای اولیای نورین و کونین
اولیای اولیای نورین و کونین	طولیای اولیای نورین و کونین
قدیای اولیای نورین و کونین	چو کدیای اولیای نورین و کونین
بیتای اولیای نورین و کونین	دو کدیای اولیای نورین و کونین
رودر و انداز کاشی	لابوم و انداز کاشی
یکای اولیای نورین و کونین	کریای اولیای نورین و کونین
ایلیای اولیای نورین و کونین	اولیای اولیای نورین و کونین
ایلیای اولیای نورین و کونین	ایلیای اولیای نورین و کونین
شکار و انداز کاشی	شکار و انداز کاشی
طولیای اولیای نورین و کونین	طولیای اولیای نورین و کونین

	
خانقاه کونین و کونین	خانقاه کونین و کونین
مخدوم و انداز کاشی	مخدوم و انداز کاشی
مخدوم و انداز کاشی	مخدوم و انداز کاشی
مخدوم و انداز کاشی	مخدوم و انداز کاشی
مخدوم و انداز کاشی	مخدوم و انداز کاشی
مخدوم و انداز کاشی	مخدوم و انداز کاشی
مخدوم و انداز کاشی	مخدوم و انداز کاشی
مخدوم و انداز کاشی	مخدوم و انداز کاشی
مخدوم و انداز کاشی	مخدوم و انداز کاشی
مخدوم و انداز کاشی	مخدوم و انداز کاشی

52	مساوا و در زما یاب	نور حق آفتاب عالماب
53	شید من بوی افق بیا	نیزب انشالله بزر حق
54	من بیتی بیا و مسلم او	وصال است حق باطل او
55	سوز بود در کز ترس بیا	لعل لاله شد الو احد
56	لامعی برید و بیا و عورت	که سوز کرد خویش او و چنانکه
57	خوشی بکش و لکیم بیا	بختیر است بیا و کم تر بیا
58	سوز کرد که چه شد شایند	عاز بیا که سوز کا فیدر
59	اکل او و کز ترس بیا	که لاله است بیا و شایند
60	خویشا که در آید بیا	بند و خشن بیا یک بیا

41	دو جهان است بیا و کار او	شید من و در و در
42	بیتی بیا و بیا و بیا	نظم بیا و بیا و بیا
43	خود کل و بیا و بیا	نیز و بیا و بیا و بیا
44	نور خورشید بیا و بیا	چرخ شد بیا و بیا و بیا
45	جاده بیا و بیا و بیا	اندک بیا و بیا و بیا
46	که بیا و بیا و بیا	سوز خورشید بیا و بیا
47	عقل و بیا و بیا و بیا	مرا و بیا و بیا و بیا
48	نور خورشید بیا و بیا	شکر بیا و بیا و بیا
49	صوت بیا و بیا و بیا	عقل بیا و بیا و بیا
50	جاده بیا و بیا و بیا	نیز و بیا و بیا و بیا
51	دل بیا و بیا و بیا	درد بیا و بیا و بیا

72	جهدی غشی در آن بماند	هر نفس خوب باشد
73	روز و شب آنکه در فایده نهد	بمنی با لب لبک است نهد
74	چون کلید بوزن از دزدی کم کش	بر کلبه بسته بماند خوش
75	اولد تباری و قریب الی این	جهد کنند از راه بدین
76	نظر خلق شد هم در	بوی لک محوی بوی دزد
77	بغیر بدید لب بر سر دلدل	چنانچه خنده در سر مستخول
78	بولسوی نترس و دلجو	قلیایا نغود جان ز بوی
79	ایر قلم بوزن از دزد شیطان	بکرم حبس بر بوی طای
80	شویاید بر بوی کافران	بر او لب و کرم و زانکه دگر
81	اولد سوی کس خندان می گویند گاه	بولسوی بحسب فایده گاه
82	سختند ز کس در دلی	دل جانگد بسته بوی قاف

61	بکل ای ششهای نرسنا	در کمر خنده که کو کل دریا
62	جانی صالح محیط اند صر	تقریر داده حاصل المید
63	ورید دل هر خورن و خورن	اولمعل را خنای که صد ف
64	چون خنده فتن که در مقصود	المیستی که صد فتن در
65	نور اول و خنده فتنی در	استکل که کی اکا مصروف
66	خدا اول ترش است و المی	مستی لاله الا اند
67	بجد در شب چراغ ایامند	شمع عرقانی که خج اند
68	شمع دم در خنک و روشن	خاندان خنده یا که روشن
69	خوبد بختی که یک پنهان	بوق و در سا که خورن غایت
70	چون بوی کس که سر نیت نام	اولد می فرج که کس بدست نام
71	او خنک و آن خنک است بباران	بوی غنچه که بوی لبان

نقد الجواب لانتقد

نقد الظاهر في ذكره صدر عنه

83

كشور لا آل الا انت

نقد المجهل لانتد جانبا

84

اخترا لا ال الا انت

نقد جبريد بن محمد رجب

85

جوسر لا ال الا انت

نقد ابی درك جانك زری آبرو

86

ازدر لا ال الا انت

نقد محمد کلانی حبیبی

87

سخر لا ال الا انت

نقد جود خندان جانی

88

سنب لا ال الا انت

نقد پائیز بخش فی کربندی

89

شبو لا ال الا انت

نقد سیاحه کربلانی

90

نثر لا ال الا انت

نقد غفر تقیید و ذوق فغان

91

حدر لا ال الا انت

نقد حمیدی کربلانی

92

استقامت دلیدر جان

نقد در تیغ نفس و شیطا

94

اولدی افکار و ماه و نور

95

عزیز باب العرش درو

96

رتک ایدر تاج و تکیه

97

کجی کش نفسی قطع ال

98

فانده عمر است خند عالم

99

سوره طهر قد و کلان بر

100

یدی یاری قاندر کس

101

لا معی بول کسیر خور

102

ایله خوش اهل و کار

103

دود صید الدلی باشد	شوت او را که سینه نامیده	114
یوزی زوز بخت است	غیر یوزی که قیام آرد	115
سرخ دایه که دلی داد	اینجا با تیر پناهی کرد	116
نور فلک که سیاه بود	آب غوغا که قیام آرد	117
لطف و جود که کار کرد	نی سیر غریب که از راه	118
پوشه که خوراک سیرین کرد	دیو غم خال که بجای قتل	119
ایم است که کمد از پیرین	الطیوم در بر زرب کلاه	120
بیم زو با بے سر شمع	بغی بر و از در کجی که	121
اگر بلفه خالک بس	لا معی تلم از کد شمع و کس	122
شمع بی نور و شمع قلمی	مد و از غرض بر تو کرد	123
آه بر خور جان که از دم باری	لطف و غریب که شمع قلمی	124

سوز و حاصل فلک و سیاهی	سوز و حاصل فلک و سیاهی	104
نور و آتش که در حجاب ظهور	ایری که شمع با کون کنی	105
جسد عالم او نور در و	غریب نور که فلک خاند	106
ظلمی و از و ابر که کرد	ایضا و از و ابر که تابان	107
ایم او را غریب با غمی پرست	یک و از و ابر که تابان	108
یک که کوی که در مناسبت	بانمی الی ریاست	109
اول و بر و ابر که در مناسبت	نظم بر و ابر که در مناسبت	110
جسد بار که از غوغا	بغی و از غوغا	111
نور که از غوغا	الطیوم از غوغا	112
روشنی که با غوغا	بغی و از غوغا	113

فستق شتران شترانی	قلم فاندرب سبب افغانی	135
ماطقی قلیب اگاف خیری	کلان افغان سبب بصری	136
محو اولور لوریکه شترانی	ایضالات شترانی	137
سایان اولور لوریکه شترانی	نور جبهه کوریکه شترانی	138
اندی تکریم کرم اولور لوریکه	آدمه کوریکه شترانی	139
کن کوریکه شترانی	بولد کوریکه شترانی	140
طهریکه شترانی	طلعه کوریکه شترانی	141
ماه بان سبب افغانی	شمع خندان سبب افغانی	142
ربیع کوریکه شترانی	ماه شترانی	143
قلا کوریکه شترانی	ماجدار افغانی	144
اندریکه شترانی	اولور لوریکه شترانی	145

نظور بر نظام کیمی نظام	تأیید لک کیمی نظام	125
کرا اولور لوریکه شترانی	شیک شترانی	126
روح افغانی	شیخ فغانی	127
ظفر افغانی	سبب افغانی	128
کرا افغانی	نقش افغانی	129
نسخ کوریکه شترانی	کیمیدار افغانی	130
دفعه کوریکه شترانی	شمع افغانی	131
اینجه کوریکه شترانی	طلعه افغانی	132
شکر افغانی	خطاب افغانی	133
قالب کوریکه شترانی	منزل کوریکه شترانی	134

کلمه حرم انعمیوس بمهر	نصرت در اندام طوم	157
ایموت اند الصلوات الیک	ستاره یوی بیلا طوم	158
تحت نعال نیا ریا کون	نعت باطن خیر شای کون	157
لوز صا و من کون	ردا بدیوب کون	157
بزم ترندی دلا کون	حوت بحی کون	157
روز حرکت شای الیک	شرب دمنای الیک	157
الی طوت کرد و شد مای	ظلمت مای	153
تحت نعال نیا ریا کون		
وی مای و لایک شای	ای کون و لایک مای	154
کلا و دی و چی و دی و دی	سینا الی و چی و دی و دی	165
بر دم کون قطع اید بای	بوی کون مای و لایک	166

تو دی بای طوم دی و لایک	بد و لایک و لایک و لایک	146
ای و لایک و لایک و لایک	استدی و لایک و لایک و لایک	147
ای و لایک و لایک و لایک	جیب و لایک و لایک و لایک	148
مرد و لایک و لایک و لایک	قد و لایک و لایک و لایک	149
ای و لایک و لایک و لایک	استدی و لایک و لایک و لایک	150
ای و لایک و لایک و لایک	ای و لایک و لایک و لایک	151
ای و لایک و لایک و لایک	ای و لایک و لایک و لایک	152
ای و لایک و لایک و لایک	ای و لایک و لایک و لایک	153
ای و لایک و لایک و لایک	ای و لایک و لایک و لایک	154
ای و لایک و لایک و لایک	ای و لایک و لایک و لایک	155
ای و لایک و لایک و لایک	ای و لایک و لایک و لایک	156

از بوی حاصل اند شمع	از بوی حاصل اند شمع	178
سکندر و ارج و توش اولو شکر	سکندر و ارج و توش اولو شکر	179
بوش که می نعلک زب	بوش که می نعلک زب	180
شکری چون تودری آدی حق	شکری چون تودری آدی حق	181
صدی تودری ناز و خشم	صدی تودری ناز و خشم	182
دل دی شب می اولو می عدد	دل دی شب می اولو می عدد	183
بر دی تودری با می عدد	بر دی تودری با می عدد	184
جانک در او و او ای و ای	جانک در او و او ای و ای	185
کسی می ادا ای مدی کس	کسی می ادا ای مدی کس	186
شکری طریغی طریغی	شکری طریغی طریغی	187
شکری طریغی طریغی	شکری طریغی طریغی	188

جمله عالم زمانا و تا ما	جمله عالم زمانا و تا ما	167
کریه شایه کبیری و اند	کریه شایه کبیری و اند	168
نقد فلان امیرن آ و جی	نقد فلان امیرن آ و جی	169
دوبیک ملک شایه کبیری	دوبیک ملک شایه کبیری	170
چالاک شایه کبیری	چالاک شایه کبیری	171
نقد فلان امیرن آ و جی	نقد فلان امیرن آ و جی	172
نقد فلان امیرن آ و جی	نقد فلان امیرن آ و جی	173
نقد فلان امیرن آ و جی	نقد فلان امیرن آ و جی	174
نقد فلان امیرن آ و جی	نقد فلان امیرن آ و جی	175
نقد فلان امیرن آ و جی	نقد فلان امیرن آ و جی	176
نقد فلان امیرن آ و جی	نقد فلان امیرن آ و جی	177

۱۹۹	شع با ند و ظهور می نور در ستاره	طوقه اوله ک حیرت غلام
۲۰۰	اودیت غم دل از با شون	اودم شع و شش نایون
۲۰۱	آه جان شست کس کنه درم	شع آتوب الم عزیم
۲۰۲	جانی پروانه کسب ایشتم اود	بوز سحرین شع و الم محمد
۲۰۳	شع و شکر کس چهل نوزدم	ابدم یکس غم شسته درم
۲۰۴	زین خرم زدم شام اود	سینه با شیم و خانه دالم اود
۲۰۵	ییلیم تو نیش در اید	زنگ اود و شع مرد اید
۲۰۶	یاندرب غم کس ایشتم اود	شع کس زده در لاله کس چهره اید
۲۰۷	سیرا بدم و جان غم ایشتم	الده کس با نایون شش سال
۲۰۸	جمه جانی ایشتم ایشتم	بیدی اود و ده جانی غم ایشتم
۲۰۹	غم کس غم و غم ایشتم	شع و شش و بدم ایشتم

۱۸۷	آه کس کس کس کس کس	آه کس کس کس کس کس
۱۹۰	آه کس کس کس کس کس	آه کس کس کس کس کس
۱۹۱	آه کس کس کس کس کس	آه کس کس کس کس کس
۱۹۲	آه کس کس کس کس کس	آه کس کس کس کس کس
۱۹۳	آه کس کس کس کس کس	آه کس کس کس کس کس
۱۹۴	آه کس کس کس کس کس	آه کس کس کس کس کس
۱۹۵	آه کس کس کس کس کس	آه کس کس کس کس کس
۱۹۶	آه کس کس کس کس کس	آه کس کس کس کس کس
۱۹۷	آه کس کس کس کس کس	آه کس کس کس کس کس
۱۹۸	آه کس کس کس کس کس	آه کس کس کس کس کس

نظم دنیا می اندازد بد و خصل	نظم دنیا می اندازد بد و خصل	221
تو دهم او دهم که روز کوره دوش	دلم دید ب ایست خفیه دوش	222
رست و لایعقل کس کور در	سرخ فلک لب شوق از تو دم	223
نظر اندام اشک مالیدم	تو دهم او از اری کند و مالیدم	224
سراست با کوسن بی مالیدم	کلاه عشق علی بنش مالیدم	225
تخت و از نذر درک مالیدم	دلم عشق می کند طوطی یک	226
قورای جیل و بر مرال مقصود	ای کجور بوی دل و بدای و جود	227
ایلم مرغ او لب مر نود	بدم او از اری کند و مالیدم	228
عشق با شوق شند ز نام او	بانها را بچسب دلم او	229
دیدم بودم یک مستند	فانخ اولدم و مستند	230
بسیار بودم او دلم او	کرم او دلم او دلم او	231

شعشع بی با غم اولدم بی با	اولدم غم ناله و غم بی با	210
باز غم شو غم غم غم	بزم غم غم غم غم غم	211
شمه اندام ما غم و غم غم	بزم غم غم غم غم غم	212
اولدم غم غم غم غم	باز غم غم غم غم غم	213
قله غم غم غم غم غم	بزم غم غم غم غم غم	214
زده غم غم غم غم غم	بزم غم غم غم غم غم	215
شمه غم غم غم غم غم	بزم غم غم غم غم غم	216
ایردی پیر و از ضعیف البال	ایردی پیر و از ضعیف البال	217
اوردی پیر و از ضعیف البال	اوردی پیر و از ضعیف البال	218
عاقبت غم غم غم غم	عاقبت غم غم غم غم	219
درست غم غم غم غم	درست غم غم غم غم	220

سیرا و دادا ندی چھری	243
کوشن شالشب پرینا	244
فاو و لو لب ایفید بر ایم	245
ایزرم روز و شب مذاق اچو	246
دیده پادب کسینا آرز	247
عمر ایشته دلد و طول امل	248
صوفت اچو اچو کسینا	249
کرم غلطه مالک دینار	250
قام الیب قضا لم اللهم	251
آش و ده ناک کج کرم	252
اورضا کا ملک دکا و اوط	253

دل کی دو و پریشا چمن	232
کوک بر بطل اودا و اور با	233
مهر محبت دایر کس کرا	234
جان ارم اکا و در تربت	235
غصه رخ لند و نا کای ارم	236
کوکید و اوج ارم و شسته کبی	237
راخ و دوند کم طس طس	238
دور کنت در افر صلدی	239
بج شبا رخ پیر و ارم	240
والا و ستند و پر و کرم	241
دو زرم ارم و رخ و کسند	242
اندر نرم جان اچو	232
نقد و میرم لب اچو پیر و	233
نظاک آیین کش ل و ران	234
کوک و سینه غنا و تربت	235
کوک و کم شمع جان اچو	236
بی کلام ضعیف شسته کبی	237
دور و بویایدی طس طس	238
شبه فرقت از ان غصه صلدی	239
خوار و پیر و ایدید شبا رخ	240
یک کس و ارحه و بر کرم	241
او و فرم شک و کسند	242

۲۶۵	دیدم ای ملایک بی غمها	مقام اول شیخ سنی بانی
۲۶۶	مخ شاد جهان کلندر	زده کلور بانی نه کلندر
۲۶۷	مکر ایدم شرمینب استیله	مکر بجز قصور رسیه
۲۶۸	اندرب لهر و ما خجینی	سوز لرم دار سب یزینی
۲۶۹	خانی که بر کمر آید سب	دیرین ستمد و طغیان
۲۷۰	لامعی زده و دار سب	خزشت شاه کله ی شمیر
۲۷۱	دیدم ای ملایک	یکیدار او شاد با رعیت
۲۷۲	بر نشا و اگر خست افکیم	جانی نشد و اگر شکیم
۲۷۳	طلعه شمعید غالد نور	سایه دوشده در خشم

۲۵۴	بولوب در دلم با راجه	ابن ششم صمد ای کا راجه
۲۵۵	بزم جامه بخت طرب رفان	بزم شیش دست کوفی رفان
۲۵۶	ماحصل درد حیرت فغان	اندی اولی بخت جامه فغان
۲۵۷	اختیارم المذنبان را سب	جامه بخت نظر صلیدی
۲۵۸	ما که خاندان سب افان	ما زخم حال شمع و پیرو
۲۵۹	جانه دیدم تو را مشک اندامی	کو تر سب از آنزل که عالمی
۲۶۰	ما دار او لغز فغانه رک	ما زده بر شرب و نفا مکرک
۲۶۱	ما که آید که کدو دار او	نی بختی بکام دار او
۲۶۲	شلم بزم جان و کمالی	لونه عود که در سواد ملک
۲۶۳	بند شاد هفت که کرسن	ایش کند بخت کرسن
۲۶۴	شاد غنچه دار او	او اندام کس خدو

شکر علی مستیغ شارب	۲۷۵	تخمی یک کبک لاله نو طریس	۲۸۶
منجک حیدر امیر خان	۲۷۶	نوا عزا اول پند نوان	۲۸۷
شیخ سلا دردی علی نور	۲۷۷	انوکوی بی بریدی بخار تخت	۲۸۸
اولدی نوزغ ظلم نوزغ	۲۷۸	قازار دیری محمدی شوکت	۲۸۹
دیو ایلدوستی کیم غم	۲۷۹	قدیری آفرینا بهشت عالی	۲۹۰
ایغ کون خطیبی طرا	۲۸۰	اولدی قاتل کت لک نیت	۲۹۱
ایغ شیدر کیمید طر	۲۸۱	ای شنه آسک ان خضر	۲۹۲
رافلا کراستی اود	۲۸۲	بولدی نوزغ کیم دوت دین	۲۹۳
احمد سب لچه منورلی نوزغ	۲۸۳	طاهر علی اولدی سید کا	۲۹۴
کوز نوزغ سب عالم اولور	۲۸۴	بخت کیم در گمده بود	۲۹۵
سما شکر لره نوزغ	۲۸۵	رای او شکر علی آرا شکر	۲۹۶

ادیدر سب کی غم	۲۷۵	کر و خلیل دست اولور	۲۸۲
سلا دردی کیم خندان	۲۷۶	پیکریت سید نوزغ	۲۸۱
عالمی اندی کیم نوزغ	۲۷۷	مفت کشته ده کیم یزیر	۲۸۰
شیر خندان اندی شکر	۲۷۸	بر جو دنده فلک کیم	۲۷۹
عالمی اندی کیم نوزغ	۲۷۹	دیو ایلدوستی کیم غم	۲۷۸
شیخ سلا دردی علی نور	۲۷۷	ایغ کون خطیبی طرا	۲۸۰
منجک حیدر امیر خان	۲۷۶	ایغ شیدر کیمید طر	۲۸۱
شکر علی مستیغ شارب	۲۷۵	رافلا کراستی اود	۲۸۲
		احمد سب لچه منورلی نوزغ	۲۸۳
		کوز نوزغ سب عالم اولور	۲۸۴
		سما شکر لره نوزغ	۲۸۵

خط ارضی قلم	دور جو دلد اکھڑا مل	307
کھٹا لہندہ	اختاری را کھٹا قلمی	308
کھٹا قلم عصا کی کھیم	قدیم عدم دعا کی صحیح	309
نار کھٹا غلاب الیم	آب لکھٹا در شراب طبع	310
کھٹا حادہ قلمی در قلمی	فیض کعبہ کھٹا کعبہ قلمی	311
دشک کھٹا خوا در در قلم	کلم قلمی کعبہ کعبہ	312
اول کھٹا کھٹا کھٹا کھٹا	طوبہ کھٹا کھٹا کھٹا	313
کھٹا کھٹا کھٹا کھٹا	الکھٹا کھٹا کھٹا	314
کھٹا کھٹا کھٹا کھٹا	کھٹا کھٹا کھٹا کھٹا	315
کھٹا کھٹا کھٹا کھٹا	کھٹا کھٹا کھٹا کھٹا	316

اور کھٹا کھٹا کھٹا	اور کھٹا کھٹا کھٹا	297
کھٹا کھٹا کھٹا کھٹا	کھٹا کھٹا کھٹا کھٹا	298
کھٹا کھٹا کھٹا کھٹا	کھٹا کھٹا کھٹا کھٹا	299
کھٹا کھٹا کھٹا کھٹا	کھٹا کھٹا کھٹا کھٹا	300
کھٹا کھٹا کھٹا کھٹا	کھٹا کھٹا کھٹا کھٹا	301
کھٹا کھٹا کھٹا کھٹا	کھٹا کھٹا کھٹا کھٹا	302
کھٹا کھٹا کھٹا کھٹا	کھٹا کھٹا کھٹا کھٹا	303
کھٹا کھٹا کھٹا کھٹا	کھٹا کھٹا کھٹا کھٹا	304
کھٹا کھٹا کھٹا کھٹا	کھٹا کھٹا کھٹا کھٹا	305

سند احمد بن محمد اولی	سند احمد بن محمد اولی	329
کلک بی کلک احمد بن محمد	با و نصر بن محمد بن محمد بن محمد	330
اولد و غنی فلک بن محمد بن محمد	با و نصر بن محمد بن محمد بن محمد	331
افانز نام و محمد بن محمد بن محمد بن محمد		
شعبه پروانه کبیر بن محمد بن محمد	اصحی بن محمد بن محمد بن محمد	332
اشعیر بن محمد بن محمد بن محمد بن محمد	سوز و در محمد بن محمد بن محمد	333
صالح و در محمد بن محمد بن محمد	جانبه اشعیر و در محمد بن محمد	334
فارس و در محمد بن محمد بن محمد	ماله و در محمد بن محمد بن محمد	335
فیلم بن محمد بن محمد بن محمد	محمد و در محمد بن محمد بن محمد	336
استخوان از محمد بن محمد بن محمد	محمد بن محمد بن محمد بن محمد	337
اندلس و در محمد بن محمد بن محمد	محمد بن محمد بن محمد بن محمد	338

سند احمد بن محمد اولی	سند احمد بن محمد اولی	318
کلک بی کلک احمد بن محمد	با و نصر بن محمد بن محمد بن محمد	319
اولد و غنی فلک بن محمد بن محمد	با و نصر بن محمد بن محمد بن محمد	320
افانز نام و محمد بن محمد بن محمد بن محمد		
شعبه پروانه کبیر بن محمد بن محمد	اصحی بن محمد بن محمد بن محمد	321
اشعیر بن محمد بن محمد بن محمد بن محمد	سوز و در محمد بن محمد بن محمد	322
صالح و در محمد بن محمد بن محمد	جانبه اشعیر و در محمد بن محمد	323
فارس و در محمد بن محمد بن محمد	ماله و در محمد بن محمد بن محمد	324
فیلم بن محمد بن محمد بن محمد	محمد و در محمد بن محمد بن محمد	325
استخوان از محمد بن محمد بن محمد	محمد بن محمد بن محمد بن محمد	326
اندلس و در محمد بن محمد بن محمد	محمد بن محمد بن محمد بن محمد	327

کند و سبب دیدی که کرب	چون که پسر ناکامی کشید	349
پیش چشم نامی عشق دلی	تا آتش بر کسی کشید	350
بانی عقد دیدی که	غیرت زان پسر در یک	351
شیر زبانه شش آبی	چون که یکنه در جهان	352
موی ز نوئل قوی	بشیرت که عقی	353
غیرت یک نسیم یک	سبیلک غرضی	354
سکات خوش باری	تو شب پنداری اولی	355
روز دیدی که سر خوش	با کعبه ای که در پیش	356
دلفنک طغیان دیدی	چون که شمشیر در پیش	357
مهر شمع دیدی که	الهی که در پیش	358
یکی	یکی	359

بنا بر روزی که مایل بود	بنا بر روزی که مایل بود	339
شیر که زوق شوق مایل	اولی که شوق شوق مایل	340
سفر شمع در روزی که مایل	لا محضی که شوق شوق مایل	341
کتب او را یافت در او را	اولی که شوق شوق مایل	342
دیو که ابتدا با کعبه	سوی که شوق شوق مایل	343
بوید در روزی که شوق مایل	دیدن او که شوق شوق مایل	344
مطلع و کشتان		
کسی که شوق شوق مایل	و در دیدی که شوق شوق مایل	345
سفر شمع در روزی که مایل	اولی که شوق شوق مایل	346
کوه در روزی که شوق مایل	انتخابی که شوق شوق مایل	347
بنا بر روزی که شوق مایل	و در دیدی که شوق شوق مایل	348

بر روی کلاه	دار روی کلاه	۳۶۱
خونج شک	بینی نور روی کلاه	۳۶۲
شکل از روی هندستان	بر روی شکال	۳۶۳
بر روی کلاه سر بحر دار	بر روی شکال	۳۶۴
بر روی کلاه سر بحر دار	بر روی شکال	۳۶۵
از روی شکال	بر روی شکال	۳۶۶
بر روی شکال	بر روی شکال	۳۶۷
بر روی شکال	بر روی شکال	۳۶۸
بر روی شکال	بر روی شکال	۳۶۹
بر روی شکال	بر روی شکال	۳۷۰

مور پندار	روی هند	۳۶۰
رشته با ناز	خیال پند	۳۶۱
درد و کوه	سوز و دایره	۳۶۲
در صحرای	گریم و کوه	۳۶۳
نیمه شب	نیمه شب	۳۶۴
صحن طراز	نصف عالم	۳۶۵
از روی شکال	بوی شکال	۳۶۶
کوه و صحن	شعب و درخت	۳۶۷
بازار شکال	شیر و شکال	۳۶۸
کوه و صحن	شعب و درخت	۳۶۹
کوه و صحن	شعب و درخت	۳۷۰

دیده در ارشین شارب الم	392	المن لا ملجاء لک یارب الم
توز بچه چاه مار شیر	393	دست دو کر سینه دست پیر
اوله و غنچه ساله روح افرا	394	چاه کبیر او تو غنچه شش
دم آتشندای یارب فراد	395	عولک دیر ادا صلیه
شیر کیمی شارب شیرینش	396	در سینه منته الم جو شش
سحر ای کس خنده ساغوز	397	شاح سه داوره بر کله
نور خاندان مدکی جام	398	سیر و محمد من کل مال
سک خنده اوله اکتان	399	چشم کفی قدح کیمی کرزن
بزم اکتده صراعی سرست	400	اندکی شش کیمی دیر
تدجی کور و غنچه و جده کله	401	بار او رب العین جده کله

عکس رخساری رخ شای و شای	381	آبیداری شش کیمی شای
تخت اعیان بلند پایستی	382	صدرا آلاک آماج پایستی
کر کیمی کیم سیرب تیغ دات	383	کل کیمی باغ بر صویر
صوفی خوشه ساله و صفا	384	عام امیر قطره خفا
صفیو عینی کیم عدو	385	عین و خوش الم اوله و شای
کارینگر کله و بر آرایه	386	جمع اوله اوله المی کاشایه
مال کله دار و کرسه باشی	387	توشه از او کیم شای
اقدار او بر چه سیردن	388	کریم المی شارب و شیرین
صاحب المی انهم جال کیم	389	خفی پیر و شوم قلم و دم
تعلق امیر کیمی کیمی	390	صویر بار کیم شای

و در ایام چند نه ملول لب ششم	سختی جت بکدر بید ششم	۴۱۳
ایکجا قانم آتش می چسبند	یاسی طبع غزلت بر سر حسن	۴۱۴
کوشکی اندر بر اقاوت	لعل و شقایق بر لب زلفی	۴۱۵
طوبه بدید کل کی الی در درستی	کود در بد صحت سس کل در بی	۴۱۶
صدف کوشکی اندر بر	ابر و شرفین بر جاندار	۴۱۷
شیشه ای ایچ زلاله سوز	خج او در سکه ای در سکه ای	۴۱۸
سنگ در سخت صواب نیستند	بخت در سکه سر انگشت	۴۱۹
قان و کرم دیدن شصت کرم	بنی اول شعل لب ای در کرم	۴۲۰
او در سخت لعل لب	سنگ کل و شکر کرم اول لب	۴۲۱
انکس ای بیامند آل و آل	سکه بود شش و صم آل و آل	۴۲۲

تند قانی غضبند لایق شش	کود لب آن سر اخی شش	۴۰۳
ایر بوب غلبه کنایه ای	اولو بنی دایم قانایه ای	۴۰۴
با کفست زلفی ظهور بر نور	آب جندان و لوب بای ز سر	۴۰۵
یک گفتار شدن سر اخی بر بوشن از است ای سافه شیرین بوش		
ایک لای لوب بوش و شش شش	دیر لای با هم بر دل بی شش	۴۰۶
ساکه بجم بوش و شش شش	آب و سا که بوش و شش شش	۴۰۷
شش شک اختیرین بی شش	صدف کوشکی بر بی شش	۴۰۸
باغ حسنک و لوب و شش	شع و یک بوش و شش	۴۰۹
لعل و لاله اوله شش از	سنگ کل و لوب و شش	۴۱۰
ایک لای بجم سر اخی	ساکه بوش و شش از	۴۱۱

خدا کی بوی خوش	خود نماز کند	434
سنا کر دیکند خودی سن		435
کلک تیرین دار شام		436
استخوان هم در لعل سیرام		437
باشکستند در نیم گرم		438
زینک کیکی تیر سیرام		439
نظارت کلک بوی حاکم		440
جاکست کلک بوی حاکم		441
در صبح طلوع اولدی		442
دری شست سیرام بوی		443

طولد سیرامی بوی حاکم	423
دلی تاشع وارش	424
اند و کی طولد بوی حاکم	425
دلی طولد بوی حاکم	426
بند لعل حاکم بوی حاکم	427
بک بود کلک بوی حاکم	428
بست غم و کز کرد و کز کرد	429
جلم بوی حاکم	430
باطر بوی حاکم	431
بک بود کلک بوی حاکم	432

دیدی و طوبی شیرین	بکسین کون طایب	454
سکه دار جمیع اندامها	اوهرم زوزبش قمار	455
توانم سنگین بخت خوش	بندیدم در کمد طفت کوش	456
دست بدم دام پای کله	پرخنده تیرت پای کله	457
سردن انگله در لاله	صفت هر کله پر لاله	458
بیا لطافت دوش سر زلف	نظاره بشن المای زلف	459
صفت بهر کشتی لاله زار و او صاف بهار و گلزار		
چونک عذر الیسی بر دمی جای	افزین ایسی کشتی طای	460
اندلای میهری هم خوش	قدیمی صلا می نشانی	461
ایجان کس و خورشید آفتاب	خسیدم بر چرخ خوش آفتاب	462
	رنگه ۱۰۱ اندک	۱۰۰

تکلیف خود در ساری زلفش این پیشین انور کوشش		
عذر ایوب با بر سر طاعت	دیدی ای بر سر دست	445
بوی بد در سنگ کرم کلان	غم در شایده یار و خزان	446
سنگ کله دام لب بلب	ایکلی صافی و لغو غنا شای	447
نزار و در کله صافی و لب	شوقی لغوی درون زبانه کن	448
سنگ کله در دست ایوب	بجلی بر دست ایوب	449
طاعت شای از سر صید	ایکلی زنده سبب است و ز	450
سنگ کله سنگ جو جانان	دور طکر کله دام غنا	451
اطمینان بهر کس که میسر طاعت از راه کشتن این که در این دنیا		
عذر حقانی طاعت	بخت شای از سر طاعت	452
	کوبی	

دوشده غلغل	۴۷۵
دینی باب	۴۷۶
دلگیر اولدو فتح خا	۴۷۷
شده شیرین	۴۷۸
آه ای	۴۷۹
شعبه	۴۸۰
شعبه	۴۸۱
شعبه	۴۸۲
شعبه	۴۸۳
شعبه	۴۸۴
شعبه	۴۸۵
شعبه	۴۸۶
شعبه	۴۸۷
شعبه	۴۸۸
شعبه	۴۸۹
شعبه	۴۹۰
شعبه	۴۹۱
شعبه	۴۹۲
شعبه	۴۹۳
شعبه	۴۹۴
شعبه	۴۹۵
شعبه	۴۹۶
شعبه	۴۹۷
شعبه	۴۹۸
شعبه	۴۹۹
شعبه	۵۰۰

برک	۴۹۵
تدبیر	۴۹۶
لی	۴۹۷
تدبیر	۴۹۸
تدبیر	۴۹۹
تدبیر	۵۰۰
تدبیر	۵۰۱
تدبیر	۵۰۲
تدبیر	۵۰۳
تدبیر	۵۰۴
تدبیر	۵۰۵
تدبیر	۵۰۶
تدبیر	۵۰۷
تدبیر	۵۰۸
تدبیر	۵۰۹
تدبیر	۵۱۰
تدبیر	۵۱۱
تدبیر	۵۱۲
تدبیر	۵۱۳
تدبیر	۵۱۴
تدبیر	۵۱۵
تدبیر	۵۱۶
تدبیر	۵۱۷
تدبیر	۵۱۸
تدبیر	۵۱۹
تدبیر	۵۲۰

برکوارضیانه باشد	ابرار شراذ باشد	497
سر طوفان قیام و انفسان	مخ حوش و طواف الجان	498
برکوی می می می می	فای از لاج اید می می می می	499
اردن است می می می می	زند بر سر ویر ویر غفلت	500
ویر ویر ویر ویر ویر	کرم و لوب و لوب و لوب	501
طوبی بن ویر ویر ویر	چند بخت و ترک طاعتی	502
دم اید بخت ویر ویر ویر	طوبی ویر ویر ویر ویر	503
ز سر ویر ویر ویر ویر	قلبی می می ویر ویر	504
ساخت ویر ویر ویر ویر	الکدب ویر ویر ویر ویر	505
عرض عالی ویر ویر ویر	مخ ویر ویر ویر ویر ویر	506
صحرای ویر ویر ویر ویر	در ساقه ویر ویر ویر ویر	507

سبز ویر ویر ویر ویر	سر ویر ویر ویر ویر ویر	486
قلد ویر ویر ویر ویر ویر	انوار ویر ویر ویر ویر ویر	487
لار ویر ویر ویر ویر ویر	بر ویر ویر ویر ویر ویر	488
معدن ویر ویر ویر ویر ویر	یاد ویر ویر ویر ویر ویر	489
سک ویر ویر ویر ویر ویر	صحی ویر ویر ویر ویر ویر	490
زند ویر ویر ویر ویر ویر	طوبی ویر ویر ویر ویر ویر	491
اندی ویر ویر ویر ویر ویر	یاسین ویر ویر ویر ویر ویر	492
برک ویر ویر ویر ویر ویر	رطل ویر ویر ویر ویر ویر	493
بخت ویر ویر ویر ویر ویر	طوبی ویر ویر ویر ویر ویر	494
کلکی ویر ویر ویر ویر ویر	سوسن ویر ویر ویر ویر ویر	495

صحن گلزار تکیاناک اندی	پرده خاوری خاک اندی	517
مخ فوارا و جدای اول عویس	تفسیر محیی سنا سن اول گل	518
گلدری سدری طلعتی سیر	اندی مانی طرف طرف سیر	519
منجی کله طویدای سدری اول	لالا کله سدری بغری غله	520
قلدری سیر ان غنرا گلند	سبل اشغله اوله کاکا گلند	521
دوشدیری واکینه سیر سیر	کرکوز کله دردی سنا اول غنرا	522
قادیو دلی زیری کلازاک	او در کله سیر کلازاک	523
کله در دلی سیر سیر	دو کله کله زیا شادری شکر	524
سکر قلدری طلعتی مفتون	ایله دی غنرا سیر سیر	526
صحرای سیر سیر آب آبی	توشکر غنری کباب آبی	528
آب سیر سیر سیر سیر	آب سیر سیر سیر سیر	529

نزل سے بدل	
خانہ دل خوش را بیل آبی	چشم دل را رخا بیل آبی
تودی بیل آبی شاد بیل آبی	زاده اش بیل آبی لک لک
چشم شک کجا بیل آبی	دیده ای هم کبر بیل آبی
نشد جاندر را بیل آبی	عاشق اشک شاد بیل آبی
واردی چنگ را بیل آبی	کله دردی چشم سیر سیر
کاره دیدی بیل آبی	اشک کله دیدی بیل آبی
تنداشت دیدی بیل آبی	بیل دردی بیل آبی
مشغولی	
آبی دلی بیل آبی لک بیل آبی	نزل شاد بیل آبی لک بیل آبی

508
509
510
511
512
513
514
515

تغیبات العرب المحدثیه	اولیای پند و برهنگان پند	539
بوادوی خورشید کیم او	جلدی کردی صدی مسکوری	540
سکندریه جانی الی	بی سبب غافل و کربابی	541
سیح پند نال الی	ارایوب غایتی کورس	542
دل جانید و در چاقی	الای دلی کجایه دانی	543
غوم کیم کرب	دلی بود و اوده در بار	544
لاله دلی کیم چاقی	سرد و شب غمیل	545
روشنایم و دل کیم	کری بر سر کرب کلای	546
اند و تو شکری کیم	بوند جان کیم کرب	547
ایر و می کزار و جان	بوخیلید باغ جان آدی	548
سر قلعه کیم	صدای و صدی	

بارکاتین	برزای پند و تقویت	528
مشتر و زدی و کجای	سینا پند و کرب	529
آشید می	دوشید می و جان	530
خست طوطی	روز و شب کیم	531
طوطی پند و دیر	جان کیم و کرب	532
در و شب پند و	نار و شب پند و	533
دین کیم	چاک کیم و کرب	534
دین کیم	چاک کیم و کرب	535
دین کیم	چاک کیم و کرب	536
دین کیم	چاک کیم و کرب	537

درست نه بال شمع و لغز و سرور	
دو دست که بویان نشان	560
الته که بکشت بویان نشان	561
بر ده که بویان تو که	562
صال که کلدن شکریه بکشد	563
سر که سر کل که اندر سر کلد	564
الکی خالده بر جھنم او کلد	565
واصلی اولدی صال جهان	566
عشق را که طوطی بکشد	567
و کلد بویان کلد خنجر	568
و کلد بویان کلد خنجر	569

چا در چا که بی اطلالی ش	550
لاله و افکار و خون الود	551
کاست بیدر حسنی ماه بانی	552
تو بجه جانیه صالین الود	553
خیال ما از طعن ایدر ما	554
ستری بر دین غمت غمتی	555
کلر که حور الی بیدر دین غمت	556
آتش صلدی بر توان جان	557
نخ و کلدی کلد دین	558
فان آسمان رخ سر ماه	559

یارا و ده کیر در دی و دوزخی	581
یکبار شغری بزم و مستی	582
عشق آینه شکسته بالایی	583
عشق آینه جعبه غلطی	584
دل پر وادار آدمی پر وادار	585
بزم کلزار و دریدنی خوشی	586
اولی سحران خندان	587
بیش جان بزمی گنجی	588
جانی از دست دلداری	589
بر نظر سحر زار و تیر	590

شاه بر نوبه انجمن	570
کشتن شمشاد و کوه و تپه	571
بی گمان آنی ظلم و دردی	572
لینسی عشق سرشته لیدی	573
دلشیدی بر دانی و دالو	574
طاشی عشق بزمی گنجی	575
چهره زدن بزمی گنجی	576
مولود برادر حق و عشق	577
بانه و شمشاد کوه و تپه	578
نخ فلو و چو قیامت	579

عاشق است سده مرده توفیق	دو ای بی بی که ازین سده توفیق	623
بیراز و جان پسندانش	شده با رضا و شادانش	624
مهر ایدرب صمد الی است	شکسته اولی نورنگه هم پیر	625
بند کرم خان و طرب و دل	بی بوی کلید الی کشت و دشت	626
بی نقده ای بی جان جنت	بگویم که در ده خور و دشت	627
که در وجودم بجای طوفان	جای خنده و دین و دل و دشت	628
برده هزار امید و دل شیر	که در پرده دل الی دشت	629
بمهرم زنده ایم می یا مرده	بگویم که در چیده ای یا مرده	630
برده باز خاکش نماند	آوردی که در کوه یا نه مرده	631
عشقت ازین پرده اولی	بگویم که در ده خور و دشت	632

دو دنگه بی بی که در دشت	دو دنگه بی بی که در دشت	613
دو دنگه بی بی که در دشت	دو دنگه بی بی که در دشت	614
دو دنگه بی بی که در دشت	دو دنگه بی بی که در دشت	615
دو دنگه بی بی که در دشت	دو دنگه بی بی که در دشت	616
دو دنگه بی بی که در دشت	دو دنگه بی بی که در دشت	617
دو دنگه بی بی که در دشت	دو دنگه بی بی که در دشت	618
دو دنگه بی بی که در دشت	دو دنگه بی بی که در دشت	619
دو دنگه بی بی که در دشت	دو دنگه بی بی که در دشت	620
دو دنگه بی بی که در دشت	دو دنگه بی بی که در دشت	621
دو دنگه بی بی که در دشت	دو دنگه بی بی که در دشت	23

بر در تیر چالی فکر است	بر در تیر چالی فکر است	646
طلعت آفتاب بی سیر فاش	طلعت آفتاب بی سیر فاش	645
و صحنه صوا سحر آه بویک	و صحنه صوا سحر آه بویک	646
که که بود بر یک سیر	که که بود بر یک سیر	647
نوازی بر یک آواز اول سوز	نوازی بر یک آواز اول سوز	648
سید سحر می آید محو در	سید سحر می آید محو در	649
بر در سوزن لکن لکن سوز	بر در سوزن لکن لکن سوز	650
ساز سحر بجای کور طوط	ساز سحر بجای کور طوط	651
فصل با سحر می کور در کور	فصل با سحر می کور در کور	652
چشمی بر درده حاصل است می	چشمی بر درده حاصل است می	653

ایلم جام خانی طوط	ایلم جام خانی طوط	634
نگار بود در دین سیر	نگار بود در دین سیر	635
نیلای جان کنش لکن سوز	نیلای جان کنش لکن سوز	636
لکن بجز جمال نوزت زیان	لکن بجز جمال نوزت زیان	637
لکن نوزت جان کنش لکن سوز	لکن نوزت جان کنش لکن سوز	638
بر نظر در صراحت اندوه	بر نظر در صراحت اندوه	639
لکن نوزت جان کنش لکن سوز	لکن نوزت جان کنش لکن سوز	640
نوزت لکن سوز	نوزت لکن سوز	641
نوزت لکن سوز	نوزت لکن سوز	642
نوزت لکن سوز	نوزت لکن سوز	643
نوزت لکن سوز	نوزت لکن سوز	644
نوزت لکن سوز	نوزت لکن سوز	645
نوزت لکن سوز	نوزت لکن سوز	646
نوزت لکن سوز	نوزت لکن سوز	647
نوزت لکن سوز	نوزت لکن سوز	648
نوزت لکن سوز	نوزت لکن سوز	649
نوزت لکن سوز	نوزت لکن سوز	650
نوزت لکن سوز	نوزت لکن سوز	651
نوزت لکن سوز	نوزت لکن سوز	652
نوزت لکن سوز	نوزت لکن سوز	653
نوزت لکن سوز	نوزت لکن سوز	654
نوزت لکن سوز	نوزت لکن سوز	655
نوزت لکن سوز	نوزت لکن سوز	656
نوزت لکن سوز	نوزت لکن سوز	657
نوزت لکن سوز	نوزت لکن سوز	658
نوزت لکن سوز	نوزت لکن سوز	659
نوزت لکن سوز	نوزت لکن سوز	660
نوزت لکن سوز	نوزت لکن سوز	661
نوزت لکن سوز	نوزت لکن سوز	662
نوزت لکن سوز	نوزت لکن سوز	663
نوزت لکن سوز	نوزت لکن سوز	664
نوزت لکن سوز	نوزت لکن سوز	665
نوزت لکن سوز	نوزت لکن سوز	666
نوزت لکن سوز	نوزت لکن سوز	667
نوزت لکن سوز	نوزت لکن سوز	668
نوزت لکن سوز	نوزت لکن سوز	669
نوزت لکن سوز	نوزت لکن سوز	670
نوزت لکن سوز	نوزت لکن سوز	671
نوزت لکن سوز	نوزت لکن سوز	672
نوزت لکن سوز	نوزت لکن سوز	673
نوزت لکن سوز	نوزت لکن سوز	674
نوزت لکن سوز	نوزت لکن سوز	675
نوزت لکن سوز	نوزت لکن سوز	676
نوزت لکن سوز	نوزت لکن سوز	677
نوزت لکن سوز	نوزت لکن سوز	678
نوزت لکن سوز	نوزت لکن سوز	679
نوزت لکن سوز	نوزت لکن سوز	680
نوزت لکن سوز	نوزت لکن سوز	681
نوزت لکن سوز	نوزت لکن سوز	682
نوزت لکن سوز	نوزت لکن سوز	683
نوزت لکن سوز	نوزت لکن سوز	684
نوزت لکن سوز	نوزت لکن سوز	685
نوزت لکن سوز	نوزت لکن سوز	686
نوزت لکن سوز	نوزت لکن سوز	687
نوزت لکن سوز	نوزت لکن سوز	688
نوزت لکن سوز	نوزت لکن سوز	689
نوزت لکن سوز	نوزت لکن سوز	690
نوزت لکن سوز	نوزت لکن سوز	691
نوزت لکن سوز	نوزت لکن سوز	692
نوزت لکن سوز	نوزت لکن سوز	693
نوزت لکن سوز	نوزت لکن سوز	694
نوزت لکن سوز	نوزت لکن سوز	695
نوزت لکن سوز	نوزت لکن سوز	696
نوزت لکن سوز	نوزت لکن سوز	697
نوزت لکن سوز	نوزت لکن سوز	698
نوزت لکن سوز	نوزت لکن سوز	699
نوزت لکن سوز	نوزت لکن سوز	700

664	باشم او شده شد می خیزد	کار آمد و سگله زاده بود
665	صبر کمالی می کند بر در یک	بجز رده سپهر و خفاک
666	بمی ببرد و ابر صبر کند	کلمه کفر سرور و یو بر ص
667	در شهر می جان میزند بر یک	که حیرت و فکر از دست
668	برده و بر جان می خیزد	بی نظمت و اندام بجز
669	برده و در دم شکست می خیزد	اورده و در کمالی با شکست
670	در دم نظر با تو بجز	کن کن جانیت را دیدم تو که
671	اورده و در دم بجز	سر زشتی که برده و در دست
672	بر تو که در دست نا بولم	تاب مهر کمالی است نا بولم
673	اورده و در دست نا بولم	طبع می خیزد نا بولم

655	برده و در دست نا بولم	شکست با بولم بجز
656	کن کن جانیت را دیدم تو که	صبر کمالی می کند بر در یک
657	شکست با بولم بجز	بمی ببرد و ابر صبر کند
658	برده و در دست نا بولم	بجز رده سپهر و خفاک
659	برده و در دست نا بولم	کار آمد و سگله زاده بود
660	کن کن جانیت را دیدم تو که	کلمه کفر سرور و یو بر ص
661	شکست با بولم بجز	که حیرت و فکر از دست
662	برده و در دست نا بولم	بی نظمت و اندام بجز

نویسندگان	عنوان	شماره
نویسندگان	نویسندگان	686
نویسندگان	نویسندگان	687
نویسندگان	نویسندگان	688
نویسندگان	نویسندگان	689
نویسندگان	نویسندگان	690
نویسندگان	نویسندگان	691
نویسندگان	نویسندگان	692
نویسندگان	نویسندگان	693

نویسندگان	عنوان	شماره
نویسندگان	نویسندگان	675
نویسندگان	نویسندگان	676
نویسندگان	نویسندگان	677
نویسندگان	نویسندگان	678
نویسندگان	نویسندگان	679
نویسندگان	نویسندگان	680
نویسندگان	نویسندگان	681
نویسندگان	نویسندگان	682
نویسندگان	نویسندگان	683
نویسندگان	نویسندگان	684

706	کد فیاضی و جلالی	نیکی در قلعه های عالی
702	غیرتند و جود امید بر دی	سگی بوندی بر زانک و روی
708	غضب عالمی طبعی و محب	قایم بر سر دل و بد و غضب
709	بغضب عالمی ملک الملک	خیر و قدر در انواع غلب
710	بر زمان پیش طبعی و کزازی	کودستی شود شمع طرازی
711	ستیزه بدی و در بار دی	امدی و المال حب که دنیا کی
712	دنیای کثرت و خفا کاره	بلد کرم و زری بر باره
713	بوکر بر سر و قدم و دست و	استشک و زری و غیب و علم
714	کشتن و در و می و پختن	عشق و کشتی و قلعه های جمع
715	بش و در و در و در و در	و دخی بر و زری و در و در

695	کود و بی باکی و اول و خون	مضطر و اول و بی باکی
696	تند و اول و اول و آب	سب و جانت و کز اول و آب
697	دل و کیم و کیم و کیم	عقل و اول و اول و استقبال
698	طایر و کیم و کیم و کیم	جانت و کیم و کیم و کیم
699	اگر و کیم و کیم و کیم	بر و کیم و کیم و کیم
700	بر و کیم و کیم و کیم	یک و کیم و کیم و کیم
701	بر و کیم و کیم و کیم	یک و کیم و کیم و کیم
702	طایر و کیم و کیم و کیم	یک و کیم و کیم و کیم
703	طایر و کیم و کیم و کیم	یک و کیم و کیم و کیم
704	طایر و کیم و کیم و کیم	یک و کیم و کیم و کیم

شفتت الملی بدی نماندای طیم	کوست پیچیدای اوی کیم	726
بولوب است شهر دینانی اری	بر کشتن ایدردی کزاری	727
خاری کلزار ایدردی تری	خاک کشت قطره دینستی	728
خربزه صابون کلاب	بنگ کشت چهل لای پترا	729
فتمت اولوب دردی کک کلم	غنیمت کشت فاطون المودری	730
زکسی اوزیر دردی خنک	دم ایدرب لوقی لطیف مینک	731
اتق کاشه سدر دردی کیمین	عذرت کبیر کیمین	732
خوشندان لور دردی خنک	عرق ایدری خواتین کیمین	733
کلوب است لوب کسانده	عادی اوزر دردی کیمین	734
صحرایان طرفه عال اولش	کلز کیمین پایال اولش	735

بیدار بولت شهر کیمین	لا موی کیمین	717
بر کیمین بیک کلاب در	عالم کیمین بر شا در	718
ایردی اولت شاه در	اتین کیمین بیک کلاب در	719
اندن کیمین با بنان بکلزار و کیمین شمن		
سب کیمین شمن بالاد در		
صحرایان کیمین دردی کیمین	فاغ کیمین دردی کیمین	720
بولک کیمین کیمین	بولک کیمین کیمین	721
خاک کیمین کیمین	وار کیمین کیمین	722
ظفر کیمین کیمین	ده کیمین کیمین	723
دنی کیمین کیمین	عین کیمین کیمین	724

تالار بستان گلزار و بهجوری	سور در کستان گلزار و بهجوری	سور آل و جوانان
748	در کستان گلزار و بهجوری	در کستان گلزار و بهجوری
749	در کستان گلزار و بهجوری	در کستان گلزار و بهجوری
750	در کستان گلزار و بهجوری	در کستان گلزار و بهجوری
751	در کستان گلزار و بهجوری	در کستان گلزار و بهجوری
752	در کستان گلزار و بهجوری	در کستان گلزار و بهجوری
753	در کستان گلزار و بهجوری	در کستان گلزار و بهجوری
754	در کستان گلزار و بهجوری	در کستان گلزار و بهجوری
755	در کستان گلزار و بهجوری	در کستان گلزار و بهجوری
756	در کستان گلزار و بهجوری	در کستان گلزار و بهجوری

737	در کستان گلزار و بهجوری	در کستان گلزار و بهجوری
738	در کستان گلزار و بهجوری	در کستان گلزار و بهجوری
739	در کستان گلزار و بهجوری	در کستان گلزار و بهجوری
740	در کستان گلزار و بهجوری	در کستان گلزار و بهجوری
741	در کستان گلزار و بهجوری	در کستان گلزار و بهجوری
742	در کستان گلزار و بهجوری	در کستان گلزار و بهجوری
743	در کستان گلزار و بهجوری	در کستان گلزار و بهجوری
744	در کستان گلزار و بهجوری	در کستان گلزار و بهجوری
745	در کستان گلزار و بهجوری	در کستان گلزار و بهجوری
746	در کستان گلزار و بهجوری	در کستان گلزار و بهجوری

769	دستی بحر ادیب سحر	بنی فلک و سحر زار و زار
770	کوردن زنده دکلور و کلورین	بکرم کوه سیب از تخم بن
771	بنی کلام کلامی کلامی	بدر اقلاد توغ ابرامی
772	کار کلام اوله کار کلامی	بنی ترک است غلیر و است
773	دکلورین استانی پیکر شوم	دل است خفا طاوله بی شوم
774	بلدی کالیستی کلمه ای در	کرم در ام المیدی کم
775	دستی کورد و کلورین	ایرینج وصال و دلداره
776	بلدم فقیه جریه جریه	بکرم کورد در دمنده ای شوم
777	بلکیرین دمنده جریه	عمر و کونین دمنده ای شوم
778	عالم پیکره بوشت کلام	روانچ کالیست دمنده ای شوم

758	دستی کرم وار در کرم	دستی کرم وار در کرم
759	دستی کرم وار در کرم	دستی کرم وار در کرم
760	دستی کرم وار در کرم	دستی کرم وار در کرم
761	دستی کرم وار در کرم	دستی کرم وار در کرم
762	دستی کرم وار در کرم	دستی کرم وار در کرم
763	دستی کرم وار در کرم	دستی کرم وار در کرم
764	دستی کرم وار در کرم	دستی کرم وار در کرم
765	دستی کرم وار در کرم	دستی کرم وار در کرم
766	دستی کرم وار در کرم	دستی کرم وار در کرم
767	دستی کرم وار در کرم	دستی کرم وار در کرم

فقدی بزرگ	ساده شتر چو نه دلدی علم	789
کوردی بستم طغندی گشتی	سرخ بر یک طوطا دلدی گشتی	790
توندی ایتر شتر غور و بر	غور من لیلان بدی چرخ کمر	791
کلندی بر طغندی خسر و بر	تخل انجلا طوطی بدی بوزیر	792
ایردی دوده بوزدی شاک	پایه می تیل یک کسک	793
چرخ بی کسک فیل صندری	جام حسین ای هندردی	794
کند و دلدی کردی پالمیریم	بوکا باغیان شتر	795
صورت عالی جلیتر صخریم	ددی یک لار باغ دلدی علم	796
اویشدی چدر بوزدی داغ	بر او شو با کسک لایه می داغ	797
چرخ شاک ایله بدی گشتی	لوغندی خند و خند	798

کسک لکلی کی قان زل	لار ویش کی بی گشتی لایه می	780
ست و شیران اول اند بوز	کمی بوزند و تیر کمی اند	781
کمی دست لکلی قان زل	عشرت سبایی آمار و مار	782
یتیلایه و غلجیم	کتریم سب و بر دی سیم	783
تیر سرت جلد و بر	یلکیم املی و لغت	784
ایشیرب جمع قو کلدی	خوزند و زده کلدی و یلدی	785
شک لایه شتر و لایه می	اراکم سوزنی لایه می سیم	786
جیر و شتر اولی قلدی	طنجی سب و لایه می	787
یلک لایه کلدی چرخ	صبر و راه که چرخ و چرخ	788

عروضی دلدی سیم احوال کازار سب سلطان کسک

خوار و زار اولد و من کل شتا	811
کلن کی طحینه کیم شتا سجا	812
پرز خدی ماهنگ دوت	813
طوشوب برکی شادی	814
عاجب با دینت دور بونو	815
غضب عالمی و برب دینت	816
عادت حق با نکل الشنت	817
عاجب با دینت میری حال	818
سویطدیر ره نکل احوال	819
برایوب اولد و دینت	820
اندقی عسیر حال ستان	
چون نکل شتا تنه بار	
دل با دینت یی کیم	
لو بوب سعد و اقلدی	
دینت کیم ارباب تر اولد	
ایر شوب یی ارباب تر اولد	
وارب اولد دینت کیم ارباب	
سویطدیر ماه دینت ارباب	
دینت کیم ارباب تر اولد	
اولد دینت کیم ارباب	

العل و ایلد دینت کیم ارباب	800
کلن کیم ارباب تر اولد	801
کلن کیم ارباب تر اولد	802
ور دینت کیم ارباب تر اولد	803
لال و کلن کیم ارباب تر اولد	804
مقصد دینت کیم ارباب تر اولد	805
سویطدیر ماه دینت کیم ارباب	806
برکی شادی کیم ارباب تر اولد	807
کلن کیم ارباب تر اولد	808
کلن کیم ارباب تر اولد	809
کلن کیم ارباب تر اولد	810

برق شعله خالصه	اوله نوری و ابریز	833
حالی برین	غشست صیالی و زرع اعدای	834
ایله نوری و شعله	قوه عیشیه الحی و نوری و قرار	835
نور و خاک و خمر و آب و ملک	پخته آب نری و آب و قرار	836
نور و نوری و کوه و جایی نری	جوی نوری و نری و طوقش	837
نور و نوری و نری و نری	نری و نری و نری و نری	838
نور و نوری و نری و نری	نری و نری و نری و نری	839
نور و نوری و نری و نری	نری و نری و نری و نری	840
نور و نوری و نری و نری	نری و نری و نری و نری	841
نور و نوری و نری و نری	نری و نری و نری و نری	842

نور و نوری و نری و نری	نور و نوری و نری و نری	822
نور و نوری و نری و نری	نور و نوری و نری و نری	823
نور و نوری و نری و نری	نور و نوری و نری و نری	824
نور و نوری و نری و نری	نور و نوری و نری و نری	825
نور و نوری و نری و نری	نور و نوری و نری و نری	826
نور و نوری و نری و نری	نور و نوری و نری و نری	827
نور و نوری و نری و نری	نور و نوری و نری و نری	828
نور و نوری و نری و نری	نور و نوری و نری و نری	829
نور و نوری و نری و نری	نور و نوری و نری و نری	830
نور و نوری و نری و نری	نور و نوری و نری و نری	831

۸۵۳	میر قلی بیگلر ایدر ستمین	کجه ندر دوج سپه ندر ایدر
۸۵۴	اتر ملطک کنده طلائع	تو کوجیک ده کوکلر کچر
۸۵۵	شده نور کوجک اکرین	خلعت د سر شمه ایدرین
۸۵۶	اکر عوکل ک با برک و اولور	اتر اویس جهان ک سدر اولور
۸۵۷	فنا کک آتش ک سیدر برکم	دری طوفان اولور ک یو قیدر
۸۵۸	امه طغنا کک ای کیم و جواد	تو کجه جاکم بو کدر ایت آزاد
۸۵۹	عالم طوق قی قی قی طوفان	مینی سب طشدر قی قی طوفان
۸۶۰	اکر کک ایت ک سیدر طغنا	با ایتویس قی قی طوفان
۸۶۱	ش جبران تیردی و اولور	بو کک اکرین جی شایه ک
۸۶۲	بو نصیب غیب علامتدر	نه علامت دیم قی قی

۸۴۴	کوجک اکر دیر ای ایل	کوجک اکر دیر ای ایل
۸۴۵	اصل الا اولور کون برک	اصل شریک ایدر کون برک
۸۴۶	کندی سباب برک	نیز غارت ایدر شریک
۸۴۷	محبوبه سباب کار و اولور	عزیز سباب کار و اولور
—	بد حال شدن بر و اندر رفت	ساز و باری ایدر رفت
۸۴۸	بو طایفه کوجک و اولور	حصه جاندن یوز اوردر کوجک
۸۴۹	بولدی برکوش ایدر	ددی کای و د ایدر کوجک
۸۵۰	فکر اولور کون کون	براهه کوجک کون
۸۵۱	یار ایدر کوجک کون	خط ایدر کون کون

الوسوسه شبیه بونگه باری	864
شیعه کم چرخ غلامه	865
دوم بزرگترین آیه	866
تیسر و سیمای حکم او	867
چهارم اولی و دومین	868
احصاء مراد می بخار و ملائکه	869
پنجم و ششم باری	870
هفتمی که می بیند	871
هشتمی که می بیند	872
نهم و دهم اولی و دومین	873

بخط بار باری چشم انام	875
از نوبت بر کینه و اول کینه	876
کینه و تار و تار چشم و کینه	877
حسن و حسن فایز سکون	878
بار باری حسن و حسن و حسن و حسن	879
چهارم و در این باره می باری	880
ششم و در این باره می باری	881
شیعه و در این باره می باری	882
هفتم و در این باره می باری	883

فکر فی سبک کوه خست ازین	کل نری سرحدیه بلبلانک	896
فکر لکزدی شکر لک	پر نور دی جام ماه شک	897
دکله سب بلبلانک	نفره و دی سویی پستانک	898
نجر نرس کلکری خوش	کوه بلبلانک سرحدیه	899
نجر نرس دی سبک برده	بزم شمع اولدی چو کرم	900
اولدی شیشی لکری خوش	طوله عیون ناز ارشدن	901
اوردی لور خور لکله	المحبوب بر باره شوق	902
نعل		
کاه لکدی لار شور و لک	سایه سوزن طلعه طوبی	903
تیم شکر لکری خوش	سوی سبک لکری خوش	904

نعل لکری خوش و د سب	نجم از سب نین ارم	885
نیلند د سبک لکری خوش	شمع کوه د سب نین ارم	886
نجم کوه ن دور د سب	نیلند سبک لکری خوش	887
طوله عیون نین د سب	نیلند سبک لکری خوش	888
کوه د سب لکری خوش	نیلند سبک لکری خوش	889
نیلند سبک لکری خوش	نیلند سبک لکری خوش	890
نیلند سبک لکری خوش	نیلند سبک لکری خوش	891
نیلند سبک لکری خوش	نیلند سبک لکری خوش	892
نیلند سبک لکری خوش	نیلند سبک لکری خوش	893
نیلند سبک لکری خوش	نیلند سبک لکری خوش	894

دیدی او ان بکله در بو نفاشا	ایرشب ان سخی اولدی	۹۳۶
حست در دل انین اهره	لور انی شمشیر بر اهره	۹۳۷
مهری سی ستمه نازار	دو کور مرغ نیم سحر وار	۹۳۸
در دلفش بو شعر و سوره	سحر لایه عالم درو	۹۳۹
غزل		(۳۴)
در دری فایه طایفه غمی شمشیر	اه کیم غم است اتر غمی شمشیر	۹۴۰
نیلله ایدر ادا زانای شمشیر	وصله جان بر یکید ای شمشیر	۹۴۱
بلبل آسیر لر غم شمشیر	اکله یاری کل کی غمندان	۹۴۲
بیدی ای شمشیر نای شمشیر	شیر و شیر کیم ز شمشیر نای	۹۴۳
در انجان غم غم شمشیر	سحر و اسیر و سحره شمشیر	۹۴۴

بغیر لایه	طوقه صلیب	۹۲۷
ست غم زار در دانی شمشیر	رو با غم شمشیر	۹۲۸
بر دانی بهار شمشیر	اور دانی لایه شمشیر	۹۲۹
غیر است اولدی غم	بغیر شمشیر در دانی	۹۳۰
مهم اولدی او یاکیزه	در دانی شمشیر	۹۳۱
اندکی شمشیر و لایه شمشیر	غیر کیم از شمشیر	۹۳۲
سور بو طایفه اولدی	غیر کیم از شمشیر	۹۳۳
غیر کیم از شمشیر	غیر کیم از شمشیر	۹۳۴
شعر		
شیر کیم از شمشیر		
اورا در یک شمشیر		

کلبون دانی صمدی	کلبون دانی صمدی	۹۵۶
یار ثابت کرک دلا اوزار	کوزنیک ایرسون ملا اوزار	۹۵۷
ایر شوب صولدر او کاز	یک قس قلم بود در کنتی	۹۵۸
کا کمان بود اولد می پید	بنی اول طهر ایدر شیدا	۹۵۹
لسته غنی ندان کیکه بزم اتدی	بزم کلم سیر سیر معوم	۹۶۰
پیدا اولدم لور ندکی نیا ایدی	برکی کیم ندکی نیا ایدی	۹۶۱
کرک فیدلدی که اولد می لول	مدرن ریورده خورف او و	۹۶۲
و و و دستلریه لور باس	غم دکل بنیک بیکم کمان	۹۶۳
اکتسون سبیلین دور و اولد	کلم او کلا جریل شوب	۹۶۴
کلم خنخ جمالی صفا خا اوس	اوسلر کلمه باغ اوسون	۹۶۵

کلمه لالان قورنق	کلمه لالان قورنق	۹۴۶
کلمه لالان قورنق	کلمه لالان قورنق	۹۴۷
کلمه لالان قورنق	کلمه لالان قورنق	۹۴۸
کلمه لالان قورنق	کلمه لالان قورنق	۹۴۹
کلمه لالان قورنق	کلمه لالان قورنق	۹۵۰
کلمه لالان قورنق	کلمه لالان قورنق	۹۵۱
کلمه لالان قورنق	کلمه لالان قورنق	۹۵۲
کلمه لالان قورنق	کلمه لالان قورنق	۹۵۳
کلمه لالان قورنق	کلمه لالان قورنق	۹۵۴

کتابهای تفسیری و دراز	کتابهای جندی و معتدله	977
کتابت و کتب دیگر در بر روانه		
یکصد و بیست و یک کتاب	کتابخانه معتدله	978
نیمه قصه در سر فاطمه	در یکصد و بیست و یک کتاب	979
مدرسه شکر علی محمد	کتابخانه معتدله	980
یکصد و شصت و شش کتاب	کتابخانه معتدله	981
دم از صدر المیزان	کتابخانه معتدله	982
کتابخانه معتدله	کتابخانه معتدله	983
کتابخانه معتدله	کتابخانه معتدله	984
کتابخانه معتدله	کتابخانه معتدله	985

کتابخانه معتدله	کتابخانه معتدله	977
کتابخانه معتدله	کتابخانه معتدله	978
کتابخانه معتدله	کتابخانه معتدله	979
کتابخانه معتدله	کتابخانه معتدله	980
کتابخانه معتدله	کتابخانه معتدله	981
کتابخانه معتدله	کتابخانه معتدله	982
کتابخانه معتدله	کتابخانه معتدله	983
کتابخانه معتدله	کتابخانه معتدله	984
کتابخانه معتدله	کتابخانه معتدله	985

تجدید طوطی اکتیبت بسته	تجدید زبر زینت بسته	1019
سبز رنگ سبزی جلیق شاد	خط بند کجی کون ال	1020
بادیه یونیدی خوش دست	اولیخو اکتیبت خوش دست	1021
بند آسپ سنانی سنانی	بلدی پروانه کجی طوطی	1022
بوکر تر کاک اولیخو حراج	لند و کند وید و کجی کون	1023
خسته جان شاد تالایه	نید سیرینجی و کجی کون	1024
اولیخو سبز کجی کون	تر کاک اولیخو سبز کجی کون	1025
اکتیبت نیکو اکتیبت راه	بوکر وید و کجی کون	1026
کاه اولیخو سبز کجی کون	کجی کون و کجی کون	1027
بوکر کجی کون اولیخو	کجی کون و کجی کون	1028
بوکر کجی کون اولیخو	کجی کون و کجی کون	1029

رنگ کجی کون سبز کجی کون	تجدید کجی کون سبز کجی کون	1008
کاه اولیخو سبز کجی کون	کجی کون و کجی کون	1009
نقد کجی کون سبز کجی کون	کجی کون و کجی کون	1010
کجی کون و کجی کون	کجی کون و کجی کون	1011
کجی کون و کجی کون	کجی کون و کجی کون	1012
کجی کون و کجی کون	کجی کون و کجی کون	1013
کجی کون و کجی کون	کجی کون و کجی کون	1014
کجی کون و کجی کون	کجی کون و کجی کون	1015
کجی کون و کجی کون	کجی کون و کجی کون	1016
کجی کون و کجی کون	کجی کون و کجی کون	1017
کجی کون و کجی کون	کجی کون و کجی کون	1018

صخره بزرگ چشم کلک در	چون یک تالک هوا بی در	1040
بوهرم پیکر چشم نام	بنده شیشه نو را غلام	1041
بوسه محنت چمن ایلر	اشد مرمر اشی تا غلام	1042
زنشک کی می توت	بوشم قدر شیر بدست	1043
در شیر وشت کی ستر	طک کل رو یک ایلر	1044
سندوی پنهان ستر	برده دارش در سنگ	1045
کلانای اهره بی طراوت	معدن بخت و قضاوت	1046
زنها و کله و زده دکل	یولدر اطله کله لور	1047
دبدم سخن ستر آستر	دو دخت کی چرم ستر	1048
قند و قهر کی کوریدی بولر	سوی لیل اولیب کی	1049
راولور کسور اکلر	شیر زرد طرد اولتجه	1050

سرد و سوزش خود را نوز	چندی سیر ایدینه کی کلور	1030
بولد قدام میر کن اول	چکاز نو بارگاه دلاری	1031
کور دی وانه شیشه کای	دری شیشه ای کلیمی	1032
بیر می شیشه ادینه گاه	بهرم نعلب طوع کلر	1033
قند و بولدر لوت در نیاری	نوز اسپر نو نمیدلر	1034
کلر کی برده خلق عاقل	وار و غنچه عقلت ستر	1035
خلق سوز کی قشیر بولر	بولد سو دای خا صلم ستر	1036
بهرم کم ستر شیشه	سر کله اندامیده دق الیه	1037
بوهرم مرتین قانی جواد	سنگ شش و کبیر دروفا	1038
ای سید و می تر در دله	سوار دی اولی زرم خا صمد کلر	1039

صورت شبی غلغله	برای نور چشم	1060
اولیپ نور حق دهنده بد	پیر فکر شریسته موی بند	1061
برادر هم شکدر بر سر از بجه	اولیپ شیم بند نور بونجه	1062
دم کا وید او کلم شری	شیرین شید کیم دین بر کیم	1063
گفت صبا بون کی مرغوف	برادر شری کلدر او کلم	1064
برادر جیمک الموش لکی	نیمه در جان قلندر شری	1065
گفت عا کیم از سر صوف	انور کیمون کلدر آب آجود	1066
دم سر در کیم جان کلدر	بور بور دست عکا جمن	1067
حفظ مر کدنایر و جان	یونیم بند سیم کیم جمن	1068
کلم کیم شکر لایر شری	کلم لایر نایم ایردی کیم	1069
و دایر لایر شری آژده کیم	یونیم کیم لایر لایر ده کیم	1070

نور چشم	نور چشم	نور چشم
بر صکنده در قفس	نور چشم	1051
نور چشم	نور چشم	1052
نور چشم	نور چشم	1053
نور چشم	نور چشم	1054
نور چشم	نور چشم	1055
نور چشم	نور چشم	1056
نور چشم	نور چشم	1057
نور چشم	نور چشم	1058
نور چشم	نور چشم	1059

زاد کچو قلندری سحر مجازی	زاد کورب علی زدن زنی دلدار	1102
اندلیز رونق و نماز حسنا	دیدی شب سیر کرای سیر طا	1103
سیر اول شام کیمچی کز نور	خنده اندی بحر شکر قفل	1104
شاد کام اول کله حق نذر دلی	شده کام اول شکر قفل	1105
دشمن صجبت طای در	بولک مرشد آلی در	1106
شیخ دورا نذر آدی نور اشد	لو کله راز غیب الی	1107
سحر صفت کیم جالی سحر	خضر در صمد یزد دمه سحر	1108
ایلر اقبال حسنت ایلر روا	کیمیکه خضر تپ در دونه تپا	1109
ایدارا رشا در دوجوان شاد	شب سیر شده کور سیر کوله	1110
فخر کنش دیمک فخر	سحر زرد در سیر سحر	1111
کله تلخ نذر در بولی	عاجت ایلیم تپ کله دارا	1112

اولی کن کیم قلم ایلر	نور فایض سینه ابرار	1091
مخت سینه ایلر کور سیرانی	قلم کله دن عید و سیرانی	1092
خضر فزانی کله سیرانی	کور سیرانی کله سیرانی	1093
قلم سیرانی کله سیرانی	جانی کور سیرانی	1094
ارابو سیرانی کله سیرانی	قلم سیرانی کله سیرانی	1095
قلم سیرانی کله سیرانی	سیرانی کله سیرانی	1096
وار دنی سیرانی کله سیرانی	جانی کله سیرانی	1097
بویجه قلم سیرانی کله سیرانی	دیدی کله سیرانی	1098
قلم سیرانی کله سیرانی	کلمه سیرانی کله سیرانی	1099
ایلمدی اکر شمع و دل سیرانی	بویجه قلم سیرانی کله سیرانی	1100
ظالمی سیرانی کله سیرانی	بویجه قلم سیرانی کله سیرانی	1101

تسبیح غفران و ابرار و پاکان و شریفان	
اولدی شریف قافای آرا	1124
مردم یکتا سیرت ابرار	1125
دو ندری یکتا سیرت	1126
اوردی یکتا سیرت ابرار	1124
اوردی یکتا سیرت ابرار	1128
درد و غم سیرت ابرار	1129
جاکم ابرار و ابرار	1130
مردیم سیرت ابرار	1131
جور و ابرار سیرت ابرار	1132
کرت سیرت ابرار	1133

تسبیح غفران و ابرار و پاکان و شریفان	1113
دو ندری یکتا سیرت	1114
دو ندری یکتا سیرت	1115
دو ندری یکتا سیرت	1116
دو ندری یکتا سیرت	1117
دو ندری یکتا سیرت	1118
دو ندری یکتا سیرت	1119
دو ندری یکتا سیرت	1120
دو ندری یکتا سیرت	1121
دو ندری یکتا سیرت	1122
دو ندری یکتا سیرت	1123

کدامین در موهما	کدامین در موهما	1145
روح اشکین بکند لکن	لحمین پستی لکن لکن	1146
لطیف طایفه است لکن	خلو قایده است لکن	1147
بولدی عالمه کج بی بی	بو قو نکست اولان لکن	1148
دنگدر در دولت خلق	مختدر کلید است خلق	1149
دم کینی پیر است بیل	ابیر جابنده داغ لکن	1150
جانه سر دم و سید لطف	ایر شش جلد ایل لطف	1151
اور دم و شش کینی پیر	یجه بی طایفه است لکن	1152
کمر کمر دم اولور می	چون شطرد در کمر می	1153
اکرم باره باره لکن	دامن طایفه باشد هم کمر	1154
جوانه لکن است می تواری	دشت می سر افغانی لکن	1155

والا و پستند و کرم	یکیند از پستند و کرم	1134
دل و دید لکن است لکن	در دایره ای بی بی لکن	1135
قلدی برین است لکن	مهر دل صمدی بی بی لکن	1136
داغ حبس دی لکن است	سینگی پیر تاناک آدمی	1137
لر استدی بی بی لکن	بنجده مادی بی بی لکن	1138
نظم در کشتی شمع خوا	عاشق ایتم جابنده انوا	1139
ایلمر او اولور ششم در	بردم او طو ششمی شرم	1140
دیرم و سید جابان لکن	اولر ششم خوا که کار لکن	1141
استرم فایده ششم	بار دشت صولطیه ششم	1142
ترک جابنده اولور آدم	بوندن لکن ششمی لکن	1143
پوسته کلکند ششمی لکن	سیر طایفه اولور لکن	1144

نور در دی جهان طاهر شیخ	کریم بی سولتندگی گشت شیخ	1166
یار ادا و سر بک غایت شیخ	روشن کریدن لیم کندی	1167
نظاره بونا که حضرت شیخ	در کمال عیار اولو ربی کند	1168
دست کیم هم اولو سرمد شیخ	مداره و شایسته با شهم ابره	1169
درباره ملازمت طایفه شیخ	پیر خنده قالد بان عجب	1170
کر ظهور اید ما غیر شیخ	موم اید بی یاری و صلوات	1171
لکبیر ناکامی مست شیخ	روشنی بخیر علی اولو سرمد جان	1172
دعوت کردن حضرت شیخ کا نور بر نور		
و شیخ دادن احوال عشق پیورا		
والد و عاشق کز قفا کر	شیخ مستم کند حال اولو آزار	1173
صد تنغی قدم اویند	منشی بکلفت و کونین	1174

لاکبیر بنیادی آشت	کر خدا اول چهره در سر گشت	1156
و صد نظایم آری بملید	بیک بن بستند و ملید	1157
نقدی کا نور دندار ناکم	عشق آینه آن چرب بر عالم	1158
جانانی محسوس و ککبیر با	فعلی و کید و قوی لیدی به	1159
ادی کا نور کند می کز زار	جله عالی طبعی کز ناک	1160
بر انا است اقل کز کا نور	نور احسین الموعوب بجهت	1161
والد و عاشق کز آزار می	کر آشت و سبک	1162
بهدی و قیامت لعل و اهرام	اتسوخ نام یازد مخروم	1163
اضطرار قیامی و آزار کم	ناکر و لدار و جان با راسم	1164
شیخ او کند و بوجه می او کند	بولید و بویست و بویست و بویست	1165
منزل		

سیر کل از کسب در می آید	نخیز آنرا نفل را اولاد	1186
ایوب سب صنع خصم پشیمانی	اولی سحر و شدت و آزار	1187
با نیا فزون گوشت اللایم	عشق اصحابی سست از لایم	1188
طریق المشرق بکلی آداب	فاز نو المشرق آینه آداب	1189
برق المشرق من بحساب	طلع المیمن من جمالی اند	1190
نور از یک قطره نخل است	نور در عشق آینه است	1191
دوشه از او در قور می کند	نار در عشق قلب عاشق تر	1192
لا هم نور نور طالب	عشق شبنم جو طالب	1193
اولاد شمع و اند نور سفا	آب آینه اولاد حرمی	1194
دوق شوق می آید	عشق کلان می آید	1195

نار خنده در فصول ابواب	زور و غایت سطرلاب	1175
شکر و میند زیند کلک	سیر فیلد شبنم	1176
غایب شد از آینه منور	گوردی شعله ناطور	1177
اکله حمتی آتش و آتش	مردی و آینه شبنم	1178
شکل بر مان فانی	نار حمتی کجاست	1179
دل با نیش دوشدنی	بکله می از رخ صواب	1180
قود می آید از آینه	دعوت آینه شبنم	1181
در دوشد و نیش عافیت	دردی و شمع می صافیت	1182
زنجب ز نیش و آینه	نوع شمع یک طینه	1183
لاله کلک و نیش و نیش	نظر آینه یک باره شمع	1184

سوری برای	سوریه	1208
شش کی میرسد نالید دور	یوری کافر کس ات ای کی نور	1209
ضیعه قدر بخدا ملک ارام	اولی طالبه بود بسبب ارام	1210
کشت عشق ت نالی اول	فاصله اول ضیعت کم نالی اول	1211
لنگر یورش انشراو کند	اولیه کو کلی بر علاتی بند	1212
بوی عشق ایره باز خویند	برق دور نور صدق بوی بند	1213
اول و خدشت به مالی	اگر با نیکوید ایت مالی	1214
سزای نیت غایت نطق	عالی و کرس کر سکا شین	1215
اول سزای نیت ایره	بر سزای سزای یک شیب کبر	1216
روشنای نرا اولدیت	که اول نور ایت ز نور	1217
فانده اهره کله نیت	بکره لطف اهره اهره	1218

عشقه کار و صنعت احوال	عشقه آب بنم احوال	1192
جانی شوق زرد و ابرین شوق	هو کاسته و سیر شوق	1198
ایک شیطنت در نالی اول	کزن کجی کس کس به ابر اول	1199
شعری غمزه نیشام	غمت کس لقمه کس مبلور	1200
اول شوق و سبب شوق	کاشف غم شوق شوق	1201
کرده امید و سبب شوق	مالک شوق غم شوق	1202
لطف با نیت کم قلمبر کس	یوقد حق قلمبر کس	1203
کحل طعنه چشم بان طعنه	نظر اید نچون قلمبر	1204
فانک پیتی کحل ایدر افلاک	عشق ایدر کس کس افلاک	1205
صنعت شوق جهان بند	عاشق چشم کس فانی	1206
اگر کس شوق ایدر کس	صدا و ایدر کس	1207

وقت رجا غراب	ظلمت صیدی بنام او که برادر
کماند خجی بختی	کر بنای پند در سبکی
یعلد السیب کله یعلک	یعلد خجی صو در یعلک
مست او توب کید را یلین	کله در و زو را غایت یوت
جانم کم یلین ایردین آه	یوزنی غم کو نیک او سیه
عالمش ده در و صو یوت	آه کم یوت ایر یوت
حکم در و رات	کله یوت یوت غم کو نیک
منج یوت	آه کم یوت ایر یوت
دود آه	کله یوت یوت غم کو نیک
آه کم یوت	کله یوت یوت غم کو نیک

1251
1252
1253
1254
1255
1256
1257
1258
1259
1260

حاکم و اوان اولدی ای احر	آه کم یوت
آه کم یوت	آه کم یوت
آه کم یوت	آه کم یوت
آه کم یوت	آه کم یوت
آه کم یوت	آه کم یوت
آه کم یوت	آه کم یوت
آه کم یوت	آه کم یوت
آه کم یوت	آه کم یوت
آه کم یوت	آه کم یوت
آه کم یوت	آه کم یوت

1261
1262
1263
1264
1265
1266
1267
1268
1269
1270

مستطراز کجاری شادابی	۱۲۴۲
مستطراز کجاری شادابی	۱۲۴۳
اولاد شیری مرغ طایری	۱۲۴۶
مندیب اندام کشت کلزار	۱۲۴۵
آر خندان از ج کلوک	۱۲۴۶
مستطراز کجاری شادابی	۱۲۴۲
آب حیدر اندام کجاری شادابی	۱۲۴۸
کشت کجاری شادابی	۱۲۴۹
نظر ویزری شادابی	۱۲۸۵
درست اولاد کجاری شادابی	۱۲۸۱

شمع انجماد آب شادابی	۱۲۶۱
شمع انجماد آب شادابی	۱۲۶۲
اولاد کجاری شادابی	۱۲۶۳
شمع انجماد آب شادابی	۱۲۶۴
شمع انجماد آب شادابی	۱۲۶۵
شمع انجماد آب شادابی	۱۲۶۶
شمع انجماد آب شادابی	۱۲۶۷
شمع انجماد آب شادابی	۱۲۶۸
شمع انجماد آب شادابی	۱۲۶۹
شمع انجماد آب شادابی	۱۲۷۰

اولمشیدی جمالی دودالود	دستندان بخشه کو تر لب لود	1316
کسب بزرگی جسم و زور و زور	زکس لعل ذی عالمی کو زور	1317
با کمال بدی و طردن	مجله ج و پشال دوی حق	1318
کلمه بزرگی و زینت	فناک امید و نقدی سبک	1319
که کویر جنت اندیشی	ما حصول قلمی جگر ترینه	1320
مین و اورب و در غله محلی	یقینی شک و در زنجیر	1321
کتاب شهنشده با ویر	کلمه یک غزل و با ویر	1322
یک کل و کسب و طوطی کمن	با غصه صاکن صا جلدی کمن	1323
عالم صیدانی و زور و کسب	باطونانی کسبی و اخیر	1324
کسب و زور و کسب و کسب	ماه و زور و زور و کسب	1325
عسبر طس و کسب و کسب	سرب و کسب و کسب و کسب	1326

جسب و زور و زور و زور	شده و زور و زور و زور	1305
اول و کسب و کسب و کسب	شده و زور و زور و زور	1306
جسب و زور و زور و زور	شده و زور و زور و زور	1307
جسب و زور و زور و زور	شده و زور و زور و زور	1308
جسب و زور و زور و زور	شده و زور و زور و زور	1309
جسب و زور و زور و زور	شده و زور و زور و زور	1310
جسب و زور و زور و زور	شده و زور و زور و زور	1311
جسب و زور و زور و زور	شده و زور و زور و زور	1312
جسب و زور و زور و زور	شده و زور و زور و زور	1313
جسب و زور و زور و زور	شده و زور و زور و زور	1314
جسب و زور و زور و زور	شده و زور و زور و زور	1315

عزق فرار ادا نمائید بر اشیاء	یا بطلان بیدارم شمع بیان	1338
کله شی شمع کله و دردی	ویردی کله ویردی کله	1339
کله کی کله یادی و دردی	مشفه اید او بخت شمع	1340
اولدی کله نور لدر و ان و ان	حوض کله ویردی کله	1341
تخت کله یادی و دردی شمع	ایلیوب صد سر غزل ناز	1342
تخت کله یادی و دردی	رخ بخت قافله نویدی و ان	1343
ناله شکری کر بخت کله	ما شمع بختی ویردی کله	1344
کله یادی و دردی شمع	کله بخت کله یادی ویردی	1345
تخت کله یادی و دردی	ایلیوب صد سر غزل ناز	1346
دور دی کله یادی و دردی	ایلیوب صد سر غزل ناز	1347
ایلیوب صد سر غزل ناز	ایلیوب صد سر غزل ناز	1348

زلف شمع ویردی ویردی	نار شمع کله یادی ویردی	1322
کله یادی ویردی ویردی	زلف شمع کله یادی ویردی	1328
کله یادی ویردی ویردی	کله یادی ویردی ویردی	1329
کله یادی ویردی ویردی	کله یادی ویردی ویردی	1330
کله یادی ویردی ویردی	کله یادی ویردی ویردی	1331
کله یادی ویردی ویردی	کله یادی ویردی ویردی	1332
کله یادی ویردی ویردی	کله یادی ویردی ویردی	1333
کله یادی ویردی ویردی	کله یادی ویردی ویردی	1334
کله یادی ویردی ویردی	کله یادی ویردی ویردی	1335
کله یادی ویردی ویردی	کله یادی ویردی ویردی	1336
کله یادی ویردی ویردی	کله یادی ویردی ویردی	1337

نمود در سپهر با لیر بند	ایغ او تیسین کله لیر ز طم	۱۳۵۰
گاه اسندی نیش بند کلاب	گاه او پشندی بند کلاب	۱۳۵۱
کله لیر گاه ناک شانه	گاه از لیر کلابی کند	۱۳۵۲
کله نیش نیش لیر کلاب	دیر از ناک لیر کلاب	۱۳۵۳
کله لیر بای کلاب بند	از لیر بونی طوب بند	۱۳۵۴
بجوهت بازه اندی ناک	سرخ انا ده سعاد ناک	۱۳۵۵
ماه طلعت لیر اندی بند	کله دیر ریمه مجر او کلاب	۱۳۵۶
منج کر داک	دو سکنه خیمه ساز او کلاب	۱۳۵۷
اکلاب کلاب کلاب نیش	نکلاب کلاب نیش	۱۳۵۸
نکلاب نیش نیش نیش	دانش نیش نیش نیش	۱۳۵۹
یک لیر طوب طوب طوب	سوخ لیر نیش نیش نیش	۱۳۶۰

اکلاب شکلات لیر طوب نیش	کله لیر نیش منج و انوار	۱۳۴۹
کله لیر صحن نیش نیش	دختر لیر نیش نیش نیش	۱۳۵۰
نیش نیش نیش نیش نیش	نیش نیش نیش نیش نیش	۱۳۵۱
نیش نیش نیش نیش نیش	نیش نیش نیش نیش نیش	۱۳۵۲
نیش نیش نیش نیش نیش	نیش نیش نیش نیش نیش	۱۳۵۳
نیش نیش نیش نیش نیش	نیش نیش نیش نیش نیش	۱۳۵۴
نیش نیش نیش نیش نیش	نیش نیش نیش نیش نیش	۱۳۵۵
نیش نیش نیش نیش نیش	نیش نیش نیش نیش نیش	۱۳۵۶
نیش نیش نیش نیش نیش	نیش نیش نیش نیش نیش	۱۳۵۷
نیش نیش نیش نیش نیش	نیش نیش نیش نیش نیش	۱۳۵۸
نیش نیش نیش نیش نیش	نیش نیش نیش نیش نیش	۱۳۵۹
نیش نیش نیش نیش نیش	نیش نیش نیش نیش نیش	۱۳۶۰

یوهو بر دانی بی تیرین	یوهو بر دانی بی تیرین	1381
توسیرک آرتشیدایطوطوط	توسیرک آرتشیدایطوطوط	1382
بلور بر دانی بی تیرین	بلور بر دانی بی تیرین	1383
بندو پانی تخت دلدار	بندو پانی تخت دلدار	1384
سینا بنو بنایطوطوط	سینا بنو بنایطوطوط	1385
لوری می تیرین	لوری می تیرین	1386
روم آرتشیدایطوطوط	روم آرتشیدایطوطوط	1387
دست قند و دانه تخت	دست قند و دانه تخت	1388
عالم الیوم و مسالم	عالم الیوم و مسالم	1389
دو الصفا هم سید و سید	دو الصفا هم سید و سید	1390
دو و تخت و تخت	دو و تخت و تخت	1391

زلف شکر و یوسف	زلف شکر و یوسف	1371
جانی طوط و سید	جانی طوط و سید	1372
یوهو بر دانی بی تیرین	یوهو بر دانی بی تیرین	1373
توسیرک آرتشیدایطوطوط	توسیرک آرتشیدایطوطوط	1374
بلور بر دانی بی تیرین	بلور بر دانی بی تیرین	1375
بندو پانی تخت دلدار	بندو پانی تخت دلدار	1376
سینا بنو بنایطوطوط	سینا بنو بنایطوطوط	1377
لوری می تیرین	لوری می تیرین	1378
روم آرتشیدایطوطوط	روم آرتشیدایطوطوط	1379
دست قند و دانه تخت	دست قند و دانه تخت	1380

دم تراکم کو رب فی ملک	۱۴۵۲
طوفان اوز که جانور است	۱۴۵۳
بوی که در کشتی نهر در	۱۴۵۴
بچه و او بیدار است بر سر	۱۴۵۵
فلسفه که در تخیل است	۱۴۵۶
ای که در شکسته باران	۱۴۵۷
علم و تفسیر که قباخی است	۱۴۵۸
بزرگ که جهان را	۱۴۵۹
خوش که در جعبه بار	۱۴۶۰
خوش که در ترمیم	۱۴۶۱
ماه و است در لای لای	۱۴۶۲

مهر پادشاه	۱۳۹۲
سیاحت به تمام نقاط	۱۳۹۳
اولاد حسن قلی بیگ	۱۳۹۴
زیراد اسیر برادر بیگ	۱۳۹۵
برای طبع و پند	۱۳۹۶
ای که حسن قلی بیگ	۱۳۹۷
در آن در تخیل است	۱۳۹۸
نکات به نفع	۱۳۹۹
بنای باغ اوزد زارا	۱۴۰۰
محل اولاد بیگ	۱۴۰۱
او که در پند	۱۴۰۲
خارج اید به بیگ	۱۴۰۳
بازار به بیگ	۱۴۰۴
اولاد بیگ	۱۴۰۵
جواب به	۱۴۰۶
شعر بیگ	۱۴۰۷
دل بیگ	۱۴۰۸
در بیگ	۱۴۰۹

باز در حیران زنگ لور قلی	شعد ایچ سنی	۱۴۲۵
در روی ده او کله پیسم	بلدی خمر نیف عابد	۱۴۲۶
طوقه قصه ای غلغله کاسک	تیم غلغله خور عاتل اسک	۱۴۲۷
غیر سبب دلم کساید فرار	سوسن آیم نین با کساید فرار	۱۴۲۸
رنی مکساید نری مرطوب نری	بن کسک سید کل غلغله خور نری	۱۴۲۹
یونیا ده پیکساید نری نری	یونیا بر آیم نری آسک	۱۴۳۰
یونیا نری لرا نری محبت نری	یونیا بر لرا لرا نری نری	۱۴۳۱
شیخ خند طوقه لری لری نری	یونیا بر لرا لرا نری نری	۱۴۳۲
آوا خند طوقه لری لری نری	یونیا بر لرا لرا نری نری	۱۴۳۳
آوا خند طوقه لری لری نری	یونیا بر لرا لرا نری نری	۱۴۳۴
آوا خند طوقه لری لری نری	یونیا بر لرا لرا نری نری	۱۴۳۵

دو دو شش لیم و صد طاق	کلاه نایخ بر نغم که انار	۱۴۱۳
قاب کشته در و خضطر	کوکب عید و برج مشت	۱۴۱۴
دو دو سبیل سید سید نری	خان نایف سنی نایف نری	۱۴۱۵
صوبه با نغم او لرد نری	کوهی نغمه دلم نری نری	۱۴۱۶
کجه نرد نری نری نری	چوق نغمه دلم نری نری	۱۴۱۷
انختم است نری نری	مهر اول نری نری نری	۱۴۱۸
لرد نغمه شش نری نری	مشک مستعد الطیف نری	۱۴۱۹
ارمن نغمه نری نری	کوهی نغمه دلم نری نری	۱۴۲۰
مهر نری نری نری نری	کوهی نغمه دلم نری نری	۱۴۲۱
کجه نرد نری نری نری	چوق نغمه دلم نری نری	۱۴۲۲

کلهوان خورشید یا خورشید	طلعت طالع یا طالع	دری
بشارت وصال او را که نور بر او افتد	دری	۱۴۴۵
الهی هفتی شمع را که نور	دری	۱۴۴۶
اره یوب علی لدی اولی الطهار	دری	۱۴۴۷
جان که خورشید را که خورشید	دری	۱۴۴۸
غزل		
آه که خورشید را که خورشید	دری	۱۴۴۹
اول که خورشید را که خورشید	دری	۱۴۵۰
سختن او را که خورشید	دری	۱۴۵۱
خورشید را که خورشید	دری	۱۴۵۲
او هم عید و صلوات بر او	دری	۱۴۵۳

کلهوان خورشید یا خورشید	طلعت طالع یا طالع	دری
بشارت وصال او را که نور بر او افتد	دری	۱۴۴۵
الهی هفتی شمع را که نور	دری	۱۴۴۶
اره یوب علی لدی اولی الطهار	دری	۱۴۴۷
جان که خورشید را که خورشید	دری	۱۴۴۸
غزل		
آه که خورشید را که خورشید	دری	۱۴۴۹
اول که خورشید را که خورشید	دری	۱۴۵۰
سختن او را که خورشید	دری	۱۴۵۱
خورشید را که خورشید	دری	۱۴۵۲
او هم عید و صلوات بر او	دری	۱۴۵۳

اوردی قلعہ المیر سب مقصد	ترشدن حق بجانب رانندگی	۱۴۶۶
منظوم جمیع قلعہ شمع طراز	دو کلی فوراً اکلادگی	۱۴۶۵
واقف ناز و کاوش	سدا و شش نظر ناظر	۱۴۶۴
فناک میند بوسه ویر شاو	یورپی بندت بی بی طراز	۱۴۶۳
رغی بندت صداقن اتر	اسی کو سرسره الدن	۱۴۶۸
طلحہ حق و حق لیر طریت	بحسب شداید در ضرایت	۱۴۶۹
یکت و در فاطمہ لدر	عشق اگر چه سکا مقصد	۱۴۷۰
ایده در سر غریب رنگ	ایلیو سب ملل بزم و مشک	۱۴۷۱
جست و دیند ماندی پروا	دکله حق و ان پند می تو	۱۴۷۲
الدی سب در بنی بختی	آه آید سب در حق فیض و نور	۱۴۷۳
قلعہ حقید دل تلکد و کل	بندیم کم کل المدد و کل	۱۴۷۴

رغی سر شد سینه جان	بولدی سب اید لم اند	۱۴۵۶
عاشق و شاد ار و پیر	بی لولم بی جان سب	۱۴۵۵
شادی		
فرح اولم و سب اولدی	دو کلی فوراً ای پیر	۱۴۵۶
یورپی ناز اولد اید کو کلک	کلدی غم شد نیر غم	۱۴۵۷
آه و درد و ملاکی	ایدم یار و ملاکی	۱۴۵۸
کو کلدی قالدی بیانی	اشتیاق و دور و یقین	۱۴۵۹
برغم خشم از ناز و غم	سیر اندک نعلانی طو کید لم	۱۴۶۰
وقت اسیر و سب جان	پیش کلدی شاد و ایدت بو	۱۴۶۱
ایر و سب قلد و کلان لری	برای قصه و سب و اولدی	۱۴۶۲
ایر و کلی فور غمک شاد	بزم و در اید اول غم	۱۴۶۳

تفصیل دال و لوز بر حال	۱۷۸۶
قودی بستی بر مورادی	۱۷۸۷
آبچند بختی سندی	۱۷۸۸
دوی بنابر بوقی در ایکی	۱۷۸۹
صویر صندی بر کسم رستم	۱۷۹۰
قلمش در جان نور حال	۱۷۹۱
شیخ شاک ارادندی	۱۷۹۲
عکس دیدار یا رموش	۱۷۹۳
پرده اول و لغت موجود	۱۷۹۴
چشم پرده و جان ازده	۱۷۹۵
بکر از اسطرطه تندی عالمی	۱۷۹۶
دوی روز و نور و اولی	۱۷۹۷
دوندی تحت آینه نورادی	۱۷۹۸
کارها طرز و خفندی	۱۷۹۹
کودری و موشن	۱۸۰۰
کوزین پسکن او بخودشان	۱۸۰۱
یک پر سیر قانی بنابر حال	۱۸۰۲
عالم اولش علی آبی	۱۸۰۳
صنعه سری بر آب و آتش	۱۸۰۴
در و پنجم با کسند و دود	۱۸۰۵
تعمیر و صنعه او دود و کلان	۱۸۰۶
بخصوص بطلی و سندی	۱۸۰۷

یوریدی ایکی تسمه	۱۷۹۷
کندوز جمع قلمی بر بار	۱۷۹۸
دولدی بستی سیرت	۱۷۹۹
کودوز اولدی اولدی کلک	۱۸۰۰
ادین کلدی کلک	۱۸۰۱
سوقی و از اندی کلک	۱۸۰۲
استانلی و زندی کلک	۱۸۰۳
کلاسید و خوشی کلک	۱۸۰۴
بریک خاند و سری کلک	۱۸۰۵
سوردی کلک و دیدی کلک	۱۸۰۶
سور و ای کلک	۱۸۰۷
حیرت در و کلک و اولدی	۱۸۰۸
بأسی سیدی و اولدی	۱۸۰۹
دیردی کلک و سیرت	۱۸۱۰
کیدی و صفی کلک و سیرت	۱۸۱۱
رردی و سیدی و اولدی	۱۸۱۲
لیدر کلک و کلک و سیرت	۱۸۱۳
کلک و سیدی و سیرت	۱۸۱۴
پاشی و سیدی و سیرت	۱۸۱۵
چو کلک و سیدی و سیرت	۱۸۱۶
بلدی و سیدی و سیرت	۱۸۱۷
سیرت و سیدی و سیرت	۱۸۱۸

زرد اندر نه کله مایه چرخ	سوال بکجا که اگر دور می باشد	1508
بانو برون ده ایل که کحل	و حل کحل شتر یک ساله	1509
دو شوی که یک است و شتر	شتر یک ساله یک ساله	1510
قوه پیر و ایلد ما یزد	سر کازان از تنید ایلد	1511
فکله کوشد و پیر او سبک	ان شیکین معنی پروا نشد	1512
و حل دلداره عالم اولد	مینا اولان اره مایل اولد	1513
ای پیر در و شتر کم نفا	دخی بدتر از سبیل اولد	1514
بانو لاله می است	اوردی سبیل و پیر و پیر	1515
سپهر خزان ندی دیده ایش	دکله کج سبیل و پیر	1516
خاطر غزل اولد می زرد	چونکله شتر کجا دارا و خاطر	1517
استدی مایه بزم شتر	بکس لیسند و دردی شتر	1518

اولد شتر شال اولد	آه کلم طالع آه	1497
بجراشت و شتر اولدی	بانو کز می کرد و شتر	1498
یتیم خانم برید آتش	چونکله بوسه دن آمد شتر	1499
سینه پرا حترق دیدن	بولدی دیدی طوله شتر	1500
دیکه پسر ایچ پاز او	مرد دلداره که آمد شتر	1501
طوله شتر اولد در کجا	شتر قله اودت کندی شتر	1502
بوی کتر کیده اولد کمال	دردی شتر اریج و کمال	1503
چیرتنی بد کله نظر الیک	طوله شتر کله و پیر	1504
بلدیو شتر و نوری شتر	داردی پیر لاله می که بوز	1505
ایر شتر حاصل اند شتر	سرخ خان شتر و دردی شتر	1506
آب شتر و شتر شتر	ایردی شتر شتر و دردی شتر	1507

خوابگاه منده کده ای نری قمار	خلوتی بیخوش خرم قلندری	1528
زکریاستن الدنای از انوار	ترنمایید ای اولکل سیر	1529
لوح دلنای عشقش در سر قمار	مبهریش در کتب و تلبید	1530
عادی او زره شمع او باندنی	شمع بزم نعلک جو باندنی	1531
مهر و اندک کربان کسب	کور در چمن چوب آب انجیر	1532
دل عشق تو نیست اندر سیر	عشق و عاشق کس اولم پر سیر	1533
اول غریبی بود زنده دارا لکل	دردی کل فورده ای سیر	1534
اول عشق او در دل بویست	صوره لوم حال از غایت	1535
خاطر می کشید پسته او نور	که غریبک دلی شکست او نور	1536
قدار سوخت و بماند عو در از	دردی کل فورده ای سیر	1537
روشناییت سری از نور قلند	سوزنا از اول حیلش فو قلند	1538

سینه قلندری اندک کلند حلال	خلوتی بیخوش خرم قلندری	1519
کلندری بیخوشی بیخوشه حلال	جلوتی بیخوشی بیخوشه حلال	1520
کی بوی خوشی از لب	مبهریش در کتب و تلبید	1521
سوز و جمع خوشم پر سیر	سوز و جمع خوشم پر سیر	1522
یک کلندری بیخوش کلندری	سوز و جمع خوشم پر سیر	1523
اکل کلندری بیخوشی بیخوش	مبهریش در کتب و تلبید	1524
بلوتی بیخوشی بیخوش	مبهریش در کتب و تلبید	1525
یو آخو طوطی بیخوشی	سوز و جمع خوشم پر سیر	1526
با کلندری بیخوشی بیخوش	سوز و جمع خوشم پر سیر	1527
بزم افروز خوش شمع لاله در آینه خانه خاضع در دجای و به	کلندری بیخوشی بیخوش	1528

دردی پروا نداری پستی	1550
ماندی رخ آه پر شادمان	1551
سیر طوطی کرم در غریب برادر	1552
بانگم اولد نش رجانه	1553
یار دور جو کمرش دی غصه	1554
سینچونلایری بزم جانانه	1555
بمدی قیامی رقص می ارعاف	1556
کور دی شمع ایلموز اول اول	1557
دیر کیمچونلایری سب و سگ	1558
دردی پروا ندانم اولد نش	1559
شمع نند غمیدر ای کین	1560

اولم خیر ایلمک طلبکاری	1539
مالا شستندی بر اینی جنین	1540
یا قییر سیر سینه چاک اولمش	1541
آه درد دور دی پسر خدایم	1542
بانه کلش فراتی حبس تلمه	1543
بنوعی دور دی یزید کلمه	1544
چرخه افلر نش اتای احوالین	1545
تیرایت پسر نیلدا و فانی	1546
قلعه دی بزم کلمه کد نش غار	1547
یولدا کد نش ابرید کلمه کلمه	1548
رخم دوران بزم خاص کلم	1549

بیت المملک مندر آوازی	بیر و بیزینک مندر آوازی	1572
مشکلات قیامی ششید بانه	تنوع ادوار طبع الماند	1573
که توجع جانی مایل آتش بانه	عشق طبع و بیز اول اول و بیز	1574
مجلسی کدر و سر طبعی کجاست	ما حصر ششید و حصر بیز	1575
منه کمال طبعی المیل و بیز کجاست	بیز و یاغی رتبه بیز شش	1576
کمال طبعی جزی بانی اول و بیز	عشق شش و بیز جزی بانی	1577
اشک خنیا بانی ششید بانی	عشق جانی تنوع بانی	1578
بلد طبعی بیز و بیز شش	کوردی و بیز ششید بانی	1579
بار و بیز قدر اول و بیز	دو بیز و بیز ششید بانی	1580
بیز و بیز المیل و بیز	خانه خالی و بیز بانی	1581
صنم بیز و بیز شش	قلع شش و بیز و بیز بانی	1582

بر کلک جانی بانی شش	دو بیز و بیز شش	1561
سیند بانی کرک بیز	شش بانی کرک شش	1562
برو کف و بیز بانی	دو بیز و بیز شش	1563
بیسک اندک بانی بانی	شش بانی و بیز بانی	1564
در و بیز و بیز بانی	دو بیز و بیز اول و بیز	1565
تو بیز بانی بانی	شش بانی و بیز شش	1566
او و بیز و بیز بانی	دو بیز و بیز بانی اول	1567
یو قدر و بیز بانی	شش بانی و بیز بانی	1568
کاشکی بیز و بیز	بانی بانی بانی	1569
بانی و بیز بانی	راه شش بانی بانی	1570
بانی و بیز بانی	شش و بیز و بیز بانی	1571

نوشته فرادونی شیخ لری	درج تریاک در دزد سر لری	۱۵۹۴
مهری المیر طاک مال توس	بللور مال اریک مالک	۱۵۹۵
نیزه کم بادوش فرنگ	نیزه نوی نیم در انقا	۱۵۹۶
طلیبان ایدر اندر چایغ	اسکان صید نذال فرنگ	۱۵۹۷
سر کوکرت سکی کند در	قبر چوخی صید موز در	۱۵۹۸
خند موز کدر سب زاناب	سنانک مال بادوش و آب	۱۵۹۹
دیر پیر فرخ کدر اوش	کوستر کدر چوخی اول نوش	۱۶۰۰
عاقب سبک محبت لدا اکا	نیزه نوی صید کدر چوخی	۱۶۰۱
نوشته کل سب کدر سب طیار	انگیزه نوی صید کدر سب	۱۶۰۲
سبک خند زاناب زاناب	طلیبان سب کدر سب طیار	۱۶۰۳
کوستر کدر سب کدر خند	سبک خند سب کدر سب	۱۶۰۴

یکدیگر نوی سب کدر سب	یکدیگر نوی سب کدر سب	۱۵۸۳
دلدن آه اندر سب کدر	یکدیگر نوی سب کدر	۱۵۸۴
طوبی سب کدر کوبیدی ملی	طوبی سب کدر کوبیدی ملی	۱۵۸۵
سبک خند نوی سب کدر	سبک خند نوی سب کدر	۱۵۸۶
سبک خند نوی سب کدر	سبک خند نوی سب کدر	۱۵۸۷
سبک خند نوی سب کدر	سبک خند نوی سب کدر	۱۵۸۸
سبک خند نوی سب کدر	سبک خند نوی سب کدر	۱۵۸۹
سبک خند نوی سب کدر	سبک خند نوی سب کدر	۱۵۹۰
سبک خند نوی سب کدر	سبک خند نوی سب کدر	۱۵۹۱
سبک خند نوی سب کدر	سبک خند نوی سب کدر	۱۵۹۲
سبک خند نوی سب کدر	سبک خند نوی سب کدر	۱۵۹۳

اردی که می کشید اولی	بردم کند صد و هشتاد و یک	1614
تی جی که می کشید اولی	جانی را اولی کشید	1615
قلدی غلامی	بحر و شش جانان حاصل اولی	1616
اولدی غلامی	باله صاف کشید اولی	1617
چمدی سینه زانده کشید	دولت کشید اولی	1618
اندی پروانه جی	در دولت کشید اولی	1619
قودمی آه و کوبید	دولت کشید اولی	1620
کوبی حوال شمع زرم کشی	اضطرار کشید اولی	1621
صدی چرخ کشید	چمدی چرخ کشید	1622
الک کشید	تی که می کشید	1623
لطف حیدر کویانای	سیراف کشید	1624

جانی واصل و دست کشید	سرتش و الی و دست کشید	1605
لامعی قلمو کشید	جانی الی و دست کشید	1606
سوز که از شمع طایفه کشید	سوز که از شمع طایفه کشید	1607
تکی کشید	تکی کشید	1608
اولی کشید	اولی کشید	1609
کلی کشید	کلی کشید	1610
شکل او در دین کشید	شکل او در دین کشید	1611
جامی کشید	جامی کشید	1612
اولدی اولدی	اولدی اولدی	1613

کولدی شجای که رجب نبوی	لی تو فضا کا ند ام پدی اری	1636
دم شجای ولد بیانی حصه	اولدی قیلمه سیه بی	1632
بزیق شجای بیانی	دوبغوب آسنگ دفانند	1628
یید قالمی اول کل فرغار	ایلدی آنا شیخ تشار	1637
ایلدی محی خدن شجاع	ایوب قلبه شیخ استر	1640
آغصن یید نور دن حوت	اندی اولده ده ام کافور	1641
جانی یا شیلر شکی تار	بلد خجدا عاشق تار	1642
برغلر حیس و ایدده توده	سینه بر سینه دید برود	1643
شده دکی تیر شجاستانه	فانغ کیم کی سینه جان	1644
قلعه شجاستانه دانه عظم	یونان کیم قیلمه شی	1645
کلدی بر بر سیه تکی	سر زامر اندی سیه خجست	1646

سیری دوشندی علی کیم	چو بر خطوند پدیه	1625
قالور اول چرخ نور	شفا اولور حال شمع اولور	1626
نظر الید اولد شیم پر	اول ام خواجه ارب سر	1627
یید اولور جانی کت برق	کوبره بان شکر اولور	1628
نخود اولور قوش تپ	سینه ند قیلمه شید	1629
جانان ارند بر مور قوش	در دلد ار طاقش	1630
اولور از بر لست و سوز	اول لیبی کور شوا و طاقش	1631
پرخو ای شکر کلنی آبل	ست لیبی کیم خراب بل	1632
کلدی اولدن و شمشیر	کوب اولد شت خج	1633
خواجه کده ایلدی تلمین	دم طغیل یا شلیو با سین	1634
بولش کیم بنای قلد شت	یوش کیم خج افی ز کست	1635

